

Projekt

z dnia 22 czerwca 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXII.6.2026
RADY POWIATU ŻAGAŃSKIEGO**

z dnia 29 czerwca 2026 r.

w sprawie uchwalenia „Programu ochrony środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026–2030”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 1684 ze zm.) oraz art. 18 ust. 1 w związku z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2025 r. poz. 647 ze zm.) Rada Powiatu Żagańskiego uchwala, co następuje:

§ 1. Uchwala się „Program ochrony środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026–2030”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Żagańskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030

Żagań, kwiecień 2026 roku

Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030

ZAMAWIAJĄCY:

Powiat Żagański
ul. Dworcowa 39, 68-100 Żagań
tel. (068) 477 79 01
starostwo@powiatzaganski.pl

WYKONAWCA:

TERRA PROJEKT Danuta Mazurczak, Joanna Witkowska s.c.
ul. Zamkowa 4a/1, 62-070 Dąbrówka
tel. +48 692 290 324, +48 883 855 117
biuro@terraprojekt.pl, www.terraprojekt.pl

Spis treści:

1. WSTĘP	9
1.1. PODSTAWA PRAWNA	9
1.2. CEL OPRACOWANIA	9
1.3. METODYKA SPORZĄDZANIA PROGRAMU	9
2. POWIAT ŻAGAŃSKI – CHARAKTERYSTYKA OBSZARU	10
2.1. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE	10
2.2. DEMOGRAFIA	12
2.3. INFRASTRUKTURA DROGOWA I KOLEJOWA	13
2.4. ROZWÓJ GOSPODARCZY	16
2.5. OCHRONA KLIMATU	17
2.5.1. Warunki klimatyczne	17
2.5.2. Tendencje zmian klimatu	18
2.5.3. Adaptacja do zmian klimatu i neutralność klimatyczna	18
3. OCENA STANU ŚRODOWISKA POWIATU ŻAGAŃSKIEGO	20
3.1. POWIETRZE ATMOSFERYCZNE	20
3.1.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza	20
3.1.2. Wyniki oceny jakości powietrza atmosferycznego	23
3.1.3. Działania podejmowane w celu poprawy jakości powietrza	25
3.1.4. Analiza SWOT	29
3.2. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	29
3.2.1. Działania podejmowane w celu rozwoju odnawialnych źródeł energii	34
3.2.2. ANALIZA SWOT	34
3.3. ZAGROŻENIE HAŁASEM	35
3.3.1. Pomiary hałasu	37
3.3.2. Działania zmierzające do ograniczenia uciążliwości hałasu	39
3.3.3. Analiza SWOT	42
3.4. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	42
3.4.1. Pomiary pól elektromagnetycznych	43
3.4.2. Działania zmniejszające oddziaływanie pól elektromagnetycznych	44
3.4.3. Analiza SWOT	44
3.5. GOSPODAROWANIE WODAMI	45
3.5.1. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP)	45
3.5.1. Wody powierzchniowe - rzeki	51
3.5.3. Zagrożenia dla wód powierzchniowych	56
3.5.4. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)	59
3.5.5. Zagrożenia wód podziemnych	65
3.5.6. Działania poprawiające jakość wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapobiegające suszy i podtopieniom	65
3.5.7. Analiza SWOT	66
3.6. GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	67
3.6.1. Ujęcia wód i wodociągi	67
3.6.2. Jakość wody podawana do sieci ze stacji uzdatniania wody	69
3.6.3. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków	70
3.6.4. Działania poprawiające stan gospodarki wodno-ściekowej	73
3.6.5. Analiza SWOT	73
3.7. ZASOBY GEOLOGICZNE	74
3.7.1. Złoża kopalin	75
3.7.2. Działania w zakresie racjonalnej gospodarki zasobami geologicznymi	79
3.7.3. Analiza SWOT	79
3.8. GLEBY	80
3.8.1. Zagrożenia dla gleb	81
3.8.2. Osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi	82
3.8.3. Działania w zakresie racjonalnego wykorzystania gleb	83
3.8.4. Analiza SWOT	84
3.9. GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	84
3.9.1. Odpady komunalne – funkcjonujący system zbiórki oraz masa odebranych i zebranych odpadów	85
3.9.2. Instalacje do zagospodarowania odpadów	88

3.9.3 Odpady zawierające azbest.....	89
3.9.4 Odpady powstające z produktów.....	91
3.9.5 Działania zmierzające do optymalnej gospodarki odpadami.....	92
3.9.6 Analiza SWOT	94
3.10. OCHRONA PRZYRODY	94
3.10.1. Rezerwat przyrody.....	94
3.10.2. Obszar chronionego krajobrazu	95
3.10.3. Użytki ekologiczne	96
3.10.4. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy	97
3.10.5. Pomniki przyrody	98
3.10.6. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000	99
3.10.7. Korytarze ekologiczne	103
3.10.8. Lasy	104
3.10.9. Tereny zieleni urządzonej.....	105
3.10.10. Audyt krajobrazowy	105
3.10.11. Działania w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych.....	106
3.10.12. Analiza SWOT	107
3.11. ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	108
3.11.1. Działania w zakresie ograniczania poważnym awariom	109
3.11.2. Analiza SWOT	109
3.12. EDUKACJA EKOLOGICZNA	109
3.13. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA	110
4. POWIĄZANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z INNYMI DOKUMENTAMI	111
4.1. NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE.....	112
4.2. WOJEWÓDZKIE DOKUMENTY STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	114
4.3. POWIATOWE DOKUMENTY STRATEGICZNE.....	119
5. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	119
5.1. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	119
6. HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ NA LATA 2026-2030	120
6.1. ZAPLANOWANE ZADANIA WŁASNE POWIATU ŻAGAŃSKIEGO	121
6.2. ZAPLANOWANE ZADANIA MONITOROWANE.....	125
7. GŁÓWNE RYZYKA I ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ	132
8. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA	132
8.1. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM	132
8.2. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA DZIAŁAŃ ŚRODOWISKOWYCH	132
8.3. MONITORING REALIZACJI PROGRAMU.....	132
8.4. WYKAZ INTERESARIUSZY ZAANGAŻOWANYCH W PRACĘ NAD PROGRAMEM OCHRONY ŚRODOWISKA ..	135
9. STRESZCZENIE.....	135
SPIS SKRÓTÓW.....	137

Spis tabel:

Tabela 1	Powierzchnia ewidencyjna gruntów w powiecie żagańskim	12
Tabela 2	Liczba ludności w gminach powiatu żagańskiego w 2024 roku.....	12
Tabela 3	Liczba ludności powiatu żagańskiego w latach 2021-2024	12
Tabela 4	Wykaz dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie powiatu.....	13
Tabela 5	Wykaz i długość ścieżek/dróg rowerowych wzdłuż dróg powiatowych	16
Tabela 6	Podmioty gospodarcze według sekcji i działów PKD na terenie powiatu w 2024 roku	17
Tabela 7	Sieć gazowa na terenie powiatu w 2024 roku	21
Tabela 8	Funkcjonujące kotłownie na terenie Żagania w 2025 roku	21
Tabela 9	Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu żagańskiego w 2024 roku	22
Tabela 10	Klasyfikacja strefy lubuskiej w 2024 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń powietrza - kryterium ochrona zdrowia ludzi	24
Tabela 11	Klasyfikacja strefy lubuskiej w 2024 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń - kryterium ochrony roślin.....	25

Tabela 12	Instalacje odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu żagańskiego (wg stanu na 30 września 2025 r.)	31
Tabela 13	Instalacje odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu	33
Tabela 14	Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki stosowane do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem	35
Tabela 15	Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki mające zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby .	36
Tabela 16	Generalny Pomiar Ruchu w roku 2020/2021 na drogach krajowych i wojewódzkich w powiecie żagańskim	38
Tabela 17	Wyniki Generalnego Pomiaru Hałasu na drodze wojewódzkiej nr 296 w Żaganiu	39
Tabela 18	Instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne na terenie poszczególnych gmin (wg stanu na grudzień 2025 roku)	43
Tabela 19	Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych	44
Tabela 20	Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu	46
Tabela 21	Wykaz cieków przepływających przez powiat żagański	51
Tabela 22	Ocena stanu jednolitych części wód rzek wyznaczonych na terenie powiatu wykonana w 2025 roku na podstawie danych z lat 2019-2024	53
Tabela 23	Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu	59
Tabela 24	Monitoring wód podziemnych w 2022 roku	61
Tabela 25	Ujęcia wody na terenie powiatu	67
Tabela 26	Sieć wodociągowa w powiecie w 2024 roku	68
Tabela 27	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2024 roku	69
Tabela 28	Sieć kanalizacyjna w powiecie w 2024 roku	70
Tabela 29	Komunalne oczyszczalnie ścieków	70
Tabela 30	Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu w 2025 roku	72
Tabela 31	Złoża kopalin na terenie powiatu	76
Tabela 32	Wykaz wydanych koncesji na wydobywanie kopalin	78
Tabela 33	Wyniki badań odczynu gleby na terenie powiatu na podstawie wykonanych badań w 2025 roku	81
Tabela 34	Zasobność gleb w makroelementy na terenie powiatu na podstawie wykonanych badań w 2025 roku	81
Tabela 35	Zestawienie osuwisk na terenie gmin: Żagań, Szprotawa, Brzeźnica i Małomice	83
Tabela 36	Masa odebranych odpadów komunalnych w 2024 roku z nieruchomości zamieszkałych	86
Tabela 37	Masa odebranych odpadów komunalnych w 2024 roku z nieruchomości niezamieszkałych	87
Tabela 38	Masa zebranych odpadów komunalnych w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w 2024 roku	87
Tabela 39	Obowiązkowe poziomy recyklingu, ograniczania masy i składowania odpadów komunalnych w 2024 roku	88
Tabela 40	Masa wyrobów azbestowych pozostała do unieszkodliwienia na terenie powiatu	90
Tabela 41	Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu	90
Tabela 42	Ilość usuniętych wyrobów azbestowych z terenu powiatu w latach 2022-2025	90
Tabela 43	Użytki ekologiczne na terenie powiatu	97
Tabela 44	Zestawienie powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	104
Tabela 45	Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030	122
Tabela 46	Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych w latach 2026-2030	125
Tabela 47	Wskaźniki monitorowania Programu	133

Spis rysunków:

Rysunek 1	Struktura administracyjna powiatu żagańskiego (źródło: „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030”)	11
Rysunek 2	Zagrożenie suszą na terenie powiatu (źródło: Plany przeciwdziałania skutkom suszy – Hydroportal)	58
Rysunek 3	Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)	61
Rysunek 4	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) (źródło: geoportal.gov.pl)	62
Rysunek 5	Mapa obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica	64
Rysunek 6	Fragment mapy geologicznej Polska w skali 1:500 000 (wg Marks i in., 2006, zmienione) (źródło: Charakterystyka osuwisk (terenów na których występują ruchy masowe) i	

	terenów zagrożonych ruchami masowymi w gminie Brzeźnica, Małomice, Żagań i Szprotawa w powiecie żagańskim)	75
Rysunek 7	Udokumentowane złoża kopalin na terenie powiatu (bez złóż skreślonych z bilansu zasobów) (źródło: midas.pgi.gov.pl)	78
Rysunek 8	Rezerwy przyrody i obszary chronionego krajobrazu na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)	96
Rysunek 9	Użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)	98
Rysunek 10	Obszary Natura 2000 na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)	103
Rysunek 11	Korytarze ekologiczne na terenie powiatu (źródło: Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN)	104

Spis wykresów:

Wykres 1	Struktura ewidencyjna gruntów w powiecie żagańskim [ha]	11
Wykres 2	Zmiana liczby ludności w powiecie w latach 2021-2024 (źródło: Główny Urząd Statystyczny)	13

1. WSTĘP

1.1. Podstawa prawna

Wymóg prawny opracowania programu ochrony środowiska wynika z art. 17 ust.1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.), który nakłada na organ wykonawczy powiatu (w tym wypadku Zarząd Powiatu Żagańskiego) obowiązek opracowania programu ochrony środowiska.

Za pomocą powiatowych programów ochrony środowiska oraz na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych prowadzona jest polityka ochrony środowiska.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ww. ustawy Program ochrony środowiska uchwalany jest przez radę powiatu. Z wykonania programu ochrony środowiska organ wykonawczy powiatu sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia się radzie powiatu a następnie przekazywane są do organu wykonawczego województwa.

1.2. Cel opracowania

Program ochrony środowiska jest dokumentem strategicznym. To podstawowy instrument do realizacji zadań w zakresie ochrony środowiska. Głównym celem wykonania Programu jest określenie na podstawie analizy stanu środowiska działań prowadzących do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do środowiska i poprawy stanu ekologicznego powiatu.

Program ochrony środowiska powinien spełniać wymagania zawarte w opracowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”. Oznacza to, że w przygotowanym programie:

- dokonano oceny stanu środowiska na terenie powiatu z uwzględnieniem jedenastu obszarów przyszłej interwencji,
- zdefiniowano zagrożenia i problemy dla poszczególnych obszarów przyszłej interwencji (analiza SWOT),
- uwzględniono cele, kierunki interwencji i zadania wynikające z oceny stanu środowiska,
- zamieszczono harmonogram rzeczowo – finansowy, osobno dla zadań własnych i zadań monitorowanych.

„Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030” jest kolejnym Programem, ostatni został przyjęty uchwałą nr XXXIV.12.2022 Rady Powiatu Żagańskiego z dnia 20 grudnia 2022 roku w sprawie uchwalenia „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2022-2025 z perspektywą do roku 2030” wraz z Prognozą oddziaływania na środowisko.

1.3. Metodyka sporządzania Programu

Struktura oraz zakres programów ochrony środowiska został określony w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” opracowanych we wrześniu 2015 roku przez Ministerstwo Środowiska. W 2020 roku Minister Klimatu zaktualizował „Załączniki do Wytycznych do opracowania programów ochrony środowiska”. Zgodnie z wytycznymi Program ochrony środowiska powinien zawierać:

- spis treści,
- wykaz skrótów,
- spis tabel, rycin, wykresów i załączników,
- wstęp,
- ocenę stanu środowiska,
- cele programu ochrony środowiska, zadania i ich finansowanie,
- system realizacji programu ochrony środowiska,
- streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Wytyczne Ministerstwa Klimatu określiły ponadto, że ocena stanu środowiska na obszarze objętym opracowaniem powinna zostać przeprowadzona w oparciu o analizę wyznaczonych obszarów przyszłej interwencji, do których należą:

- ochrona klimatu i jakości powietrza,
- zagrożenia hałasem,
- pola elektromagnetyczne,
- gospodarowanie wodami,
- gospodarka wodno – ściekowa,
- zasoby geologiczne,
- gleby,
- gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zasoby przyrodnicze,
- zagrożenia poważnymi awariami.

Opracowując „Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030”:

- konsultowano się z pracownikami Starostwa Powiatowego w Żaganiu w zakresie pozyskania informacji niezbędnych do opracowania Programu;
- dokonano oceny relacji pomiędzy zapisami środowiskowych dokumentów strategicznych szczebla centralnego i wojewódzkiego w celu ustalenia uwarunkowań zewnętrznych dla opracowywanego Programu;
- dokonano analizy aktualnych dokumentów strategicznych powiatu w celu zachowania spójności priorytetów oraz zapewnienia skoordynowanej realizacji planowanych działań ujętych we wszystkich dokumentach strategicznych;
- opisano aktualny stan środowiska naturalnego na terenie powiatu żagańskiego. Zgodnie z *Wytycznymi* opisu dokonano na podstawie ogólnodostępnych danych o środowisku pozyskanych z Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ) i Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Dodatkowo przeprowadzono ankietyzację jednostek działających w zakresie ochrony środowiska tj. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie (PGW WP), Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna (PSSE), nadleśnictwa, zarządcy dróg, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, urzędy miast i gmin powiatu żagańskiego;
- na podstawie zebranych danych i informacji określono potrzeby w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu i na ich podstawie sprecyzowano cele i niezbędne działania ekologiczne pozostające w zgodności z celami ujętymi w dokumentach strategicznych wyższego szczebla oraz obowiązującymi dokumentami strategicznymi dla powiatu;
- we współpracy z powiatem oraz innymi jednostkami opracowano harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji poszczególnych działań ekologicznych, mając na uwadze pilność zaspokojenia potrzeb w zakresie ochrony środowiska, możliwości finansowe powiatu oraz dostępne źródła finansowania, zadania zostały przyporządkowane poszczególnym celom, równocześnie dołożono wszelkiej staranności, aby zadania i cele zostały określone zgodnie z zasadą SMART, czyli były realne, mierzalne i określone w czasie;
- uzgodniono sposoby wdrażania i zasady monitorowania programu ochrony środowiska.

Ramy czasowe Programu określono na lata 2026-2030. Wynika to z konieczności zachowania ciągłości polityki ekologicznej powiatu oraz czasu obowiązywania głównych dokumentów strategicznych i programowych.

Dane o stanie środowiska naturalnego podane są według stanu na dzień 31.12.2024 r., w przypadku dostępności nowszych danych są wg stanu na 31.12.2025 r. Koszty realizacji działań i sposobu ich finansowania określono na podstawie informacji udostępnionych przez podmioty odpowiedzialne za dane zadania i są to dane szacunkowe.

2. POWIAT ŻAGAŃSKI – CHARAKTERYSTYKA OBSZARU

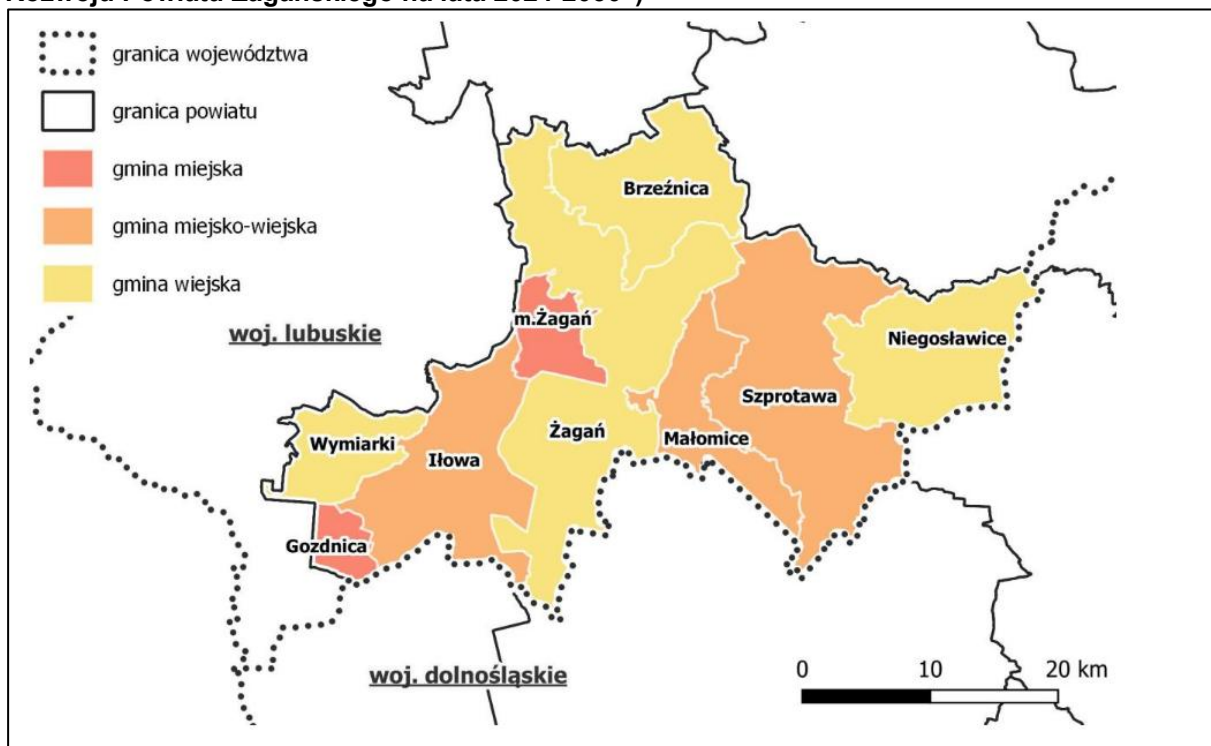
2.1. Położenie geograficzne

Powiat żagański położony jest w zachodniej Polsce, w południowej części województwa lubuskiego. Leży na południe od Zielonej Góry, a jego stolicą jest Żagań. Graniczy z powiatami: żarskim, zielonogórskim, nowosolskim, zgorzeleckim, bolesławieckim, polkowickim oraz glogowskim.

Powierzchnia ewidencyjna powiatu wynosi 113 073 ha, co stanowi 8,1% powierzchni województwa lubuskiego. Pod względem wielkości powiat zajmuje ósme miejsce spośród 12 powiatów ziemskich województwa lubuskiego.

Obszar powiatu żagańskiego obejmuje 9 jednostek samorządu terytorialnego, w tym dwie gminy miejskie: Żagań, Gozdnicza, cztery gminy wiejskie: Wymiarki, Żagań, Brzeźnica, Niegosławice oraz trzy gminy miejsko-wiejskie: Iłowa, Małomice i Szprotawa.

Rysunek 1 Struktura administracyjna powiatu żagańskiego (źródło: „Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030”)

W strukturze ewidencyjnej gruntów przeważają grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione, które stanowią 49% powierzchni powiatu. Grunty rolne stanowią 44% powierzchni powiatu. Natomiast grunty zabudowane i zurbanizowane zajmują 5%, grunty pod wodami – 1% powierzchni powiatu i tereny różne – 1% powierzchni powiatu. Szczegółowy wykaz przedstawiony jest w poniższej tabeli i na wykresie.

Wykres 1 Struktura ewidencyjna gruntów w powiecie żagańskim [ha]

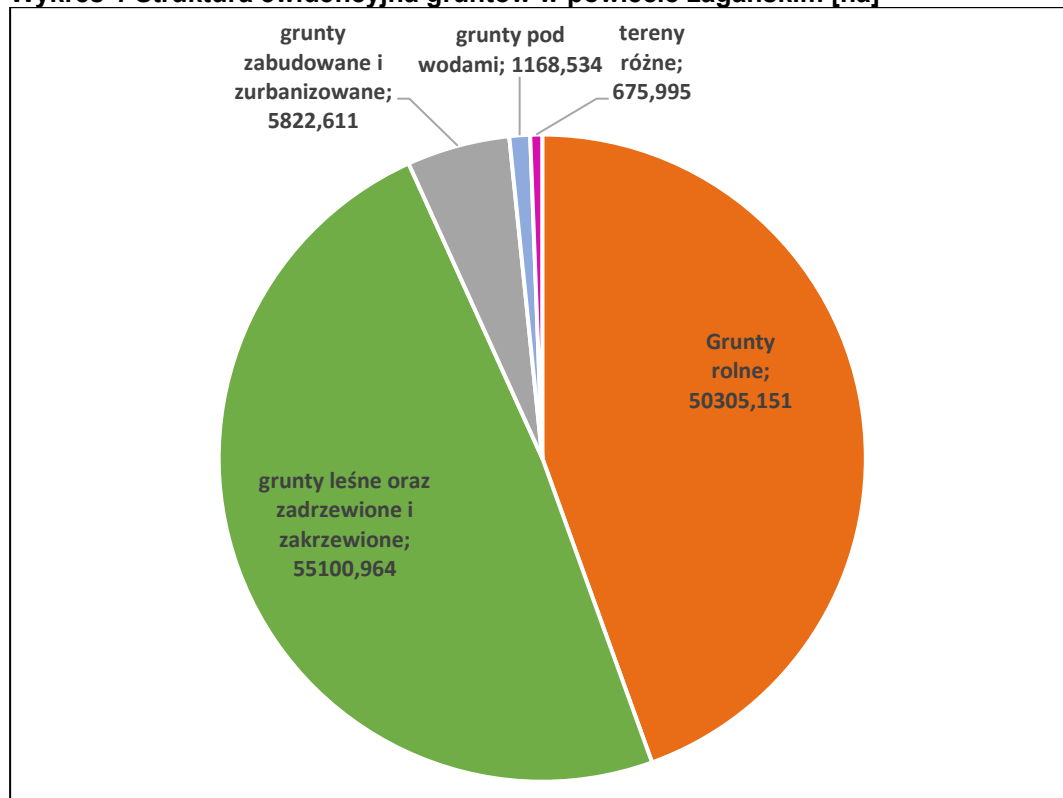

Tabela 1 Powierzchnia ewidencyjna gruntów w powiecie żagańskim

Jednostka ewidencyjna	Grunty rolne	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Grunty pod wodami	Tereny różne	Powierzchnia ogółem
ha						
Gmina Brzeźnica	7357,2534	4398,5616	364,6993	76,7125	0,5300	12197,7568
Gmina Gozdnicza	509,2196	1696,2312	169,2962	10,5778	7,2911	2392,6159
Gmina Iłowa	3707,0713	10709,4697	738,3771	144,8296	1,2018	15300,9495
Gmina Małomice	3592,5850	3865,2715	396,8408	103,1469	1,0537	7958,8979
Gmina Niegostawice	9812,6110	3147,4512	523,5521	108,9583	37,9269	13630,4995
Gmina Szprotawa	12767,1824	8464,4769	1522,2405	261,3521	168,3651	23183,6170
Gmina Wymiarki	1674,5935	4399,7313	223,0649	17,2900	1,0600	6315,7397
Gmina Żagań	10368,3754	16060,3830	956,0275	309,8365	361,7196	28056,3420
Miasto Żagań	516,2596	2359,3880	928,5121	135,8300	96,8470	4036,8367
Powiat żagański	50305,1512	55100,9644	5822,6105	1168,5337	675,9952	113073,2550

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu (wg stanu na marzec 2026 r.)

2.2. Demografia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2024 r. liczba ludności powiatu żagańskiego wynosiła 72 933 osób, co stanowiło 7,5% ludności województwa lubuskiego. Kobiety stanowiły 51,3% ludności powiatu. Gęstość zaludnienia w 2024 roku dla powiatu wynosiła 64,5 osoby na km².

Najliczniej zamieszkałą gminą była gmina miejska Żagań, w której mieszkało 23 136 osób, co stanowiło 31,7% ludności powiatu. Najmniej zamieszkałą gminą była gmina Wymiarki, w której mieszkało 2 053 osoby, co stanowiło 2,8% ludności powiatu. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 2 Liczba ludności w gminach powiatu żagańskiego w 2024 roku

Jednostka terytorialna	Obszar	Liczba ludności w 2024 roku [os.]	% ogółu
Gmina Gozdnicza	Gmina	2681	3,7%
Miasto Żagań	Miasto	23136	31,7%
Gmina Brzeźnica	Gmina	3425	4,7%
Gmina Iłowa	Gmina	6303	8,6%
	Miasto	3547	
	Obszar wiejski	2756	
Gmina Małomice	Gmina	5134	7,0%
	Miasto	3396	
	Obszar wiejski	1738	
Gmina Niegostawice	Gmina	4238	5,8%
Gmina Szprotawa	Gmina	18800	25,8%
	Miasto	10363	
	Obszar wiejski	8437	
Gmina Wymiarki	Gmina	2053	2,8%
Gmina Żagań	Gmina	7163	9,8%
Powiat żagański		72933	100,0%

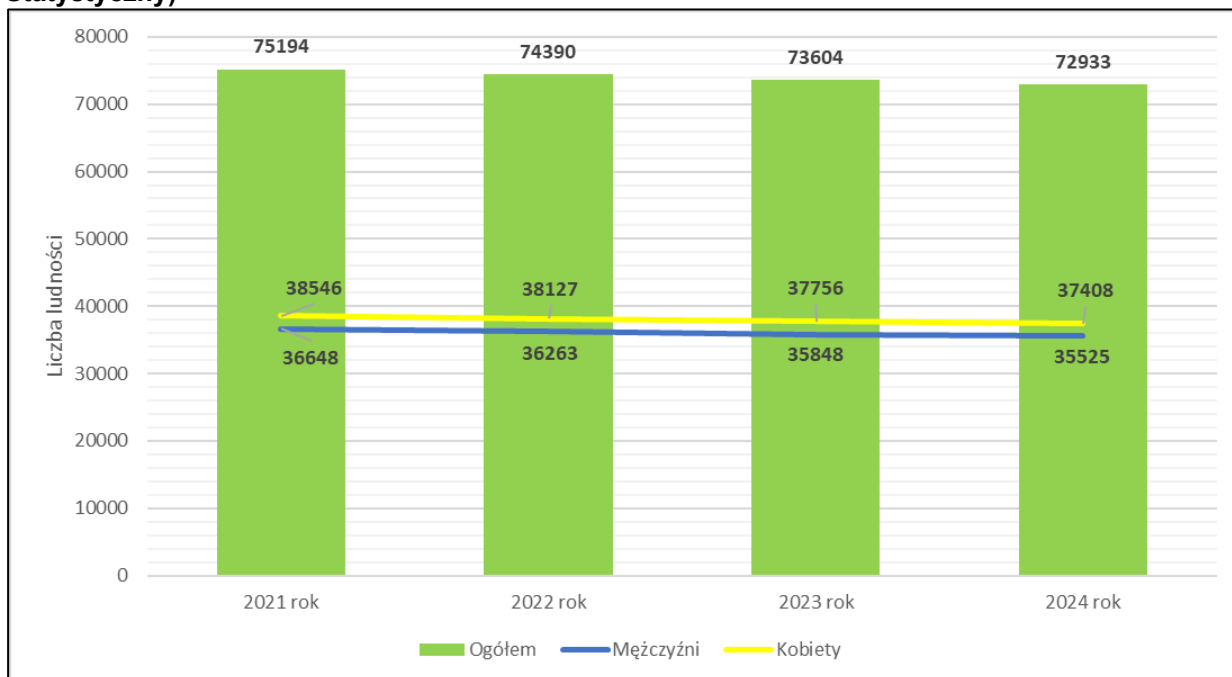
Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Liczba ludności powiatu systematycznie spada. W 2021 roku powiat zamieszkiwało 75 194 osoby, jest to o 2 261 osób więcej niż w 2024 roku. Szczegółowe dane zmiany liczby ludności zostały przedstawione w poniższej tabeli i na wykresie.

Tabela 3 Liczba ludności powiatu żagańskiego w latach 2021-2024

Rok	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
	os.		
2021 rok	75194	36648	38546
2022 rok	74390	36263	38127
2023 rok	73604	35848	37756
2024 rok	72933	35525	37408

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Wykres 2 Zmiana liczby ludności w powiecie w latach 2021-2024 (źródło: Główny Urząd Statystyczny)

Według prognoz z Głównego Urzędu Statystycznego liczba ludności powiatu żagańskiego do roku 2030 będzie wynosić 70 184 osób (tj. o 2 749 osób mniej niż w roku 2024), natomiast w roku 2035 prognozowana liczba ludności będzie wynosić 67 143 osoby (tj. o 5 790 osób mniej niż w 2024 roku).

2.3. Infrastruktura drogowa i kolejowa

Drogi

Przez teren powiatu żagańskiego przebiegają drogi¹:

1. Autostrada A18 o łącznej długości 20,499 km.
2. Droga ekspresowa S3 o łącznej długości 3,977 km.
3. Droga krajowa nr 12 o łącznej długości 37,286 km.
4. Drogi wojewódzkie o łącznej długości 111,136 km. Ich wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.
5. Drogi powiatowe o łącznej długości 355,862 km. Ich wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.
6. Drogi gminne o łącznej długości 573,603 km:
 - gmina Gozdnicza – 10,884 km
 - miasto Żagań – 53,71 km
 - gmina Brzeźnica - 48,265 km
 - gmina Łłowa – 57,00 km
 - gmina Małomice – 51,296 km
 - gmina Niegosławice – 89,034 km
 - gmina Szprotawa – 145,361 km
 - gmina Wymiarki – 22,251 km
 - gmina Żagań – 95,802 km

¹ Dane od zarządców dróg (GDDKiA oddział w Zielona Góra, ZDW w Zielonej Górze, Starostwo Powiatowe w Żaganiu, urzędy miast i gmin powiatu żagańskiego) wg stanu na koniec 2025 roku.

Tabela 4 Wykaz dróg wojewódzkich i powiatowych na terenie powiatu

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość na terenie powiatu żagańskiego [km]	Stan techniczny
DROGI WOJEWÓDZKIE				
1.	295	Nowogród Bobrzański - Żagań	15,452	Stan bardzo dobry – 5 % Stan dobry – 70 % W remoncie – 25 %
2.	296	Kożuchów – Żagań – Iłowa – Ruszów – Godzieszków – Droga 30 /Lubań/	37,747	Stan bardzo dobry – 56 % Stan dobry – 17 % Stan ostrzegawczy – 22 % Stan zły – 5 %
3.	297	Nowa Sól – Kożuchów – Szprotawa – Droga 12... *Droga 12 – Bolesławiec – Droga 94... *Droga 94 – Lwówek Śląski – Droga 30 /Pasiecznik/	25,749	Stan bardzo dobry – 8 % Stan dobry – 59 % Stan ostrzegawczy – 17 % Stan zły – 16 %
4.	300	Iłowa - Gozdnicza	10,788	Stan bardzo dobry – 10 % Stan dobry – 1 % Stan ostrzegawczy – 49 % Stan zły – 40 %
5.	328	Droga 333 /Nowe Miasteczko/ - Przemków – Droga 12... *Droga 12 – Chocianów – Chojnów – Droga 94... * - Nowa Wieś Złotoryjska – Złotoryja – Jerzmanice – Zdrój – Świerzawa – Wojcieszów – Kaczorów – Droga 3... *Droga 3 - Marciszów	12,999	Stan dobry – 4 % Stan ostrzegawczy – 58 % Stan zły – 38 %
6.	333	Droga 292 /Nowa Sól/ - Nowe Miasteczko – Kłobuczyn – Potoczek – Polkowice – Lubin – Droga 36... * Droga 36 – Droga 3 /Węzeł Lubin Południe/ - Chróśtnik – Rzeszotary – Droga 94 /Legnica/... *Droga 3 /Węzeł Legnica Zachód/ - Legnica – Droga 4 /Węzeł Lednica Wschód/	3,982	Stan bardzo dobry - 37 % Stan dobry – 6 % Stan ostrzegawczy – 57 %
7.	350	Łęknica – Przewóz – Gozdnicza – Ruszów – Osiecznica – Bolesławiec	4,419	Stan bardzo dobry – 17 % Stan dobry – 26 % Stan ostrzegawczy – 41 % Stan zły – 16 %
RAZEM			111,136	
DROGI POWIATOWE - POZAMIEJSKIE				
1.	1036F	Bukowica – Przeclaw	6,592	zadowalający
2.	1039F	Wiechlice – Dzikowice – Międzyzlesie – Długie – Szyba (granica powiatu)	13,501	zadowalający
3.	1042F	Pruszków – Małomice – Bobrzany – Chichy – Janowiec – Sieciebor- Borów (granica powiatu)	21,069	zadowalający
4.	1047F	Kożuchów (granica powiatu) – Studnice - Chotków	3,386	zadowalający
5.	1048F	Brzeźnica – Wichów – Mirocin Górny (granica powiatu)	8,746	zły
6.	1053F	Radwanów (granica powiatu) – Wichów – Chotków - Jelenin	10,826	zadowalający
7.	1056F	Szprotawa – Niegosławice – Zimna Brzeźnica (granica powiatu)	24,156	dobry
8.	1057F	Stara Jabłona – Nowa Jabłona – Gaworzyce (granica powiatu)	4,398	dobry
9.	1058F	Mycielin – Sucha Dolna Krzywczycze (granica powiatu)	9,785	zadowalający
10.	1059F	Skrzyżowanie DW 297 Borowina - Dzikowice	4,132	zadowalający
11.	1060F	Siecieborzyce – Długie - Mycielín	10,680	dobry
12.	1061F	Szprotawa – Kartowice - Witków	7,480	zadowalający
13.	1062F	Szprotawa – Nowa Kopernia – Bobrowice – Leszno Dolna	7,920	zadowalający
14.	1063F	Rudawica – Pruszków – Lubiechów – Śliwnik - Szprotawa	12,125	częściowo zadowalający, częściowo bardzo dobrym
15.	1064F	Żagań – Trzebów – Rudawica (granica powiatu)	6,191	bardzo dobry
16.	1065F	Bukowina Bobrzańska - Małomice	4,062	dobry

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość na terenie powiatu żagańskiego [km]	Stan techniczny
17.	1066F	Skrzyżowanie z DW 296 – Bożnów – skrzyżowanie z DK 12	4,410	bardzo dobry
18.	1067F	Dzietrzychowice – Stara Kopernia – Chichy	11,460	częściowo bardzo dobry, częściowo zadowalający
19.	1068F	Skrzyżowanie z DW 296 – Kocin – Nieradza – Stara Kopernia	3,685	zły
20.	1069F	Skrzyżowanie z DP 1071F – Brzeźnica – Jabłonów – Jelenin – skrzyżowanie z DP 1070F	12,813	dobry
21.	1070F	Brzeźnica – Wrzesiny – Chotków – skrzyżowanie z DW 296 - Siecieborzyce	13,936	dobry
22.	1071F	(granica powiatu) – Brzeźnica – Karczówka – Dzietrzychowice – Marysin – Żagań – skrzyżowanie z DW 295	14,560	dobry
23.	1072F	Skrzyżowanie z DW 295 – Stary Żagań – Dzietrzychowice – Jabłonów – Wrzesiny - Wichów	15,852	zadowalający
24.	1073F	Skrzyżowanie z DW 295 – Miodnica – Stanów – skrzyżowanie DP 1071F - Brzeźnica	6,852	dobry
25.	1074F	(granica powiatu) Urzuty – Przylaski – Wichów	4,800	dobry
26.	1075F	(granica powiatu) Nowogród Bobrzański – Gorzupia – Gryżyce - Żagań	11,960	zadowalający
27.	1076F	(granica powiatu) Złotnik - Niemcza	3,044	zły
28.	1077F	(granica powiatu) Bieniów – Gorzupia	2,578	zadowalający
29.	1078F	(granica powiatu) Silno Małe – Wymiarki – Lubieszów – Konin Żagański – skrzyżowanie z DW296	17,496	dobry
30.	1079F	Skrzyżowanie z DP 1083F Konin Żagański - Iłowa	6,415	bardzo dobry
31.	1080F	granica powiatu – Jankowa Żagańska – Lubieszów – skrzyżowanie z DP 1078F	3,586	dobry
32.	1081F	Granica powiatu – Lutynka – Wymiarki – Gozdnicza	10,320	zadowalający
33.	1082F	Lutynka – skrzyżowanie z DP 1081F – Witoszyn Górny – Witoszyn – skrzyżowanie z DP 1078F – Czyżówek – Iłowa – skrzyżowanie z DW 300	10,876	zadowalający
34.	1083F	Jankowa Żagańska – Szczepanów – Wilkowisko – Żaganiec – skrzyżowanie z DW 296	7,299	zadowalający
35.	1085F	Stacja kolejowa Niegosławice – skrzyżowanie z DW 328	0,481	dobry
36.	1086F	Ul. Chrobrego w Małomicach - Szprotawa	1,100	dobry
37.	1088F	Łozy	1,331	zadowalający
38.	1436F	Szprotawka	1,422	zadowalający
RAZEM			321,325	
DROGI POWIATOWE - ULICE				
1.	1071F	Żagań Ul. Żółkiewskiego	1,090	dobry
2.	4514F	Żagań Ul. Obwodowa	6,808	zły
3.	4515F	Żagań Ul. Piastowska	0,395	zadowalający
4.	1075F	Żagań Ul. Śląska	0,735	dobry
5.	1075F	Żagań Ul. Bolesławiecka	0,731	zadowalający
6.	1075F	Żagań Ul. Chrobrego	2,400	zadowalający
7.	1064F	Żagań Ul. Żelazna	5,547	bardzo dobry
8.	4507F	Żagań Ul. Kochanowskiego	0,501	dobry
9.	4509F	Żagań Ul. Kolejowa	2,171	dobry
10.	4510F	Żagań Ul. Kościuszki	0,586	dobry
11.	4512F	Żagań Ul. Łąkowa	0,863	zadowalający
12.	4513F	Żagań Ul. Nocznickiego	0,466	zadowalający
13.	4504F	Żagań Ul. Lubuska	0,340	dobry
14.	4505F	Żagań Ul. Dworcowa	1,316	zadowalający
15.	3907F	Szprotawa Ul. Słowackiego	0,355	bardzo dobry

L.p.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość na terenie powiatu żagańskiego [km]	Stan techniczny
16.	1056F	Szprotawa Ul. Warszawska	0,124	dobry
17.	3906F	Szprotawa Ul. Młynarska	0,705	dobry
18.	1086F	Szprotawa Ul. Małomicka	0,495	dobry
19.	1086F	Szprotawa Ul. Sobieskiego	2,245	dobry
20.	1063F	Szprotawa Ul. Ciszowska	0,543	dobry
21.	3905F	Szprotawa Ul. Konopnickiej	0,570	dobry
22.	1062F	Szprotawa Ul. Kraszewskiego	1,758	zadowalający
23.	1062F	Szprotawa Ul. 3 Maja	0,497	dobry
24.	1082F	Iłowa Ul. Czyżowska	0,674	zadowalający
25.	1079F	Iłowa Ul. Ogrodowa	0,875	zadowalający
26.	1079F	Iłowa Ul. Żaków	1,066	dobry
27.	2705F	Iłowa Ul. Poniatowskiego	0,681	dobry
RAZEM			34,537	

Źródło: Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze, Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

Linie kolejowe

Przez powiat przebiega pięć linii kolejowych²:

- jednotorowa linia nr 14 relacji Łódź Kaliska – Tuplice,
- jednotorowa linia nr 275 relacji Wrocław Muchobór – Gubinek,
- jednotorowa linia nr 389 relacji Żagań – Jankowa Żagańska,
- jednotorowa linia nr 282 relacji Miłkowice – Żary,
- jednotorowa linia nr 380 relacji Jankowa Żagańska – Sanice.

Drogi rowerowe

Wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 296 na odcinku Czerna – węzeł Iłowa (A18) długość ścieżki rowerowej wynosi 815 m. Wzdłuż drogi krajowej nr 12 znajduje się 7,615 km dróg rowerowych. Wzdłuż dróg powiatowych znajduje się 7,702 km dróg rowerowych, ich wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 5 Wykaz i długość ścieżek/dróg rowerowych wzdłuż dróg powiatowych

Lp.	Nr drogi	Przebieg drogi	Długość w km
1.	1079F	Od ul. Żaków w Iłowej do Konina Żagańskiego	4,2
2.	1086F	Od ul. Chrobrego w Małomicach do ul. Małomickiej w Szprotawie	1,1
3.	1078F	Wymiarki	0,3
4.	1064F	Ul. Żelazna w Żaganiu	1,2
5.	4509F	Ul. Kolejowa w Żaganiu	0,902

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

Na terenie poszczególnych gmin długość ścieżek rowerowych lub ciągów pieszo-rowerowych wynosi:

- gmina Gozdnicza - brak
- miasto Żagań – 13,02 km
- gmina Brzeźnica – brak
- gmina Iłowa – 2,51 km
- gmina Małomice – 1,1 km
- gmina Niegosławice – 1,3 km
- gmina Szprotawa – 31,5 km
- gmina Wymiarki - brak
- gmina Żagań – 1,7 km

2.4. Rozwój gospodarczy

W powiecie żagańskim na koniec 2024 roku funkcjonowało 8 571 podmiotów gospodarczych. Porównując do roku 2021 na terenie powiatu ogólna liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się

² Źródło: <https://mapa.plk-sa.pl/>

o 507. Pod względem klas wielkości przeważały podmioty gospodarcze zatrudniające do 9 pracowników – było ich 8 325 szt. (97% wszystkich funkcjonujących podmiotów). Przeważała branża budowlana oraz handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów samochodowych. W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowo podział podmiotów na sekcje.

Tabela 6 Podmioty gospodarcze według sekcji i działów PKD na terenie powiatu w 2024 roku

Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007	Liczba podmiotów gospodarczych
A - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	195
B - górnictwo i wydobywanie	2
C - przetwórstwo przemysłowe	549
D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	45
E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	32
F - budownictwo	1801
G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1712
H - transport i gospodarka magazynowa	419
I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	240
J - informacja i komunikacja	154
K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa	152
L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1158
M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	396
N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	225
O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	56
P - edukacja	241
Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna	397
R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	134
S i T - pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	663
U - organizacje i zespoły eksterytorialne	0
Ogółem	8571

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Liczba podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach w 2024 roku:

- gmina Gozdnica – 306 szt.
- miasto Żagań – 3 240 szt.
- gmina Brzeźnica - 336 szt.
- gmina Iłowa – 628 szt.
- gmina Małomice – 517 szt.
- gmina Niegosławice – 326 szt.
- gmina Szprotawa – 2 284 szt.
- gmina Wymiarki – 173 szt.
- gmina Żagań – 768 szt.

Powiat żagański charakteryzuje się wysokim potencjałem do rozwoju przedsiębiorczości. Na jego terenie znajduje się kilka terenów inwestycyjnych w tym m.in. Żagańska Strefa Gospodarcza, Podstrefa Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Szprotawie, Podstrefa Legnickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Iłowej. Tereny te posiadają odpowiednio przygotowaną infrastrukturę techniczną oraz pakiet zachęt, mających przyciągnąć nowych inwestorów.

2.5. Ochrona klimatu

2.5.1. Warunki klimatyczne

Powiat żagański posiada umiarkowany klimat, obejmujący najcieplejszą dzielnicę Polski (wrocławską). Klimat cechuje krótka zima (poniżej miesiąca) o krótkim czasie zalegania pokrywy śnieżnej (około 40 dni), z przewagą wiatrów zachodnich i południowo-zachodnich. Na układy klimatyczne wpływają też układy niskiego ciśnienia, które występują przeciętnie przez 145 dni w roku. Reprezentatywne dla Żagania będą dane charakteryzujące klimatyczny region dolnośląski jako całość.

Według danych z Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej w 2024 roku średnia roczna temperatura wynosiła 11°C. Roczne sumy opadów wynosiły 700-800 mm.

2.5.2. Tendencje zmian klimatu

Zmiany klimatu odczuwalne są na terenie całego kraju. Występują coraz częstsze upalne miesiące letnie, natomiast zimy są bez intensywnych i długotrwałych opadów śniegu. Występują liczne dni z pogodą wietrzną oraz opadami o wyższej intensywności doprowadzające do powodzi i podtopień jak również coraz dłuższe okresy bezopadowe powodujące występowanie suszy. Średnia obszarowa temperatura powietrza w 2024 roku wyniosła w Polsce aż 10,9°C i była aż o 2,2 stopnia wyższa od średniej rocznej wieloletniej (klimatologiczny okres normalny 1991-2020). Obszarowo uśredniona suma opadu atmosferycznego w 2024 roku wyniosła w Polsce 607,8 mm, co stanowiło 99,4% normy określonej na podstawie pomiarów w latach 1991-2020. Roczna suma usłonecznienia w Polsce w 2024 roku zawierała się pomiędzy 1722 a 2255 godzin. Na większości obszaru kraju była wyższa od normy klimatologicznej 1991-2020 aż o ponad 240 godzin.

2.5.3. Adaptacja do zmian klimatu i neutralność klimatyczna

Wyniki wieloletnich badań naukowych jednoznacznie wskazują, że zmiany klimatu stanowią realne zagrożenie dla społecznego i gospodarczego rozwoju wielu krajów, w tym także dla Polski. Dlatego też skutki zmian klimatu stały się przedmiotem zainteresowania społeczności międzynarodowej oraz krajów, które od wielu lat rozważają istotną kwestię odpowiedniego dostosowania się do obecnych i przyszłych skutków tych zmian.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. „Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030” (SPA 2020). Opracowanie SPA 2020 wpisuje się w działania na rzecz osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM (2009)147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społecznoekonomicznych z tym związanych.

SPA 2020 wskazuje cele i kierunki działań adaptacyjnych, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, obszarach górskich, strefie wybrzeża, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych. Wrażliwość tych sektorów została określona w oparciu o przyjęte dla SPA scenariusze zmian klimatu. Zaproponowano cele, kierunki działań oraz konkretne działania, które korespondują z dokumentami strategicznymi i jednocześnie stanowią ich niezbędne uzupełnienie w kontekście adaptacji.

Do podstawowych działań o charakterze horyzontalnym, tj. takich, które powinny być realizowane należą:

- edukacja społeczeństwa w zakresie spodziewanych zmian i ograniczenia ich skutków,
- monitoring zmian wrażliwości gospodarki i społeczeństwa oraz postępu we wdrażaniu strategii adaptacyjnej,
- planowanie przestrzenne na poziomie regionalnym i lokalnym z uwzględnieniem zmian klimatu i adaptacji,
- rozwój usług zdrowotnych ze szczególnym uwzględnieniem wrażliwości mieszkańców na występowanie fal upałów,
- ograniczenie skutków zagrożeń w rolnictwie, lasach i ekosystemach wynikających z pojawiania się inwazyjnych szkodników i chorób, a także uwzględnienie przystosowania gatunkowego lasów do oczekiwanego wzrostu temperatury w procesie zalesień,
- właściwe gospodarowanie na obszarach rolnych, chronionych (wsparcie technologiczne gospodarstw oraz doradztwo technologiczne uwzględniające aspekty dostosowania budownictwa i produkcji rolnej do zmieniających się warunków klimatycznych),
- modernizacja systemu energetycznego uwzględniająca zwiększone ryzyko występowania zjawisk ekstremalnych,
- uwzględnienie trendów klimatycznych i gospodarczych w procesie projektowania i budowy infrastruktury transportowej,
- uwzględnienie konieczności zapewnienia korytarzy wentylacyjnych w miastach w celu ograniczenia skutków rozwoju wyspy ciepła i wzrostu koncentracji zanieczyszczeń powietrza oraz zwiększania obszarów wodnych i zieleni w miastach.

Obok SPA 2020 dokumentem, który stanowi podstawę prowadzenia polityki w zakresie adaptacji do zmian klimatu jest „Polityka ekologiczna państwa 2030”. Adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych to jeden z kierunków interwencji wymienionych w tym dokumencie. Cel zakładanych działań to przeciwdziałanie miejskim wyspom ciepła, rozbudowa terenów

zieleni oraz powszechniejsze retencjonowanie wody na terenach miast i wsi. „Polityka ekologiczna państwa 2030” przewiduje, że działania adaptacyjne będą polegały m.in. na opracowaniu i wdrożeniu dokumentów strategicznych/planistycznych w zakresie gospodarowania wodami, wsparciu opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu, budowie niezbędnej infrastruktury przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji, renaturyzacji rzek i ich dolin, renaturyzacji mokradeł oraz na rozwoju zielonej i niebieskiej infrastruktury. Działania ukierunkowane będą również na zarządzanie wodami opadowymi na obszarach zurbanizowanych poprzez różne formy retencji i rozwój infrastruktury zieleni, ograniczenie zajmowania gruntów oraz zasklepiania gleby. Działania adaptacyjne będą prowadzone także na obszarach wiejskich. Będą one miały na celu w szczególności zwiększenie odporności krajobrazu rolniczego na zmiany klimatu i ochrony produkcji rolnej. Zakłada się ochronę i rozwój zadrzewień śródpolnych i przydrożnych) oraz wprowadzenie nowych nasadzeń przydrożnych z przewagą krzewów rodzimych o bujnym ulistnieniu, zwłaszcza w regionach najbardziej narażonych na suszę i pustynnienie, o niskim procencie lesistości.

Coraz bardziej odczuwalne skutki zmian klimatu powodują podejmowanie działań w celu ich zmniejszenia lub zatrzymania. Jednym ze sposobów zaproponowanym przez Komisję Europejską w listopadzie 2018 roku jest projekt długookresowej strategii niskoemisyjnej Unii Europejskiej do 2050 roku pt. „Czysta planeta dla wszystkich” (ang. Clean Planet for All). Dokument prezentuje przekrojowe podejście do redukcji emisji gazów cieplarnianych celem osiągnięcia neutralności klimatycznej. Neutralność klimatyczna oznacza osiągnięcie stanu, w którym emisje gazów cieplarnianych są zrównoważone przez działania mające na celu ich redukcję lub kompensację tj. równowagi pomiędzy emisją gazów cieplarnianych a ich pochłanianiem. W grudniu 2020 roku Rada Europejska zatwierdziła nowy wiążący cel unijny zakładający ograniczenie emisji netto gazów cieplarnianych o co najmniej 55% do 2030 roku w porównaniu z poziomem z roku 1990. Aby osiągnąć neutralność klimatyczną członkowie Unii Europejskiej muszą podejmować działania na kilku frontach m.in.:

- Redukcja emisji: Konieczne jest ograniczenie emisji gazów cieplarnianych poprzez zwiększenie efektywności energetycznej, rozwój odnawialnych źródeł energii, modernizację przemysłu oraz promowanie transportu niskoemisyjnego.
- Innowacje technologiczne: Rozwój i wdrożenie nowych technologii, takich jak energia jądrowa, elektromobilność czy magazynowanie energii, mogą pomóc w osiągnięciu celów neutralności klimatycznej.
- Las i zalesianie: Ochrona istniejących lasów oraz zwiększenie obszarów zalesianych może przyczynić się do absorpcji większej ilości dwutlenku węgla z atmosfery.
- Edukacja i świadomość społeczna: Ważne jest zwiększenie świadomości społecznej na temat zmian klimatycznych oraz promowanie proekologicznych zachowań wśród społeczeństwa.
- Polityka publiczna: Wprowadzenie odpowiednich regulacji i polityk publicznych, takich jak systemy handlu emisjami czy opodatkowanie emisji, może być kluczowe dla osiągnięcia neutralności klimatycznej.

Działania, które mogą być podjęte na szczeblu powiatowym lub gminnym to m.in.:

- Modernizacja budynków aby były bardziej energooszczędne,
- Zrównoważony transport – promowanie transportu publicznego, rozwój ścieżek rowerowych, pojazdy elektryczne lub hybrydowe,
- Ekologiczne rolnictwo z racjonalnym stosowaniem pestycydów i nawozów sztucznych w celu ochrony powietrza, gleby, wody i dzikiej przyrody,
- Zarządzanie lasami w sposób zrównoważony – zwiększanie obszarów leśnych i zmniejszenie wycinki lasów,
- Gospodarka o obiegu zamkniętym np. tekstylia, materiały budowlane i elektronika poddawane recyklingowi lub ponownie używane/naprawiane w celu zmniejszenia wykorzystania surowców pierwotnych.

3. OCENA STANU ŚRODOWISKA POWIATU ŻAGAŃSKIEGO

3.1. Powietrze atmosferyczne

3.1.1. Emisja zanieczyszczeń do powietrza

Emisje zanieczyszczeń do powietrza pochodzą z różnych źródeł, które można podzielić na kilka głównych kategorii:

1. Źródła naturalne:
 - Wulkany - emitują duże ilości gazów (np. dwutlenek siarki, tlenki azotu) oraz pyłów.
 - Pożary lasów - generują dym zawierający cząstki stałe, tlenek węgla, węglowodory.
 - Burze piaskowe i pyłowe - wzbijają w powietrze pyły i drobne cząstki.
 - Roślinność - emituje lotne związki organiczne (VOC) w procesie oddychania i fotosyntezy.
 - Zwierzęta - emitują metan, zwłaszcza przeżuwacze w procesie trawienia.
2. Źródła antropogeniczne (wynikające z działalności człowieka):
 - Przemysł - emisje z fabryk, elektrowni, rafinerii. Głównie zanieczyszczenia to dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x), tlenek węgla (CO), pyły zawieszone (PM), metale ciężkie i lotne związki organiczne (VOC).
 - Transport - samochody, ciężarówki, samoloty, statki. Emitują tlenki azotu, dwutlenek węgla, tlenek węgla, węglowodory i cząstki stałe.
 - Energetyka - elektrownie opalane węglem, gazem ziemnym i ropą naftową. Emitują dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla i pyły.
 - Rolnictwo - użycie nawozów azotowych, hodowla zwierząt, emisja amoniaku i metanu.
 - Gospodarstwa domowe - ogrzewanie domów paliwami stałymi (węgiel, drewno), gazem, spalanie śmieci. Emitują pyły, tlenki węgla, lotne związki organiczne.
3. Źródła wtórne:
 - Reakcje chemiczne w atmosferze - powstawanie zanieczyszczeń wtórnych takich jak ozon troposferyczny, który powstaje w wyniku reakcji tlenków azotu i lotnych związków organicznych pod wpływem promieniowania słonecznego.

Źródła emisji: gospodarstwa domowe i energetyka

Do lokalnych źródeł emisji zanieczyszczeń zalicza się emisję komunalno-bytową tzw. „niską emisję”, która pochodzi z domów ogrzewanych indywidualnie paliwami stałymi. Sektor ten odpowiada głównie za emisję pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} oraz benzo(a)pirenu. Problemem jest spalanie niskiej jakości węgla (miał węglowy) oraz odpadów (w tym odpadów komunalnych). Z tego też względu, szczególnie w okresie zimowym, odczuwalna jest obecność dymu, unoszącego się z kominów domowych palenisk. Dodatkowym czynnikiem potęgującym jest to, że wprowadzanie zanieczyszczeń następuje z kominów o niewielkiej wysokości. Wprowadzane do powietrza zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania stwarzając lokalne niebezpieczeństwo (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej). Z niskich źródeł emitowane są substancje alergizujące, toksyczne i kancerogenne m. in. tlenki węgla, siarki, azotu, związki chloru, fluoru, metali ciężkich oraz pyły i WWA.

Znacznie mniejszą emisją gazów cieplarnianych charakteryzuje się spalanie gazu ziemnego. W równoważnych ilościach spalanie gazu ziemnego wytwarza od 30% do 45% mniej dwutlenku węgla niż w przypadku spalania oleju i węgla kamiennego. Dystrybutorem gazu ziemnego na terenie powiatu jest DUON Dystrybucja Sp. z o.o., który obsługuje mieszkańców gminy Gozdnicza oraz Polska Spółka Gazownictwa – Oddział Zakład Gazowniczy w Gorzowie Wlkp.⁵, który dostarcza gaz do następujących miejscowości: Żagań, Iłowa, Małomice, Henryków, Szprotawa, Wiechlice, Witoszyn, Wymiarki, Bożnów i Tomaszowo. W gminie Brzeźnica nie ma sieci gazowej. Natomiast na terenie gminy Niegosławice jest sieć przesyłowa ale nie ma sieci dystrybucyjnej.

Według danych GUS w powiecie żagańskim w 2024 roku sieć dystrybucyjna miała długość 228 988 m. Gaz dostarczany był do 21 661 gospodarstw domowych, z czego 7 452 gospodarstwa domowe wykorzystywały gaz do ogrzewania mieszkań (tj. 34% gospodarstw domowych wyposażonych w sieć gazową). Z sieci gazowej korzystało około 67,2% mieszkańców powiatu. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

⁵ www.psgaz.pl

Tabela 7 Sieć gazowa na terenie powiatu w 2024 roku

Jednostka terytorialna	Długość czynnej sieci przesyłowej	Długość czynnej sieci dystrybucyjnej	Czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	Odbiorcy gazu	Korzystający z instalacji w ogółu ludności
	m	m	szt.	gosp. domowe	%
Gmina Gozdnica	0	14314	183	457	37,2
Miasto Żagań	4901	76369	2383	10743	99,8
Gmina Brzeźnica	0	0	0	0	0,0
Gmina Iłowa	0	36288	619	1699	62,5
Gmina Małomice	4009	15770	440	788	41,8
Gmina Niegosławice	35938	0	0	0	0,0
Gmina Szprotawa	27335	53795	1451	6592	80,0
Gmina Wymiarki	0	27435	219	334	43,0
Gmina Żagań	17463	5017	110	1048	40,4
Powiat Żagański	89646	228988	5405	21661	67,2

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W porównaniu do roku 2021 długość gazowej sieci dystrybucyjnej wzrosła o 8 753 m, liczba przyłączy wzrosła o 318 sztuk, a liczba odbiorców gazu wzrosła o 1 103 gospodarstwa domowe.

Sieć ciepłownicza dostępna jest dla mieszkańców Żagania. Dostarczaniem ciepła zajmuje się ECO S.A. Oddział Lubuski. Długość sieci na koniec 2025 rok wynosiła 493,6 km. Liczba odbiorców ciepła wynosiła 156. Ciepło produkowane było w 7 źródłach (kotłowniach), ich charakterystyka została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 8 Funkcjonujące kotłownie na terenie Żagania w 2025 roku

Lokalizacja	Moc [MW]	Rodzaj stosowanego paliwa
ul. M. Konopnickiej 18a	5,000	miał
	11,630	
	2,077	
Pl. Słowiański 17	0,125	gaz
ul. Przyjaciół Żołnierza 11	0,080	gaz
ul. Lubuska 20	0,620	gaz
	0,620	
ul. Dworcowa 9	0,150	gaz
ul. Pomorska 9	0,100	gaz
Pl. Wolności 6	0,150	gaz

Źródło: ECO S.A. Oddział Lubuski.

W 2025 roku wyprodukowano łącznie 143 026,3 GJ ciepła, jest to o 8 621,88 GJ więcej niż w roku 2024.

Źródła emisji: transport

Emisja zanieczyszczeń z transportu w głównej mierze uzależniona jest od:

- rodzaju/kategorii pojazdu oraz rodzaju stosowanego paliwa;
- prędkości, z jaką pojazdy poruszają się po drodze;
- stanu nawierzchni, po której poruszają się pojazdy;
- obciążenia i stanu technicznego pojazdów;
- norm emisji spalin spełnianych przez pojazdy.

Dla emisji pyłu istotne znaczenie ma również tzw. emisja pozaspalinowa, wynikająca ze zużycia opon, okładzin samochodowych (np. klocki hamulcowe), nawierzchni dróg oraz wtórnego unosu pyłów, która bezpośrednio wynika z rodzaju i stanu nawierzchni, pobocza (utwardzone czy nie) oraz częstotliwości sprzątania nawierzchni.

Przez powiat żagański przebiegają szlaki komunikacyjne tj. drogi szybkiego ruchu, drogi krajowe, drogi wojewódzkie oraz liczne drogi powiatowe i gminne. Liczba i rodzaj poruszających się po tych drogach pojazdów ma wpływ na wielkość emisji zanieczyszczeń do powietrza. Według danych z GUS w 2024 roku liczba pojazdów samochodowych i ciągników wynosiła 60 966 sztuk. Według danych z GUS wśród samochodów osobowych przeważały pojazdy w grupie wieku 10 lat i starsze,

które stanowiły 91% wszystkich samochodów osobowych. Natomiast pod względem rodzaju stosowanego paliwa w samochodach osobowych przeważały pojazdy z silnikiem benzynowym – 44,6% wszystkich samochodów osobowych, z silnikiem na olej napędowy – 40%, z silnikiem na gaz (LPG) – 15% oraz pozostałe rodzaje paliwa – 1,3%.

Źródła emisji: przemysł

W wyniku energetycznego spalania paliw ze źródeł przemysłowych powstają zanieczyszczenia, które ze względu na sposób wprowadzania do powietrza (wysokość emitora oraz prędkość wylotowa gazów) oddziałują na stan jakości powietrza zwykle w mniejszym stopniu, niż spalanie paliw w indywidualnych systemach grzewczych. Sposób przemieszczania się zanieczyszczeń zależy również od warunków meteorologicznych, głównie od prędkości i kierunku wiatru.

Część z podmiotów gospodarczych funkcjonujących na terenie powiatu żagańskiego wytwarza zanieczyszczenia, które emitowane są do atmosfery. Emisja substancji zanieczyszczających z zakładów przemysłowych odbywa się na podstawie wydanych pozwoleń zintegrowanych i decyzji na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza.

Emisja zanieczyszczeń z zakładów szczególnie uciążliwych⁶ na terenie powiatu w 2024 roku wynosiła 19 606 Mg zanieczyszczeń gazowych - co daje 0,99% ogólnej emisji w województwie lubuskim – jest to 11 miejsce wśród wszystkich powiatów w województwie lubuskim. Zanieczyszczenia te są w formie gazowej i można do nich zaliczyć: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla, dwutlenek węgla, węglowodory oraz tzw. "utleniacze" czyli ozon, dwutlenek azotu, formaldehyd, akroleinę i inne.

Natomiast emisja zanieczyszczeń pyłowych w 2024 roku wynosiła 17 Mg, co stanowi 1,94% ogólnej emisji w województwie lubuskim – jest to 6 miejsce wśród wszystkich powiatów w województwie lubuskim. Zanieczyszczenia pyłowe dzieli się w zależności od wymiarów ziaren. Powstawanie zanieczyszczeń pyłowych wiąże się ze wszystkimi procesami produkcyjnymi i procesami spalania. Szczególnie duże ilości pyłów powstają przy spalaniu paliw stałych.

Tabela 9 Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu żagańskiego w 2024 roku

Emisja zanieczyszczeń gazowych [Mg/rok]		Emisja zanieczyszczeń pyłowych [Mg/rok]	
Rodzaj zanieczyszczenia	2024 rok	Rodzaj zanieczyszczenia	2024 rok
ogółem	19606	ogółem	17
dwutlenek węgla	19491	ze spalania paliw	3
dwutlenek siarki	30	cementowo-wapiennicze i materiałów ogniotrwałych	0
tlenki azotu	32	węglowo-grafitowe, sadza	0
tlenek węgla	53		
metan	0		
podtlenek azotu	0		

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

Część emitowanych zanieczyszczeń zostaje zatrzymana w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń w zakładach szczególnie uciążliwych. Na terenie powiatu żagańskiego poziom zatrzymanych lub zneutralizowanych zanieczyszczeń pyłowych wynosił 94,6% wszystkich wytworzonych zanieczyszczeń pyłowych w 2024 roku.

W porównaniu do roku 2021 emisja zanieczyszczeń gazowych na terenie powiatu spadła aż o 40 404 Mg/rok. Natomiast emisja zanieczyszczeń pyłowych spadła o 19 Mg/rok.

⁶ Zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza to tzw. punktowe źródła emisji zanieczyszczeń, do których zaliczono wszystkie jednostki organizacyjne ustalone przez ówczesnego Ministra Ochrony Środowiska i Zasobów Naturalnych na podstawie określonej wysokości opłat wniesionych w 1986 r. za roczną emisję substancji zanieczyszczających powietrze według stawek określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 13 stycznia 1986 r. w sprawie opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska i wprowadzanie w nim zmian (Dz. U. Nr 7, poz. 40 z późn. zmianami). Ustalona w ten sposób zbiorowość jednostek sprawozdawczych (zakładów) utrzymywana jest corocznie, co m.in. zapewnia zachowanie ciągłości i porównywalności wyników badania. Zbiorowość ta może być powiększona jedynie w szczególnych wypadkach, np. o jednostki nowouruchomione lub rozbudowane o wysokiej skali progowej emisji zanieczyszczeń.

3.1.2. Wyniki oceny jakości powietrza atmosferycznego

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska dokonuje oceny jakości powietrza w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

Podstawowymi aktami prawnymi określającymi obowiązki, zasady i kryteria w zakresie prowadzenia oceny jakości powietrza w Polsce są:

- ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. 2021 poz. 845);
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 grudnia 2020 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (Dz. U. 2024 poz. 870).

Zanieczyszczenia, które uwzględnia się przy ocenie strefy pod kątem spełnienia kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia ludzi to: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen, ozon, pył PM₁₀, pył PM_{2,5}, ołów w PM₁₀, arsen w PM₁₀, kadm w PM₁₀, nikiel w PM₁₀, benzo(a)piren w PM₁₀. Natomiast w ocenie strefy pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin uwzględnia się następujące substancje: dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon.

Z otrzymanych wyników stężeń zanieczyszczeń określa się klasy strefy i wymagane działania:

1. Dla zanieczyszczeń, w których określa się poziom dopuszczalny:
 - Klasa A – poziom stężeń zanieczyszczeń nie przekraczający poziomu dopuszczalnego. Wymagane działania - utrzymanie stężeń zanieczyszczenia poniżej poziomu dopuszczalnego oraz dążenie do utrzymania najlepszej jakości powietrza zgodnej ze zrównoważonym rozwojem;
 - Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczeń powyżej poziomu dopuszczalnego. Wymagane działania - określenie obszarów przekroczeń poziomów dopuszczalnych, opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu, kontrolowanie stężeń zanieczyszczenia na obszarach przekroczeń i prowadzenie działań mających na celu obniżenie stężeń przynajmniej do poziomów dopuszczalnych.
2. Dla zanieczyszczeń, w których określa się poziom docelowy:
 - Klasa A – poziom stężeń zanieczyszczeń nie przekraczający poziomu docelowego. Oczekiwane działania - utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu docelowego.
 - Klasa C - poziom stężeń zanieczyszczeń powyżej poziomu docelowego. Oczekiwane działania - dążenie do osiągnięcia poziomu docelowego substancji w określonym czasie za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych, opracowanie lub aktualizacja programu ochrony powietrza, w celu osiągnięcia odpowiednich poziomów docelowych w powietrzu.
3. Dla stężeń ozonu z uwzględnieniem poziomu celu długoterminowego:
 - Klasa D1 – poziom stężeń ozonu nie przekraczający poziomu celu długoterminowego. Oczekiwane działania - utrzymanie stężeń zanieczyszczenia w powietrzu poniżej poziomu celu długoterminowego.
 - Klasa D2 – poziom stężeń ozonu powyżej poziomu celu długoterminowego.

Klasyfikacji stref dokonuje się dla każdego zanieczyszczenia oddzielnie, na podstawie jego stężeń występujących w rejonach, gdzie stężenia te są najwyższe na obszarze strefy. Zaliczenie strefy do gorszej klasy (klasa C) nie oznacza zatem, że jakość powietrza na terenie całej strefy nie spełnia określonych kryteriów. Przypisanie strefie klasy C nie oznacza także konieczności prowadzenia intensywnych działań na rzecz poprawy jakości powietrza na obszarze całej strefy. Oznacza natomiast potrzebę podjęcia odpowiednich działań w odniesieniu do wybranych obszarów w strefie (z reguły o ograniczonym zasięgu) i dla określonych zanieczyszczeń.

Rocznej oceny jakości powietrza dokonuje się na podstawie informacji dotyczących poziomów i przestrzennych rozkładów stężenia normowanych zanieczyszczeń. Informacji tych mogą dostarczać różne metody, do których należą:

- Pomiary intensywne, do których zalicza się pomiary wykonywane na stałych stanowiskach w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska,
- Pomiary wskaźnikowe, obejmujące pomiary wykonywane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, dla których wymagania co do celów jakości danych są mniej restrykcyjne niż dla pomiarów intensywnych,

- Obliczenia z wykorzystaniem matematycznych modeli transportu i przemian substancji w powietrzu.
- Obiektywne szacowanie w oparciu o analizę informacji o emisji zanieczyszczeń i jej źródłach, sposobie zagospodarowania terenu, warunkach topograficznych i klimatycznych rozważanych obszarów.

Ocenę jakości powietrza dla roku 2024 w województwie lubuskim wykonano dla trzech stref: miasto Gorzów Wielkopolski, miasto Zielona Góra oraz strefa lubuska. Powiat żagański należy do strefy lubuskiej. W 2024 roku do oceny jakości powietrza wykorzystano wyniki uzyskane z 6 stacji pomiarowych zlokalizowanych w strefie lubuskiej. Na terenie powiatu żagańskiego nie ma stacji pomiarowych. W strefie lubuskiej stacje pomiarowe zlokalizowane są w miejscowościach: Lubsko, Nowa Sól, Smolary Bytnickie, Sulęcín, Wschowa i Żary.

Ocena jakości powietrza, ze względu na ochronę zdrowia ludzi, w 2024 roku w strefie lubuskiej przedstawia się następująco:

- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla dwutlenku siarki.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla dwutlenku azotu.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla tlenku węgla.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla benzeny.
- nie został przekroczony poziom docelowy dla ozonu.
- w przypadku ozonu dodatkowym kryterium jest dotrzymanie poziomu celu długoterminowego, którym jest brak występowania w roku kalendarzowym przekroczeń wartości $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ przez maksymalne dobowe stężenia 8-godzinne kroczące. Wyniki pomiarów z 2024 roku oraz wyniki obiektywnego szacowania opartego na modelowaniu matematycznym wskazały, że poziom celu długoterminowego nie został dotrzymany i strefa uzyskała klasę D2.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla stężeń 24-godzinnych i poziomu dopuszczalnego dla stężenia średniego rocznego dla pyłu zawieszonego PM₁₀.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla fazy II pyłu zawieszonego PM_{2,5}. W ocenie wykonano również klasyfikację dodatkową, uwzględniającą poziom dopuszczalny PM_{2,5} obowiązujący do roku 2020 (faza I – $25 \mu\text{g}/\text{m}^3$). Poziom dopuszczalny dla fazy I został dotrzymany.
- nie został przekroczony poziom dopuszczalny dla ołowiu w pyłe PM₁₀.
- nie został przekroczony poziom docelowy dla arsenu w pyłe PM₁₀.
- nie został przekroczony poziom docelowy dla kadmu w pyłe PM₁₀.
- nie został przekroczony poziom docelowy dla niklu w pyłe PM₁₀.
- nie został przekroczony poziom docelowy dla benzo(a)pirenu w pyłe PM₁₀.

Tabela 10 Klasyfikacja strefy lubuskiej w 2024 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń powietrza - kryterium ochrona zdrowia ludzi

Rodzaj zanieczyszczenia	Wynik klasyfikacji strefy lubuskiej
Dwutlenek siarki	A
Dwutlenek azotu	A
Tlenek węgla	A
Benzen	A
Ozon	A – wg poziomu docelowego
	D2 – wg poziomu celu długoterminowego
Pył zawieszony PM ₁₀	A
Pył zawieszony PM _{2,5}	A – faza I
	A1 – faza II
Ołów w pyłe PM ₁₀	A
Arsen w pyłe PM ₁₀	A
Kadm w pyłe PM ₁₀	A
Nikiel w pyłe PM ₁₀	A
Benzo(a)piren w pyłe PM ₁₀	A

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim – raport wojewódzki za rok 2024 – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

W rocznej ocenie jakości powietrza, wykonanej na podstawie dostępnych informacji dla 2024 roku z uwzględnieniem kryteriów przyjętych ze względu na ochronę zdrowia ludzi, strefa lubuska

uzyskała klasę A. Natomiast w przypadku poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefę lubuską zaliczono do klasy D2.

W 2024 roku dokonano również oceny ze względu na ochronę roślin. Ocena pod kątem ochrony roślin prowadzona jest wyłącznie dla strefy lubuskiej. Klasyfikację wykonano na podstawie wyników pomiarów prowadzonych na stacji Smolary Bytnickich. Jako metodę uzupełniającą na potrzeby rocznej oceny jakości powietrza w województwie, wykorzystano metodę obiektywnego szacowania w oparciu o wyniki modelowania matematycznego.

Rezultatem końcowym oceny stref lubuskiej pod kątem ochrony roślin, podobnie jak pod kątem ochrony zdrowia, jest określenie klas wynikowych dla poszczególnych zanieczyszczeń w danej strefie. W efekcie oceny przeprowadzonej dla 2024 roku w zakresie dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu (poziom docelowy) strefę lubuską zaliczono do klasy A. W klasyfikacji dodatkowej w odniesieniu do poziomu celu długoterminowego dla ozonu strefie przypisano klasę D2.

Tabela 11 Klasyfikacja strefy lubuskiej w 2024 roku dla poszczególnych zanieczyszczeń - kryterium ochrony roślin

Rodzaj zanieczyszczenia	Wynik klasyfikacji strefy lubuskiej
Dwutlenek siarki	A
Tlenek azotu	A
Ozon (poziom docelowy)	A
Ozon (poziom celu długoterminowego)	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie lubuskim – raport wojewódzki za rok 2024 – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Przeprowadzone analizy wykazały, iż rok 2024 był rokiem, w którym utrzymała się poprawa jakości powietrza – szczególnie pod kątem stężenia benzo(a)pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. W porównaniu z oceną jakości powietrza wykonaną dla roku 2023, w strefie lubuskiej nie odnotowano przekroczenia poziomu docelowego ozonu w powietrzu ze względu na ochronę zdrowia ludzi. Przekroczenie poziomu celu długoterminowego w strefie lubuskiej utrzymało się także w odniesieniu do kryterium określonego ze względu na ochronę roślin. Termin osiągnięcia poziomu celu długoterminowego wyznaczony został na 2020 rok. Mimo zauważalnej poprawy jakości powietrza zasadna jest kontynuacja działań na rzecz poprawy jakości powietrza. Zaplanowane działania naprawcze opisane są w Aktualizacji Programu Ochrony Powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych przyjętego uchwałą nr LVII/885/23 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 9 października 2023 roku.

Na podstawie metod obiektywnego szacowania oceny jakości powietrza w 2024 roku wyznaczono, że wszystkie gminy powiatu żagańskiego znajdowały się w obszarze przekroczeń poziomu celu długoterminowego dla ozonu (cel ochrony – ochrona zdrowia, ochrona roślin).

Na terenie gminy zamontowane są czujniki jakości powietrza. Za ich pomocą można na bieżąco monitorować stężenie pyłów zawieszonych PM₁; PM_{2,5} i PM₁₀ oraz temperaturę, prędkość wiatru, ciśnienie i wilgotność powietrza. Pomiar wykonywany jest w sposób ciągły przez całą dobę. Informacje te można sprawdzić poprzez aplikację oraz stronę internetową www.panel.syngeos.pl. Czujniki zlokalizowane są w:

- Brzeźnica ul. Zielonogórska 30,
- Tomaszowo ul. Leśna 1,
- Szprotawa ul. Kopernika 23,
- Małomice plac Konstytucji 3 Maja 1,
- Iłowa ul. Żeromskiego 23,
- Gozdnicza ul. Ceramików 25,
- Niegosławice.

3.1.3. Działania podejmowane w celu poprawy jakości powietrza

Zgodnie z art. 91 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.) Sejmik Województwa ma obowiązek uchwalenia Programu ochrony powietrza w ciągu 15 miesięcy od przekazania wyników oceny jakości powietrza, w której stwierdzono występowanie przekroczeń norm jakości powietrza. Celem opracowania Programu ochrony powietrza jest wskazanie

przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomu dopuszczalnego lub poziomu docelowego zanieczyszczeń i określenie działań naprawczych zmierzających do poprawy jakości powietrza, uwzględniając również katalog działań opracowanych w ramach obowiązującego i realizowanego na terenie województwa lubuskiego Programu ochrony powietrza. W związku z powyższym opracowano Aktualizację programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem krótkoterminowym, który został przyjęty uchwałą nr LVII/885/23 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 9 października 2023 roku.

W aktualizacji programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej zaplanowano niżej wymienione działania naprawcze, których realizacja będzie przebiegać do końca 2026. Wdrożenie zaproponowanych zadań powinno wpłynąć na ograniczenie emisji nie tylko benzo(a)pirenu, ale również innych substancji pochodzących ze źródeł powierzchniowych.

1. Obniżenie emisji z indywidualnych systemów grzewczych w wyniku eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe.

Działanie powinno być realizowane zgodnie z przyjętą Uchwałą Nr XLVI/732/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dn. 18 czerwca 2018 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubuskiego z wyłączeniem miasta Zielona Góra i Gorzów Wlkp. ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Uchwała wskazuje jakie instalacje powinny zostać objęte ograniczeniami oraz zakazami w zakresie ich eksploatacji. Uchwała dopuszcza wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalny standard emisyjny zgodny z wymaganiami ekoprojektu pod względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303 – 5:2012. Uchwała wchodzi w życie w dniu 1 stycznia 2027 r., jednak działania podejmowane w zakresie wymiany istniejących kotłów niespełniających powyższych norm, a także montażu instalacji w nowych obiektach powinny być realizowane zgodnie z jej zapisami. Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, będą obejmować przede wszystkim poniższe czynności:

- 1) działania termomodernizacyjne,
- 2) zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej tam, gdzie to jest technicznie i ekonomicznie uzasadnione,
- 3) wymianę niskosprawnych urządzeń grzewczych na urządzenia spełniające aktualnie obowiązujące wymogi prawne.

Wymiany niskosprawnych urządzeń grzewczych należy przeprowadzać w budynkach mieszkalnych (jedno i wielorodzinnych), budynkach użyteczności publicznej, budynkach usługowych, produkcyjnych i handlowych.

Jednostki realizujące zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin lub prezydenci miast w strefie lubuskiej, właściciele i zarządcy nieruchomości.

2. Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe

Działania edukacyjne i informacyjne powinny być realizowane poprzez:

- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie powietrza;
- prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza;
- informowanie mieszkańców o zakazach związanych z postępowaniem z odpadami, a także w związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2027 r. tzw. „uchwały antysmogowej”.

Jednostki realizujące zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin lub prezydenci miast strefy lubuskiej, organizacje pożytku publicznego, jednostki oświatowe.

3. Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów.

Działalność kontrolna powinna obejmować:

- przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach;
- przestrzeganie zakazu spalania odpadów zielonych, a także przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk.

Kontrole mogą dotyczyć: gospodarstw domowych, obiektów należących do podmiotów gospodarczych, obiektów użyteczności publicznej.

Jednostki realizujące zadanie: wójtowie, burmistrzowie gmin i prezydenci miast strefy lubuskiej, Straż Miejska/Gminna, Policja.

W ramach poprawy efektywności energetycznej budynków oraz zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do powietrza uruchomiono kilka programów ogólnopolskich, które pomagają w pozyskaniu środków finansowych na ten cel.

1. Program priorytetowy „Czyste Powietrze” to ogólnopolski program, którego celem jest zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do atmosfery w wyniku spalania paliw stałych. Beneficjenci to osoby fizyczne, które minimum 3 lata są właścicielami lub współwłaścicielami budynku mieszkalnego jednorodzinnego lub wydzielonego w budynku jednorodzinnym lokalu mieszkalnego z wyodrębnioną księgą wieczystą. Pozostałe warunki uzależnione są od poziomu dofinansowania. Dotacje w województwie lubuskim realizowane są za pośrednictwem i przy udziale środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze.

Od 31 marca 2025 roku obowiązują nowe zasady dotyczące programu. Dotację można uzyskać na:

- wymianę kopciucha, czyli nieefektywnego źródła ciepła na paliwo stałe,
- modernizację instalacji c.o./c.w.u.,
- ocieplenie budynku,
- wymianę okien i drzwi,
- zakup rekuperacji, czyli wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła,
- audyt energetyczny,
- świadectwo charakterystyki energetycznej.

Więcej informacji można znaleźć na stronie internetowej www.czystepowietrze.gov.pl

2. Program „Moje Ciepło”, którego celem jest wsparcie rozwoju ogrzewnictwa indywidualnego i rozwoju energetyki prosumenckiej w obszarze powietrznych, wodnych i gruntowych pomp ciepła w nowych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Współfinansowanie inwestycji polegających na zakupie i montażu nowych pomp ciepła (powietrznych i gruntowych) wykorzystywanych do celów ogrzewania lub ogrzewania i ciepłej wody użytkowej w nowych budynkach mieszkalnych jednorodzinnych. Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym do końca 2026 roku.
3. Program „Dofinansowanie przydomowych magazynów energii (okres przejściowy po programie Mój Prąd 6.0)”. Celem programu jest zniwelowanie „luki” powstałej pomiędzy zakończeniem naboru w programie Mój Prąd 6.0 (12 września 2025 r.) a rozpoczęciem nowego programu wsparcia przydomowych magazynów energii, planowanego ze środków Funduszu Modernizacyjnego. Realizacja programu jest planowana na lata 2026-2027. Dotacje dla prosumentów obejmą zakup i montaż: instalacji fotowoltaicznych o zainstalowanej mocy elektrycznej od 2 kW do 20 kW na potrzeby istniejących budynków mieszkalnych; magazynów energii o pojemności co najmniej 2 kWh; magazyny ciepła o minimalnej pojemności 20 dm³.
4. Program „Moja elektrownia wiatrowa”, którego celem jest rozwój energetyki prosumenckiej w obszarze mikroelektrowni wiatrowych. Wsparcie zakupu i montażu przydomowej siłowni wiatrowej lub wsparcie zakupu i montażu przydomowej siłowni wiatrowej wraz z magazynem energii elektrycznej przyczyni się do wzrostu udziału OZE w finalnym zużyciu energii, pozwoli na wzrost autokonsumpcji wytworzonej energii elektrycznej poprzez jej magazynowanie (magazyny energii elektrycznej) oraz przyczyni się do propagowania odnawialnych źródeł energii. Nabór wniosków odbywa się w trybie ciągłym do końca 2028 roku lub do wyczerpania dedykowanej puli środków.

Aby ograniczyć emisję zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych należy zapewnić mieszkańcom możliwość korzystania z komunikacji zbiorowej. Dobrze rozwinięta i funkcjonująca publiczna komunikacja zbiorowa przyczyni się do zmniejszenia liczby pojazdów poruszających się po drogach, a to przełoży się na mniejszą emisję zanieczyszczeń i wpłynie na poprawę jakości powietrza.

W celu poprawy jakości powietrza na terenie powiatu i zmniejszenia emisji niskiej pochodzącej z domowych palenisk i obiektów użyteczności publicznej, powinno się dążyć do zmiany systemów grzewczych, wykonania termomodernizacji budynków, rozbudowy sieci gazowej i ciepłowniczej, a także należy promować stosowanie alternatywnych źródeł ciepła (pompy ciepła, instalacje fotowoltaiczne itp.). W celu zachęcenia mieszkańców powiatu do zmiany źródeł ciepła na bardziej przyjazne środowisku, należy realizować kampanie edukacyjne na temat szkodliwości niskiej emisji, szkodliwości spalania odpadów i paliw niskiej jakości. Należy wprowadzić wsparcie finansowe dla mieszkańców, poprzez udzielanie dotacji celowych ze środków własnych gmin lub pozyskanych ze źródeł zewnętrznych, na zmianę systemów ogrzewania na ekologiczne oraz na montaż instalacji do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych.

Należy wprowadzić działania kontrole, które powinny obejmować przede wszystkim przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach. Zakazu spalania odpadów zielonych,

a także przestrzegania zakazu wypalania traw i łąk. Ponadto istotne będą działania kontrolne w zakresie uchwały antysmogowej. Uchwała ta została przyjęta przez Sejmik Województwa Lubuskiego w dniu 18 czerwca 2018 r. uchwałą nr XLVI/732/18 w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa lubuskiego, z wyłączeniem miasta Zielona Góra oraz miasta Gorzów Wlkp. ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Rodzaje instalacji, dla których wprowadza się ograniczenia i zakazy w zakresie ich eksploatacji to instalacje, w których następuje spalanie paliw stałych, w szczególności kocioł, kominek, i piec, jeżeli:

- 1) dostarczają ciepło do systemu centralnego ogrzewania, lub
- 2) wydzielają ciepło poprzez bezpośrednie przenoszenie ciepła, lub
- 3) wydzielają ciepło i przenoszą je do innego nośnika.

W przypadku instalacji z punktu 1, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalny standard emisyjny zgodny z 5 klasą pod względem granicznych wartości emisji zanieczyszczeń normy PN-EN 303-5:2012 potwierdzonych zaświadczeniem wydanym przez jednostkę posiadającą w tym zakresie akredytację Polskiego Centrum Akredytacji lub innej jednostki.

W przypadku instalacji z punktu 2 i 3, dopuszcza się wyłącznie eksploatację instalacji, które spełniają minimalne poziomy sezonowej efektywności energetycznej i normy emisji zanieczyszczeń dla sezonowego ogrzewania pomieszczeń określone w punkcie 1 i 2 załącznika II do Rozporządzenia Komisji (UE) 2015/1185 z dnia 24 kwietnia 2015 roku w sprawie wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/125/WE w odniesieniu do wymogów dotyczących ekoprojektu dla miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwo stałe. Uchwała wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2027 roku.

W związku ze zobowiązaniami państwa polskiego, dotyczącego redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, redukcji zużycia energii finalnej oraz redukcji zanieczyszczeń do powietrza na szczeblu gminnym powinny zostać opracowane plany gospodarki niskoemisyjnej. W dokumentach tych wyznaczono cele, redukcji gazów cieplarnianych oraz zaplanowano działania, których efektem będzie ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza. Opracowane dokumenty to:

- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Szprotawa do roku 2027 – przyjęty uchwałą nr XXIX/217/2021 z dnia 3.03.2021 r.
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Łłowa do roku 2030 – przyjęty uchwałą nr 366/8/XLVIII/22 Rady Miejskiej w Łłowej z dnia 27 października 2022 r.
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Żagań na lata 2021-2027 – przyjęty uchwałą nr XXXVI/233/21 Rady Gminy Żagań z dnia 27 października 2021 r.
- Plan gospodarki niskoemisyjnej dla miasta Żagań na lata 2022-2028 – przyjęty uchwałą nr LXI/405/2023 Rady Miasta Żagań z dnia 24 lutego 2023 r.

Gminy, które nie mają opracowanego dokumentu to: Gozdnicza, Niegosławice, Małomice, Wymiarki, Brzeźnica.

W zakresie ograniczania emisji z istotnych źródeł punktowych w zakładach przemysłowych niewątpliwie niezbędne jest: stosowanie wysokoefektywnych technik ochrony atmosfery gwarantujących zmniejszenie emisji substancji do powietrza, optymalizacja procesów produkcji w celu ograniczenia emisji substancji do powietrza, zmiana technologii produkcji, prowadząca do zmniejszenia emisji pyłów, stopniowe wprowadzanie BAT, stopniowe dostosowywanie instalacji do wymogów emisyjnych zawartych w Dyrektywie 2010/75/UE (IED) oraz podejmowanie działań ograniczających do minimum ryzyko wystąpienia awarii urządzeń ochrony atmosfery (ze szczególnym uwzględnieniem dużych obiektów przemysłowych), a także ich skutków poprzez utrzymywanie urządzeń w dobrym stanie technicznym.

Działania zrealizowane na terenie powiatu żagańskiego w latach 2022-2025 w ramach poprawy jakości powietrza:

- Mieszkańcy Powiatu Żagańskiego korzystanie z programu priorytetowego „Czyste Powietrze”. W latach 2022-2025 Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Zielonej Górze podpisał 876 umów z mieszkańcami powiatu. Natomiast kwota wypłaconym dotacji wynosiła ponad 20 720 000,00 zł. W każdej gminie funkcjonuje punkt informacyjno-konsultacyjny, w którym mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w zakresie programu.
- Gmina Łłowa przyznawała dotacje z budżetu gminy na wymianę nieefektywnych źródeł ciepła. W latach 2022-2025 przyznano łącznie 100 dotacji na kwotę 498 000,80 zł.
- Gmina Miasto Żagań od 2022 roku przyznawała mieszkańcom dotację z budżetu miasta na wymianę nieefektywnych źródeł ciepła. W latach 2022-2025 z programu skorzystało łącznie 20 beneficjentów, a kwota wypłaconych dotacji wynosiła 66 303,71 zł.

- W 2023 roku w 100 lokalach komunalnych na terenie miasta Żagań dokonano wymiany źródeł ciepła na paliwa stałe na kotły gazowe. Wartość projektu wyniosła 2 024 661,50 zł, w tym 1 000 000,00 zł stanowiło dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Program Operacyjnego – Lubuskie 2020.
- Wykonano termomodernizację budynków użyteczności publicznej m.in.: budynek Starostwa Powiatowego w Żaganiu, budynek ZSO w Żaganiu, przedszkole w Gozdniczy, Szprotawski Dom Kultury, Szkoła Podstawowa w Lesznie Górnym, OSP w Lesznie Górnym, Szkoła Podstawowa w Wiechlicach, Szkoła Podstawowa Sucha Dolna, Remiza Mycielin, Sala wiejska w Niegosławicach, Przedszkole Miejskie nr 2 w Żaganiu, Przedszkole Miejskie nr 3 w Żaganiu, OSP Dziatrychowice.
- Wymiana źródeł ciepła w budynkach użyteczności publicznej,
- Wymiana oświetlenia na energooszczędne typu LED

3.1.4. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji ochrona klimatu i jakości powietrza przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dostęp do sieci gazowej i sieci ciepłowniczej dla części mieszkańców powiatu, • podejmowane działania na rzecz rozwoju transportu zbiorowego, • pozyskiwanie środków finansowych przez mieszkańców powiatu na zmianę systemów ogrzewania i poprawę efektywności energetycznej budynków z ogólnopolskich programów pomocowych.	• występowanie systemów ogrzewania indywidualnego opartych na spalaniu paliw stałych w kotłach o niskiej efektywności. • rosnąca liczba pojazdów na terenie powiatu i generowanie zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
• realizacja założeń uchwalonych dokumentów strategicznych w zakresie poprawy jakości powietrza, • możliwość podłączenia kolejnych odbiorców do sieci gazowej i sieci ciepłowniczej, • wzrost świadomości ekologicznej wśród społeczeństwa, • możliwość pozyskania środków finansowych na zadania w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków.	• wzrost cen nośników energii wykorzystywanych na cele grzewcze, • stosowanie paliw niskiej jakości, spalanie odpadów w piecach domowych, • transgraniczny napływ zanieczyszczeń z innych regionów (z sąsiednich powiatów), • zwiększenie zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł liniowych.

3.2. Odnawialne źródła energii

Według ustawy o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. 2026 poz. 68) odnawialne źródło energii to odnawialne, niekopalne źródła energii obejmujące energię wiatru, energię promieniowania słonecznego, energię aerotermalną, energię geotermalną, energię hydrotermalną, hydroenergię, energię fal, prądów i pływów morskich, energię otoczenia, energię otrzymywaną z biomasy, biogazu, biogazu rolniczego, biometanu, biopłynów oraz z wodoru odnawialnego.

Odnawialne źródła energii stanowią istotny element zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska, przyczyniający się do poprawy bezpieczeństwa energetycznego kraju i regionów. Eksploatacja zasobów złóż kopalin ograniczona jest czasowo. Ocenia się, że w połowie obecnego wieku duża część zasobów złóż energetycznych zostanie wydobyta. Z takiej perspektywy wynika konieczność wykorzystywania w większym stopniu surowców odnawialnych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu Polska opracowała Krajowy plan na rzecz energii i klimatu na lata 2021-2030 (KPEiK). Wyznaczone zostały w nim następujące cele klimatyczno-energetyczne na 2030 rok:

- 21-23% udziału OZE w końcowym zużyciu energii brutto, uwzględniając:

- o 14% udziału OZE w końcowym zużyciu energii w transporcie,
- o wzrost udziału OZE do ok. 32% w końcowym zużyciu energii brutto w elektroenergetyce,
- o roczny wzrost udziału OZE w ciepłownictwie i chłodnictwie o 1,1% średniorocznie.

Według danych z GUS w 2024 roku udział odnawialnych źródeł energii w końcowym zużyciu energii brutto w Polsce wyniósł 17,7%. Jest to wzrost o 1,0 pkt. % w porównaniu z rokiem 2023. Energia pozyskiwana ze źródeł odnawialnych w 2024 r. pochodziła w przeważającym stopniu z biopaliw stałych (56,4%), energii wiatru (14,7%), energii słonecznej (11,1%), biopaliw ciekłych (8%), pomp ciepła (4,7%), biogazu (2,8%), energii wody (1,2%), odnawialnych odpadów komunalnych (0,8%) oraz z energii geotermalnej (0,3%).

Jak wynika z raportu Urzędu Regulacji Energetyki na temat energii wytworzonej z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacjach⁷ i wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej, na koniec 2024 roku do sieci elektroenergetycznych w Polsce przyłączonych było 1 544 574 mikroinstalacji wytwarzających energię elektryczną. Ich łączna moc zainstalowana wynosiła 12 749,891 MW. Najwięcej, zarówno pod względem liczby (1 543 942), jak i mocy zainstalowanej (12 735 MW) było mikroinstalacji wykorzystujących energię promieniowania słonecznego (PV). Prawie 99% mikroinstalacji było użytkowanych przez prosumentów.

Rodzaje energii pochodzącej z odnawialnych źródeł:

- Energia słoneczna - można wykorzystać z pomocą kolektorów słonecznych do produkcji energii cieplnej, do podgrzewania wody użytkowej, czy też ogrzewania domu. Energię słoneczną można również zamienić za pomocą ogniw fotowoltaicznych w energię elektryczną. Ograniczeniem energetyki słonecznej są znaczne koszty inwestycyjne, dotyczy to zwłaszcza instalacji fotowoltaicznych.
- Energia wiatru - elektrownie wiatrowe zmieniają energię kinetyczną wiatru w energię elektryczną. Turbiny wiatrowe nie powodują emisji do atmosfery szkodliwych zanieczyszczeń, jednak mają negatywne skutki: mogą stanowić barierę dla nietoperzy, migrujących ptaków, są źródłem hałasu oraz jako element obcy w krajobrazie kulturowym mogą wpływać na zmniejszenie atrakcyjności terenu (np. turystycznej). Dla rozwoju energetyki wiatrowej duże znaczenie ma szorstkość (pokrycie) terenu, wpływające na prędkość wiatru, a w konsekwencji na wydajność siłowni wiatrowych. Dla uzyskania realnych wielkości energii użytecznej z wiatru wymagane jest występowanie odpowiednio silnych wiatrów (o prędkości powyżej 4 m/s) o stałym natężeniu. Aktualnie jest to jedna z najbardziej powszechnych metod produkcji prądu, który zapewnia też największą wydajność, co przekłada się na niską cenę produkcji 1 kWh energii.
- Energia wodna - to wykorzystywana gospodarczo energia mechaniczna płynącej wody. Wykorzystanie energii wodnej polega na spiętrzeniu wody, a następnie przetworzeniu energii spadających wód w energię mechaniczną lub elektryczną. Sprawność wytwarzania energii w elektrowniach wodnych jest wysoka i sięga nawet 90%. Negatywne oddziaływanie elektrowni wodnej to ingerencja w naturalne koryto rzeki, zakłócenie jej przepływu. Może też stanowić barierę na drodze migracji ryb.
- Energia geotermalna (energia geotermiczna, geotermia) to energia ciepła skał, wody i gruntu pod powierzchnią Ziemi. Ciepło to powstaje w wyniku zachodzących we wnętrzu Ziemi reakcji jądrowych i termochemicznych. Żeby można było mówić o energii geotermalnej, jako źródle odnawialnym, woda po oddaniu ciepła powinna zostać z powrotem wtłoczona do wnętrza Ziemi. Warto podkreślić, że proces odnawiania źródeł geotermalnych jest powolny, stąd przy małym strumieniu ciepła geotermalnego pobieranie dużej ilości ciepła może doprowadzić do wychłodzenia skał lub spadku ciśnienia w zbiorniku. Energia geotermalna może być pobierana za pomocą gruntowych pomp ciepła lub głębszych odwiertów.
- Biomasa jest najmniej kapitałochłonnym odnawialnym źródłem energii, które pozyskuje się przede wszystkim z rolnictwa, głównie w postaci zbiorów roślin energetycznych z upraw celowych (takich jak np. miskant, topinambur, wierzba energetyczna), słomy i siana. Z biomasy produkowane są biopaliwa stanowiące materiał energetyczny, w tym biogaz wytwarzany w instalacjach przeróbki odchodów zwierzęcych, gnojowicy, odpadów przemysłu rolno-

⁷ Do mikroinstalacji zaliczane są instalacje odnawialnych źródeł energii o łącznej mocy zainstalowanej elektrycznej nie większej niż 50 kW, przyłączone do sieci elektroenergetycznej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV albo o mocy osiągalnej cieplnej w skjarzeniu nie większej niż 150 kW, w której łączna moc zainstalowana elektryczna jest nie większa niż 50 kW

spożywczych, czy osadów ściekowych i wysypisk komunalnych. Biomasa do celów energetycznych występuje także w postaci odpadów drzewnych w leśnictwie i przemyśle drzewnym oraz zieleni miejskiej.

- Biogaz jest naturalnym paliwem uzyskiwanym w procesie „fermentacji beztlenowej”, tj. fermentacji bakteryjnej w środowisku beztlenowym pozostałości organicznych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego. Zazwyczaj, wytwarzany biogaz składa się w około 50-70% z metanu, a w pozostałej części, z dwutlenku węgla i innych składników. Z tego powodu, odpowiednio przetworzony, jest w stanie zasilać silnik endotermiczny elektrociepłowni biogazowej i produkować, po zakończeniu procesu, w pełni odnawialną energię elektryczną i ciepłą. Biogaz może być produkowany z różnych matryc, np.:
 - ścieki z inwentarza żywego,
 - osady ściekowe ze stałych odpadów komunalnych (OFMSW),
 - odpady rolno-przemysłowe,
 - pozostałości z upraw.

Efektywność energetyczna pod względem wytwarzanego biogazu, a tym samym, wytwarzanej energii elektrycznej i ciepłej, różni się w zależności od właściwości wybranego surowca.

Na terenie powiatu żagańskiego na koniec września 2025 roku zlokalizowanych było 76 instalacji odnawialnych źródeł energii o mocy elektrycznej wynoszącej 244,888 MW, są to instalacje fotowoltaiczne, elektrownie wiatrowe oraz elektrownie wodne. W poniższej tabeli nie uwzględniono mikroinstalacji, w tym instalacji prosumenckich. Dane o potencjale takich instalacji mogą być dostępne u operatorów sieci, do których zostały one przyłączone.

Tabela 12 Instalacje odnawialnych źródeł energii na terenie powiatu żagańskiego (wg stanu na 30 września 2025 r.)

Miejscowość Lokalizacja instalacji	Gmina	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
Żagań	Miasto Żagań	0,945	WO
Żagań		1,240	WO
Żagań		0,135	WO
Wichów	Gmina Brzeźnica	0,109	PVA
Wrzesiny		0,942	PVA
Chotków		39,916	PVA
Wichów		1,500	WIL
Konin Żagański	Gmina Iłowa	0,998	PVA
Konin Żagański		0,998	PVA
Konin Żagański		0,958	PVA
Konin Żagański		0,999	PVA
Konin Żagański		0,998	PVA
Konin Żagański		0,998	PVA
Konin Żagański		6,996	PVA
Konin Żagański		7,998	PVA
Konin Żagański		0,500	PVA
Szczepanów		0,999	PVA
Szczepanów		0,999	PVA
Szczepanów		0,999	PVA
Szczepanów		0,999	PVA
Małomice	Gmina Małomice	0,800	WO
Bobrzany		0,998	PVA
Małomice		0,499	PVA
Bobrzany		0,999	PVA
Bobrzany		0,999	PVA

Miejscowość Lokalizacja instalacji	Gmina	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
Bobrzany		7,999	PVA
Mycielin, Sucha Dolina, Gościeszowice, Dzikowice i Długie	Gmina Niegosławice	46,000	WIL
Bukowica		0,999	PVA
Przeclaw		0,998	PVA
Gościeszowice		0,997	PVA
Gościeszowice		0,997	PVA
Sucha Dolna		11,820	PVA
Sucha Dolna		14,490	PVA
Sucha Dolna		6,520	PVA
Szprotawa		0,800	WO
Pasterzowice		7,999	PVA
Leszno Górne	Gmina Szprotawa	0,200	WO
Leszno Górne		0,110	WO
Leszno Górne		0,498	WO
Henryków		0,054	WO
Kartowice		1,500	WIL
Dziećmiarowice		0,840	WO
Szprotawa		0,390	WO
Leszno Dolne		0,840	WO
Wiechlice		0,055	WO
Cieciszów		0,989	PVA
Nowa Kopernia		0,997	PVA
Nowa Kopernia		0,997	PVA
Siecieborzyce		0,999	PVA
Henryków		0,998	PVA
Henryków		0,998	PVA
Cieciszów		14,170	PVA
Cieciszów		20,000	PVA
Nowa Kopernia		0,999	PVA
Nowa Kopernia		0,999	PVA
Lubieszów	Gmina Wymiarki	0,999	PVA
Lubieszów		0,959	PVA
Lubieszów		0,959	PVA
Lubieszów		0,959	PVA
Lubieszów		0,959	PVA
Lubieszów		0,999	PVA
Lubieszów		0,971	PVA
Lubieszów		3,884	PVA
Wymiarki		0,971	PVA
Witoszyn		0,999	PVA
Witoszyn		0,999	PVA
Gorzupia	Gmina Żagań	0,653	WO
Gorzupia		1,680	WO
Gryżyce		2,388	WO
Bukowina Bobrzańska		0,750	WO

Miejscowość Lokalizacja instalacji	Gmina	Moc elektryczna [MW]	Rodzaj OZE
Łozy		0,400	WO
Bożnów		0,998	PVA
Żagań		0,192	PVA
Gorzupia Dolna		0,438	PVA
Stara Kopernia		0,960	PVA
Bukowina Bobrzańska		0,998	PVA
RAZEM		243,888	

Legenda: PVA – energia słoneczna, WIL – energia wiatru, WO – elektrownia wodna

Źródło: Urząd Regulacji Energetyki.

W porównaniu do roku 2021 liczba instalacji OZE na terenie powiatu wzrosła o 41 sztuk, a moc elektryczna z tych instalacji wzrosła o 170,418 MW.

Na budynkach użyteczności publicznej zamontowane są instalacje do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych. Wykaz instalacji zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 13 Instalacje odnawialnych źródeł energii na budynkach użyteczności publicznej na terenie powiatu

Lokalizacja	Rodzaj instalacji
Budynki należące do Powiatu Żagańskiego	
Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego ul. Rybacka 38, 68 – 100 Żagań	Instalacja fotowoltaiczna
Liceum Ogólnokształcące Plac Orląt Lwowskich 4, 68 – 100 Żagań	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Gozdnica	
Urząd Miejski ul. Ceramików 2, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Szkoła Podstawowa ul. Młyńska 1, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Przedszkole Miejskie ul. Kombatantów 11, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Przedszkole Miejskie ul. Kombatantów 11, 68-130 Gozdnica	Pompa ciepła
Dom Kultury ul. Ceramików 25, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Ośrodek Pomocy Społecznej ul. Wojska Polskiego 5, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek Zaplecza Stadionu ul. Sportowa 1, 68-130 Gozdnica	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek Zaplecza Stadionu ul. Sportowa 1, 68-130 Gozdnica	Pompa ciepła
Budynki należące do Gminy Szprotawa	
Szkoła Podstawowa w Lesznie Górnym	Pompa ciepła
	Instalacja fotowoltaiczna
OSP w Lesznie Górnym	Pompa ciepła
Szkoła Podstawowa w Wiechlicach	Instalacja fotowoltaiczna
Żłobek miejski „Dinuś” w Szprotawie	Pompa ciepła
	Instalacja fotowoltaiczna
Świetlica wiejska w Witkowie	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Niegostawice	
Urząd Gminy	Instalacja fotowoltaiczna
Stacja Uzdatniania Wody Gościeszowice	Instalacja fotowoltaiczna
Przepompownia Wody Bukowica	Instalacja fotowoltaiczna
Przepompownia Wody Stara Jabłona	Instalacja fotowoltaiczna
Szkoła w Przecławiu	Instalacja fotowoltaiczna
	Pompa ciepła
Szkoła Podstawowa w Gościeszowicach	Instalacja fotowoltaiczna
	Pompa ciepła
Remiza Mycielin	Instalacja fotowoltaiczna

Lokalizacja	Rodzaj instalacji
Remiza Niegosławice	Instalacja fotowoltaiczna Pompa ciepła
Szkoła Podstawowa Sucha Dolna	Instalacja fotowoltaiczna Pompa ciepła
Sala Wiejska Krzywczycze	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Iłowa	
Budynek ZGK Sp. z o.o. ul. Żeromskiego 25	Instalacja fotowoltaiczna
Akademia Małych Zuchów ul. Żagańska 40a	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek Szkoła podstawowa ul. Piaskowa 2-2a	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek socjalny na stadionie ul. Piaskowa 1a	Instalacja fotowoltaiczna
Stacja Uzdatniania Wody w Szczepanowie	Instalacja fotowoltaiczna
Stacja Uzdatniania Wody ul. Traugutta dz. nr. 1179/2	Instalacja fotowoltaiczna
Stacja podciśnienia i przepompownia ścieków PS1 ul. Żagańska dz. nr. 161/2 i 162/2 (budynek i na działce)	Instalacja fotowoltaiczna
Oczyszczalnia ścieków ul. Żagańska 80	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek biblioteki	Instalacja fotowoltaiczna
Budynek świetlicy wiejskiej Jankowa Żagańska 46	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Wymiarki	
Brak instalacji	
Budynki należące do Miasta Żagań	
Oczyszczalnia Ścieków ul. B. Chrobrego 44, 68-100 Żagań	Instalacja fotowoltaiczna
Miejskie Przedszkole Nr 3 ul. Skarbowa 24, 68-100 Żagań	Pompa ciepła Instalacja fotowoltaiczna
Miejskie Przedszkole Nr 2 ul. Skarbowa 13, 68-100 Żagań	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Brzeźnica	
Brak instalacji	
Budynki należące do Gminy Małomice	
Stacja Uzdatniania Wody Śliwnik 67-320 Małomice	Instalacja fotowoltaiczna
Oczyszczalnia ścieków w Małomicach ul. Lipowa 4 67-320 Małomice	Instalacja fotowoltaiczna
Budynki należące do Gminy Żagań	
Remiza OSP Dietrichowice Dietrichowice 65A	Pompa ciepła Instalacja fotowoltaiczna
PSZOK Dietrichowice Dietrichowice 73	Instalacja fotowoltaiczna
Szkoła Podstawowa w Tomaszowie Ul. Leśna 1, 68-114 Tomaszowo	Pompa ciepła Instalacja fotowoltaiczna

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu, gminy powiatu żagańskiego.

3.2.1. Działania podejmowane w celu rozwoju odnawialnych źródeł energii

Rozwój energii odnawialnej wiąże się ze zwiększeniem bezpieczeństwa energetycznego kraju, stabilizacją rynku energii oraz powstaniem nowych miejsc pracy. Wykorzystanie alternatywnych źródeł energii zamiast paliw kopalnych jest najbardziej efektywnym sposobem na ograniczenie emisji szkodliwych gazów cieplarnianych do atmosfery. Ich zastosowanie przynosi efekt ekologiczny zarówno w skali lokalnej, jak i globalnej.

Należy dążyć do osiągnięcia założonych poziomów zużycia energii odnawialnej wynoszącej 21-23% udziału OZE w finalnym zużyciu energii brutto do roku 2030. Należy podjąć działania polegające na podnoszeniu poziomu świadomości mieszkańców, finansowym wsparciu rozwoju mikroinstalacji OZE oraz ewentualnie stworzeniu dogodnych warunków lokalizacyjnych dla potencjalnych inwestorów.

Na terenie powiatu należy przewidywać rozwój małych indywidualnych instalacji wykorzystujących OZE (głównie instalacje fotowoltaiczne, kolektory słoneczne, pompy ciepła). W celu realizacji większych przedsięwzięć, obszary pod rozwój odnawialnych źródeł energii powinny zostać wyznaczone poza obszarami prawnie chronionymi oraz przy poszanowaniu środowiska naturalnego i opinii publicznej mieszkańców powiatu.

3.2.2. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji odnawialne źródła energii przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚĆ POWIETRZA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- wzrastająca ilość mikroinstalacji OZE na terenie powiatu, - pozyskiwanie coraz większej mocy energii ze źródeł odnawialnych.	- produkcja energii zależna od warunków atmosferycznych (energia wiatrowa i słoneczna), - ograniczone tereny pod inwestycje OZE ze względu na lokalne ekosystemy (w tym obszary prawnie chronione).
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rosnąca popularność i dostępność nowych technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii, - możliwość pozyskania wsparcia finansowego z WFOŚiGW dla działań związanych z montażem instalacji do pozyskiwania energii z odnawialnych źródeł.	- wzrost cen nośników energii, wykorzystywanych na cele grzewcze, - konieczność inwestowania w systemy magazynowania energii, - wysokie koszty inwestycyjne energetyki odnawialnej.

3.3. Zagrożenie hałasem

Hałas to uporczywy dźwięk o nadmiernym natężeniu, dla osób przebywających w ich zasięgu odbierany co najmniej jako uciążliwy, a w wielu przypadkach również szkodliwy. Hałas może bowiem uszkadzać słuch lub go upośledzać w sposób nieodwracalny. Hałas może być szkodliwy dla zdrowia człowieka, ponieważ jego zbyt duże natężenie może prowadzić do uszkodzenia narządu słuchu. Mniejsze wartości natężenia hałasu, lecz występujące długotrwale lub posiadające nieodpowiednie widmo akustyczne (np. za wysokie, lub za niskie), a także drażniące w inny sposób (np. jednostajne, długotrwale, przenikliwe, rozpraszające, mające miejsce w nieodpowiednim miejscu lub czasie itd.) mogą wpływać negatywnie na psychikę. Im dokuczliwość dźwięku jest większa i dłuższa (a bodźce akustyczne odbierane są przez ucho nawet w czasie snu), tym poważniejsze są konsekwencje: od zdenerwowania, poprzez agresywność, po depresję i zaburzenia psychiczne. U dzieci długotrwały hałas powoduje zaburzenia rozwoju umysłowego.

Ochrona przed hałasem polega na utrzymywaniu poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego poziomu lub co najmniej na tym poziomie, a także na zmniejszaniu poziomu hałasu co najmniej do poziomu dopuszczalnego, w sytuacjach, gdy nie jest on dotrzymany. Z tego względu zagadnienie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku zostało uregulowane prawnie przez rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. 2014, poz. 112).

Zgodnie z ww. rozporządzeniem obowiązują następujące normy dla wskaźników stosowanych do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem oraz wskaźników mających zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska, w odniesieniu do jednej doby.

Tabela 14 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki stosowane do prowadzenia długookresowej polityki w zakresie ochrony przed hałasem

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
1.	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	64	59	50	40

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny długookresowy średni poziom dźwięku A w dB			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy	L_{DWN} przedział czasu odniesienia równy wszystkim dobom w roku	L_N przedział czasu odniesienia równy wszystkim porom nocy
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	68	59	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ²⁾	70	65	55	45

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Tabela 15 Dopuszczalne poziomy hałasu w środowisku – wskaźniki mające zastosowanie do ustalania i kontroli warunków korzystania ze środowiska w odniesieniu do jednej doby

Lp.	Rodzaj terenu	Dopuszczalny poziom hałasu [dB]			
		Drogi lub linie kolejowe ¹⁾		Pozostałe obiekty i działalność będąca źródłem hałasu	
		$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 16 godz.	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 8 godz.	$L_{Aeq D}$ przedział czasu odniesienia równy 8 najmniej korzystnym godzinom dnia kolejno po sobie następującym	$L_{Aeq N}$ przedział czasu odniesienia równy 1 najmniej korzystnej godzinie nocy
1.	a) Strefa ochronna "A" uzdrowiska b) Tereny szpitali poza miastem	50	45	45	40
2.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej b) Tereny zabudowy związanej ze stałym lub czasowym pobytem dzieci i młodzieży ²⁾ c) Tereny domów opieki społecznej d) Tereny szpitali w miastach	61	56	50	40
3.	a) Tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej i zamieszkania zbiorowego b) Tereny zabudowy zagrodowej c) Tereny rekreacyjno-wypoczynkowe ²⁾ d) Tereny mieszkaniowo-usługowe	65	56	55	45
4.	Tereny w strefie śródmiejskiej miast powyżej 100 tys. mieszkańców ³⁾	68	60	55	45

Objaśnienia:

¹⁾ Wartości określone dla dróg i linii kolejowych stosuje się także dla torowisk tramwajowych poza pasem drogowym i kolei linowych.

²⁾ W przypadku niewykorzystywania tych terenów, zgodnie z ich funkcją, w porze nocy, nie obowiązuje na nich dopuszczalny poziom hałasu w porze nocy.

³⁾ Strefa śródmiejska miast powyżej 100 tys. mieszkańców to teren zwartej zabudowy mieszkaniowej z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych. W przypadku miast, w których występują dzielnice o liczbie mieszkańców pow. 100 tys., można wyznaczyć w tych dzielnicach strefę śródmiejską, jeżeli charakteryzuje się ona zwartą zabudową mieszkaniową z koncentracją obiektów administracyjnych, handlowych i usługowych.

Zgodnie z przeprowadzoną przez Państwowy Zakład Higieny korelacją subiektywnej klasyfikacji uciążliwości akustycznej z rezultatami obiektywnych badań, skalę ocen przedstawić można następująco:

- mała uciążliwość $LA_{eq} < 52$ dB,
- średnia uciążliwość 52 dB $< LA_{eq} < 62$ dB,
- duża uciążliwość 63 dB $< LA_{eq} < 70$ dB,
- bardzo duża uciążliwość $LA_{eq} > 70$ dB (obszar zagrożeń).

Hałas w środowisku powodowany jest przez drogi lub linie kolejowe, starty, lądowania i przeloty statków powietrznych oraz przez linie elektroenergetyczne i pozostałe obiekty, jak również przez działalność będącą źródłem hałasu.

3.3.1. Pomiary hałasu

Hałas komunikacyjny

Hałas komunikacyjny (drogowy, kolejowy, tramwajowy i lotniczy) jest najczęstszym i najsilniejszym czynnikiem degradacji klimatu akustycznego w środowisku, przy czym najpowszechniejszy, ze względu na zasięg terytorialny i liczbę narażonej ludności, jest hałas drogowy.

Natura powstawania hałasu wywoływanego przez samochody jest złożona. Można wyróżnić kilka źródeł i mechanizmów, które są za niego odpowiedzialne: silnik, tzw. hałas toczenia (powstający w wyniku styku opon z podłożem) oraz hałas aerodynamiczny (wynikający z turbulentnych przepływów powietrza wokół karoserii samochodu). W przypadku pojazdów ciężkich, dochodzą czasem jeszcze wibracje niektórych elementów (np. chwilowe, impulsowe drgania naczepy/kontenerów na przyczepie wywołane jazdą po nierównościach). Hałas silnika w ogólnym hałasie drogowym ma znaczenie tylko przy niskich prędkościach. Przy prędkościach wyższych, tych najczęściej obserwowanych, najważniejszy w generacji hałasu jest hałas toczenia – podczas gdy dla prędkości bardzo wysokich dochodzi jeszcze wpływ hałasu aerodynamicznego. Ponieważ oba mechanizmy – i hałas toczenia, i aerodynamiczny – zależą od prędkości, prowadzi to do wniosku, że im szybciej samochód się przemieszcza, tym również wyższe poziomy hałasu będzie generował. Na poziom hałasu bezpośredni ma wpływ natężenie ruchu, struktura strumienia pojazdów, stan techniczny pojazdów oraz nawierzchni.

Źródłami hałasu komunikacyjnego na terenie powiatu są: droga ekspresowa S3, drogi krajowe, drogi wojewódzkie, liczne drogi powiatowe i gminne.

Podstawowym źródłem informacji o liczbie poruszających się po drogach pojazdach jest Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który wykonywany jest co pięć lat przez zarządzających drogami. Ostatnie GPR został wykonany w 2025 roku (wyniki zostaną opublikowane w II kwartale 2026 roku). W poniższej tabeli zestawiono otrzymane pomiary z odcinków dróg przebiegających przez powiat żagański w ramach Generalnego Pomiaru Ruchu przeprowadzonego w latach 2020/2021.

Tabela 16 Generalny Pomiar Ruchu w roku 2020/2021 na drogach krajowych i wojewódzkich w powiecie żagańskim

Numer drogi	Nazwa odcinka	Średni dobowy ruch roczny [poj./dobę]	Motocykle	Samochody osobowe i mikrobusy	Lekkie sam. ciężarowe (dostawcze)	Sam. ciężarowe bez przyczepy	Sam. ciężarowe z przyczepą	Autobusy	Ciągniki rolnicze
Drogi krajowe									
S3a	W. Nowe Miasteczko /DW333/ - W. Gaworzyce /DP1151D/	15022	37	10467	1343	246	2899	30	0
12	Żary ul. Bohaterów Getta – Żagań ul. Żarska	9109	44	7645	739	156	473	45	7
12e	Żagań /obwodnica 1: ul. Żarska – ul. Nowogródzka (DW295)/	7184	32	5913	618	143	458	11	9
12e	Żagań /obwodnica 2: ul. Nowogródzka (DW295) – ul. Armii Krajowej (DW296)/	12053	70	10111	977	237	613	31	14
12e	Żagań /obwodnica 3: ul. Armii Krajowej (DW296) – DP1066F)/	8673	74	7417	667	106	374	21	14
12	Żagań /DP1066F) – Szprotawa /ul. Żagańska/	5184	33	4165	504	79	379	12	12
12a	Szprotawa /obwodnica 1: ul. Żagańska – DW297/	3723	25	2838	384	85	378	1	12
12a	Szprotawa /obwodnica 2: DW297 – ul. Kościuszki/	6971	56	5140	740	136	883	9	7
12	Szprotawa /ul. Kościuszki/ - Wiechlice /DW297/	6254	39	4528	636	124	908	16	3
12	Wiechlice /DW297/ - Przemków /ul. Szprotawska (DW328)/	3098	16	1812	376	83	802	7	7
18	W. Żary Płd. /DK27/ - W. Iłowa /DW296/	8874	8	4541	1032	295	2955	43	0
18	W. Iłowa /DW296/ - W. Luboszew /DP2271D/	8234	8	3778	951	171	3309	14	3
Drogi wojewódzkie									
295	Nowogród Bobrzański /DK27/ - Żagań /DK12/	2756	14	1864	398	143	317	16	4
296	Kożuchów /DW283/-Żagań ul. Nowogródzka (DK12)	2603	28	2016	208	97	247	4	3
296	Żagań /przejście: ul. Nowogródzka (DK12) – gr. Miasta	11735	100	10588	492	198	224	119	14
296	Żagań gr. Miasta -W. Iłowa (DK18)	4021	63	3309	316	73	245	12	3
296	Iłowa /przejście: W Iłowa (DK18) – DW300	5148	84	3814	420	180	625	17	8
296	Iłowa /ul. Kolejowa (DW300) -gr.woj.	2390	44	1752	250	34	297	8	5
297	Borów – Szprotawa /DK12/	4632	74	3288	486	112	640	12	20
297	Dzieńmierwice /DK12/ - gr. Woj.	6454	87	4220	352	419	1340	28	8
300	Iłowa /DW296/ - Gozdnic /DW350/	2571	40	2098	174	81	132	31	15
328	Nowe Miasteczko /DW293/ - gr. Woj.	917	9	805	64	12	18	7	2
350	Przewóz /DK27/ - gr. Woj.	898	8	810	51	16	8	4	1

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Największy dobowy ruch pojazdów odnotowano na drodze ekspresowej S3 na odcinku Nowe Miasteczko – Gaworzyce, który częściowo przebiega przez teren powiatu żagańskiego. Duży ruch został także odnotowany na drodze krajowej nr 12 na obwodnicy Żagania. Natomiast największy udział samochodów ciężarowych odnotowano na drodze krajowej nr 18 (od października 2023 roku droga krajowa nr 18 w całości stanowi autostradę A18) na odcinku Iłowa – Luboszków i wynosił 42% wszystkich poruszających się pojazdów.

W przypadku dróg wojewódzkich największy średni dobowy ruch odnotowano na drodze nr 296 w Żaganiu i wynosił 11,7 tys. pojazdów w ciągu doby. Na pozostałych odcinkach dróg wojewódzkich ruch był zdecydowanie mniejszy i wynosił do 6,4 tys. pojazdów na dobę.

W porównaniu do generalnego pomiaru ruchu przeprowadzonego w 2015 roku liczba poruszających się pojazdów po drogach na terenie powiatu zwiększyła się średnio o 30%.

W latach 2021-2024 Główny Inspektorat Ochrony Środowiska nie wykonał pomiarów hałasu na terenie powiatu żagańskiego w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W 2021 roku Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze w ramach Generalnego Pomiaru Hałasu zlecił pomiar hałasu w ciągu drogi wojewódzkiej nr 296 w m. Żagań przy ul. Jana Pawła II. Punkt kontrolny zlokalizowany został w obszarze zabudowy wielorodzinnej.

Tabela 17 Wyniki Generalnego Pomiaru Hałasu na drodze wojewódzkiej nr 296 w Żaganiu

Lokalizacja Punktu	Równoważny poziom hałasu	Dopuszczalne wartości	Wielkość przekroczenia [dB]
	Pora dnia L _{AeqD} [dB] (16h)	Pora dnia L _{AeqD} [dB] (16h)	
	Pora nocy L _{AeqN} [dB] (8h)	Pora nocy L _{AeqN} [dB] (8h)	
Droga wojewódzka nr 296 w m. Żagań, ul. Jana Pawła II 14 C - na terenie zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej	65,2	65	0,2
jw. pora nocy	58,3	56	2,3

Kolorem żółtym zaznaczono przekroczenie dopuszczalnej wartości poziomu hałasu.

Źródło: „Ocena stanu akustycznego środowiska na terenie województwa lubuskiego w roku 2021” Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Pomiary hałasu wykazały, że w Żaganiu odnotowano przekroczenia o 0,2 dB w porze dziennej i 2,3 dB w porze nocnej.

Hałas przemysłowy

Na hałas przemysłowy mają wpływ wszystkie źródła hałasu znajdujące się na terenie zakładu przemysłowego, zarówno na otwartej przestrzeni – punktowe źródła hałasu, jak i w budynkach (hałach) – wtórne źródło hałasu. Punktowymi źródłami hałasu są m.in. czerpnie powietrza, wentylatory, sprężarki, itp. usytuowane na zewnątrz budynków. Źródłami hałasu wtórnego są obiekty budowlane takie jak hale produkcyjne, w których hałas pochodzący od pracy maszyn i urządzeń emitowany jest do środowiska przez ściany, stropy, okna i drzwi. Źródłem hałasu są również prace dorywcze wykonywane poza budynkami produkcyjnymi takie jak cięcie, kucie oraz obsługa zakładów przez transport kołowy.

3.3.2. Działania zmierzające do ograniczenia uciążliwości hałasu

Podstawowym dokumentem strategicznym w zakresie polityki ochrony mieszkańców województwa lubuskiego przed hałasem w środowisku jest „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubuskiego” (POH), który został przyjęty uchwałą nr II/16/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 17 czerwca 2024 roku. Dokument sporządzany jest na potrzeby zarządzania emisją i skutkami hałasu w celu zmniejszenia hałasu. Celem programu jest:

- przedstawienie katalogu dostępnych działań naprawczych;
- wyszczególnienie kierunków i zakresu działań naprawczych w odniesieniu do obszaru województwa lubuskiego objętego strategicznymi mapami hałasu,
- określenie harmonogramu realizacji zadań,
- poprawa klimatu akustycznego, w tym ograniczenie i redukcja szkodliwych skutków zdrowotnych

Podstawą do opracowania programu ochrony środowiska przed hałasem są strategiczne mapy hałasu sporządzone przez podmioty do tego zobligowane. W Programie zostały ujęte odcinki dróg tj. droga ekspresowa S3 na odcinku Nowe Miasteczko – Gaworzyce, droga krajowa nr 12 obwodnica w Żaganiu oraz droga wojewódzka nr 296 przebiegające przez teren powiatu żagańskiego.

W 2022 roku na podstawie przeprowadzonych pomiarów akustycznych w otoczeniu odcinków dróg krajowych o obciążeniu powyżej 3 mln pojazdów rocznie, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad opracowała w ramach IV rundy mapowania „Strategiczną mapę hałasu dla dróg krajowych o ruchu powyżej 3 mln pojazdów rocznie zlokalizowanych w województwie lubuskim”. Na terenie powiatu żagańskiego odcinki dróg uwzględnione w opracowaniu to:

- droga ekspresowa S3 Węzeł Nowe Miasteczko – Węzeł Gaworzyce
- droga krajowa nr 12 Żagań Obwodnica 2: ul. Nowogrodzka (DW295) - ul. Armii Krajowej (DW296)
- Droga krajowa nr 12 Żagań Obwodnica 3: ul. Armii Krajowej (DW296) - (DP1066f).

Analiza wykazała, że szacunkowa liczba osób znajdujących się w zasięgach oddziaływania hałasu drogowego większego niż dopuszczalny, wyrażone wskaźnikiem L_{DWN} i L_N wynosi 0.

W ciągu 6-10 lat, licząc od roku następującego po roku sporządzenia mapy, przewidziano do realizację rozbudowę drogi krajowej nr 12 na odcinku Żary – Żagań 42+640-51+980 (w latach 2022-2029).

Strategiczne mapy hałasu dla dróg krajowych udostępniane są przez Generalną Dyrekcję Dróg Krajowych i Autostrad, a część graficzna udostępniana jest poprzez serwis Geoportal.

Natomiast Zarząd Dróg Wojewódzkich w Zielonej Górze opracował „Strategiczne mapy hałasu dla dróg wojewódzkich”. Analizą objęto jeden odcinek drogi przebiegający przez teren powiatu żagańskiego – droga wojewódzka nr 296 na odcinku Żagań przejście: ul. Nowogrodzka (DK12) – gr. Miasta. Szacunkowa liczba osób znajdujących się w zasięgu oddziaływania hałasu drogowego większego niż dopuszczalny, wyrażonego wskaźnikiem L_{DWN} , w przedziale przekroczeń od 1 do 5 dB wynosi – 800 osób. Natomiast dla wskaźnika L_N , w przedziale przekroczeń od 1 do 5 dB wynosi – 800 osób.

Wzrost liczby pojazdów przyczynia się do powiększania obszarów poddanych nadmiernemu oddziaływaniu hałasu i niepokojącego zmniejszania powierzchni terenów o korzystnych warunkach akustycznych.

W celu ograniczenia oddziaływania akustycznego dostępny jest szereg środków pozwalających na zmniejszenie lub wyeliminowanie uciążliwości hałasu. Działania te opierają się zarówno na rozwiązaniach ogólnych jak i organizacyjnych lub planistycznych. Zmniejszenie poziomu hałasu nastąpi przy faktycznej redukcji prędkości pojazdów, dlatego kluczowe jest skuteczne egzekwowanie ograniczeń prędkości pojazdów poprzez m.in.: urządzenia elektronicznego pomiaru prędkości, sterowanie sygnalizacją świetlną, ronda i skrzyżowania równorzędne, wyniesione skrzyżowania, przejścia dla pieszych i przystanki wiedeńskie, progi spowalniające, szykany drogowe, buspasy. Bardzo skuteczną metodą redukcji hałasu toczenia (oddziaływanie kół samochodu z nawierzchnią jezdni) są nawierzchnie o obniżonej emisji, tzw. ciche nawierzchnie drogowe. Właściwości absorpcyjne zawdzięczają tzw. porom – niewielkim kanałom wypełnionym powietrzem, które występują w górnej warstwie powierzchni jezdni (warstwie ścieralnej o grubości około 3–4 cm). Nawierzchniami o obniżonej hałaśliwości są nawierzchnie wykonane z mastyksu grysowego i betony asfaltowe o odpowiednim stopniu uziarnienia, a także nawierzchnie z bardzo cienką warstwą bitumiczną. Stosowanie cichych nawierzchni drogowych jest szczególnie uzasadnione na drogach o dużych prędkościach ruchu. Poziom hałasu drogowego można również kształtować poprzez zmianę struktury natężenia ruchu, tj. przez zmianę procentowego udziału pojazdów ciężkich w całkowitym potoku ruchu. Dlatego skutecznym działaniem jest wyprowadzanie ruchu pojazdów ciężkich poza obszary zabudowy mieszkaniowej. W każdym przypadku obwodnice miast i miejscowości znacznie zmniejszają liczbę pojazdów ciężkich w obszarach zamieszkania, co wpływa korzystnie na klimat akustyczny. Redukcję hałasu drogowego osiągnąć można także poprzez wprowadzanie czasowych ograniczeń w poruszaniu się pojazdów ciężkich, np. całkowity zakaz wjazdu w porze nocnej lub dopuszczenie ruchu w określonych ściśle godzinach dni. Kolejnym krokiem redukującym natężenie ruchu pojazdów, tym razem lekkich (osobowych), jest uprzywilejowanie środków transportu publicznego poprzez usprawnienie komunikacji zbiorowej (np. buspasy, rozszerzenie strefy płatnego parkowania i podnoszenie opłat, ograniczenie miejsc parkingowych, obniżenie lub zniesienie opłata za komunikację zbiorową, dostosowanie rozkładów do potrzeb pasażerów, tworzenie nowych połączeń. Szybka i atrakcyjna komunikacja zbiorowa w naturalny sposób skłania mieszkańców do zmiany przyzwyczajeń komunikacyjnych, w tym

do porzucenia codziennych indywidualnych podróży. Z uwagi na wzrost hałasu w wyniku przyspieszania i hamowania w rejonie skrzyżowań, budowa rond zamiast skrzyżowań jest korzystna. Działanie to stosuje się w celu uspokojenia i zwiększenia płynności ruchu, co przy okazji skutkuje też zmniejszeniem emisji hałasu drogowego. Wśród metod redukcji hałasu na drodze propagacji można wymienić ekrany akustyczne, zielone ściany lub szklane elewacje frontowe. Stosowanie metod organizacyjnych także może przyczynić się do redukcji hałasu, są to planowanie i gospodarka przestrzenna, urbanistyka z uwzględnieniem problemów akustycznych, polityka transportowa oraz edukacja ekologiczna. Natomiast metody redukcji hałasu przemysłowego zależą od lokalizacji i rodzaju źródła hałasu, widma hałasu, wymaganej sprawności procesu technologicznego, itd. W celu redukcji emisji hałasu do środowiska najczęściej zaleca się stosowanie: obudów dźwiękochłonna-izolacyjnych, tłumików akustycznych (różnych typów), wibroizolacji oraz odpowiedniego projektowania źródeł hałasu. Dobór odpowiednich metod redukcji hałasu nie jest możliwy bez szczegółowej znajomości procesu i cyklu technologicznego.⁸

Konieczne jest także regularne prowadzenie przez GIOŚ badań klimatu akustycznego na terenie powiatu, aby wiedzieć gdzie zostały przekroczone dopuszczalne normy hałasu, co pozwoli na podjęcie działań prowadzących do zmniejszenia uciążliwości hałasu.

W przypadku hałasu przemysłowego zgodnie z art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska, Marszałek Województwa lub Starosta wydaje decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu w przypadku stwierdzenia, na podstawie pomiarów własnych lub pomiarów podmiotu obowiązującego do ich prowadzenia, że poza zakładem, w wyniku jego działalności, są przekroczone dopuszczalne poziomy hałasu. W decyzji określa się dopuszczalne poziomy hałasu poza zakładem przy zastosowaniu wskaźników hałasu $L_{Aeq D}$ i $L_{Aeq N}$ w odniesieniu do rodzajów terenów. Mogą być również określone wymagania mające na celu nieprzekraczanie poza zakładem dopuszczalnych poziomów hałasu, np.: rozkład czasu pracy źródeł hałasu, zakres, sposób i częstotliwość prowadzenia pomiarów hałasu jak również formę, układ, techniki i termin przedkładania wyników pomiarów.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze przeprowadza kontrole instalacji, dla których decyzją właściwego organu określono dopuszczalne poziomy hałasu. Na podstawie ustaleń przeprowadzanych kontroli, podczas których stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania wymagań ochrony środowiska, podejmowane są dyscyplinujące działania pokontrolne w postaci: zarządzeń pokontrolnych, kar grzywny, wniosków do sądów rejonowych, wniosków o ukaranie do organów ścigania, wystąpień kierowanych do organów administracji rządowej i samorządowej, decyzji o nałożeniu kary.

Aby zmniejszyć liczbę pojazdów przemieszczających się po drogach, a jednocześnie ograniczyć emisję hałasu i zanieczyszczeń powietrza, jak również w celu ułatwienia przemieszczania się mieszkańców powiatu utworzono Związek Powiatowo-Gminny Powiatu Żagańskiego (utworzony na mocy uchwały Rady Powiatu Żagańskiego nr XIV.14.2016 z dnia 21 marca 2016 r.), którego celem jest wspólne z Gminami wykonywanie zadań polegających na organizowaniu publicznego transportu zbiorowego na terenie Powiatu Żagańskiego. Związek tworzą Powiat Żagański oraz gminy z powiatu żagańskiego (z wyjątkiem Gminy Niegostawice). Obecnie Związek prowadzony jest przez Gminę Iłowa. W 2024 roku na mocy uchwały nr III.3.2024 zakupiono 3 autobusy klasy MINI w ramach realizacji projektu pn. „Poprawa dostępności publicznego transportu zbiorowego na terenach po PGR-owskich oraz zakup 3 autobusów klasy MINI”.

W latach 2022-2025 na terenie powiatu zrealizowano następujące inwestycje drogowe:

1. Drogi wojewódzkie:

- Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 295 w Miodnicy,
- Remont drogi wojewódzkiej na 300 w m. Gozdnicza,
- Remont drogi wojewódzkiej nr 296 na odcinku od skrzyżowania z DG nr 001874F do węzła A18,
- Remont drogi wojewódzkiej nr 328 na odcinku Rudziny - granica województwa,
- Remont drogi wojewódzkiej nr 328 w m. Mycielin,
- Remont drogi wojewódzkiej nr 328 na odcinku granica powiatu – Mycielin – Niegostawice,
- Odnowa dywanikowa polegająca na wzmocnieniu drogi wojewódzkiej nr 296 relacji Kożuchów – Żagań,

⁸ „Dobre praktyki wykonywania programów ochrony środowiska przed hałasem”.

- Budowa nowego mostu w km 32+864 na drodze wojewódzkiej nr 296 na rz. Czarna w m. Żaganiec.
- 2. Drogi powiatowe:
 - Przebudowa drogi powiatowej nr 1062F w miejscowości Bobrowice,
 - Przebudowa drogi powiatowej nr 10397F – ul. Słowackiego w Szprotawie,
 - Rozbudowa drogi powiatowej nr 1078F w gminie Wymiarki,
 - Przebudowa drogi powiatowej nr 1067F Stara Kopernia – ETAP II,
 - Przebudowa mostu w ciągu drogi powiatowej nr 1048F w m. Brzeźnica w kierunku na Marcinów,
 - Przebudowa drogi powiatowej nr 1064F w km 0+000 do 11+444 wraz z budową 4 obiektów mostowych,
 - Przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych nr 1060F relacji Siecieborzyce-Długie,
 - Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż drogi powiatowej 4514F.
- 3. Liczne remonty i przebudowy dróg gminnych.

3.3.3. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji zagrożenie hałasem przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

ZAGROŻENIE HAŁASEM	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- dobre rozbudowa infrastruktura drogowa i kolejowa na terenie powiatu, - opracowane strategiczne mapy hałasu dla odcinków dróg przebiegających przez teren powiatu.	- brak pomiarów hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, - przekroczenia dopuszczalnych norm poziomów hałasu drogowego wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 296 w Żaganiu w ramach przeprowadzonego Generalnego Pomiaru Hałasu, - duży ruch pojazdów na drogach przebiegających przez powiat.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- możliwość zastosowania rozwiązań technicznych, organizacyjnych lub planistycznych w celu zmniejszenia lub wyeliminowanie uciążliwości hałasu - możliwość pozyskania środków finansowych na działania w zakresie zmniejszenia hałasu komunikacyjnego.	- wzrastający ruch pojazdów, - zły stan techniczny pojazdów.

3.4. Pola elektromagnetyczne

Pola elektromagnetyczne wytwarzane są ze źródeł naturalnych i sztucznych. Naturalne źródła pól elektromagnetycznych to:

- Słońce – emituje szerokie spektrum promieniowania elektromagnetycznego (UV, światło widzialne, IR).
- Błyskawice – wytwarzają impulsy elektromagnetyczne (EMPs).
- Ziemskie pole magnetyczne – powstaje w wyniku ruchów materii w jądrze Ziemi.
- Promieniowanie kosmiczne – dociera do Ziemi z przestrzeni kosmicznej.

Sztuczne źródła pól elektromagnetycznych (tworzonych przez człowieka) to:

- Źródła niskiej częstotliwości (ELF) - linie wysokiego napięcia, transformatory i silniki elektryczne, urządzenia AGD.
- Źródła wysokiej częstotliwości (RF, mikrofalowe) - telefony komórkowe i stacje bazowe, Wi-Fi, Bluetooth, telewizja i radio, kuchenki mikrofalowe, radary (wojskowe, lotnicze, meteorologiczne).
- Inne źródła - urządzenia medyczne (np. diatermie, rezonanse magnetyczne), systemy bezpieczeństwa (bramki na lotniskach, detektory metali), indukcyjne ładowarki i płyty grzewcze.

Źródłami pól elektromagnetycznych na terenie powiatu żagańskiego są między innymi przebiegające przez powiat linie elektroenergetyczne najwyższego napięcia (NN) linia 220 kV (Mikułowa

- Leśniów) oraz linie 110 kV. Pola elektromagnetyczne wytwarzane są również przez różne urządzenia je emitujące np.: stacje bazowe telefonii komórkowej, radiolinie i urządzenia radiokomunikacyjne, nadajniki radiowe i telewizyjne. Starosta Żagański prowadzi rejestr zgłoszeń instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne na terenie powiatu. Wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 18 Instalacje wytwarzające pola elektromagnetyczne na terenie poszczególnych gmin (wg stanu na grudzień 2025 roku)

Jednostka terytorialna	Liczba instalacji
Gmina Brzeźnica	6
Gmina Gozdnicza	3
Gmina Iłowa	8
Gmina Małomice	4
Gmina Niegosławice	5
Gmina Szprotawa	23
Gmina Wymiarki	5
Gmina Żagań	12
Miasto Żagań	22
Razem	88

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

3.4.1. Pomiary pól elektromagnetycznych

Monitoring pól elektromagnetycznych (PEM) w środowisku prowadzony jest przez Inspekcję Ochrony Środowiska w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Zadaniem monitoringu PEM jest ocena i obserwacja zmian wielkości pola elektromagnetycznego. Obserwacja ta ma na celu śledzenie poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku w odniesieniu do wartości poziomów dopuszczalnych określonych dla miejsc dostępnych dla ludności.

Podstawy prawne prowadzenia monitoringu pól elektromagnetycznych stanowią:

- art. 123 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025, poz. 647),
- art. 23 ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. 2024, poz. 425),
- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2019, poz. 2448),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 lutego 2020 r. w sprawie sposobów sprawdzania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz. U. 2022, poz. 2630),
- rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 15 grudnia 2020 r. w sprawie zakresu i sposobu prowadzenia okresowych badań poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. 2020, poz. 2311).

Rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wprowadzono nowe normy składowej elektrycznej pola, zgodne ze standardem europejskim oraz zaleceniami Międzynarodowej Komisji ds. Ochrony przed Promieniowaniem (ICNIRP) i Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Obecnie poziom dopuszczalny składowej elektrycznej pola w miejscach dostępnych dla ludności dla nowego zakresu częstotliwości objętych monitoringiem tj. od 80 MHz do 40 GHz wynosi 28 V/m.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 17 lutego 2020 r., w celu sprawdzenia dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku wyznacza się wartość wskaźnika WME. WME oznacza wartość wskaźnikową poziomu emisji pól elektromagnetycznych dla miejsc dostępnych dla ludności dla składowej elektrycznej pola, która liczona jest na podstawie maksymalnej wartości chwilowej (EMAX), uzyskanej w trakcie pomiarów w sposób określony w cytowanym rozporządzeniu. Dopuszczalne poziomy pól elektromagnetycznych w środowisku uznaje się za dotrzymane w obszarze pomiarowym, gdy żadna z wartości wskaźnika WME nie przekracza wartości 1.

Badania pól elektromagnetycznych były przeprowadzone przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Przedstawione w poniższej tabeli pomiary zostały wykonane w latach 2022-2024. W poniższej tabeli przedstawiono uzyskane wyniki pomiarów.

Tabela 19 Wyniki pomiarów monitoringu pól elektromagnetycznych

Rok pomiaru	Lokalizacja punktu pomiarowego	Wynik pomiaru [V/m]	Wartość wskaźnika WMe
2024 rok	Żagań ul. Szprotawska 16	1,1	0,07
	Małomice ul. Kołłątaja	2,5	0,05
	Gozdnica ul. Kościelna	0,8	0,1
	Łłowa ul. Borowska	0,4	0,04
	Szprotawa ul. Kwiatowa 6	1,4	0,1
	Wymiarki ul. Ks. Witolda	0,4	0,08
2023 rok	Żagań ul. Konopnickiej	0,9	0,06
	Brzeźnica ul. Zielonogórska 29B	0,7	0,04
2022 rok	Żagań ul. Szprotawska 16	0,48	0,04
	Małomice ul. Kołłątaja	0,39	0,03
	Gozdnica ul. Kościelna	*	0,02
	Łłowa ul. Borowska	*	0,01
	Szprotawa ul. Kwiatowa 6	1,02	0,06
	Dworcowy Przysiółek (gmina Niegostawice)	*	0,02

* Wartość zmierzona poniżej dolnego progu oznaczalności sondy

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

W latach 2022-2024 nie stwierdzono występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych.

3.4.2. Działania zmniejszające oddziaływanie pól elektromagnetycznych

Ochrona przed polami elektromagnetycznymi polega na utrzymywaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane. Przestrzenny rozwój infrastruktury technicznej (w ostatnich latach głównie telefonii komórkowej i sieci bezprzewodowej związanej z dostępem do Internetu) wpływa na wzrost tła pola elektromagnetycznego w środowisku wynikający z pojawiania się obszarów o podniesionym poziomie pola elektromagnetycznego (np. wokół masztów radiowych). Obszary te bezpośrednio związane są z występowaniem na nich źródeł pól elektromagnetycznych.

Należy kontynuować monitoring poziomu pól elektromagnetycznych w jak największej ilości punktów na terenie powiatu oraz zapewnić wysoką jakość tego monitoringu.

Istotna jest kontrola wpływających zgłoszeń i wyników pomiaru promieniowania elektromagnetycznego. Występujące konflikty związane z rozwojem instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne powinny być uwzględniane w zapisach w studium i planach zagospodarowania przestrzennego gminy. W przypadku budowy nowych urządzeń i obiektów emitujących pola elektromagnetyczne należy wybierać ich mało konfliktową lokalizację.

3.4.3. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w zakresie obszaru interwencji pola elektromagnetyczne przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- punkty pomiaru pól elektromagnetycznych na terenie powiatu, - brak przekroczenia wartości dopuszczalnej pól elektromagnetycznych w środowisku, - przewodzenie przez Starostę wykazu instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne.	- obecność napowietrznych linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia, - stan techniczny linii napowietrznych, ryzyko powstania awarii w wyniku ekstremalnych warunków pogodowych.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- monitoring państwowy pozwalający na wykrycie ponadnormatywnych wartości pól elektromagnetycznych, - modernizacja sieci elektroenergetycznych przez operatorów sieci.	wzrastająca ilość urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne, które mogą spowodować przekroczenia dopuszczalnych poziomów.

3.5. Gospodarowanie wodami

Warunkiem rozwoju gospodarczego regionu są bogate zasoby czystych wód zarówno powierzchniowych jak i podziemnych. Stanowią one niezbędny czynnik do właściwego rozwoju zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego, warunkują rozwój gospodarki rolnej oraz umożliwiają poprawę jakości życia mieszkańców. Zasoby wodne w bardzo dużym stopniu decydują o konkurencyjności regionu, gwarantują ciągłość procesów przyrodniczych, decydują o walorach ekologicznych regionu i różnorodności biologicznej.

Efektywne gospodarowanie zasobami wodnymi, ich ochrona, poprawa jakości i retencjonowanie powinno służyć zachowaniu walorów przyrodniczych gminy, a tym samym stworzyć nowe warunki do użytkowania rekreacyjnego i rolniczego, predysponowanych do tego celu terenów.

3.5.1. Jednolite części wód powierzchniowych (JCWP)

Podstawowymi dokumentami planistycznymi według Ramowej Dyrektywy Wodnej są plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i programy działań. Plany stanowią podstawę podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych, usprawniającym proces osiągania lub utrzymania dobrego stanu wód oraz związanych z nimi ekosystemów, a także wskazującym na konieczność wprowadzenia racjonalnych zasad gospodarowania wodami w przyszłości. Szczegółowo opisano zagadnienia związane z osiąganiem celów środowiskowych dla poszczególnych typów wód powierzchniowych, wód podziemnych oraz obszarów chronionych. Cele środowiskowe ustalone zostały dla jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP), podziemnych (JCWPd) i obszarów chronionych.

Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie opracowało II aktualizację planów gospodarowania wodami (IIaPGW) dla obszarów dorzeczy na terenie Polski. Powiat Żagański leży w dorzeczu Odry i dla tego obszaru opracowano plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. – Dz. U. 2023 poz. 335). Plan ten stanowi podstawę do podejmowania decyzji kształtujących stan zasobów wodnych na obszarze dorzecza i określa zasady gospodarowania nimi. Służy także koordynowaniu działań mających na celu osiągnięcie lub utrzymanie co najmniej dobrego stanu wód oraz ekosystemów od wód zależnych, poprawę stanu zasobów wodnych, poprawę możliwości korzystania z wód oraz zmniejszenie ilości wprowadzanych do wód lub do ziemi substancji mogących negatywnie oddziaływać na wody.

Plany gospodarowania wodami zawierają wykaz jednolitych części wód powierzchniowych (JCWP) wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych. Jednolita część wód powierzchniowych (JCWP) to oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych, takich jak: jezioro lub inny naturalny zbiornik wodny, sztuczny zbiornik wodny, struga, strumień, potok, rzeka, kanał lub ich części, morskie wody wewnętrzne, wody przejściowe lub wody przybrzeżne. Stanowią one podstawowy element podziału hydrograficznego obszaru dorzecza i tym samym procesu planowania w gospodarowaniu wodami.

Dla każdej jednolitej części wód powierzchniowych zostały zidentyfikowane m.in. w celu umożliwienia dokładnego opisu ich charakterystyki oraz określenia ich obecnego stanu, określenia dla ich typów warunków referencyjnych (tzw. wzorca dobrego stanu), określenia celów środowiskowych (w odniesieniu do wymagań dla stanu lub potencjału ekologicznego oraz stanu chemicznego) oraz wyznaczenia działań służących osiągnięciu zakładanych celów środowiskowych (działania podstawowe i uzupełniające).

Na terenie powiatu żagańskiego wyznaczono zlewnię 30 jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych. Nie występują jednolite części wód powierzchniowych jeziornych. Charakterystyka JCWP została przedstawiona w poniższej tabeli.

Tabela 20 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie powiatu

Lp.	Nr JCWP	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Zestaw zaplanowanych działań / kategoria działań – podstawowe i uzupełniające
Jednolite części wód powierzchniowych rzecznych					
1.	RW60001015385	Czarna Struga do Mirotki	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, - dobry stan chemiczny	Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków
2.	RW60000916853	Czarna Wielka do Ziębiny	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych - dobry stan chemiczny	- Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP
3.	RW600009168679	Czarna Mała	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych - dobry stan chemiczny	- Gospodarka ściekowa - Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków
4.	RW600011166999	Kwisa od zb. Leśna do ujścia	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Kwisa w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Kwisa w obrębie JCWP (dla troci wędrownej) - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków - Gospodarka ściekowa
5.	RW60001116599	Bóbr od Żeliszowskiego Potoku do Kwisy	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bóbr w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Bóbr w obrębie JCWP (dla troci wędrownej) - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Gospodarka ściekowa - Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków - Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków
6.	RW60001116499	Szprotawa od Chocianowskiej Wody do Bobru	zagrożona	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	- Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków

Lp.	Nr JCWP	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Zestaw zaplanowanych działań / kategoria działań – podstawowe i uzupełniające
				stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych - Aktualizacja programu ochrony środowiska
7.	RW600010164529	Ostrężna	niezagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
8.	RW60001016489	Kamienny Potok	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
9.	RW60000916876	Gnilica	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
10.	RW60000916874	Olsza	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D, - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
11.	RW600010166989	Czernik	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), ołów(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa - Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Kształtowanie stosunków wodnych w zlewni JCWP - Edukacja i informacja
12.	RW60001016549	Ruda	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Poprawa warunków dla obszarów chronionych

Lp.	Nr JCWP	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Zestaw zaplanowanych działań / kategoria działań – podstawowe i uzupełniające
13.	RW600010164499	Szprotawica	zagrożona	- umiarkowany potencjał ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	- Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Gospodarka ściekowa
14.	RW60001015332	Dalkówka	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C, MIR]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	- Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa - Edukacja i informacja
15.	RW60001015334	Dobrzejówka	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
16.	RW60001116999	Bóbr od Kwisy do ujścia	zagrożona	- dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bóbr w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych; zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Bóbr w obrębie JCWP (dla troci wędrownej) - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków - Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Gospodarka ściekowa
17.	RW600009169275	Brzeźnica od źródła do Szumu	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Edukacja i informacja
18.	RW600010164699	Sucha	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, BZT5, Miedź, MMl]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), ołów(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych - Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Aktualizacja programu ochrony środowiska
19.	RW600010153499	Biała Woda	zagrożona	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D	- Gospodarka ściekowa - Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Edukacja i informacja

Lp.	Nr JCWP	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Zestaw zaplanowanych działań / kategoria działań – podstawowe i uzupełniające
				dobry stan chemiczny	
20.	RW600011174599	Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Nysa Łużycka w obrębie JCWP (dla łososia); zapewnienie drożności cieku dla migracji gatunków o znaczeniu gospodarczym na odcinku cieku głównego Nysa Łużycka w obrębie JCWP (dla troci wędrownej) - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Poprawa warunków dla obszarów chronionych - Zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków
21.	RW600011169299	Brzeźnica od Szumu do Bobru	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Brak działań
22.	RW60001016912	Doły	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	- Poprawa warunków hydromorfologicznych rzek i potoków - Poprawa warunków dla obszarów chronionych
23.	RW600009165899	Iławka	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI, EFI+PL/ IBI_PL]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych - Ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa - Edukacja i informacja - Aktualizacja programu ochrony środowiska
24.	RW600010169149	Stobrzyca	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	- Ograniczenie zanieczyszczeń rozproszonych z rolnictwa - Edukacja i informacja
25.	RW60000916894	Czerwona Woda	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [IO, MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Zapewnienie ciągłości biologicznej i morfologicznej rzek i potoków

Lp.	Nr JCWP	Nazwa JCWP	Ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych	Cel środowiskowy	Zestaw zaplanowanych działań / kategoria działań – podstawowe i uzupełniające
26.	RW60000916889	Łubianka	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
27.	RW60001116899	Czarna Wielka od Ziębiny do Bobru	zagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
28.	RW600010169169	Złotnica	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Brak działań
29.	RW60001017469	Skroda	niezagrożona	- dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - dobry stan chemiczny	Poprawa warunków dla obszarów chronionych
30.	RW600009168969	Złota	zagrożona	- umiarkowany stan ekologiczny (złagodzone wskaźniki: [azot ogólny, azot amonowy, azot azotanowy, fosforany, BZT5, Miedź, przewodność elektrolityczna właściwa w 20°C (maksymalna dopuszczalna wartości w wodzie: do 2740 µS/cm), MMI]; pozostałe wskaźniki - II klasa jakości); zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D - stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), fluoranten(w), ołów (w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	- Redukcja emisji i zrzutów substancji priorytetowych - Gospodarka ściekowa - Aktualizacja programu ochrony środowiska

Źródło: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335).

3.5.2. Wody powierzchniowe - rzeki

Przez teren powiatu żagańskiego przepływa rzeka Bóbr, która przyjmuje wody dopływów lewostronnych – tj. rzeki Kwisy i rzeki Czernej Wielkiej (z rzeką Czarną Małą) oraz dopływu prawostronnego – rzeki Szprotawy. W północnej części powiatu płynie rzeka Brzeznica, będąca prawostronnym dopływem Bobru. Wykaz rzek przepływających przez powiat zestawiono w tabeli.

Tabela 21 Wykaz cieków przepływających przez powiat żagański

Lp.	Nazwa ciek	Długość [mb]	Lp.	Nazwa ciek	Długość [mb]
1.	Bóbr	33000	19.	Szczerbnica	3372
2.	Kwisa	10800	20.	Ruda	14380
3.	Kociński Potok	11193	21.	Graniczny	7217
4.	Jabłonów	2141	22.	Otwiernica	10474
5.	Urzuci Potok	5200	23.	Czerwona Woda	2375
6.	Czernica	19775	24.	Złotnica	5780
7.	Wykroty	5287	25.	Złota	2500
8.	Czarna Mała	9940	26.	Doły	6830
9.	Błonie	4872	27.	Szprotawica	8124
10.	Czarna Wielka	31120	28.	Strużyna	6662
11.	Olsza	20000	29.	Przeclaw A	2450
12.	Łubianka	9100	30.	Przeclaw B	6098
13.	Garbarnia	4321	31.	Przeclaw C	7426
14.	Iławka	20200	32.	Przeclaw D	3402
15.	Kamienny Potok	12720	33.	Niegostawice	7824
16.	Kościuszki	3520	34.	Gąsawa	5940
17.	Sucha	16250	35.	Łomina	4300
18.	Szprotawa	18670	36.	Brzeznica	21000

Źródło: Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Urządzenia hydrotechniczne⁹

Urządzenia hydrotechniczne to budowle służące gospodarce wodnej, kształtowaniu zasobów wodnych oraz korzystaniu z wód.

Na terenie powiatu żagańskiego zlokalizowane są budowle piętrzące tj. 13 jazów, próg wodny oraz mnich upustowy.

Melioracje¹⁰

Melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby. Rowy melioracyjne odprowadzają nadmiar wody z pól, zapobiegając zalewaniu upraw i umożliwiając ich użytkowanie rolnicze. Cześć rowów zatrzymuje wodę w okresach suszy, poprawiając warunki wilgotnościowe gleby. Roślinność w rowach częściowo zatrzymuje biogeny i substancje chemiczne spływające z pól, ograniczając w ten sposób ich bezpośrednie przedostawanie się do wód powierzchniowych. Prace melioracyjne mogą także powodować negatywne skutki dla środowiska. Intensywne i zbyt gęste systemy melioracyjne mogą przesuszać gleby i tereny podmokłe, prowadząc do degradacji torfowisk i łąk wilgotnych. Odwodnienie terenów cennych przyrodniczo skutkuje zanikiem mokradł i związanych z nimi gatunków. Rowy mogą przecinać siedliska i ograniczać swobodną migrację niektórych gatunków.

Na terenie powiatu żagańskiego łączna długość rowów melioracyjnych (wg stanu na koniec 2025 roku) wynosiła 1 317,434 km. Powierzchnia zmeliorowanych gruntów rolnych wynosiła 22 811 ha, natomiast zmeliorowanych użytków zielonych – 5 015 ha, powierzchnia zdrenowanych użytków rolnych – 2 583 ha.

Jakość jednolitych części wód rzek

Główny celem badania i oceny jakości wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie ekologicznym (lub potencjale ekologicznym) i stanie chemicznym rzek Polski, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, w tym do ich ochrony przed eutrofizacją i zanieczyszczeniami antropogenicznymi. Wody powierzchniowe badane są w ramach Państwowego

⁹ Dane z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

¹⁰ Dane z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Monitoringu Środowiska, zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. 2025 poz. 960).

W zależności od kategorii i typu w danej jednolitej części wód badana jest różna liczba wskaźników jakości wód charakteryzujących elementy biologiczne, fizykochemiczne i hydromorfologiczne (dla klasyfikacji stanu lub potencjału ekologicznego) oraz chemiczne (dla klasyfikacji stanu chemicznego).

Różne elementy badane są z różną częstotliwością. Substancje priorytetowe badane są 12 razy w roku, podczas gdy większość elementów biologicznych raz w roku. Dla klasyfikacji stanu ekologicznego podstawowe znaczenie ma klasyfikacja elementów biologicznych, podczas gdy klasyfikacja elementów fizykochemicznych i hydromorfologicznych mają rolę wspierającą.

Stan ekologiczny jednolitych części wód powierzchniowych klasyfikuje się poprzez nadanie jednolitej części wód jednej z pięciu klas jakości, przy czym klasa pierwsza oznacza bardzo dobry stan ekologiczny, klasa druga - dobry stan ekologiczny, zaś klasy trzecia, czwarta i piąta odpowiednio - stan ekologiczny umiarkowany, słaby i zły. O przypisaniu klasy ocenianej jednolitej części wód decydują wyniki klasyfikacji poszczególnych elementów biologicznych, przy czym obowiązuje zasada, że klasa stanu/potencjału ekologicznego odpowiada klasie najgorszego elementu biologicznego, tzw. zasada "najgorszy decyduje". Zasada „najgorszy decyduje” została wprowadzona do Ramowej Dyrektywy Wodnej i jest uważana za jeden z filarów systemu oceny wód. Oznacza ona, że gdy do oceny danego obiektu użyto kilku elementów, ostateczna ocena nie jest średnią z ocen tych elementów, ale jest równa ocenie najgorzej ocenionego z nich. Zasada ta jest wyrazem ostrożności. Decydująca rola najsłabszego ogniwa przypomina o zagrożeniu, jakie jego stan niesie całemu systemowi.

W poniższej tabeli przedstawiono ocenę stanu jednolitych części wód wyznaczonych na terenie powiatu, wykonaną w 2025 roku na podstawie danych z lat 2019-2024 oraz metodą przeniesienia.

Tabela 22 Ocena stanu jednolitych części wód rzek wyznaczonych na terenie powiatu wykonana w 2025 roku na podstawie danych z lat 2019-2024

Nazwa i kod ocenianej jcw	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczani syntetyczne	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP
Na podstawie monitoringu								
RW60001015385 Czarna Struga do Mirotki	Czarna Struga - m. Lelechów	4	5	2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60000916853 Czarna Wielka do Ziębiny	Czarna Wielka - m. Kowalice	4	1	>2	1	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600009168679 Czarna Mała	Czarna Mała - ujście do Czernej Wielkiej (m. Iłowa)	4	1	>2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600011166999 Kwisa od zb. Leśna do ujścia	Kwisa - ujście do Bobru (m. Trzebów)	3	1	2	1	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001116599 Bóbr od Żeliszowskiego Potoku do Kwisy	Bóbr - poniżej ujścia Szprotawy (m. Małomice)	2	1	2	2	Dobry stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001116499 Szprotawa od Chocianowskiej Wody do Bobru	Szprotawa - ujście do Bobru (m. Szprotawa)	4	>3	>2	2	Słaby potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001016489 Kamienny Potok	Kamienny Potok - ujście do Szprotawy (m. Wiechlice)	4	1	>2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60000916874 Olsza	Olsza - ujście do Czernej Wielkiej (m. Czarna)	4	3	2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600010166989 Czernik	Czernik - m. Rudawica	3	2	>2	1	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001016549 Ruda	Ruda - ujście do Bobru (most na drodze Szprotawa - Małomice)	3	2	>2	>2	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły

Nazwa i kod ocenianej jcw	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczani syntetyczne	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP
RW600010164499 Szprotawica	Szprotawica - ujście do Szprotawy (okolice m. Rudziny)	4	>2	>2	2	Słaby potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001015332 Dalkówka	Dalkówka - ujście do Odry (m. Żukowice)	5	3	>2	2	Zły stan ekologiczny	Dobry	Zły
RW60001015334 Dobrzejówka	Dobrzejówka - ujście do Odry (m. Dobrzejowice)	5	4	Brak możliwości klasyfikacji	-	Zły stan ekologiczny	brak klasyfikacji	Zły
RW60001116999 Bóbr od Kwisy do ujścia	Bóbr - ujście do Odry (m. Stary Raduszek)	4	1	2	2	Słaby potencjał ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600009169275 Brzeźnica od źródła do Szumu	Brzeźnica - m. Brzeźnica	4	2	>2	-	Słaby stan ekologiczny	brak klasyfikacji	Zły
RW600010164699 Sucha	Sucha - ujście do Szprotawy (m. Sucha Dolna)	4	1	>2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600010153499 Biała Woda	Biała Woda - ujście do Odry (m. Rejów)	4	1	>2	-	Słaby stan ekologiczny	brak klasyfikacji	Zły
RW600011174599 Nysa Łużycka od Żółtej Wody do Skrody	Nysa Łużycka - powyżej EW Przysieka	5	1	>2	2	Zły stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600011169299 Brzeźnica od Szumu do Bobru	Brzeźnica - ujście do Bobru (m. Nowogród Bobrzański)	4	1	>2	2	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600009165899 Iławka	Iławka - ujście do Bobru (m. Bobrzany)	3	2	>2	-	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60000916894 Czerwona Woda	Czerwona Woda - ujście do Czernej Wielkiej	5	2	>2	2	Zły stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły

Nazwa i kod ocenianej jcw	Nazwa punktu pomiarowo-kontrolnego	Klasa elementów biologicznych	Klasa elementów hydromorfologicznych	Klasa elementów fizykochemicznych	Klasa elementów fizykochemicznych – specyficzne zanieczyszczani syntetyczne	Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan JCWP
RW60000916889 Łubianka	Łubianka - ujście do Czernej Wielkiej (m. Żaganiec)	3	1	>2	2	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW60001116899 Czarna Wielka od Ziębiny do Bobru	Czarna Wielka - ujście do Bobru (m. Żagań)	4	1	>2	1	Słaby stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600010169169 Złotnica	Złotnica - ujście do Bobru (m. Gorzupia)	3	2	>2	-	Umiarkowany stan ekologiczny	brak klasyfikacji	Zły
RW60001017469 Skroda	Skroda - ujście do Nysy Łużyckiej (na południe od m. Przewoźniki)	3	1	2	2	Umiarkowany stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
RW600009168969 Złota	Złota (Złota Struga) - ujście do Czernej Wielkiej (m. Żagań)	5	1	>2	2	Zły stan ekologiczny	Poniżej dobrego	Zły
Metoda przeniesienia								
RW600010169149 Stobrzyca	-	-	-	-	-	-	-	Zły
RW60001016912 Doły	-	-	-	-	-	-	-	Zły
RW60000916876 Gnilica	-	-	-	-	-	-	-	Zły
RW600010164529 Ostrężna	-	-	-	-	-	-	-	Zły

Źródło: Raport z klasyfikacji i oceny stanu jednolitych części wód powierzchniowych wykonanej w roku 2025 na podstawie danych z lat 2019-2024 – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

Stan wszystkich jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych wyznaczonych na terenie powiatu określono jako zły.

3.5.3. Zagrożenia dla wód powierzchniowych

Większość z wyznaczonych na terenie powiatu jednolitych części wód powierzchniowych jest w złym stanie jakościowych i zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Oznacza to, że zarówno elementy biologiczne, jak i fizykochemiczne są niezgodne z normami.

W miastach powiatu żagańskiego z sieci kanalizacyjnej korzysta 86,7% mieszkańców, jest to efekt licznych inwestycji w infrastrukturę kanalizacyjną, które realizowane były przez ostatnich wiele lat. Niestety zdecydowanie gorzej jest na terenach wiejskich, gdzie do sieci kanalizacyjnej podłączonych jest 45,6% mieszkańców. Pozostali mieszkańcy obszarów wiejskich korzystają z przydomowych oczyszczalni lub ze zbiorników bezodpływowych. Stosowanie zbiorników bezodpływowych nie jest korzystnym rozwiązaniem ponieważ zbiorniki mogą być nieuszczelne, ścieki lub osady pościekowe mogą być wywożone na pola, do lasów lub cieków wodnych, zamiast do punktów zlewnych oczyszczalni ścieków.

Na jakość wód duży wpływ ma również rolnictwo. Stosowane w rolnictwie środki ochrony roślin mogą przedostawać się do wód powierzchniowych poprzez spływ powierzchniowych. Środki te mogą być toksyczne dla organizmów wodnych. Natomiast nadmiernie stosowane nawozy sztuczne (fosfor i azot) powodują eutrofizację. Eutrofizacja prowadzi do nadmiernego wzrostu glonów, co z kolei może powodować deficyt tlenu w wodzie i śmierć ryb oraz innych organizmów wodnych. W przypadku intensywnej hodowli zwierząt, obornik może być źródłem zanieczyszczeń biologicznych (bakterie, wirusy, pasożyty). Nawadnianie pól może zmniejszać ilość wody dostępnej w ciekach, a melioracje mogą prowadzić do zmiany tras przepływu wody.

Zagrożeniem dla wód powierzchniowych mogą być także prace melioracyjne oraz budowie hydrotechniczne. Może to wpływać na naturalny przepływ wody, migrację ryb oraz na ekosystem wodny. Natomiast melioracje mogą powodować zmiany biegu cieku, zmniejszenie ich zdolności do samooczyszczania, a także mieć wpływ na naturalne siedliska roślin i miejsce bytowania zwierząt.

Ryzyko wystąpienia powodzi jest istotnym zagrożeniem hydrologicznym w powiecie, szczególnie w dolinach Bobru i jego dopływach, co może prowadzić do wymywania zanieczyszczeń z terenów rolniczych lub składowisk odpadów do wód powierzchniowych. Natomiast okresy suszy hydrologicznej mogą obniżyć przepływy i koncentracje substancji w ciekach, pogarszając ich stan jakości. Sucha hydrologia również utrudnia naturalne procesy samooczyszczania wód.

Zagrożenie powodzią

Działalność człowieka i zmiany klimatyczne przyczyniają się do zwiększenia częstotliwości występowania powodzi. Powodzie niosą za sobą negatywne skutki dla ludności, środowiska i gospodarki. Właściwe zarządzanie ryzykiem i planowanie działań zapobiegających powstawaniu szkód powodziowych wymaga uprzedniej oceny zagrożenia oraz ryzyka powodziowego.

Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) to dokumenty planistyczne, których obowiązek opracowania wynika z dyrektywy 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim (Dyrektywa Powodziowa).

MZP i MRP stanowią podstawę do oceny ryzyka powodziowego oraz podejmowania działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków powodzi dla zdrowia i życia ludzi, działalności gospodarczej, środowiska i dziedzictwa kulturowego.

Mapy zagrożenia powodziowego sporządza się dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, tj. obszarów, na których stwierdza się istnienie znaczącego ryzyka powodziowego lub jego wystąpienie jest prawdopodobne. Na mapach zagrożenia powodziowego przedstawia się obszary:

- o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi,
- głębokość i prędkości przepływu wody w klasach określających stopień zagrożenia dla ludzi i sposób oddziaływania wody na obiekty budowlane.

Mapy zagrożenia powodziowego nie przedstawiają zasięgów powodzi historycznych, ale prezentują obszary o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

Dla obszarów wskazanych na mapach zagrożenia powodziowego sporządza się mapy ryzyka powodziowego. Mapy ryzyka powodziowego określają wartości potencjalnych strat powodziowych oraz przedstawiają obiekty narażone na zalanie w przypadku wystąpienia powodzi o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia. Są to obiekty, które pozwalają na ocenę ryzyka powodziowego dla zdrowia i życia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego i działalności gospodarczej, czyli grup, dla których należy ograniczyć negatywne skutki powodzi zgodnie z celami Dyrektywy Powodziowej. W tym celu na mapach ryzyka powodziowego przedstawia się w szczególności:

1. Szacunkową liczbę mieszkańców, którzy mogą być dotknięci powodzią;
2. Budynki mieszkalne i obiekty o szczególnym znaczeniu społecznym, których działanie może być utrudnione lub niemożliwe w związku z wystąpieniem powodzi tj.: szpitale, szkoły, przedszkola, żłobki, hotele, centra handlowo-usługowe, domy pomocy społecznej, domy opieki, hospicja, zakłady karne, zakłady poprawcze, areszty śledcze, jednostki Policji, jednostki ochrony przeciwpożarowej, jednostki Straży Granicznej;
3. Rodzaje działalności gospodarczej wykonywanej na obszarach zagrożenia powodziowego, w postaci klas użytkowania terenu;
4. Obszary i obiekty dziedzictwa kulturowego;
5. Instalacje mogące, w razie wystąpienia powodzi, spowodować znaczne zanieczyszczenie poszczególnych elementów przyrodniczych albo środowiska jako całości;
6. Obszary chronione;
7. Potencjalne ogniska zanieczyszczeń wody w przypadku wystąpienia powodzi tj. zakłady przemysłowe, oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków, składowiska odpadów, cmentarze;
8. Wartości potencjalnych strat dla poszczególnych klas użytkowania terenu, tj. tereny zabudowy mieszkaniowej, tereny przemysłowe, tereny komunikacyjne, lasy, tereny rekreacyjno-wypoczynkowe, grunty orne i uprawy trwałe, użytki zielone.

Mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) zostały sporządzone dla następujących rzek: Bóbr, Czarna Wielka, Kwisa i Kanał Północny. Szczegółowe mapy zagrożenia powodziowego oraz mapy ryzyka powodziowego dostępne są na stronie wody.isok.gov.pl.

Przed ewentualną powodzią mieszkańców powiatu chronią wały przeciwpowodziowe na rzekach¹¹: Bóbr, Szprotawa i Kwisa o łącznej długości 53,696 km.

Zagrożenie suszą

Susza, obok powodzi, jest jednym z najbardziej dotkliwych zjawisk naturalnych oddziałujących na społeczeństwo, środowisko i gospodarkę. Aby w przyszłości nie zabrakło wody, w odpowiedniej ilości i odpowiedniej jakości, należy przeciwdziałać skutkom suszy.

Zapobieganie suszy jest istotne, gdyż susza powoduje przesuszenie gleby, zmniejszenie lub całkowite zniszczenie upraw, zmniejszenie zasobów wody pitnej, a także zwiększone prawdopodobieństwo występowania pożarów.

Susza, to zjawisko ciągłe o zasięgu regionalnym, objawiającym się tymczasowym ograniczeniem dostępności wody; susza definiowana jest także jako katastrofa naturalna. W zależności od czynników wpływających na rozwój intensywności i zasięgu suszy, możemy mówić o czterech, powiązanych ze sobą przyczynowo-skutkowo typach:

- susza atmosferyczna (meteorologiczna) – charakteryzuje ją niedobór opadów, skutkujących zwiększoną ewapotranspiracją, obniżeniem lustra wód powierzchniowych, a także zmniejszeniem ilości wody glebowej,
- susza rolnicza – ograniczenie dostępności wody dla roślin, co prowadzi do ich stopniowego obumierania i spadku produkcji roślinnej,
- susza hydrologiczna – charakteryzuje się obniżeniem zasobów wody w rzekach oraz w naturalnych i sztucznych zbiornikach wodnych,
- susza hydrogeologiczna – długotrwałe obniżenie zasobów wód podziemnych.

Wyróżnia się także tzw. suszę gospodarczą, która na skutek niedoborów opadów, a w konsekwencji przesuszenia gleb i obniżenia przepływu w ciekach, w istotny sposób wpływa na względy ekonomiczne, społeczne bądź rolnicze.

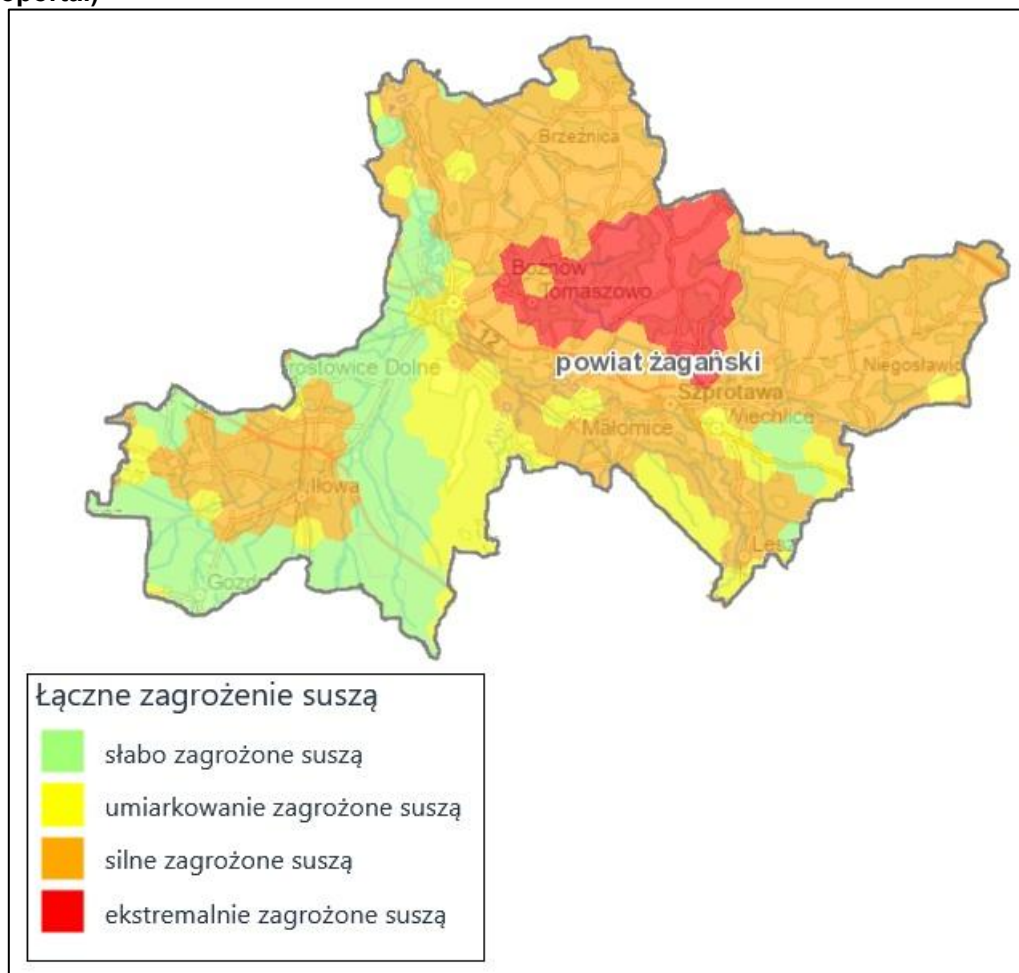
Opracowany został Plan przeciwdziałania skutkom suszy, który został przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 poz. 1615). Plan określa, w jaki sposób w najbliższych latach podejmowane będą działania dotyczące zarządzania zasobami wodnymi, zarządzania kryzysowego i szacowania strat spowodowanych suszą. Celem jest ograniczenie jej skutków, przez optymalne działania, zarówno techniczne – w tym inwestycyjne, jak i nietechniczne – np. poprzez edukację społeczną. Istotne w procesie przeciwdziałania temu zjawisku są różnego typu działania związane z powiększaniem dyspozycyjnych zasobów wodnych – zarówno z zakresu dużej, jak i małej retencji. PPSS jest

¹¹ Dane z Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu – Zarząd Zlewni w Lwówku Śląskim.

dokumentem nie tylko dla urzędników państwowych, ale również dla przedsiębiorców oraz osób indywidualnych.

Z mapy zagrożenia suszą wynika, że większa część powiatu żagańskiego jest silnie zagrożona suszą. Natomiast częściowo gmina Szprotawa, Żagań i Małomice zagrożone są w stopniu ekstremalnym. Szczegóły zostały przedstawione na poniższej mapie.

Rysunek 2 Zagrożenie suszą na terenie powiatu (źródło: Plany przeciwdziałania skutkom suszy – Hydroportal)

Gospodarowanie wodami musi się odbywać w sposób racjonalny i zrównoważony. Dlatego też przede wszystkim należy zagospodarować wody opadowe. W tym celu konieczna jest retencja, czyli przechwytywanie i zatrzymywanie wód opadowych na różne sposoby, w tym równie ważna jest:

- mikro-retencja, czyli łapanie deszczówki na cele gospodarcze, np. do podlewania ogródków, zastępowanie wodolubnych trawników kwietnymi łąkami zatrzymującymi wilgoć w glebie, tworzenie niecek i ogrodów deszczowych zasilanych deszczem (które stopniowo oddają wilgoć), itp.,
- mała retencja – która wspomaga rolnictwo, jak np. retencja korytowa polegająca na zasilaniu pól wodą za pomocą systemu rowów z zastawkami, odtwarzanie stawów i oczek wodnych na wsi i w miastach, zadrzewianie i zalesianie, odtwarzanie terenów podmokłych na nieużytkach oraz bio-retencji łąkowej w dolinach rzecznych;
- duża retencja – czyli budowanie zbiorników wielofunkcyjnych, poprawiających bilans wodny w całych regionach. Duże zbiorniki retencyjne nie tylko gromadzą zapas wody na okres suszy, ale też pomagają w utrzymaniu naturalnego przepływu wód w rzekach i podtrzymaniu funkcjonowania ekosystemów zależnych od wód. Wyrównują poziom wód gruntowych w bezpośredniej okolicy. W okresach nasilonych opadów wielofunkcyjne zbiorniki retencyjne zmniejszają ryzyko powodziowe. Obecnie w Polsce mamy 100 tego typu zbiorników, a retencja utrzymuje się na poziomie 6,5%. Powinna być przynajmniej dwa razy wyższa, by zaspokoić potrzeby ludzi, gospodarki i środowiska przyrodniczego.

Funkcję retencyjną na terenie powiatu pełnią dwa zbiorniki:¹²

- Witków – zlokalizowany w obrębie Witków, gmina Szprotawa, o powierzchni 0,95 ha i pojemności użytkowej 10 tys. m³,
- Małomice – zlokalizowany w obrębie Małomice, gmina Małomice, o powierzchni 11,7 ha i pojemności 240 tys. m³.

3.5.4. Jednolite części wód podziemnych (JCWPd)

Zasoby wód podziemnych, pomimo iż są odnawialne, nie mogą być wykorzystywane w niekontrolowany sposób z uwagi na ograniczoną ich ilość, zmienną jakość oraz wpływ na środowisko, jakie może przynieść nadmierna eksploatacja. Gospodarowanie wodami musi być prowadzone w oparciu o zasadę zrównoważonego rozwoju, co oznacza odpowiednie zarządzanie zasobami wodnymi.

W „Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry” ustanowiono jednolite części wód podziemnych. Dla tych jednostek zostały sporządzone plany działań, służące osiągnięciu ustalonych dla nich celów środowiskowych. Zasoby wód podziemnych na obszarze powiatu żagańskiego znajdują się w granicach czterech jednolitych części wód podziemnych (JCWPd), ich stan przedstawiono w poniższej tabeli.

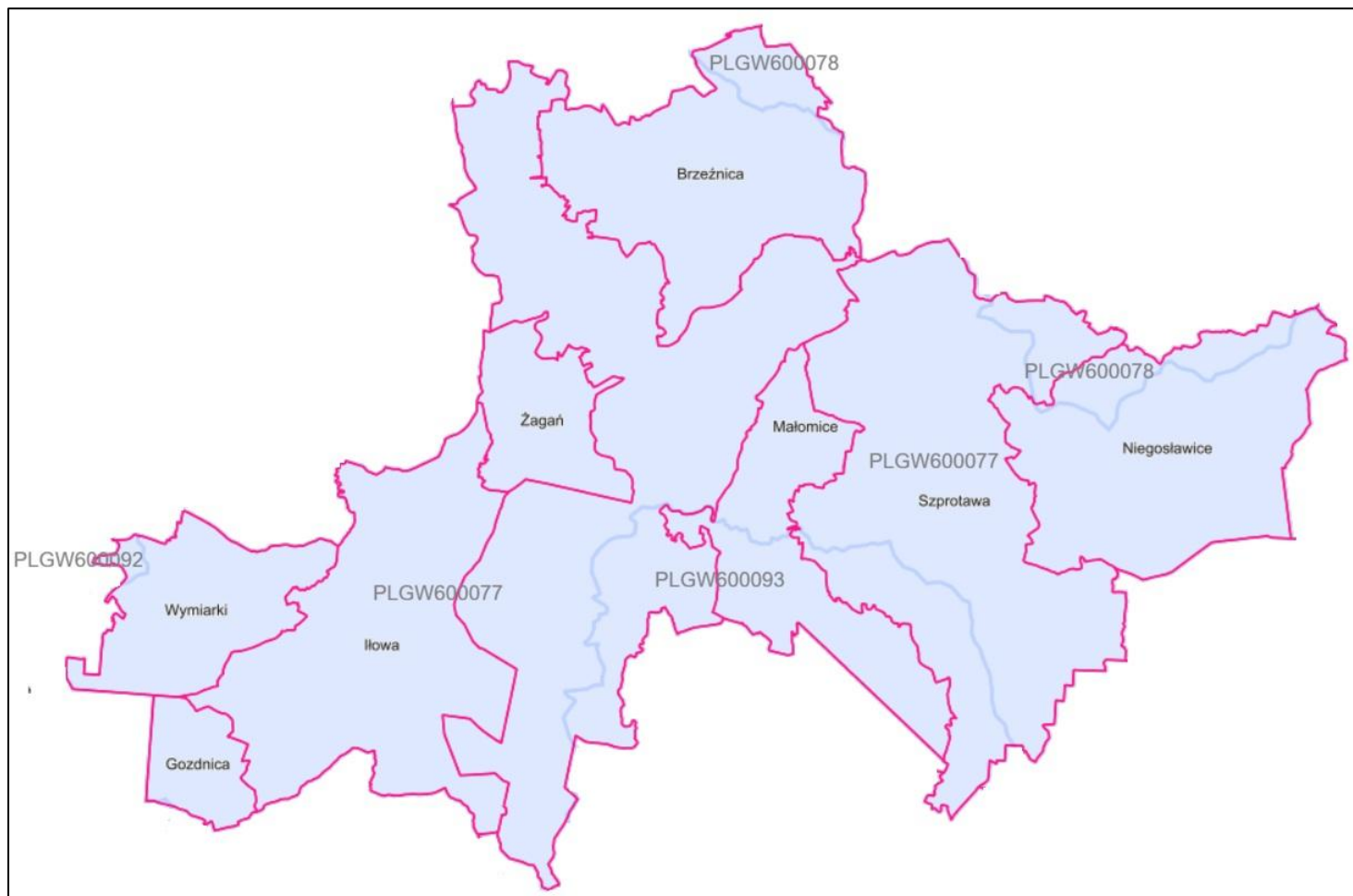
Tabela 23 Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu

Lp.	Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWPd	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	Cele środowiskowe	Zestaw zaplanowanych działań
1.	PLGW600077	dobry	dobry	dobry	niezagrożona	• dobry stan chemiczny, • dobry stan ilościowy	• opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP) • wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP • wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP • analiza możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych • spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni
2.	PLGW600078	dobry	dobry	dobry	zagrożona chemicznie	• dobry stan chemiczny, • dobry stan ilościowy	• dobrowolne stosowanie działań ze "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej" • analiza możliwości odbudowy/przebudowy

¹² Dane z Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Lp.	Kod JCWPd	Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan JCWPd	Ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych	Cele środowiskowe	Zestaw zaplanowanych działań
							systemów melioracyjnych rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych
3.	PLGW600092	dobry	dobry	dobry	niezagrożona	- dobry stan chemiczny, - dobry stan ilościowy	- ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP) - opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP) - spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni - wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP
4.	PLGW600093	dobry	dobry	dobry	niezagrożona	- dobry stan chemiczny, - dobry stan ilościowy	- ustanowienie obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP) - opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródłądowych (GZWP) - spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni - wsparcie działań organów administracji w zakresie ustanawiania obszarów ochronnych GZWP - analiza możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych

Źródło: Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. 2023 poz. 335)

Rysunek 3 Jednolite części wód podziemnych na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)**Jakość wód podziemnych**

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód podziemnych, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń w skali kraju, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności podejmowanych działań ochronnych. Monitoring zwykłych wód podziemnych realizowany jest w sieciach obserwacyjnych: krajowej, regionalnej i lokalnej.

Badania w sieci krajowej były realizowane przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie. Wyniki badań i ocen wykonywanych w ramach monitoringu jakości wód podziemnych służą do optymalizacji działań związanych z ochroną i gospodarowaniem zasobami wód podziemnych, mających na celu utrzymanie lub osiągnięcie dobrego stanu wód podziemnych; są także wykorzystywane na potrzeby wypełniania obowiązków sprawozdawczych wobec Komisji Europejskiej.

Na terenie powiatu wody podziemne były badane w 2022 roku (w latach 2023-2024 badań nie przeprowadzono) w 3 punktach pomiarowych: Żagań, Iłowa i Szprotawa. Punkty te były zlokalizowane w 2 jednolitych częściach wód podziemnych (jcwpd) o numerach: PLGW600077 i PLGW600093. W poniższej tabeli przedstawiono klasyfikację jakości wód podziemnych badanych na terenie powiatu.

Tabela 24 Monitoring wód podziemnych w 2022 roku

Numer punktu pomiarowego wg ID Monitoring	Miejscowość	Użytkowanie terenu	Klasa jakości w 2022 roku
259	Żagań	Miejskie tereny zielone	III klasa
6561	Iłowa	Zabudowa miejska luźna	III klasa
7452	Szprotawa	Miejskie tereny zielone	II klasa

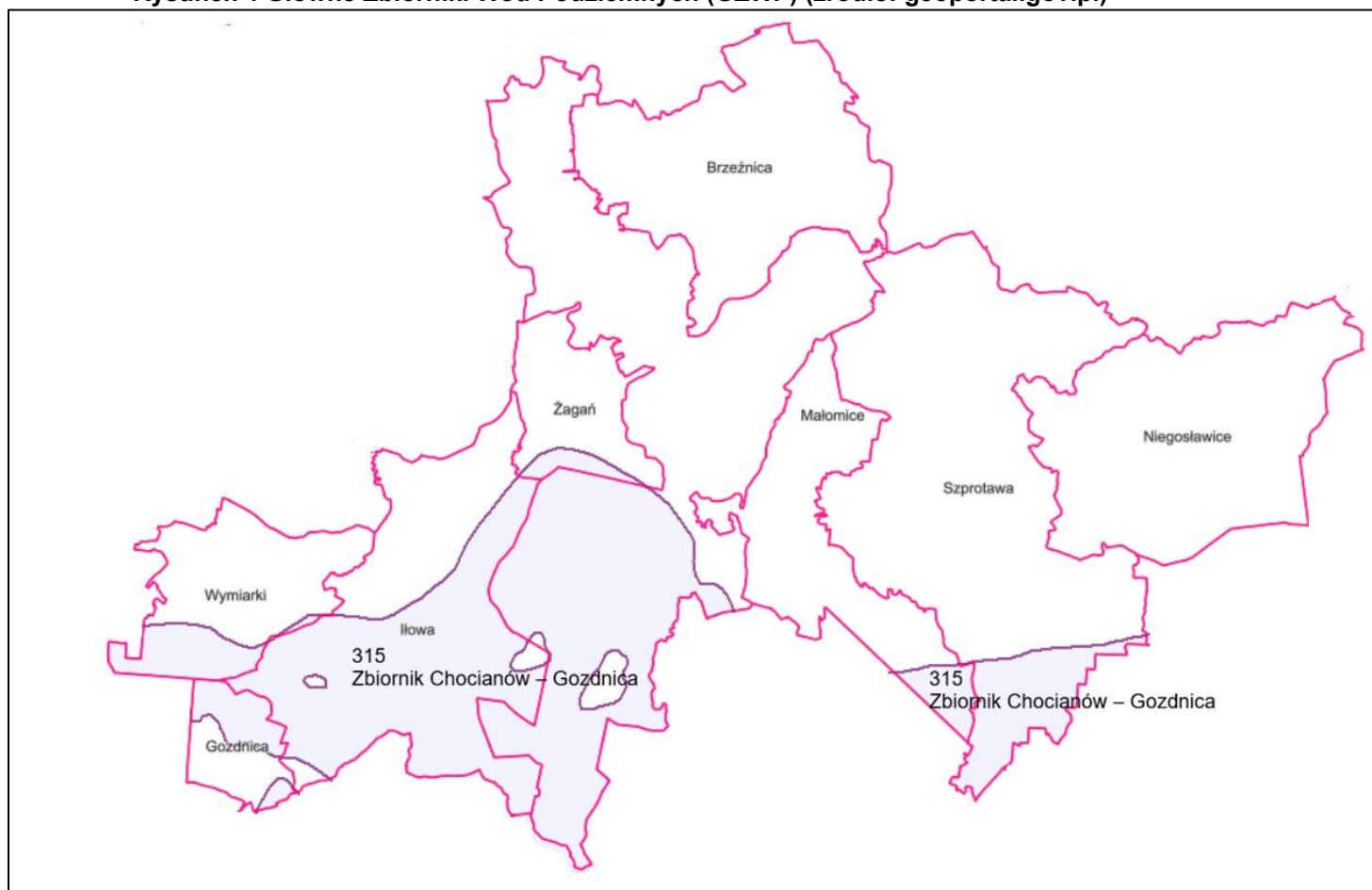
Źródło: opracowano na podstawie danych Inspekcji Ochrony Środowiska uzyskanych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska.

W punktach pomiarowych wody uzyskały II klasę czyli wody dobrej jakości oraz III klasę czyli wody zadowalającej jakości.

Główne zbiorniki wód podziemnych

Szczegółne znacznie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę mają główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP), które stanowią zespoły przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, których granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych spełniającymi określone kryteria ilościowe i jakościowe (wydajność potencjalnego otworu studziennego powyżej 70 m³/h, wydajność ujęcia powyżej 10 000 m³/d, wodoprzewodność warstwy wodonośnej wyższa niż 10 m²/h, woda nadająca się do zaopatrzenia ludności w stanie surowym lub po jej ewentualnym prostym uzdatnieniu przy pomocy stosowanych obecnie i uzasadnionych ekonomicznie technologii).

Rysunek 4 Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) (źródło: geoportal.gov.pl)

W południowej części powiatu w granicach gmin: Wymiarki, Gozdnicza, Iłowa, miasta Żagań, gminy Żagań i Szprotawa występuje czwartorzędowy Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP) nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnicza o powierzchni 1 170,36 km², typu porowego o szacunkowych zasobach dyspozycyjnych 109 270 m³/dobę. Eksploatacja wód podziemnych stanowi zaledwie 5,5% zasobów dyspozycyjnych. Na podstawie 25-letniego czasu dopływu wody i zanieczyszczeń z powierzchni terenu do poziomu wodonośnego, wyznaczono obszar ochronny o powierzchni 1302,36 km², przekraczający granicę zbiornika od jego południowej strony. Odkryty, płytko zalegający poziom wodonośny determinuje krótki czas migracji zanieczyszczeń, stąd praktycznie cały obszar zbiornika charakteryzuje się bardzo wysoką i wysoką podatnością. Zasięgiem zbiornika jest objęty obszar w znacznej części zalesiony (ponad 60% powierzchni), w niewielkim stopniu mający charakter rolniczy, ze skupiskami miejskimi i wiejskimi zlokalizowanymi głównie wzdłuż dolin rzecznych. Charakterystycznym elementem zagospodarowania są zamknięte tereny poligonów wojskowych. Potencjalne zanieczyszczenie wód podziemnych czwartorzędowego piętra wodonośnego może być

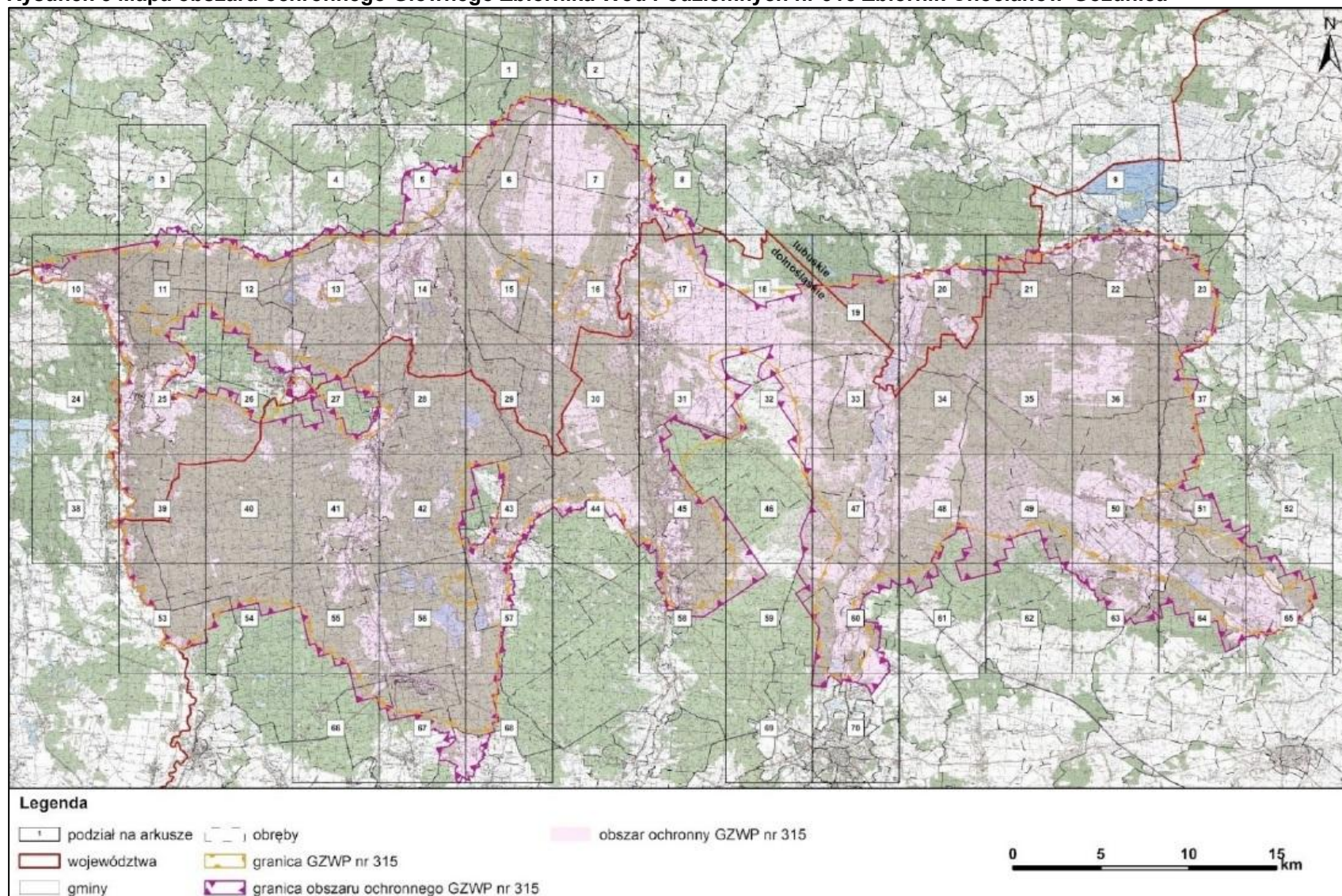
związane z nieprawidłową gospodarką wodno-ściekową, składowaniem odpadów i magazynowaniem produktów naftowych i innych substancji niebezpiecznych dla środowiska, hodowlą, używaniem środków chemicznych w rolnictwie, transportem drogowym i kolejowym itp. Poważny problem stanowi możliwość zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego terenów poligonów wojskowych związkami ropopochodnymi.

Dla Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 została ustanowiona strefa ochronna Rozporządzeniem Wojewody Lubuskiego i Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2022 roku w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych na 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica (Dz. Urz. Woj. Lub. 2022.2739). Zgodnie z rozporządzeniem obszar ochronny stanowi powierzchnię 1289,2 km² i na terenie powiatu żagańskiego obejmuje częściowo teren gminy Gozdnica, Wymiarki, Iłowa, Żagań, Małomice i Szprotawa. Na obszarze ochronnym wprowadzono zakazy wykonywania robót i czynności tj.:

- wprowadzania ścieków do ziemi, w tym za pomocą urządzeń chłonnych, otworów, stawów, drenów lub innych systemów, z wyjątkiem:
 - oczyszczonych ścieków ze stacji uzdatniania wody,
 - oczyszczonych ścieków z indywidualnych systemów oczyszczania ścieków pochodzących z własnego gospodarstwa domowego lub rolnego, zlokalizowanych poza obszarami aglomeracji;
- przechowywania lub składowania odpadów promieniotwórczych;
- stosowania nawozów naturalnych w postaci płynnej;
- stosowania środków ochrony roślin, które według zezwolenia na wprowadzanie środków ochrony roślin do obrotu klasyfikowane są jako niebezpieczne dla środowiska;
- budowy nowych dróg publicznych, z wyjątkiem dróg gminnych oraz powiatowych, bez zastosowania szczelnych systemów ujmowania wód opadowych i roztopowych wraz z urządzeniami oczyszczającymi;
- lokalizowania ferm chowu lub hodowli zwierząt w systemie bezściółkowym w liczbie nie mniejszej, niż 210 DJP;
- lokalizowania rurociągów transportujących substancje niebezpieczne, chyba że przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak zagrożenia dla zbiornika;
- grzebania martwych zwierząt;
- wydobywania kopalin ze złoża metodą odkrywkową lub podziemną, chyba że przeprowadzona ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak zagrożenia dla wód podziemnych;
- lokalizowania nowych przedsięwzięć zaliczanych do przedsięwzięć mogących zawsze lub potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, chyba że ocena oddziaływania na środowisko wykaże brak negatywnych skutków dla środowiska, w szczególności wód podziemnych.

Poniżej przedstawiono mapę obszaru ochronnego dla GZWP nr 315. Szczegółowe mapy zawarte są w Rozporządzeniu Wojewody Lubuskiego i Wojewody Dolnośląskiego z dnia 16 grudnia 2022 roku w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych na 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica (Dz. Urz. Woj. Lub. 2022.2739).

Rysunek 5 Mapa obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 315 Zbiornik Chocianów-Gozdnica

3.5.5. Zagrożenia wód podziemnych

W celu ochrony zasobów wód, przede wszystkim przed degradacją ich jakości (stanu chemicznego), na obszarach ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych mogą obowiązywać zakazy, nakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody. Na obszarach ochronnych można zabronić wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Natomiast o zanieczyszczeniu wód podziemnych mówimy wtedy, gdy następuje niekorzystna zmiana ich cech fizycznych (temperatura, barwa, zapach, smak, przewodnictwo elektryczne), chemicznych lub bakteriologicznych. Zmiany te mogą być wywołane bezpośrednio przez wprowadzenie do wód substancji zanieczyszczających oraz pośrednio przez przemieszczanie się do ujęcia wód zanieczyszczonych.

Zanieczyszczenie wód podziemnych zależy głównie od głębokości ich zalegania, izolacji poziomu wodonośnego od powierzchni terenu, a także lokalizacji potencjalnych źródeł zanieczyszczeń. Najbardziej zagrożone są wody czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Jest to spowodowane dobrymi właściwościami filtracyjnymi skał słabo izolujących ten poziom wodonośny stwarzając warunki do migracji zanieczyszczeń z powierzchni terenu.

Zagrożeniem dla wód podziemnych może być rolnictwo. Do podstawowych źródeł tych zanieczyszczeń można zaliczyć przede wszystkim intensywne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin jak również ich niewłaściwe magazynowanie. Za najbardziej niebezpieczną grupę nawozową z uwagi na dobrą rozpuszczalność w wodzie i łatwość migracji przyjmuje się grupę nawozów azotowych. Kolejnym typem zagrożeń są pestycydy przeznaczone do niszczenia owadów (insektycydy), grzybów (fungicydy) i chwastów (herbicydy), a dokładnie ich niewłaściwe magazynowanie oraz nieumiejętne sporządzenie roztworów. Stopień toksyczności, rozpuszczalność w wodzie oraz trwałość to jedne z głównych czynników, które decydują o intensywności zagrożenia dla wód podziemnych.

Zagrożeniem dla wód podziemnych mogą być również źle zabezpieczone składowiska odpadów. Należy pamiętać, że oddziaływanie wysypiska na wody podziemne nie kończy się wraz z wyłączeniem wysypiska z eksploatacji, ale jeszcze zwykle kilkadziesiąt lat po jej zakończeniu.

Dużym zagrożeniem dla wód podziemnych stanowią nieszczelne zbiorniki bezodpływowe lub awarie i niewłaściwe funkcjonowanie przydomowych oczyszczalni ścieków. Przedostające się nieczystości ciekłe mogą spowodować zanieczyszczenie bakteriologiczne lub chemiczne wód podziemnych i gleby. Dlatego należy kontrolować szczelność zbiorników, regularnie wywozić nieczystości a tam, gdzie jest techniczna możliwość budować sieć kanalizacyjną.

Zanieczyszczenie wód podziemnych może mieć charakter nieodwracalny, w związku z tym ich ochrona ma charakter priorytetowy. Dlatego wody podziemne wykorzystywane do celów pitnych powinny być szczególnie chronione przed zanieczyszczeniami.

3.5.6. Działania poprawiające jakość wód powierzchniowych i podziemnych oraz zapobiegające suszy i podtopieniom

W Planie gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry zaplanowano cele środowiskowe dla każdej jednolitej części wód wyznaczonych na terenie powiatu. Aby te cele osiągnąć zostały zaplanowane działania podstawowe i uzupełniające. Wśród działań zaplanowanych dla wód powierzchniowych można wymienić: poprawę warunków dla obszarów chronionych poprzez realizację działań wynikających z planów ochrony i planów zadań ochronnych dla obszarów chronionych, działania kontrolne dotyczące przestrzegania warunków stosowania środków ochrony roślin oraz stosowania programów działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu przez podmioty prowadzące produkcję rolną, działania kontrolę gospodarowania wodami oraz przeglądy pozwoleń wodnoprawnych, uporządkowanie i poprawę infrastruktury związanej z gospodarką ściekową na obszarze gminy poza aglomeracjami. Jako działania uzupełniające zaproponowano: zapewnienie ciągłości biologicznej rzek i potoków poprzez ocenę wpływu budowli poprzecznych na ciągłość biologiczną i cele środowiskowe JCWP, przebudowę budowli piętrzących w zakresie zapewniającym ciągłość biologiczną i spełnienia celów środowiskowych, aktualizację programów ochrony środowiska, działania edukacyjne dla rolników w zakresie ograniczania zanieczyszczania wód związkami biogennymi i pestycydami.

Natomiast dla jednolitych części wód podziemnych zaplanowano: opracowanie wniosku na potrzeby ustanowienia obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), ustanowienie

obszaru ochronnego zbiornika wód śródlądowych (GZWP), analiza możliwości odbudowy/przebudowy systemów melioracyjnych, spowolnienie lub zatrzymanie odpływu wód ze zlewni oraz zwiększenie możliwości retencyjnych zlewni, rozpoznanie występowania nowych zanieczyszczeń w wodach podziemnych oraz stosowanie działań ze "Zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej".

W celu ochrony zasobów wód podziemnych i utrzymania ich w dobrym stanie wskazana jest dalsza rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej oraz oczyszczalni ścieków przy jednoczesnym likwidowaniu zbiorników bezodpływowych. Szczególnie ważne jest to na terenach wiejskich, gdzie dostęp do sieci kanalizacyjnej ma mniej niż połowa mieszkańców.

W celu zmniejszenia zapotrzebowania na wodę należy zachęcać mieszkańców do instalowania systemów gromadzenia i wykorzystania wody deszczowej. Retencjonowanie wody chroni zasoby wód podziemnych, ograniczając zużycie wody z sieci wodociągowej i ze studni. Nie bez znaczenia jest także ograniczenie odpływu do sieci kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków oraz rowów i cieków wodnych. Zgromadzona deszczówka może być wykorzystywana m.in. do podlewania trawnika, ogrodu, a także do celów gospodarczo-bytowych np.: spłukiwania w WC, prania czy sprzątania. W tym celu gminy mogą udzielać swoim mieszkańcom dotacji przyznawanych z budżetu gminy.

Rolnictwo ma również istotny wpływ na jakość wód podziemnych. Dlatego ważne jest zapewnienie prawidłowego stosowania nawozów naturalnych i sztucznych, tj. w dawkach adekwatnych do potrzeb uprawianych roślin i panujących warunków przyrodniczych. Dlatego istotna jest edukacja ekologiczna rolników, w tym prowadzenie szkoleń przez Ośrodki Doradztwa Rolniczego.

W przemyśle należy dążyć do stosowania obiegów zamkniętych oraz najnowszych technologii odzysku wody w procesach produkcyjnych.

Zbiorniki małej retencji pełnią bardzo istotną rolę w retencjonowaniu wód i ochronie przed lokalnymi podtopieniami wynikającymi z nagłych opadów. Niedostateczna liczba zbiorników małej retencji powoduje brak retencjonowania wód co może skutkować niedostatecznymi zasobami wody podczas okresów suszy. Może to spowodować zwiększone ryzyko pożarów lasów, łąk i pól oraz straty materialne. Możliwa jest budowa zbiorników retencyjnych położonych w całości na gruntach rolnych do 1 ha i głębokości nieprzekraczającej 3 m, bez pozwoleń wodnoprawnych, co wobec zmieniających się warunków klimatycznych jest działaniem bardzo istotnym, ponieważ może się to przyczyniać do łagodzenia skutków suszy i powodzi.

Należy prowadzić regularne prace utrzymaniowe i konserwacyjne wałów przeciwpowodziowych aby ich stan był utrzymany na dobrym poziomie, aby skutecznie chronić mieszkańców powiatu przed ewentualną powodzią.

Działania zrealizowane na terenie powiatu żagańskiego w zakresie gospodarowania wodami w latach 2022-2025 to:

1. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska w Zielonej Górze podpisał z mieszkańcami powiatu 55 umów w ramach programu priorytetowego „Moja Woda”. Celem tego programu było zwiększanie poziomu retencji na terenie nieruchomości z budynkiem mieszkalnym jednorodzinnym oraz wykorzystywanie zgromadzonych wód opadowych lub roztopowych, w tym dzięki rozwojowi zielono-niebieskiej infrastruktury. Kwota wypłaconych dotacji dla mieszkańców powiatu wynosiła ponad 237 500,00 zł.

5.6.7. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji gospodarowanie wodami przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

GOSPODAROWANIE WODAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• dobrze rozwinięta sieć hydrograficzna powiatu, • ochrona mieszkańców przed powodzią poprzez wały przeciwpowodziowe, • prowadzony monitoring jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych na terenie powiatu oraz punkty pomiarowo-kontrolne znajdujące się w obrębie powiatu, • występujące na terenie powiatu zbiorniki pełniące funkcje retencyjną.	• osiągnięcie celów środowiskowych dla większości jednolitej części wód powierzchniowych na terenie gminy jest zagrożone, • zły stan jednolitych części wód powierzchniowych • obszary zagrożone powodzią, • ekstremalne i silne zagrożenie suszą na terenie powiatu,
SZANSE	ZAGROŻENIA

• zintensyfikowanie prac nad poprawą jakości jednolitych części wód powierzchniowych, • rozwój systemów retencjonowania wody, • utrzymanie w dobrym stanie wałów przeciwpowodziowych.	• działalność rolnicza, przemysłowa i bytowa stanowiąca ryzyko zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, • niebezpieczeństwo obniżenia poziomu wód i zakłócenia stosunków hydrologicznych, • gwałtowne zjawiska pogodowe mogące spowodować powódź lub podtopienia, • zmiany klimatu pogłębiające zjawisko suszy.
---	--

3.6. Gospodarka wodno-ściekowa

3.6.1. Ujęcia wód i wodociągi

Na terenie powiatu funkcjonują 23 ujęcia wody, z których woda pobierana jest przy pomocy 61 studni. Wszystkie ujęcia posiadają stację uzdatniania wody. Większość z ujęć ma ustanowioną strefę ochrony bezpośredniej. Natomiast ochroną pośrednią objęte jest ujęcie wody w Gozdnicy. W kilku przypadkach toczy się postępowanie w sprawie ustanowienia strefy ochrony pośredniej. Szczegółowe dane zestawiono w poniższej tabeli.

Tabela 25 Ujęcia wody na terenie powiatu

miejsce ujęcia wody	liczba studni	ustanowiona strefa ochrony bezpośredniej	ustanowiona strefa ochrony pośredniej	miejscowości obsługiwane przez ujęcie
Gmina Gozdnicza				
Gozdnica ul. Żagańska	2	tak	tak	Gozdnica
Miasto Żagań				
SUW Żagań ul. Dworcowa 59	6	tak	w realizacji	Żagań
Gmina Żagań				
Hydrofornia Karliki	1	nie	nie ma potrzeby utworzenia strefy ochrony pośredniej	Karliki
Hydrofornia Chrobrów	2	tak	nie ma potrzeby utworzenia strefy ochrony pośredniej	Chrobrów, Bukowina Bobrzańska, Stara Kopernia, Nieradza, Kocin
SUW Jelenin	2	tak	nie ma potrzeby utworzenia strefy ochrony pośredniej	Jelenin
SUW Tomaszowo	3	tak	nie ma potrzeby utworzenia strefy ochrony pośredniej	Tomaszowo, Bożnów
SUW Marysin	1	tak	nie ma potrzeby utworzenia strefy ochrony pośredniej	Marysin
SUW Dziatrychowice	3	tak	w realizacji	Dziatrychowice
SUW Miodnica	3	tak	w realizacji	Miodnica, Stary Żagań, Pożarów, Gorzupia, Dybów
SUW Rudawica	2	tak	w realizacji	Rudawica, Trzebów, Pruszków
Gmina Brzeźnica				
Brzeźnica	2	tak	w trakcie realizacji	Brzeźnica, Marcinów, Stanów, Karczówka, Wichów, Przyłaski, Przyborze, Wrzesiny
Jabłonów	1	nie	w trakcie realizacji	Jabłonów
Chotków	3	nie	w trakcie realizacji	Chotków
Gmina Iłowa				
Iłowa	3	tak	w trakcie realizacji	Iłowa, Czyżówek, Czerna, Klików

miejsce ujęcia wody	liczba studni	ustanowiona strefa ochrony bezpośredniej	ustanowiona strefa ochrony pośredniej	miejsowości obsługiwane przez ujęcie
Szczepanów	3	tak	w trakcie realizacji	Szczepanów, Konin Żagański, Jankowa Żagańska Wilkowisko, Żaganiec, Lubieszów
Borowe	4	tak	w trakcie realizacji	W gminie Wymiarki miejscowości: Wymiarki, Witoszyn, Witoszyn Górny, Silno Małe, Lutynka, Lubartów W gminie Iłowa miejscowość - Borowe
Gmina Małomice				
Stacja Uzdatniania Wody Śliwnik	2	tak	nie	Małomice, Lubiechów, Śliwnik, Żeliszew
Stacja Uzdatniania Wody Chichy	2	tak	nie	Bobrzany, Janowiec, Chichy
Gmina Niegosławice				
Gościeszowice	2	tak	brak	Gościeszowice, Międzyłesie, Mycielin, Niegosławice, Rudziny, Sucha Dolna, Krzywczycy, Przeclaw
Gmina Szprotawa				
Szprotawa ul. Kraszewskiego	7	tak.	nie	Szprotawa, Henryków, Nowa Kopernia, Dziećmiarowice, Sieraków, Bobrowice, Leszno Górne, Leszno Dolne, Wiechlice, Cieciszów, Kartowice, Biernatów, Polkowiczki, Szprotawka, Pasterzowice
Borowina	2	tak	nie	Borowina
Dzikowice	2	tak	nie	Dzikowice
Siecieborzyce	3	tak	nie	Siecieborzyce, Witków, Rusinów, Długie
Gmina Wymiarki				
Woda ujmowana jest w miejscowości Borowe w gminie Iłowa				

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

Według danych z Głównego Urzędu Statystycznego w 2024 roku długość sieci wodociągowej na terenie powiatu wynosiła 815,0 km. Do sieci podłączonych było 70 319 mieszkańców, czyli z sieci wodociągowej korzystało 96,4% ogółu ludności powiatu. We wszystkich gminach poziom zwodociągowania był bardzo wysoki i wynosił od 91,4% do 99,9%. W miastach odsetek ten wynosił 99,2%, a na obszarach wiejskich – 92,4%. W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące sieci wodociągowej.

Tabela 26 Sieć wodociągowa w powiecie w 2024 roku

Jednostka terytorialna	długość sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) [km]	przylączya prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	ludność korzystająca z sieci [os.]	korzystający z sieci w ogółu ludności [%]
Gmina Gozdnicza	13,8	351	2645	98,7
Miasto Żagań	123,2	2742	23111	99,9
Gmina Brzeźnica	81,2	793	3132	91,4
Gmina Iłowa	82,1	1504	5769	91,5
Gmina Małomice	49,8	1068	4916	95,8
Gmina Niegosławice	96,9	1132	4102	96,8
Gmina Szprotawa	201,7	3002	17523	93,2
Gmina Wymiarki	27,5	468	1965	95,7

Jednostka terytorialna	długość sieci wodociągowej (rozdzielczej i przesyłowej) [km]	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	ludność korzystająca z sieci [os.]	korzystający z sieci w ogółu ludności [%]
Gmina Żagań	138,8	2096	7156	99,9
Powiat Żagański	815,0	13156	70319	96,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W 2021 roku liczba przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków wynosiła 12 736 sztuk, czyli do roku 2024 przybyło 420 sztuk przyłączy.

Ogólne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2024 roku wynosiło 4 671,7 tys. m³, największe było w gminie Iłowa, a najmniejsze w gminie Wymiarki. Na cele przemysłowe zużycie wody wynosiło 139 tys. m³, napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych – 1 813 tys. m³, a pozostałą ilość na eksploatację sieci wodociągowej czyli 2 719,7 tys. m³. Na przemysł przypada 3% ogólnego zużycia wody w powiecie. Szczegółowe dane w poniższej tabeli.

Tabela 27 Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2024 roku

Jednostka terytorialna	Zużycie wody [tys. m ³]			
	Ogółem	Przemysł	Napełnianie i uzupełnianie stawów rybnych	Eksploatacja sieci wodociągowej
Gmina Gozdnica	86,0	0	0	86,0
Miasto Żagań	1024,5	12	0	1012,5
Gmina Brzeźnica	108,4	0	0	108,4
Gmina Iłowa	2195,6	99	1813	283,6
Gmina Małomice	163,2	0	0	163,2
Gmina Niegosławice	128,9	0	0	128,9
Gmina Szprotawa	666,7	28	0	638,7
Gmina Wymiarki	67,9	0	0	67,9
Gmina Żagań	230,5	0	0	230,5
Powiat Żagański	4671,7	139	1813	2719,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W 2021 roku ogólne zużycie wody wynosiło 4 511,5 tys. m³ czyli w porównaniu do roku 2024 zużycie wody wzrosło o 160,2 tys. m³. Wzrost odnotowano w każdej kategorii.

Zużycie wody w 2024 roku w gospodarstwach domowych na terenie powiatu, w przeliczeniu na jednego mieszkańca, wynosiło 29,9 m³, z czego największe było w mieście Żagań i wynosiło 32,3 m³, a najmniejsze w gminie Gozdnica – 25,8 m³.

W 2021 roku zużycie wody w gospodarstwach domowych przez jednego mieszkańca wynosiło 28,9 m³, czyli w porównaniu do roku 2024 nastąpił wzrost zużycia wody przez jednego mieszkańca o 1,0 m³.

3.6.2. Jakość wody podawana do sieci ze stacji uzdatniania wody

Nadzór nad jakością wody prowadzony był w oparciu o wymagania określone w rozporządzeniu w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w którym sprecyzowano m.in. wymagania jakościowe dla wody przeznaczonej do spożycia, charakterystyki metod laboratoryjnych służących do oznaczania poszczególnych parametrów, wymagania dotyczące lokalizacji punktów poboru próbek oraz częstotliwości pobierania próbek wody do badań.

Badania jakości wody na terenie powiatu żagańskiego obejmowały oznaczenia parametrów organoleptycznych, fizycznych, chemicznych oraz mikrobiologicznych. Nadzorem objętych było 23 wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę. W 2025 roku pobrano łącznie 103 próbki wody. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny wydał 9 decyzji administracyjnych, w tym:

- 2 decyzje stwierdzające brak przydatności wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pod względem mikrobiologicznym ze względu na przekroczenia liczby bakterii grupy coli, Enterokoki w wodociągu publicznym Tomaszowo (gmina Żagań),

- 7 decyzji stwierdzających warunkową przydatność wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi pod względem mikrobiologicznym, we względu na przekroczenia liczby bakterii grupy coli w wodociągach: Tomaszowo (gmina Żagań), Chichy (gmina Małomice), Siecieborzyce (gmina Szprotawa) oraz w Borowe (gmina Iłowa).

Producenci niezwłocznie podejmowali działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości wody tj. dezynfekcja i płukanie sieci wodociągowej oraz urządzeń uzdatniających wodę. Informowali również odbiorców o zanieczyszczeniu wody oraz zapewniali mieszkańcom zastępcze źródło zaopatrzenia w wodę.¹³

3.6.3. Kanalizacja i oczyszczalnie ścieków

W związku z rozwojem systemów zaopatrzenia w wodę wzrasta problem odprowadzania i oczyszczania ścieków. Ścieki komunalne to ścieki bytowe lub mieszanina ścieków bytowych ze ściekami przemysłowymi albo wodami opadowymi lub roztopowymi; odprowadzane urządzeniami służącymi do realizacji zadań własnych gminy w zakresie kanalizacji i oczyszczania ścieków komunalnych.

Według danych z GUS długość sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu w 2024 roku wynosiła 446,5 km. Do sieci podłączonych było 50 981 mieszkańców. Z sieci kanalizacyjnej korzystało 69,9% ogółu ludności powiatu. Najlepiej skanalizowana była gmina Żagań – 89,5% oraz miasto Żagań – 88,5% a najslabiej gmina Brzeźnica – 10,9%. W miastach odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wynosił 86,7%, a na obszarach wiejskich – 45,6%. W tabeli poniżej przedstawiono szczegółowe dane dotyczące sieci kanalizacyjnej.

Tabela 28 Sieć kanalizacyjna w powiecie w 2024 roku

Jednostka terytorialna	długość czynnej sieci kanalizacyjnej [km]	przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	ludność korzystająca z sieci [os.]	korzystający z sieci w ogółu ludności [%]
Gmina Gozdnicza	13,2	338	2251	84,0
Miasto Żagań	117,5	2360	20472	88,5
Gmina Brzeźnica	2,5	32	373	10,9
Gmina Iłowa	35,8	637	2806	44,5
Gmina Małomice	24,2	580	3330	64,9
Gmina Niegostawice	59,0	710	2402	56,7
Gmina Szprotawa	123,4	2132	12701	67,6
Gmina Wymiarki	3,5	57	233	11,3
Gmina Żagań	67,4	783	6413	89,5
Powiat Żagański	446,5	7629	50981	69,9

Źródło: Główny Urząd Statystyczny.

W 2021 roku długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 437,6 km, czyli do roku 2024 przybyło 8,9 km sieci kanalizacyjnej na terenie powiatu. Natomiast w 2021 roku liczba przyłączy prowadzących do budynków wynosiła 7 429 sztuki, czyli do roku 2024 przybyło 200 sztuk przyłączy.

Ścieki z terenu powiatu trafiają do 13 oczyszczalni ścieków komunalnych. Podstawowe parametry zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 29 Komunalne oczyszczalnie ścieków

lokalizacja	miejsowości obsługiwane	rodzaj oczyszczalni	projektowa przepustowość oczyszczalni maksymalna [m ³ /d]	projektowana maksymalna wydajność oczyszczalni RLM	bezpośredni odbiornik ścieków oczyszczonych
Gmina Gozdnicza					
Gozdnica ul. Żagańska	Gozdnica	Mechaniczno-biologiczna	576	3600	Rów melioracyjny Cz-D km 0+100 dz.

¹³ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Żaganiu.

lokalizacja	miejsowości obsługiwane	rodzaj oczyszczalni	projektowa przepustowość oczyszczalni maksymalna [m ³ /d]	projektowana maksymalna wydajność oczyszczalni RLM	bezpośredni odbiornik ścieków oczyszczonych
					nr ewid. 83 i dalej do Rzeki Czarnica
Miasto Żagań i Gmina Żagań					
Żagań ul. B. Chrobrego 44	Miasto Żagań, Stary Żagań, Pożarów, Miodnica, Dietrichowice, Bożnów, Tomaszowo oraz ścieki dowożone wozami asenizacyjnymi	Oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów	15 000	75 000	Rzeka Bóbr
Gmina Brzeźnica					
Chotków	Chotków, Jabłonów, Marcinów, Studnice, Wichów, Wojsławice, Wrzesiny	Mechaniczno-biologiczna	30		rów melioracyjny dz. nr. 564/2 obręb Chotków
Brzeźnica	Brzeźnica, Stanów, Karczówka, Przyborze, Przylaski	Mechaniczno-biologiczna	50	Poniżej 2000	ów melioracyjny o nazwie BR-6 dz. nr 26/55 obręb Brzeźnica
Jabłonów	Jabłonów	Mechaniczno-biologiczna	30	300	Kościński Potok działka nr 385 obręb Wrzesiny
Gmina Iłowa					
Iłowa	Iłowa, Czyżówek	Oczyszczalnia z podwyższonym usuwaniem biogenów	1500	7500	Rzeka Czarna Wielka
Gmina Małomice					
Małomice Ul. Lipowa 4	Małomice	Mechaniczno - Biologiczna	510	4520	Rzeka Młynówka
Gmina Niegosławice					
Niegosławice 110A	Zimna Brzeźnica, Nowa Jabłona, Nowy Dwór, Przecław, Niegosławice, Rudziny, Sucha Dolna, Krzywczycze, Międzyzlesie, Gościeszowice, Bukowice, Mycielin, Stara Jabłona	Oczyszczalnia biologiczna	440	4529	Rzeka Niegosławice
Mycielin dz. 92/4	Mycielin	Oczyszczalnia biologiczna	45	270	Przydrożny rów w pasie drogowym dz. 147/1 obręb Mycielin
Gmina Szprotawa					
Oczyszczalnia ścieków ul. Akacyjowa Wiechlice	Szprotawa, Wiechlice, Dzieńmierowice, Leszno Górne, Leszno Dolne, Henryków (częściowo), Nowa Kopernia (częściowo)	Mechaniczno-biologiczna	2500	37 500	Rzeka Bóbr; Rzeka Kościuszki (awaryjny)
Oczyszczalnia ścieków Długie	Długie	Mechaniczno-biologiczna	130	<1000	Rów melioracyjny a następnie rzeka Biała Woda
Oczyszczalnia ścieków Witków	Świetlica Wiejska w Witkowie	Oczyszczalnia biologiczna	3,0	10	Rzeka Iławka
Gmina Wymiarki					
Wymiarki	Wymiarki - miejscowość częściowo skanalizowana	Mechaniczno-biologiczna	150	1200	Rów melioracyjny W4

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

W miejscach z rozproszoną zabudową oraz tam, gdzie nie ma możliwości technicznych lub ze względów ekonomicznych budowane są indywidualne systemy oczyszczania ścieków. Urzędy miast i gmin powiatu żagańskiego na bieżąco prowadzą ewidencję zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków. Na koniec 2025 roku liczba zbiorników bezodpływowych wynosiła 3124 sztuk, a przydomowych oczyszczalni ścieków 1747 sztuk.

Tabela 30 Zbiorniki bezodpływowe i przydomowe oczyszczalnie ścieków na terenie powiatu w 2025 roku

Jednostka terytorialna	Liczba zbiorników bezodpływowych	Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków
Gmina Gozdnicza	20	18
Miasto Żagań	133	143
Gmina Brzeźnica	632	217
Gmina Iłowa	508	326
Gmina Małomice	168	287
Gmina Niegosławice	297	72
Gmina Szprotawa	570	178
Gmina Wymiarki	303	173
Gmina Żagań	493	333
RAZEM	3124	1747

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

Polska przystępując do Unii Europejskiej zobowiązała się do wypełnienia wymogów dyrektywy Rady 91/271/EWG z dnia 21 maja 1991 roku dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych. W związku z tym, aby zidentyfikować faktyczne potrzeby w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregować ich realizację i wywiązać się ze zobowiązań traktatowych, utworzono Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (KPOŚK). KPOŚK stanowi wykaz aglomeracji, które muszą zostać wyposażone w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalnie ścieków w terminach określonych w Programie. Program koordynuje działania gmin i przedsiębiorstw wodociągowo-kanalizacyjnych w realizacji infrastruktury sanitarnej na ich terenach.

Na terenie powiatu żagańskiego wyznaczono sześć aglomeracji w ramach Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK):

- Aglomeracja Żagań została ustanowiona uchwałą Rady Miasta Żagań nr XXXIV/170/2021 z dnia 27.08.2021 r. (Dz. U. Woj. Lubuskiego z 2021 r., poz. 1801). Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w Mieście Żagań oraz w Gminie Żagań - Miodnica, Pożarów, Stary Żagań, Dietrichowice, Tomaszowo, Bożnów, z oczyszczalnią ścieków zlokalizowaną w miejscowości Żagań, przy ul. Bolesława Chrobrego 44.
- Aglomeracja Szprotawa została ustanowiona uchwałą nr XXVI/191/2020 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 11 grudnia 2020 r. Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w mieście Szprotawa oraz miejscowości: Dzieńmiarowice, Leszno Dolne, Leszno Górne oraz część miejscowości Wiechlice, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Wiechlice przy ul. Akacyjowej.
- Aglomeracja Iłowa została ustanowiona uchwałą nr 202/8/XXVI/20 Rady Miejskiej w Iłowej z dnia 29 grudnia 2020 r. Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w mieście Iłowa, z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Iłowa przy ul. Żagańskiej 80.
- Aglomeracja Małomice została ustanowiona uchwałą nr XXV/146/2020 Rady Miejskiej w Małomicach z dnia 17 grudnia 2020 r. Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w mieście Małomice, z oczyszczalnią ścieków w Małomicach przy ul. Lipowej 4.
- Aglomeracja Niegosławice została ustanowiona uchwałą nr XXV.165.2020 Rady Gminy Niegosławice z dnia 28 grudnia 2020 r. Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w miejscowościach: Niegosławice, Gościeszowice, Międzyzlesie, Przecław i Mycielin, z oczyszczalnią ścieków w Niegosławicach i w m. Mycielin.
- Aglomeracja Gozdnicza została ustanowiona uchwałą nr XXII/128/20 Rady Miasta Gozdnicza z dnia 10 grudnia 2020 r. Aglomeracja obejmuje swym zasięgiem tereny objęte systemem kanalizacji zbiorczej w miejscowości Gozdnicza, z oczyszczalnią ścieków w m. Gozdnicza przy ul. Żagańskiej.

3.6.4. Działania poprawiające stan gospodarki wodno-ściekowej

Zagrożeniami dla ujęć wód mogą być klęski naturalne (np. powódzie), katastrofy komunikacyjne w czasie których do środowiska przedostają się substancje ropopochodne i inne płyny, skażenia rzek i cieków, świadome działania osób trzecich oraz awarie przemysłowe. W perspektywie długoterminowej zagrożeniem może być narastająca presja zabudowy zarówno w rejonie ujęć, jak i w obrębie stref ochronnych, pogarszająca się jakość wód w skutek działalności człowieka (przemysł, zabudowa, zbiorniki bezodpływowe), jak i starzejąca się infrastruktura techniczna.

Należy podjąć działania w zakresie niekontrolowanej urbanizacji terenów, poprzez rygorystyczne stosowanie przepisów odnośnie zagospodarowania stref ochronnych ujęć wody. Należy zachować dostęp do terenów wodonośnych aby zabezpieczyć zasoby wody pitnej, a w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zabezpieczyć miejsca pod przyszłościowe ujęcia wody, rozbudowę istniejących ujęć oraz budowę nowych sieci wodociągowych. Prowadzenie stałego monitoringu i nadzoru urządzeń sieci zapewni mieszkańcom powiatu zdrową i zdatną do spożycia wodę. Natomiast wymiana i modernizacja istniejącej sieci wodociągowej zmniejszy częstotliwość awarii, strat wody i zapewni mieszkańcom dobrą jakość wody do spożycia.

Bardzo istotne dla środowiska naturalnego są działania w zakresie gospodarki ściekowej. Niekontrolowane pozbywanie się nieoczyszczonych ścieków może powodować zanieczyszczenie gleb, wód podziemnych i powierzchniowych a to stanowi zagrożenie dla zasobów wody pitnej.

Należy na etapie planowania zabezpieczyć tereny pod budowę sieci kanalizacyjnej i przepompowni. Należy zintensyfikować tempo budowy sieci kanalizacji sanitarnej, w szczególności na terenach wiejskich, tak aby zmniejszyć liczbę funkcjonujących zbiorników bezodpływowych. Podłączanie nowych odbiorców do sieci kanalizacyjnej spowoduje produkcję większej ilości ścieków, w związku z tym należy zaplanować rozbudowę lub modernizację oczyszczalni ścieków, tak aby podnieść ich wydajność i przepustowość. W przypadku zbiorników bezodpływowych gminy powinny prowadzić regularne kontrole częstotliwości ich opróżniania oraz kontrolować częstotliwość i sposób pozbywania się osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków. Należy egzekwować obowiązek przyłączania nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacji sanitarnej. Natomiast remonty istniejącej sieci kanalizacyjnej poprawią jej stan techniczny i zmniejszą ryzyko wystąpienia awarii.

Działania zrealizowane na terenie powiatu żagańskiego w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w latach 2022-2025:

- Wykonanie odwiertu studni głębinowej na ujęciu wody w Szprotawie przy ul. Kraszewskiego,
- Budowa dwóch budynków SUW w Borowinie i Dzikowicach oraz zmodernizowanie technologii uzdatniania wody na SUW Siecieborzyce,
- Modernizacja SUW Marysin i SUW Miodnica,
- Budowa sieci wodociągowej na terenie poszczególnych gmin,
- Budowa sieci kanalizacyjnej na terenie poszczególnych gmin,
- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Wymiarkach - modernizacja stacji zlewnej i dmuchawy, budowa kontenerowej oczyszczalni ścieków,
- Dofinansowanie z budżetu gminy na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków w Gminie Wymiarki. Liczba przyznanych dotacji – 17, kwota dotacji – 58 900,00 zł.

3.6.5 Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji gospodarka wodno-ściekowa przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• bardzo dobre wyposażenie powiatu w infrastrukturę wodociągową, • bardzo dobre wyposażenie miast powiatu w infrastrukturę kanalizacyjną, • funkcjonujące oczyszczalnie ścieków w każdej gminie, • możliwość pozyskania przez mieszkańców dofinansowania na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków (w Gminie Wymiarki),	• słaby poziom skanalizowania obszarów wiejskich, • duża liczba zbiorników bezodpływowych, które mogą być zagrożeniem dla wód podziemnych.

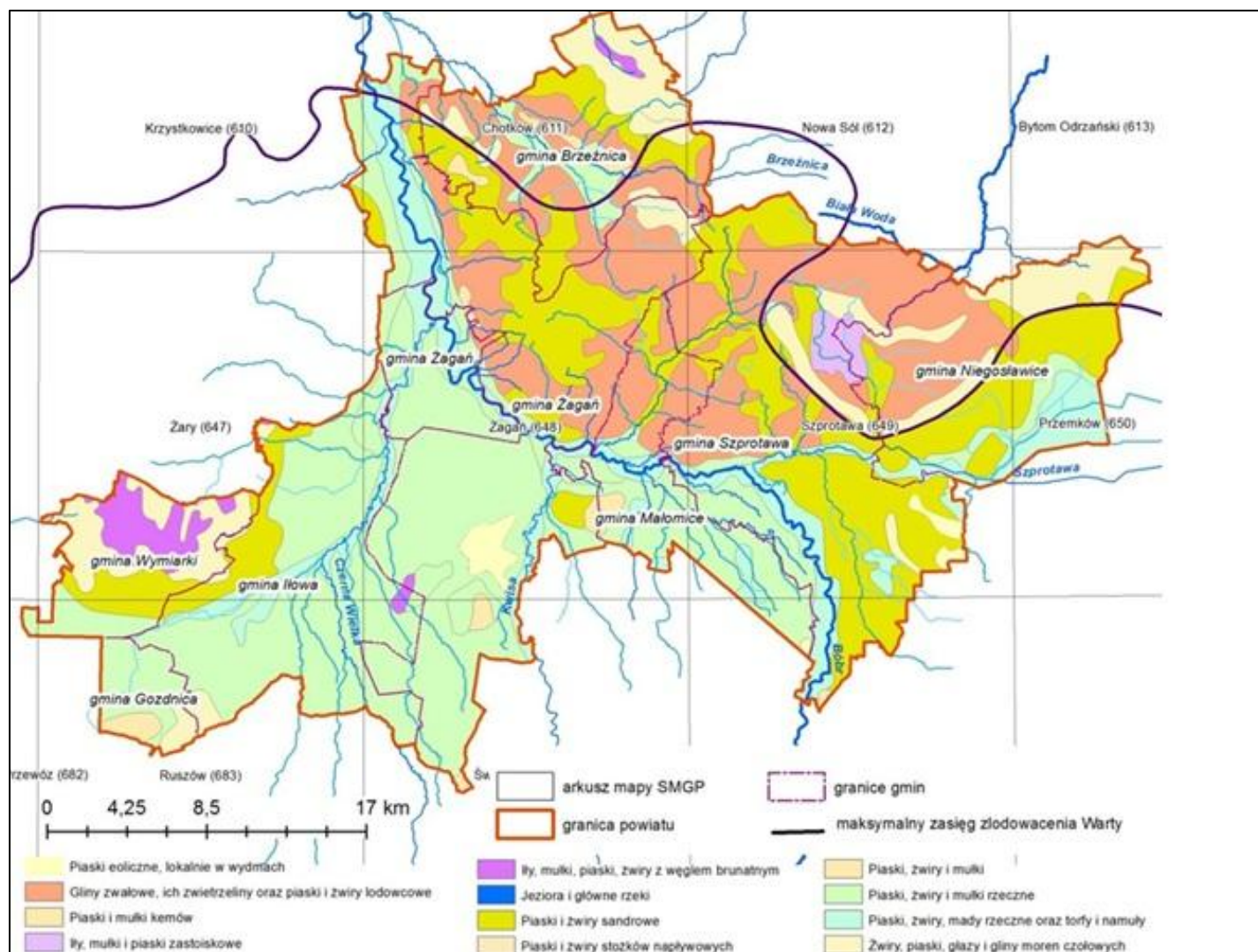
• prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków.	
SZANSE	ZAGROŻENIA
• systematyczny rozwój sieci kanalizacyjnej i podłączanie nowych obiektów, • likwidacja zbiorników bezodpływowych na terenach uzbrojonych w sieć kanalizacyjną, • inwentaryzacja i kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych, • edukacja ekologiczna społeczeństwa w zakresie potrzeb oszczędzania wody i właściwego oczyszczania ścieków.	• silny rozwój osadniczy powodujący zwiększony pobór wód i większą produkcję ścieków, • brak środków finansowych na rozbudowę sieci kanalizacyjnej, • zanieczyszczenia gleb, ziemi i wód ściekami nieoczyszczonymi.

3.7. Zasoby geologiczne

W uproszczonym obrazie budowy geologicznej terenu badań (Marks i in., 2006) dominują utwory (skały) czwartorzędowe reprezentowane przez osady zlodowacenia północnopolskiego, środkowopolskiego oraz południowopolskiego oraz fragmentarycznie osady miocenne.

Najstarszymi wydzieleniami odsłaniającym się na powierzchni są miocenne ropy, mułki, piaski miejscami węgiel brunatny (formacja poznańska) na obszarze gmin Brzeźnica, Żagań i Wymiarki. Osady zlodowacenia południowopolskiego dominują w południowej części analizowanego obszaru pod postacią piasków, żwirów i mułków rzecznych. Osady zlodowacenia środkowopolskiego to głównie gliny zwałowe, ich zwietrzliny oraz piaski i żwiry lodowcowe, które dominują w północnej i centralnej części powiatu.

Rysunek 6 Fragment mapy geologicznej Polska w skali 1:500 000 (wg Marks i in., 2006, zmienione) (źródło: Charakterystyka osuwisk (terenów na których występują ruchy masowe) i terenów zagrożonych ruchami masowymi w gminie Brzeźnica, Małomice, Żagań i Szprotawa w powiecie żagańskim)

3.7.1. Złoża kopalin

Szczegółowy wykaz udokumentowanych złóż kopalin publikowany jest co roku przez Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy (PIG-PIB) w „Bilansie zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r.”.

Podstawą racjonalnego gospodarowania zasobami kopalin jest ich bilansowanie, dające ogólny obraz stanu zasobów dyspozycyjnych poszczególnych rejonów, ich eksploatacji oraz możliwości zaspokajania narastających potrzeb surowcowych. Pod pojęciem zasoby bilansowe rozumie się zasoby złoża lub jego część, którego cechy naturalne określone przez kryteria bilansowości oraz warunki występowania umożliwiają podejmowanie jego eksploatacji. Zasoby przemysłowe natomiast stanowią część zasobów bilansowych, która może być przedmiotem ekonomicznie uzasadnionej eksploatacji przy spełnieniu wymogów ochrony środowiska.

Złoże rozpoznane wstępnie to takie, które zostało wstępnie zbadane, ale nie w sposób szczegółowy, który pozwalałby na dokładne określenie jego granic i zasobów. Znane jest jego ogólne rozmieszczenie i jakie są jego potencjalne zasoby. Określane to jest na podstawie wyników badań geofizycznych i interpretacji geologicznej przy zastosowaniu ekstrapolacji. Natomiast złoże rozpoznane szczegółowo to takie, które zostało dokładnie zbadane i opisane włącznie z jego rozmieszczeniem, grubością, składem chemicznym oraz innymi istotnymi parametrami.

Na terenie powiatu żagańskiego udokumentowane są złoża węgla brunatnego, glin ogniotrwałych, piasków i żwirów, surowców szklarskich, piasków kwarcowych oraz surowców ilastych ceramiki budowlanej.

Gliny ogniotrwałe stosuje się w przemyśle materiałów ogniotrwałych jako surowiec do produkcji glinokrzemianowych wyrobów ogniotrwałych. Są także wykorzystywane do produkcji niektórych rodzajów płytek ceramicznych i wyrobów sanitarnych. W Polsce, z kilkunastu udokumentowanych złóż tej kopaliny, eksploatowane są jedynie dwa złoża. Na terenie powiatu żagańskiego udokumentowane są dwa złoża, jednak wydobywanie nie jest na nich prowadzone.

Piaski kwarcowe wykorzystuje się do produkcji betonów komórkowych i cięgieł wapienno-piaskowej. Na terenie powiatu udokumentowane jest jedno złoża o zasobach wstępnie rozpoznanych.

Podstawowym surowcem do produkcji ceramiki budowlanej są różnorodne skały ilaste, które zarobione wodą tworzą plastyczną masę. Na terenie powiatu udokumentowanych jest 10 złóż, z czego w 2024 roku eksploatację prowadzono na 2 złożach i wydobywanie wynosiło 73 tys. m³.

Z udokumentowanego złoża węgla brunatnego wydobywanie zostało zaniechane.

Podstawowym surowcem do produkcji szkła jest piasek szklarski. "Masę szklaną" otrzymuje się przez stopienie mieszaniny surowców (zestawu) w piecu szklarskim. Na terenie powiatu udokumentowane jest jedno złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane.

Najliczniej na terenie powiatu występują złoża piasków i żwirów. W 2024 roku eksploatowano 7 złóż, z których wydobywanie wynosiło 1708 tys. ton tj. 31% wydobywania w województwie lubuskim.

Na ponad 31% udokumentowanych złóż kopaliny eksploatacja została zaniechana. Charakterystyka złóż została przedstawiona poniżej.

Tabela 31 Złoża kopalin na terenie powiatu

Tablica 67. Złoża kopania na terenie powiatu

Nazwa złoża	Stan zagosp. złoża	Zasoby (tys. t)		Wydobywanie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Węgiel brunatny				
Przyjaźń Narodów-szyb Henryk	Z	280	260	-
Gliny ogniotrwałe				
Małomice I	Z	328	-	-
Małomice II	R	990	-	-
Piaski i żwiry				
Bobrowice k/Szprotawy*	P	3668	-	-
Dobre	E	5185	5185	124
Dziećmiarowice*	R	1008	-	-
Dziećmiarowice-E	Z	76	-	-
Gozdnica *	E	2683	1742	47
Gozdnica – Wydma	Z	434	-	-
Grajówka – Zbiornik - Pole Północne I*	E	3052	1811	397
Grajówka - Zbiornik – Pole Północne*	Z	16127	-	-
Grajówka – Zbiornik p.S*	T	55160	-	-
Gryżyce II*	R	13368	-	-
Lutyńka*	R	1362	-	-
Łozy II*	Z	1820	-	-
Miodnica*	R	12306	-	-
Nowogród Bobrzański – Zbiornik*	P	357378	-	-
Nowogród Bobrzański - Zbiornik 1	R	3999	-	-
Nowogród Bobrzański Zbiornik Gorzupia Dolna*	E	9189	8893	217
Nowogród Bobrzański – Zbiornik P. Bobrówka*	T	8205	6029	-
Popowice*	M	-	-	-
Rudziny	E	230	206	55

Sieraków* ¹⁴	Z	4895	-	-
Sieraków – N*	T	229	-	-
Sieraków E*	R	225	-	-
Sieraków TD*	R	211	-	-
Sucha Dolna	R	448	-	-
Żimna Brzeźnica	E	1105	1105	79
Żimna Brzeźnica I	R	702	-	-
Żaganiec	R	220	-	-
Żagań – Miodnica*	E	5234	1899	789
Żagań – Trzebów*	R	1644	-	-
Surowce szklarskie				
Lutyńka-Soczewka 1	Z	tylko pzb.	-	-
Nazwa złoża	Stan zagosp. złoża	Zasoby (tys. m³)		Wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Piaski kwarcowe				
Dzikowice	P	5986	-	-
Nazwa złoża	Stan zagosp. złoża	Zasoby (tys. m³)		Wydobycie
		geologiczne bilansowe	przemysłowe	
Surowce ilaste ceramiki budowlanej				
Bobrzany(dla ceg. Małomice)	Z	1614	-	-
Borowe	E	1145	796	15
Gozdnica	E	1540	961	58
Gozdnica Rejon III, I	Z	1346	-	-
Gozdnica – Południe	R	47	-	-
Klinkier	R	27	-	-
Łukowice I	Z	234	-	-
Miostowice Dolne-S	Z	3033	-	-
Pruszków	Z	69	-	-
Żagań	Z	986	-	-

E - złoża eksploatowane, M – złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym, P – złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie, R - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo, T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo, Z – złoża z którego wydobywanie zostało zaniechane.

Źródło: „Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2024 r.” Państwowy Instytut Geologiczny, Państwowy Instytut Badawczy.

¹⁴ Złoże „Sieraków” (KN 1814): decyzją Marszałka Województwa Lubuskiego z dnia 11.03.2026r. znak: DW.III.7427.2.2026 został zatwierdzony Dodatek nr 2 do dokumentacji geologicznej złoża kruszywa naturalnego „Sieraków” w kat. C1 z rozpoznaniem kopaliny w kat. B, którego celem było rozliczenie zasobów złoża w związku z przeznaczeniem obszaru złoża na cele niezwiązane z prowadzeniem działalności górniczej.

Rysunek 7 Udokumentowane złoża kopalin na terenie powiatu (bez złóż skreślonych z bilansu zasobów) (źródło: midas.pgi.gov.pl)

Wydobycie kopalin na terenie powiatu odbywa się na podstawie wydanych koncesji na rozpoznawanie, wydobywanie kopalin. Starosta udziela koncesji na wydobywanie kopaliny z obszaru udokumentowanego złoża o powierzchni nieprzekraczającej 2 ha i wydobywania nieprzekraczającego 20 000 m³ na rok, dla działalności prowadzonej metodą odkrywkową oraz bez użycia środków strzałowych. Na większe powierzchnie złoża koncesji udziela Marszałek Województwa. Ponadto Marszałek Województwa udziela koncesji dla złóż o powierzchni poniżej 2 ha, w przypadku, kiedy planowane wydobywanie przekracza 20 000 m³ na rok. Natomiast Minister właściwy do spraw środowiska udziela koncesji na wydobywanie ze złóż węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, pierwiastków ziem rzadkich, gazów szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania. Wykaz wydanych koncesji (obowiązujących według stanu na luty 2026 r.) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 32 Wykaz wydanych koncesji na wydobywanie kopalin

Lp.	Nazwa złoża	Położenie	Powierzchnia objęta eksploatacją [ha]	Rodzaj kopaliny	Termin ważności koncesji
Koncesje wydane przez Marszałka Województwa Lubuskiego					
1.	„Zimna Brzeźnica”	Gmina: Niegostawice	7,9176	Kruszywo naturalne	17.01.2037r.
2.	„Rudziny”	Gmina: Niegostawice	14,1152	Kruszywo naturalne	31.12.2026r.
3.	„Rudziny I”			Kruszywo naturalne	31.12.2033r.
4.	„Nowogród Bobrzański - Zbiornik - Pole Bobrówka”	Gmina: Żagań	34,7734	Kruszywo naturalne	20.03.2027r.
5.	„Borowe”	Gmina: Iłowa	6,6565	Surowce ilaste ceramiki budowlanej	31.12.2041r.
6.	„Gozdnica”	Gmina: Gozdnica	24,9379	Iły ceramiki budowlanej	31.12.2032r.

Lp.	Nazwa złoża	Położenie	Powierzchnia objęta eksploatacją [ha]	Rodzaj kopaliny	Termin ważności koncesji
				+ Kruszywo naturalne	
7.	„Dobre”	Gmina: Żagań	21,9182	Kruszywo naturalne	18.10.2058r.
8.	„Grajówka – Zbiornik – Pole Północne 1”	Gmina: Żagań	28,7022	Kruszywo naturalne	31.12.2036r.
9.	Grajówka - Zbiornik - Pole Południowe	Gmina: Żagań	276,654	Kruszywo naturalne	31.12.2030r.
10.	Gryżyce II	Gmina: Żagań	56,500	Kruszywo naturalne	31.12.2050r.
11.	Nowogród Bobrzański - Zbiornik 1	Gmina: Żagań	22,3584	Kruszywo naturalne	31.12.2040r.
12.	Nowogród Bobrzański - Zbiornik Pole Gorzupia Dolna	Gmina: Żagań	72,4481	Kruszywo naturalne	06.08.2046r.
13.	Żagań-Miodnica	Gmina: Żagań	98,400	Kruszywo naturalne	31.12.2027r.
Koncesje wydane przez Starostę Żagańskiego					
1.	SIERAKÓW N	Gmina Sieraków	1,9753	Piaski i żwiry	31.12.2045 r.
2.	SIERAKÓW E	Gmina Szprotawa	1,8769	Piaski i żwiry	31.08.2033 r.

Źródło: Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Starostwo Powiatowe w Żaganiu (wg stanu na luty 2026 r.)

3.7.2. Działania w zakresie racjonalnej gospodarki zasobami geologicznymi

Wydobywanie kopalin, niezależnie od metody (podziemna czy odkrywkowa) ma znaczny wpływ na środowisko, zarówno bezpośrednio, jak i pośrednio. Wpływ ten obejmuje degradację gleb, zmianę krajobrazu, zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych, emisję zanieczyszczeń do powietrza, emisję hałasu oraz negatywne skutki dla różnorodności biologicznej (poprzez niszczenie lokalnej fauny i flory). Na terenach zabudowanych istotna jest ochrona istniejącej infrastruktury, a także przeciwdziałanie potencjalnym osunięciom terenu, które mogą zagrażać budynkom.

Dlatego przed rozpoczęciem prac wymagane jest sporządzenie oceny oddziaływania na środowisko. Konieczne jest również dostosowanie działalności do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, który określa, jakie działania mogą być prowadzone na danym terenie. Należy pamiętać o konsultacji z lokalnym społeczeństwem, tak aby zapewnić mieszkańcom bezpieczeństwo ich życia i mienia.

Aby ograniczyć negatywne skutki dla środowiska należy po zakończonej eksploatacji przeprowadzić rekultywację terenów poeksploatacyjnych w celu przywrócenia stanu zbliżonego do naturalnego poprzez m.in.: zalesianie, tworzenie zbiorników wodnych czy tworzenie terenów rekreacyjnych. W związku z tym wydawane są decyzje administracyjne, w których ustala się kierunek i termin rekultywacji dla gruntów podlegających rekultywacji i zagospodarowaniu, które wcześniej były objęte działalnością przemysłową. W latach 2022-2025 Starosta Żagański wydał pięć decyzji określających kierunek i termin wykonania rekultywacji gruntów po działalności górniczej dla działek w obrębach:

- Stary Żagań, gmina Żagań – rolno-wodny kierunek rekultywacji,
- Czyżówek, gmina Iłowa – leśny kierunek rekultywacji,
- Dobre nad Kwisą, gmina Żagań – rolno oraz rolno-wodny kierunek rekultywacji,
- Czyżówek, gmina Iłowa – leśny kierunek rekultywacji,
- Pożarów, gmina Żagań – rolno-wodny kierunek rekultywacji.

3.7.3 Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji zasoby geologiczne przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

ZASOBY GEOLOGICZNE	
MOCNE STRONY (czynniki wewnętrzne)	SŁABE STRONY (czynniki wewnętrzne)
- występowanie na terenie powiatu udokumentowanych złóż kopalin, - eksploatacja kopalin zgodnie z wydanymi koncesjami, - wydawanie decyzji o rekultywacji i zagospodarowaniu terenów po eksploatacji kopalin.	- degradacja środowiska związana z wydobywaniem kopalin, - na ponad 31% złóż (14 złóż na 44 udokumentowanych) wydobywcie zostało zaniechane.
SZANSE (czynniki zewnętrzne)	ZAGROŻENIA (czynniki zewnętrzne)
- stosowanie najnowszych technologii w czasie eksploatacji zasobów naturalnych, w celu zminimalizowania negatywnego wpływu na środowisko, - rewitalizacja terenów pogórnich, przywracanie im funkcji przyrodniczych lub społecznych	- możliwość zaistnienia nielegalnej, niekontrolowanej eksploatacji zasobów naturalnych, - niszczenie terenów cennych przyrodniczo w celu poszukiwania i wydobywania kopalin

3.8. Gleby

Wśród gruntów ornych znaczną część zajmują gleby kompleksu żynnego, zaliczanego do typu gleb brunatnych i pseudobielicowych. Rolniczy charakter mają gminy Brzeźnica i Niegosławice. Gleby tej ostatniej charakteryzują się najlepszym wskaźnikiem bonitacji w województwie lubuskim.

Poszczególne typy gleb w powiecie żagańskim to przede wszystkim:

- gleby bielice i pseudobielice - pokrywają największy obszar. Są one wykształcone na najmniej zasobnych, luźnych utworach piaszczystych lub słabogliniastych. Pod względem bonitacyjnym wartość tych gleb mieści się w V i VI klasie. Dla rolnictwa gleby te nie mają większego znaczenia, pokryte są głównie lasami.
- gleby brunatne - większe ich skupienie występuje na terenie gminy Żagań. Należą one do najlepszych gleb województwa, a ich wartość bonitacyjna odpowiada II, III i IV klasie.

Wśród gruntów ornych powiatu wydzielono 4 kompleksy przydatności rolniczej gruntów ornych:

- Gleby kompleksu pszennego dobrego obejmują gleby klasy IIIa i IIIb, występują głównie w gminach: Brzeźnica, Niegosławice, Szprotawa i Żagań. Na glebach tego kompleksu udają się wszystkie rośliny uprawne, lecz otrzymanie wysokich plonów zależy m.in. od pogody.
- Kompleks żytni bardzo dobry - największe powierzchnie występują w gminach: Szprotawa i Żagań. Kompleks ten, w zależności od stopnia agrotechniki, przydatny jest do uprawy niemalże wszystkich roślin, przy gospodarce ekstensywnej najlepsze plony uzyskuje się z produkcji ziemniaków i żyta.
- Kompleks żytni dobry obejmuje gleby o wszechstronnej przydatności rolniczej. Większe obszary tego kompleksu występują w gminach: Szprotawa i Żagań.
- Kompleks żytni słaby - są to gleby na ogół zawodne w produkcji rolnej, ze względu na słabo rozwinięty kompleks sorpcyjny i dużą przepuszczalność. Największe powierzchnie można spotkać w gminach: Szprotawa i Żagań.

Badaniem gleb dla potrzeb doradztwa nawozowego w zakresie zakwaszenia (odczyn), zasobności w makroelementy tj. fosforu, potasu i magnezu oraz mikroelementy tj. bor, mangan, miedź, cynk, żelazo wykonywane są przez Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze.

Na zlecenie indywidualnych rolników z terenu powiatu Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gorzowie Wielkopolskim w 2025 roku przeprowadziła badania gleb na powierzchni 3 046,63 ha użytków rolnych, skąd pobrano łącznie 1 177 próbek. Poniżej zestawiono otrzymane wartości pH oraz zawartość makroelementów, które są niezbędne do prawidłowego wzrostu roślin i otrzymania optymalnych plonów.

Tabela 33 Wyniki badań odczynu gleby na terenie powiatu na podstawie wykonanych badań w 2025 roku

Odczyn	% przebadanych próbek
Bardzo kwaśny	8
Kwaśny	23
Lekko kwaśny	42
Obojętny	24
Zasadowy	3

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gorzowie Wlkp.

Przebadane gleby w większości przypadków miały odczyn lekko kwaśny. W przypadku potrzeb wapnowania gleb większość próbek wykazała, że wapnowanie jest zbędne (51% przebadanych próbek).

Tabela 34 Zasobność gleb w makroelementy na terenie powiatu na podstawie wykonanych badań w 2025 roku

Zawartość fosforu	% przebadanych próbek	Zawartość potasu	% przebadanych próbek	Zawartość magnezu	% przebadanych próbek
Bardzo niska	10	Bardzo niska	5	Bardzo niska	1
Niska	21	Niska	20	Niska	4
Średnia	28	Średnia	25	Średnia	14
Wysoka	19	Wysoka	23	Wysoka	21
Bardzo wysoka	22	Bardzo wysoka	27	Bardzo wysoka	60

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza w Gorzowie Wlkp.

W przebadanych próbkach większość gleb charakteryzowała się średnią zawartością fosforu. Zawartość potasu była od wartości średnich do bardzo wysokich. Natomiast zawartość magnezu w większości próbek była bardzo wysoka.

Bezpośredni wpływ na wielkość plonu ma odczyn gleby, zawartość w glebie fosforu, potasu i magnezu. Odczyn gleb ma bezpośredni wpływ na wzrost, rozwój i plonowanie roślin. Warunkiem prawidłowego rozwoju roślin jest zapewnienie optymalnego lub tolerowanego przez nie zakresu odczynu. Optymalny zakres odczynu dla większości roślin mieści się w przedziale pH od 5,5 do 6,5, a dla roślin wrażliwych na zakwaszenie w zakresie pH 6,5–7,0 (czyli od kwaśnego przez lekko kwaśny do obojętnego). Zabiegiem niezbędnym do zrównoważenia zakwaszenia gleb wywołanego stosowaniem nawozów jest wapnowanie. Wapnowanie ma wszechstronny i korzystny wpływ na właściwości fizyczno-chemiczne i biologiczne gleby. Wpływa na tworzenie żyzności gleby, czynnika umożliwiającego uzyskiwanie wysokich plonów i efektywnego nawożenia NPK. Aby wapnowanie spełniało pożądaną rolę, musi być zastosowane w dawkach gwarantujących uzyskanie optymalnego odczynu dla uprawianych w zmianowaniu gatunków roślin. Fosfor jest niezbędnym pierwiastkiem dla rozwoju roślin. Jego optymalna zawartość w glebie wpływa dodatnio na pobieranie przez rośliny innych składników pokarmowych, głównie azotu. Potas w roślinie jest regulatorem wielu procesów. Składnik ten ma wpływ na właściwą gospodarkę wodną i węglowodanową, na fotosyntezę, oddychanie, gospodarkę azotem, żelazem i manganem oraz aktywuje układy enzymatyczne. Nawożenie gleb potasem winno uwzględniać wymagania pokarmowe roślin, gdyż właściwe zaopatrzenie roślin w potas zwiększa ich reakcję na nawożenie azotem. Magnez jest ważnym pierwiastkiem dla procesów życiowych rośliny. Jego istotna funkcja wynika głównie z tego, że jest składnikiem chlorofilu. Niedobór magnezu podczas wzrostu roślin powoduje spadek jakości i obniżenie plonów.

3.8.1 Zagrożenia dla gleb

Niszczenie gleb powodujące pogorszenie ich wartości użytkowej i obniżenie możliwości produkcyjnych jest nazywane degradacją gleb. Procesy, które zachodzą w glebie, pogarszają jej właściwości fizyczne (zniszczenie struktury), chemiczne (zakwaszenie, zasolenie lub zatrucie metalami ciężkimi) i biologiczne (zmniejszenie ilości i jakości próchnicy, ubytek żywych organizmów). W konsekwencji spada naturalna urodzajność gleby. Za degradację gleby odpowiedzialny jest przede wszystkim człowiek (przemysł, wydobywanie kopalin, rolnictwo, urbanizacja terenów) ale też czynniki

naturalne, np. erozja gleby, zmiany klimatyczne (susza), klęski żywiołowe (wybuchy wulkanów, trzęsienie ziemi).

3.8.2. Osuwiska i tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi

W 2023 i 2024 roku wykonano „Charakterystykę osuwisk (terenów na których występują ruchy masowe) i terenów zagrożonych ruchami masowymi w gminie wiejskiej Żagań, gminie Szprotawa, gminie Brzeźnica i gminie Małomice w powiecie żagańskim”.

Gmina Żagań

Na obszarze gminy Żagań wyznaczono 7 osuwisk. Większość z rozpoznanych form zlokalizowana jest na zboczach doliny rzeki Bóbr (151948, 151950, 151951, 151952, 151953) oraz na zboczu doliny rzeki Kwisy (151949). Jedno osuwisko o nr 150647 powstało w obrębie wcięcia erozyjnego w rejonie ul Łąkowej w Żaganiu. Wszystkie formy są genezy naturalnej. Dominującym czynnikiem wywołującym procesy stokowe było podcięcie erozyjne rzeki zbocza dolin oraz infiltracja wód opadowych.

Trzy osuwiska (151949, 151952, 151953) uznano za nieaktywne czyli takie formy, w obrębie których nie doszło do przemieszczeń w ciągu ostatnich 50 lat. W przypadku dwóch osuwisk zaobserwowano rzeźbę wewnętrzną wskazującą na okresową aktywność, tzn. w obrębie których zachodziła aktywność w ostatnich 50 latach (150647, 151951). Dwa osuwiska charakteryzują się złożonym stopniem aktywności (151948, 151950). Na ich powierzchni wyznaczono zarówno strefy nieaktywne i okresowo aktywne.

Osuwiska nie stwarzają zagrożenia dla infrastruktury, dlatego nie ma potrzeby prowadzenia monitoringu instrumentalnego. Obserwacje metodą wizji w terenie należy wykonywać z częstotliwością raz na 3 lata, a w przypadku osuwiska nr ID 150647 co 2 lata ze względu na wykonywanie nasypu w jego sąsiedztwie co może wpłynąć na stateczność zbocza, na którym rozwinęło się osuwisko.

Teren zagrożony o nr 23602 w miejscowości Chrobrów związany jest z procesami spęływania, obecnością niewielkich osunięć na fragmentach zboczy doliny rzeki Bóbr oraz sąsiedztwem osuwisk na których stwierdzono okresową aktywność.

Teren zagrożony o nr 23598 w miejscowości Trzebów wyznaczony został ze względu na występowanie procesów spęływania.

Teren zagrożony o nr 23158 w Dietrichowicach wyznaczony został ze względu na występowanie spękań gruntu i szczelin w nadsypywanej skarpie wcięcia erozyjnego. Istnieje duże prawdopodobieństwo wystąpienia ruchów grawitacyjnych dlatego zaleca się prowadzenie wizji terenowej 1 raz w roku.

Gmina Szprotawa

Na obszarze gminy Szprotawa nie stwierdzono występowania osuwisk, natomiast tereny zagrożone wyznaczono na fragmentach zboczy doliny rzeki Bóbr i doliny rzeki Szprotawa.

Teren zagrożony o nr 23599 wyznaczony został ze względu na erozję boczną rzeki Szprotawa oraz ze względu na obecność procesów spęływania.

Teren zagrożony o nr 23600 zlokalizowany na południe ul. Kopernika wyznaczony został ze względu na widoczne oznaki spęływania m.in. w małych obiektach budowlanych (wychylone mury oporowe), oraz ze względu na podcięcie erozyjne zbocza wodami rzeki Szprotawa. Zalecana wizja w terenie 1 raz w roku.

Teren zagrożony o nr 23601, zlokalizowany na zachodzie gminy Szprotawa wyznaczony został ze względu na występowanie procesów spęływania. Być może w przeszłości zbocze modelowane było procesami osuwania o czym świadczą zdenudowane częściowo progi i wały.

Teren zagrożony o nr 23603, zlokalizowany na zboczu doliny w rejonie ul. Podgórznej wyznaczony został ze względu na występowanie licznych szczelin i spękań w obrębie nasypów wykonanych na stromych i wysokich zboczach doliny. Zalecana jest wizja w terenie 1 raz w roku.

Gmina Brzeźnica

Na obszarze gminy Brzeźnica wyznaczono 2 osuwiska (158619 i 158620). Są to formy nie stwarzające zagrożenia dla infrastruktury, dlatego nie ma potrzeby prowadzenia monitoringu instrumentalnego. Obserwacje metodą wizji w terenie należy wykonywać z częstotliwością raz na 3 lata.

Tereny zagrożone o nr ID 26227, 26228, 26229, 26230 zlokalizowane są na zboczach naturalnych dolin rzecznych Brzeźnicy i niewielkiego cieku w okolicy wsi Wichów. Wyznaczone zostały ze względu na zachodzące procesy podcinania zbocza przez wody płynące oraz procesy spęływania widoczne na powierzchni zboczy. Wizję w terenie należy wykonywać zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu, czyli raz na 3 lata.

Gmina Małomice

Na obszarze gminy Małomice występują 4 osuwiska zlokalizowane na skarpach nieczynnych wyrobisk eksploatacyjnych (158621, 158622, 158623, 158624). Są to osuwiska rozwinięte w obrębie iłów kaolinowych oraz piasków i żwirów. Cechują się wyraźnymi formami rzeźby wewnętrznej i dość wyraźnymi granicami. Ze względu na występujące w podłożu podatne na osuwanie iły zaleca się prowadzenie obserwacji metodą wizji terenowej przynajmniej raz w roku.

Na obszarze gminy wyznaczono 5 terenów zagrożonych ruchami masowymi.

Tereny zagrożone o nr ID 23231 i 23232 zlokalizowane na południe od Małomic wyznaczone zostały ze względu na widoczne oznaki spęływania, obecność osuwisk w sąsiedztwie oraz na występowanie sprzyjających osuwaniu warstw w podłożu. Zalecana wizja w terenie 1 raz w roku.

Tereny zagrożone o nr ID 23233, 23234, 23235, 23236, zlokalizowane są w obrębie zboczy naturalnych dolin rzeki Bóbr i rzeki Młynówki (Szprotawki). Wyznaczone zostały głównie ze względu na występowanie procesów spęływania. Obserwacje należy przeprowadzać zgodnie z wytycznymi zawartymi w Rozporządzeniu, czyli raz na 3 lata.

Szczegółowy rejestr osuwisk został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 35 Zestawienie osuwisk na terenie gmin: Żagań, Szprotawa, Brzeźnica i Małomice

Numer ID osuwiska z bazy SOPO	Lokalizacja/obręb (gmina)	Numery działek	Stopień aktywności	Uwagi dotyczące obserwacji
150647	Obręb Żagań 0002 (Żagań miasto)	363/2	aktywne okresowo	wizja w terenie co 2 lata
151948	Trzebów (Żagań)	280	nieaktywne, aktywne okresowo	Zgodnie z Rozporządzeniem
	Żagań 0003 (Żagań miasto)	3861		
151949	Rudawica (Żagań)	518/1	nieaktywne	Zgodnie z Rozporządzeniem
151950	Chrobrów (Żagań)	336; 347	nieaktywne, aktywne okresowo	Zgodnie z Rozporządzeniem
151951	Chrobrów (Żagań)	347	aktywne okresowo	Zgodnie z Rozporządzeniem
151952	Chrobrów (Żagań)	347	nieaktywne	Zgodnie z Rozporządzeniem
151953	Miodnica (Żagań)	685; 687	nieaktywne	Zgodnie z Rozporządzeniem
158619	Przylaski (Brzeźnica)	381	nieaktywne	Zgodnie z Rozporządzeniem
158620	Stanów (Brzeźnica)	313	aktywne okresowo	Zgodnie z Rozporządzeniem
158621	Lubiechów (Małomice)	288/2, 419	aktywne okresowo	Wizja w terenie 1 raz w roku
158622	0001 Małomice (Małomice)	123	aktywne okresowo	Wizja w terenie 1 raz w roku
	Lubiechów (Małomice)	288/2		
158623	0001 Małomice (Małomice)	288/4	aktywne okresowo	Wizja w terenie 1 raz w roku
158624	0001 Małomice (Małomice)	123	aktywne okresowo	Wizja w terenie 1 raz w roku

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu.

3.8.3. Działania w zakresie racjonalnego wykorzystania gleb

Grunty rolne na terenie powiatu żagańskiego zajmują 50 305,1512 ha czyli 44% powierzchni powiatu. Dlatego ważna jest ochrona gleb poprzez prawidłową gospodarkę rolną z zastosowaniem głównie nawozów naturalnych, racjonalne stosowanie nawozów sztucznych oraz środków ochrony roślin. Otrzymanie optymalnych plonów można osiągnąć poprzez odpowiedni dobór roślin uprawnych, częstotliwość wykonywania orki oraz innych zabiegów agrotechnicznych. Rośliny wieloletnie np. trawy,

lucerna zabezpieczają przed spływem powierzchniowym i wymywaniem gleb. Mniej skuteczną ochronę stanowią rośliny ozime np. żyto, rzepak, jeszcze mniejszą zboża jare.

Gleby zdegradowane przez działalność przemysłową, rolniczą lub inne czynniki powinny być poddawane rekultywacji, np. przez nasadzenia roślin fitoremediacyjnych (oczyszczających glebę z zanieczyszczeń) lub poprawianie ich struktury i składu przez dodanie materii organicznej.

Należy zapobiegać erozji poprzez prawidłowe działania melioracyjne, zadrzewienia śródpolne oraz zalesianie nieużytków. Zapobiegać zanieczyszczeniu gleby ze źródeł komunalnych (ograniczenie ilości odpadów i właściwa gospodarka odpadami, rozbudowa sieci kanalizacyjnej, likwidacja zbiorników bezodpływowych, rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków) oraz ze źródeł przemysłowych (stosowanie nowoczesnych technologii w oczyszczaniu ścieków, oszczędzanie wody).

Należy zachęcać rolników do udziału w szkoleniach i doradztwie prowadzonym m.in. przez Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego oraz do stosowania Dobrych Praktyk Rolnych.

Ruchy masowe ziemi mogą powodować degradację powierzchni ziemi i pokrywy glebowej, uszkodzenie infrastruktury drogowej i technicznej, zagrożenie dla zabudowy mieszkaniowej i obiektów użyteczności publicznej, zaburzenia stosunków wodnych.

W przypadku terenów zagrożonych ruchami masowymi należy wyeliminować, na zidentyfikowanych terenach, działalność mogącą prowadzić do zmiany ukształtowania terenu (podcinanie stoków, wypłaszczanie wzniesień, humusowanie, zasypywanie cieków) i mogącą w następstwie sprzyjać rozwojowi ruchów masowych, chyba że planowany sposób przekształcenia będzie posiadał stosowną dokumentację geologiczno - techniczną.

3.8.4. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego w obszarze interwencji gleby przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

GLEBY	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- wysoki udział gruntów rolnych w strukturze użytkowania gruntów, - opracowane mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi, - dobre warunki dla rolnictwa - dobra jakość gleb, korzystny, łagodny klimat,	występowanie gleb podatnych na degradację.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- rozwój rolnictwa ekologicznego, - systematyczna kontrola jakości gleb, - możliwość szkolenia rolników przez Centrum Doradztwa Rolniczego i inne podmioty.	- możliwość transportu zanieczyszczeń znajdujących się w atmosferze do powierzchni ziemi w formie depozycji suchej (opadanie cząstek stałych, gazów i aerozoli) i depozycji mokrej (deszcz, śnieg, mżawka, grad), - niewłaściwe stosowanie nawozów sztucznych i środków ochrony roślin w rolnictwie, - zmiany klimatu powodujące susze, a w konsekwencji mniejsze zbiory z upraw, - zmiany klimatu powodujące występowanie częstszych nawałnych deszczów, a w konsekwencji powstawanie osuwisk i ruchów masowych ziemi.

3.9. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Głównym aktem prawnym regulującym gospodarkę odpadami w Polsce jest ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. 2023 poz. 1587 ze zm.) oraz ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.). Poprzez gospodarowanie odpadami, zgodnie z definicją zawartą w ww. ustawie, rozumie się zbieranie, transport, przetwarzanie odpadów, łącznie z nadzorem nad tego typu działaniami, jak również późniejsze postępowanie z miejscami unieszkodliwiania odpadów oraz działania wykonywane w charakterze sprzedawcy odpadów lub pośrednika w obrocie odpadami.

Najważniejszy do osiągnięcia cel gospodarki odpadami to redukcja ilości odpadów u źródła ich powstawania poprzez racjonalne gospodarowanie produktami, materiałami, substancjami oraz wykorzystywanie produktów lub części produktów ponownie do tego samego celu, do którego były przeznaczone pierwotnie.

Ustawa o odpadach określa hierarchię sposobów postępowania z odpadami, tj.:

- zapobieganie powstawaniu odpadów - rozumie się przez to środki zastosowane w odniesieniu do produktu, materiału lub substancji, zanim staną się one odpadami, zmniejszające: ilość odpadów, w tym również przez ponowne użycie lub wydłużenie okresu dalszego używania produktu, negatywne oddziaływanie wytworzonych odpadów na środowisko i zdrowie ludzi, zawartość substancji szkodliwych w produkcie i materiale;
- przygotowanie do ponownego użycia - rozumie się przez to odzysk polegający na sprawdzeniu, czyszczeniu lub naprawie, w ramach którego produkty lub części produktów, które wcześniej stały się odpadami, są przygotowywane do tego, aby mogły być ponownie wykorzystywane bez jakichkolwiek innych czynności wstępnego przetwarzania;
- recykling - rozumie się przez to odzysk, w ramach którego odpady są ponownie przetwarzane na produkty, materiały lub substancje wykorzystywane w pierwotnym celu lub innych celach; obejmuje to ponowne przetwarzanie materiału organicznego (recykling organiczny), ale nie obejmuje odzysku energii i ponownego przetwarzania na materiały, które mają być wykorzystane jako paliwa lub do prac ziemnych;
- odzysk - rozumie się przez to jakiegokolwiek proces, którego głównym wynikiem jest to, aby odpady służyły użytecznemu zastosowaniu przez zastąpienie innych materiałów, które w przeciwnym przypadku zostałyby użyte do spełnienia danej funkcji, lub w wyniku, którego odpady są przygotowywane do spełnienia takiej funkcji w danym zakładzie lub ogólnie w gospodarce;
- unieszkodliwianie odpadów - rozumie się przez to proces niebędący odzyskiem, nawet jeżeli wtórnym skutkiem takiego procesu jest odzysk substancji lub energii.

3.9.1 Odpady komunalne – funkcjonujący system zbiórki oraz masa odebranych i zebranych odpadów

Uwarunkowania prawne – obowiązki w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi

Zarządzaniem systemem gospodarki odpadami komunalnymi zajmują się poszczególne gminy z powiatu żagańskiego.

Zgodnie z przepisami ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2025 poz. 733) opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi stanowi dochód gminy. Z pobranych od właścicieli nieruchomości opłat pokrywane są koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi, które obejmują koszty:

- odbierania, transportu, zbierania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych;
- tworzenia i utrzymania punktów selektywnego zbierania odpadów komunalnych;
- obsługi administracyjnej tego systemu,
- edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami komunalnymi.

Zasady odbierania i zbierania odpadów komunalnych w 2024 roku

Odpady komunalne na terenie powiatu powstają głównie w gospodarstwach domowych, ale również na terenach nieruchomości niezamieszkałych, tj.: w obiektach użyteczności publicznej oraz infrastruktury (handel, obiekty turystyczne, usługi). Stanowią one także odpady z terenów otwartych, tj.: odpady z koszy ulicznych, zanieczyszczenia z dróg, placów, a także nieruchomości stanowiących tereny zamknięte.

Odpady komunalne z terenów nieruchomości zamieszkałych odbierane są przez firmy wyłonione w przetargach, według ustalonego harmonogramu dostarczanego mieszkańcom. Natomiast odpady z nieruchomości niezamieszkałych odbierane są na podstawie podpisanych umów pomiędzy właścicielem nieruchomości a przedsiębiorstwem prowadzącym działalność w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi, wpisanym do rejestru działalności regulowanej.

Na terenie poszczególnych gmin odbiór odpadów komunalnych odbywa się w dwóch systemach:

- workowym i pojemnikowym – dla budynków jednorodzinnych,
- pojemnikowym – dla budynków wielolokalowych.

Z nieruchomości odbierane są odpady niesegregowane (zmieszane) oraz selektywnie zebrane tj.: tworzywa sztuczne, metale, opakowania wielomateriałowe, papier i tektura, szkło i odpady opakowaniowe ze szkła oraz odpady ulegające biodegradacji..

Zasady w zakresie selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych ustalane są przez poszczególne gminy w uchwalanych regulaminach utrzymania czystości i porządku na terenie danej gminy.

Dodatkowo mieszkańcy poszczególnych gmin mogą samodzielnie oddawać wybrane frakcje odpadów do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), które funkcjonują w następujących lokalizacjach:

- Żagań ul. Przyjaciół Żołnierza 62.
- Szprotawa ul. Kochanowskiego 2
- Wiechlice ul. Przemysłowa
- Brzeźnica ul. Zielonogórska 20A
- Gozdnica ul. 3 Maja 6
- Iłowa ul. Żagańska 80
- Małomice ul. Piastowska 19
- Niegosławice, Przeclaw 2, działka 690/2
- Dietrzychowice 73
- Mieszkańcy gminy Wymiarki przekazują odpady do PSZOK zlokalizowanego w Żarach przy ul. Św. Brata Alberta 8.

Do PSZOK mieszkańcy mogą bez dodatkowych opłat dostarczać (wykaz może się różnić w zależności od gminy): tworzywa sztuczne, szkło, papier, metal, odpady opakowaniowe wielomateriałowe, bioodpady, odpady niebezpieczne, przeterminowane leki i chemikalia, odpady niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym w wyniku przyjmowania produktów leczniczych w formie iniekcji i prowadzenia monitoringu poziomu substancji we krwi, w szczególności igieł i strzykawek, zużyte baterie i akumulatory, zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, meble i inne odpady wielkogabarytowe, odpady tekstyliów i odzieży, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe, stanowiące odpady komunalne z gospodarstw domowych.

Zgodnie z Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/851 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę 2008/98/WE w sprawie odpadów, od 1 stycznia 2025 roku pojawiła się nowa (szósta) frakcja odpadów, którą należy zbierać selektywnie - tekstylia i odzież. Każda gmina ma obowiązek zapewnić mieszkańcom możliwość oddania odpadów tekstylnych co najmniej w Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

Masa odebranych i zebranych odpadów komunalnych

Gminy objęły systemem odbierania odpadów komunalnych wszystkie nieruchomości zamieszkałe położone na terenie danej gminy. W 2024 roku odebrano łącznie 26 026,947 Mg odpadów komunalnych, z czego 17 800,91 Mg stanowiły zmieszane (niesegregowane) odpady komunalne, tj. 68,4% wszystkich odebranych odpadów.

Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 36 Masa odebranych odpadów komunalnych w 2024 roku z nieruchomości zamieszkałych

Jednostka terytorialna	Łączna masa odebranych odpadów	Masa odebranych zmieszanych odpadów komunalnych
	Mg	
Gmina Gozdnica	914,3800	668,4800
Miasto Żagań	9017,2270	5297,9600
Gmina Brzeźnica*	889,0400	583,8200
Gmina Iłowa**	2421,8600	1738,7200
Gmina Małomice	1494,2400	1133,9000
Gmina Niegosławice*	1074,1200	701,2800
Gmina Szprotawa	6679,5900	5008,7900
Gmina Wymiarki	639,4500	399,0000
Gmina Żagań	2897,0400	2268,9600
RAZEM	26026,947	17800,91

* Gmina nie ma udziału na odbiór odpadów z nieruchomości niezamieszkałych oraz z zamieszkałych.

** Gmina podała dane łącznie z odpadami zebranymi w PSZOK.

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

Właściciele nieruchomości niezamieszkałych (firmy i część instytucji), na których powstają odpady komunalne zobowiązani są do zawierania indywidualnych umów z przedsiębiorcą prowadzącym działalność w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych, wpisanym do rejestru działalności regulowanej. W 2024 roku z nieruchomości niezamieszkałych odebrano łącznie 3 567,138 Mg odpadów komunalnych, z czego 2 345,88 Mg stanowiły zmieszane (niesegregowane) odpady komunalne, tj. 65,7% wszystkich odebranych odpadów. Szczegóły zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 37 Masa odebranych odpadów komunalnych w 2024 roku z nieruchomości niezamieszkałych

Jednostka terytorialna	Łączna masa odebranych odpadów	Masa odebranych zmieszanych odpadów komunalnych
	Mg	
Gmina Gozdnica	96,120	65,840
Miasto Żagań	1874,500	1362,360
Gmina Brzeźnica	-	-
Gmina Iłowa	618,928	422,22
Gmina Małomice	145,960	66,340
Gmina Niegostawice	-	-
Gmina Szprotawa	791,300	356,480
Gmina Wymiarki	186,290	138,980
Gmina Żagań	-	-
RAZEM	3567,138	2345,88

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

W Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, do których mieszkańcy mogą bezpłatnie przekazywać wyselekcjonowane frakcje odpadów, w 2024 roku łącznie zebrano 2 130,7697 Mg odpadów komunalnych. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 38 Masa zebranych odpadów komunalnych w Punktach Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w 2024 roku

Jednostka terytorialna	Masa zebranych odpadów
	Mg
Gmina Gozdnica	42,6730
Miasto Żagań	522,3480
Gmina Brzeźnica	21,2800
Gmina Iłowa	207,4147
Gmina Małomice	268,9290
Gmina Niegostawice	53,4100
Gmina Szprotawa	976,0000
Gmina Wymiarki	7,5950
Gmina Żagań	31,1200
RAZEM	2130,7697

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 20 sierpnia 2021 roku w sprawie sposobu obliczania poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych (Dz. U. 2021 poz. 1530) uległ zmianie sposób obliczania poziomu przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych za rok 2022 i kolejne lata. Obecnie poziom ten wylicza się jako stosunek łącznej masy odpadów komunalnych przygotowanych do ponownego użycia i poddanych recyklingowi do łącznej masy wytworzonych odpadów w danej gminie. Zgodnie z ustawą z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2025 poz. 733) obowiązek osiągnięcia poziomu recyklingu dla 2024 roku wynosił co najmniej 45%.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2025 poz. 733) gminy zobowiązane są do ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania. Dla 2024 roku nie ma wymaganego poziomu ograniczenia masy

odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 grudnia 2017 r. w sprawie poziomów ograniczenia składowania masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (Dz. U. 2017 poz. 2412) przedstawia wymagany poziom do 16 lipca 2020 r, który wynosił do 35%.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. 2025 poz. 733) gminy zobowiązane są do osiągnięcia wymaganego poziomu składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych. W roku 2024 poziom składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych nie mógł przekroczyć poziomu składowania w wysokości 30%.

Osiągnięte przez poszczególne gminy poziomy recyklingu, ograniczania masy i składowania odpadów komunalnych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 39 Obowiązkowe poziomy recyklingu, ograniczania masy i składowania odpadów komunalnych w 2024 roku

Jednostka terytorialna	Poziom ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych odebranych i zebranych	Poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania	Poziom składowania odpadów komunalnych
Gmina Gozdnicza	29,21%	0%	27,28%
Miasto Żagań	47,82%	0%	18,95%
Gmina Brzeźnica	18,38%	2,02%	88,64%
Gmina Iłowa	65%	0%	22%
Gmina Małomice	31,52%	2,86%	26,26%
Gmina Niegostawice	45,63%	40,26%	36,77%
Gmina Szprotawa	26,35%	0%	31,92%
Gmina Wymiarki	45,11%	0%	25,30%
Gmina Żagań	57,06%	0,21%	17,50%

Kolor czerwony – wymagany poziom nie został osiągnięty.

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

Zgodnie z „Krajowym planem gospodarki odpadami 2028” przyjętym uchwałą nr 96 Rady Ministrów z dnia 12 czerwca 2023 roku prognozuje się zmiany w ilości wytwarzanych odpadów komunalnych. Biorąc pod uwagę różne czynniki społeczno-ekonomiczne prognozuje się wzrost wytwarzania odpadów komunalnych. Wpływ na to mają m.in. styl życia, wzrost poziomu dobrobytu, kształtujące się zmiany przepisów dotyczących ograniczania lub eliminowania pewnych produktów, rosnąca świadomość ekologiczną. W „Krajowym planie gospodarki odpadami 2028” wykazano systematyczny wzrost wytwarzanych odpadów, tj. papier i tektura, drewno, szkło, metale inne niż aluminium, aluminium, odpady wielomateriałowe, odpady mineralne, odpady niebezpieczne, odpady higieniczne, odpady wielkogabarytowe, guma i skóra oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny.

3.9.2 Instalacje do zagospodarowania odpadów

Na terenie powiatu żagańskiego funkcjonują następujące instalacje¹⁵:

1. PreZero Dolny Śląsk Sp. z o.o. Kartowice 37 - instalacja komunalna,
2. Zakłady Usługowe Zachód Sp. z o.o. Wiechlice – instalacja do sortowania selektywnie odbieranych i zbieranych odpadów komunalnych frakcji surowcowych,
3. QEMETICA S.A. Iłowa - instalacja do produkcji szkła opakowaniowego,
4. EF-Recykling sp. z o.o. Żagań - zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego,
5. Firma AUTO-HATA Tadeusz Gumienik Szprotawa - stacja demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji,
6. Firma Handlowo-Usługowa SIGMA Alicja Wysznińska Gozdnicza – stacja demontażu pojazdów,
7. KAS-AUTO Dariusz Tomczyk Pasterzowice – stacja demontażu pojazdów,
8. Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe MOTOR Eksport-Import Grzegorz Cudajewicz Wiechlice – stacja demontażu pojazdów,
9. BOLMET Recycling Sp. z o.o. Wiechlice – instalacja recyklingu odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej,

¹⁵ Wg danych z „Planu gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2024-2028 wraz z planem inwestycyjnym”

10. GZCB Sp. z o.o. Gozdnicza – instalacja odzysku odpadów z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej,

Na terenie powiatu zlokalizowane są również zamknięte składowiska odpadów¹⁶:

1. Składowisko odpadów komunalnych w Chrobrowie w gminie Żagań - zrehabilitowana kwatera składowa odpadów znajduje się na terenie działki 12/11 w miejscowości Chrobów, gmina Żagań. Zamknięte składowisko położone jest około 5 km na wschód od miasta Żagania, w odległości około 600 m na południe od drogi Żagań - Szprotawa w południowo - zachodniej części miejscowości Chrobów. Składowisko znajduje się na działkach 12/11 - około 3,5 ha oraz 12/13 - 0,37 ha - teren składowiska, z czego działka 12/13 jest obszarem zalesionym, stanowiącym pas ochronny, 12/42, 12/24 - droga dojazdowa oraz 12/44. Właścicielem terenu jest Gmina Żagań, natomiast na podstawie umowy użytkownikiem jest Łużyckie Centrum Recyklingu Sp. z o.o. z siedzibą w Marszowie.
2. Składowisko odpadów w Gozdnicy - składowisko odpadów zlokalizowane jest w miejscowości Gozdnicza na działce o numerze ewidencyjnym nr 897. Obszar składowiska położony jest w odległości około 1,2 km zachód od ostatnich zabudowań miejskich i 750 m na północ od drogi lokalnej Gozdnicza - Lipa Łużycka. Składowisko było eksploatowane do 1995 roku.
3. Składowisko odpadów w Czyżówku w gminie Iłowa - składowisko odpadów zlokalizowane jest w miejscowości Czyżówek na działce o numerze ewidencyjnym nr 965 i 987 obręb Czyżówek. Obszar składowiska położony jest w odległości około 800 m od najbliższych zabudowań w miejscowości Czyżówek. Składowisko eksploatowane było od 1996 roku do 2013 roku.

W „Planie gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2024-2030 wraz z planem inwestycyjnym” przyjętego uchwałą nr VIII/118/25 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 marca 2025 roku przewidziano do realizacji na terenie powiatu żagańskiego:

1. Instalacja do kruszenia i sortowania odpadów budowlanych i rozbiórkowych (wytworzenie kruszywa recyklingowego)
Podmiot zarządzający - GZCB Sp. z o. o.
Adres instalacji - ul. Fabryczna 1, 68-130 Gozdnicza
Planowana moc przerobowa 80 000 Mg/rok.

3.9.3 Odpady zawierające azbest

Azbest to ogólna nazwa grupy minerałów włóknistych, które były powszechnie stosowane m.in. w budownictwie, ze względu na ich odporność na ogień, wysokie temperatury i działanie chemikaliów. Azbest był wykorzystywany do produkcji między innymi płyt azbestowo-cementowych, rur i kształtek azbestowo-cementowych, okładzin hamulców i sprzęgieł, jako materiały izolacyjne, jak również odzież ochronna. Emisja włókien azbestu, będących czynnikiem szkodliwym dla organizmu ludzkiego, jest wywołana przez mechaniczne uszkodzenia materiałów zawierających azbest, np. piłowanie, szlifowanie narzędziami szybkoobrotowymi oraz podczas naturalnego procesu destrukcji. Cechą szczególną azbestu jest to, że włókna gromadzą się i pozostają w tkance płucnej w ciągu całego życia powodując po wielu latach zmiany chorobowe.

W związku z dużą szkodliwością wyrobów zawierających azbest został opracowany „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032” (przyjęty uchwałą Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2009 roku, zmieniony uchwałą z dnia 15 marca 2010 roku), w którym przewiduje się usunięcie wszystkich wyrobów zawierających azbest do końca 2032 roku.

W celu realizacji zapisów krajowego programu usuwania azbestu na szczeblu gminnym zostały opracowane programy usuwania azbestu:

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Gozdnicza na lata 2017-2032 - uchwała nr XXIII/121/16 Rady Miasta Gozdnicza z dnia 15 grudnia 2016r. z późniejszymi zmianami,
- Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Szprotawa - uchwała nr XV/118/2011 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 30 września 2011 r.
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest dla Gminy Niegosławice - uchwała nr XVII/88/2012 Rady Gminy w Niegosławicach z dnia 27 stycznia 2012 r.
- Program usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Iłowa na lata 2017-2032 – uchwała nr 202/7/XXIX/16 Rady Miejskiej w Iłowej z dnia 26 października 2016 r.

¹⁶ Dane z Łużyckiego Centrum Recyklingu Sp. z o.o. Marszów.

- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Wymiarki wraz ze szczegółową inwentaryzacją – uchwała nr LIV/220/2018 Rady Gminy Wymiarki z dnia 27 września 2018 r.
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Żagań o statusie miejskim na lata 2015-2032 – uchwała nr XVII/131/2015 Rady Miasta Żagań z dnia 30 grudnia 2015 r.
- Program usuwania wyrobów azbestowych z terenu Gminy Brzeźnica – uchwała nr XII/57/2011 Rady Gminy w Brzeźnicy z dnia 25 listopada 2011 r.
- Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Małomice na lata 2011-2032 – uchwała nr VI/30/2011 Rady Miejskiej w Małomicach z dnia 31 marca 2011 r.

Według danych zawartych w bazie azbestowej¹⁷ na terenie powiatu do unieszkodliwienia pozostało 4 325,666 Mg wyrobów zawierających azbest, z czego do osób fizycznych należy 3 246,413 Mg, tj. 75% wszystkich wyrobów azbestowych. Najwięcej wyrobów azbestowych do usunięcia pozostało na terenie gminy Szprotawa, a najmniej na terenie gminy Gozdnicza. Szczegółowe dane zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 40 Masa wyrobów azbestowych pozostała do unieszkodliwienia na terenie powiatu

Jednostka ewidencyjna	Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]		
	Osoby fizyczne	Osoby prawne	Razem
Gmina Gozdnicza	19043	18035	37078
Miasto Żagań	85065	179124	264189
Gmina Brzeźnica	649102	19335	668437
Gmina Iłowa	139410	29595	169005
Gmina Małomice	162255	60054	222309
Gmina Niegosławice	443709	38513	482221
Gmina Szprotawa	1077225	39408	1116633
Gmina Wymiarki	75915	506200	582115
Gmina Żagań	594689	188990	783679
Powiat Żagański	3246413	1079253	4325666

Źródło: bazaazbestowa.gov.pl (wg stanu na 20.02.2026 r.).

Analizując rodzaje wyrobów azbestowych, które występują na terenie powiatu żagańskiego, do unieszkodliwienia pozostało najwięcej falistych płyt azbestowo-cementowych. W mniejszej ilości występują rury i złącza azbestowo-cementowe do unieszkodliwienia. W niewielkich ilościach występują płaskie płyty azbestowo-cementowe oraz rury azbestowe pozostawione w ziemi. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 41 Rodzaje wyrobów azbestowych występujących na terenie powiatu

Rodzaj wyrobu	Ilość pozostała do unieszkodliwienia [kg]	Procentowy udział
Płyty azbestowo-cementowe płaskie stosowane w budownictwie	72634	1,7%
Płyty azbestowo-cementowe faliste dla budownictwa	3731433	86,3%
Rury i złącza azbestowo-cementowe do unieszkodliwienia	506200	11,7%
Rury azbestowo-cementowe pozostawione w ziemi	15400	0,3%
RAZEM	4325666	100%

Źródło: Baza Azbestowa według stanu na dzień 20.02.2026 r.

W latach 2022-2025 usunięto łącznie z terenu powiatu 488,23 Mg wyrobów zawierających azbest. Łącznie wydano ponad 415 tys. zł. Szczegółowe dane w poniższej tabeli.

Tabela 42 Ilość usuniętych wyrobów azbestowych z terenu powiatu w latach 2022-2025

Jednostka terytorialna	Ilość usuniętych wyrobów azbestowych [Mg]	Poniesione koszty [PLN]	Źródło finansowania
Gmina Gozdnicza	3,08	5980,84	Budżet Gminy

¹⁷ www.bazaazbestowa.gov.pl – wg. stanu na dzień 20.02.2026 r.

Jednostka terytorialna	Ilość usuniętych wyrobów azbestowych [Mg]	Poniesione koszty [PLN]	Źródło finansowania
Miasto Żagań	28,88	26991,36	Budżet Gminy, WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Brzeźnica	0,0	0,0	-
Gmina Iłowa	41,97	40818,61	WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Małomice	70,45	75446,00	Budżet Gminy, WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Niegostawice	225,42	180438,34	Budżet Gminy, WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Szprotawa	74,00	58373,00	Budżet Gminy, WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Wymiarki	18,82	27806,85	Budżet Gminy, WFOŚiGW w Zielonej Górze
Gmina Żagań	25,61	-	WFOŚiGW w Zielonej Górze
RAZEM	488,23	415855,00	

Źródło: gminy powiatu żagańskiego.

3.9.4 Odpady powstające z produktów Opakowania i odpady opakowaniowe

Opakowania oznaczają wszystkie wyroby wykonane z jakichkolwiek materiałów, przeznaczone do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania i prezentacji wszelkich towarów, od surowców do produktów przetworzonych, od producenta do użytkownika lub konsumenta. Opakowania i odpady opakowaniowe powstają nie tylko w gospodarstwach domowych, lecz w szczególności w zakładach produkcyjnych, jednostkach handlowych, miejscach użyteczności publicznej, różnych gałęziach przemysłu. Odpady opakowaniowe są wytwarzane na wszystkich etapach łańcucha dostaw, ale przede wszystkim przez konsumentów jako użytkowników końcowych.

Zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny

Odpady zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego są objęte obowiązkiem selektywnego zbierania odpadów i zakazem umieszczania razem z innymi odpadami. Specyfika zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego sprawia, że są to odpady uciążliwe dla środowiska. Mogą one zawierać niebezpieczne substancje, tj.: PCB (polichlorowane bifenylo), HFC (chlorofluorowęglowodory), rtęć, azbest, HC (węglowodory) i inne. System zbierania, w tym zwrotu zużytego sprzętu, tworzą zbierający zużyty sprzęt i podmioty prowadzące nieprofesjonalną działalność w zakresie zbierania odpadów oraz PSZOK-i, a także dystrybutorzy, którzy udostępniają sprzęt na rynku. Demontaż zużytego sprzętu, a także przygotowanie do ponownego użycia zużytego sprzętu oraz odpadów powstałych po jego demontażu, można prowadzić wyłącznie w instalacji, obiekcie budowlanym lub jego części służącym do tych celów, które posiadają decyzję w zakresie gospodarki odpadami zezwalającą na przetwarzanie zużytego sprzętu.

Zużyte baterie i zużyte akumulatory

Największą liczbę zużytych akumulatorów generują pojazdy, stanowiące główne źródło odpadów tego typu. W mniejszym stopniu akumulatory przemysłowe są wykorzystywane jako stałe źródła prądu w różnych sektorach, takich jak energetyka, telekomunikacja i górnictwo. Zużyte baterie są wytwarzane w różnych miejscach, głównie w gospodarstwach domowych, ale także w infrastrukturze miejskiej. Użytkownik końcowy jest obowiązany do przekazania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych, w tym baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych, do zbierającego zużyte baterie lub zużyte akumulatory lub do miejsca odbioru. Natomiast zużyte baterie samochodowe i zużyte akumulatory samochodowe należy przekazać sprzedawcy detalicznemu baterii samochodowych lub akumulatorów samochodowych, podmiotowi prowadzącemu usługi w zakresie wymiany zużytych baterii samochodowych lub zużytych akumulatorów samochodowych, zbierającemu zużyte baterie samochodowe. Zużyte baterie przemysłowe i zużyte akumulatory przemysłowe należy przekazać sprzedawcy detalicznemu.

Pojazdy wycofane z eksploatacji

Na wprowadzającego pojazd nałożony jest obowiązek zapewnienia sieci zbierania pojazdów, która obejmuje teren kraju, przy czym na obszarze każdego województwa powinny znajdować się przynajmniej trzy stacje demontażu lub punkty zbierania odpadów, w tym minimum jedna stacja demontażu, zlokalizowane na terenie różnych miejscowości, co ułatwi właścicielowi przekazanie pojazdu wycofanego z eksploatacji. Stacje demontażu i punkty zbierania pojazdów mogą być również zapewnione poprzez umowy zawarte z przedsiębiorcami prowadzącymi stacje demontażu. Każdy posiadacz pojazdu wycofanego z eksploatacji jest zobligowany do przekazania go do przedsiębiorcy prowadzącego stację demontażu bądź punkt zbierania pojazdów. Przedsiębiorcy prowadzący stację demontażu bądź punkt zbierania pojazdów, zgodnie z ustawą o recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji, przyjmują pojazd wycofany z eksploatacji od właściciela bez pobierania opłaty.

Oleje odpadowe

Oleje odpadowe to substancje oleiste, które zostały użyte w procesach przemysłowych, komercyjnych lub domowych i utraciły swoją pierwotną funkcję. Oleje odpadowe mogą pochodzić zarówno z olejów smarujących, hydraulicznych, jak i olejów używanych w procesach produkcji. Oleje odpadowe powstają w wyniku wymiany zużytych olejów, awarii instalacji i urządzeń, a także na skutek ich usuwania m.in. z pojazdów wycofanych z eksploatacji. Wytworzone odpady olejowe przekazywane są, za pośrednictwem firm specjalizujących się w zbieraniu olejów przepracowanych, emulsji olejowo-wodnych oraz szlamów zaolejonych uprawnionych do prowadzenia działalności w tym zakresie, a następnie przekazywane podmiotom posiadającym decyzje w zakresie ich odzysku (w tym regeneracji) lub unieszkodliwiania.

Zużyte opony

Zużyte opony to elementy pojazdów mechanicznych, które uległy stopniowemu zużyciu w wyniku regularnego użytkowania i ekspozycji na warunki drogowe. Opony zalicza się do odpadów, które nie ulegają naturalnemu rozkładowi, są odporne na wodę oraz niską i wysoką temperaturę. Zużyte opony mogą być przyjmowane w stacjach obsługi pojazdów oraz warsztatach samochodowych, a niektóre rodzaje opon mogą być przekazywane do PSZOK-ów, zgodnie z ustalonymi zasadami. użyte opony są poddawane procesowi odzysku przez tak zwane bieżnikowanie oraz w instalacjach wytwarzających granulaty gumowy. Wykorzystywane są również jako paliwo alternatywne w procesie współspalania w cementowniach.

3.9.5 Działania zmierzające do optymalnej gospodarki odpadami

W wyniku dalszego wzrostu gospodarczego może nastąpić wzrost ilości wytwarzanych odpadów przez potencjalnego mieszkańca powiatu. Z drugiej jednak strony możliwe jest ograniczenie wzrostu ilości wytwarzanych odpadów w związku z rosnącą świadomością społeczeństwa.

Dlatego jednym z najważniejszych elementów ochrony środowiska jest racjonalne gospodarowanie odpadami. Praktycznie działalność w zakresie gospodarki odpadami sprowadzała się przez lata do ich gromadzenia i składowania na lokalnych składowiskach, z których tylko niewielka ich część była odzyskiwana. Rosnące ciągle w swej masie i objętości składowiska odpadów były i są poważnym zagrożeniem środowiska wyrażającym się w zanieczyszczeniach wód podziemnych i powierzchniowych, gleb, powietrza atmosferycznego, a także w obniżaniu walorów krajobrazowych.

Należy prowadzić szereg działań, które będą miały na celu zapobieganie powstawaniu odpadów komunalnych, między innymi:

- wymienianie oraz sprzedawanie niechcianych przedmiotów na poziomie lokalnym, regionalnym oraz krajowym, co umożliwi ich dalszy obieg,
- naprawianie przedmiotów,
- przekazywanie zbędnych przedmiotów do podmiotów zajmujących się ich zbieraniem oraz dalszym zagospodarowaniem,
- wybieranie przedmiotów wielokrotnego użytku oraz o dłuższej żywotności,
- redukcja ilości zbędnych opakowań oraz ich ponowne używanie w miarę możliwości, np. słoików lub kartonów do nadawania przesyłek,
- kupowanie dóbr pochodzących z drugiego obiegu oraz recyklingu,
- korzystanie z zasobów elektronicznych,
- wspieranie inicjatyw popierających zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zapobieganie marnotrawstwu żywności, np. poprzez odpowiednie przechowywanie oraz wcześniejsze planowanie zakupów,

- przekazywanie zdatnej do spożycia żywności w przeznaczone do tego miejsca, np. do lodówek społecznych,
- organizowanie działań informacyjno-edukacyjnych w formie seminariów, szkoleń, konferencji i warsztatów w zakresie: gospodarki odpadami, racjonalnego planowania zakupów, nabywania produktów, przechowywania oraz konsumowania artykułów spożywczych,
- tworzenie konkursów mających na celu podniesienie świadomości w zakresie gospodarki odpadami.

Natomiast w gminnych punktach selektywnego zbierania odpadów komunalnych należy:

- tworzyć punkty przeznaczone do naprawy przedmiotów,
- prowadzić łatwo dostępne punkty selektywnego zbierania odpadów,
- organizować punkty wymiany przedmiotów, które umożliwiają ponowne wykorzystanie niechcianych produktów.

Dodatkowe rozwiązania, które gminy mogą wprowadzić w zakresie segregacji tekstyliów to:

- Zbiórka workowa „door-to-door” – wyznaczenie dni, w których mieszkańcy mogą wystawić worki z tekstyliami przed domami;
- Kontenery na tekstylia w przestrzeniach miejskich – rozmieszczenie kontenerów na tekstylia w miejscach łatwo dostępnych dla mieszkańców (np. przy szkołach, centrach handlowych, placach miejskich);
- Aplikacje mobilne umożliwiające zgłoszenie konieczności odbioru tekstyliów z gospodarstwa domowego;
- Re-butik gminny – organizowanie punktów wymiany używanej odzieży, które promują ponowne użycie i zapobiegają powstawaniu odpadów;
- Wsparcie zbiórek charytatywnych – współpraca z organizacjami non-profit w zakresie przekazywania używanej odzieży potrzebującym;
- Innowacyjne formy recyklingu – współpraca z firmami i organizacjami, które przetwarzają tekstylia na nowe produkty, np. materiały izolacyjne, legowiska dla zwierząt;
- Edukacja mieszkańców – kampanie promujące świadomą konsumpcję i wskazujące korzyści z segregacji tekstyliów;
- Organizacja giełd wymiany ubrań i obuwi – regularne wydarzenia umożliwiające mieszkańcom wymianę używanych rzeczy, co zmniejsza ilość powstających odpadów i wzmacnia lokalne więzi społeczne.

Istotne jest zapobieganie powstawaniu bioodpadów, ponieważ stanowią one znaczącą masę w strumieniu selektywnie zebranych odpadów komunalnych. Istnieje szereg możliwości zapobiegających marnotrawstwu żywności, które poprzedzone są odpowiednim planowaniem. Możliwe jest wydłużenie świeżości produktów poprzez właściwe ich przechowywanie oraz przetwarzanie, np. peklowanie, pasteryzacja.

Wśród działań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów powstających z produktów można wymienić m.in. stosowanie opakowań wielokrotnego użytku, wydłużenie okresu użytkowania produktów czy też eliminację zbędnych opakowań lub elementów opakowań. Istotnym działaniem jest również ograniczenie masy opakowań w stosunku do masy sprzedawanego produktu, jak również zmniejszenie masy powstających odpadów lub ułatwienie ich późniejszego recyklingu.

Do działań mających na celu zapobieganie powstawaniu odpadów w postaci zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego można zliczyć kształtowanie właściwych postaw konsumentów oraz propagowanie produktów przyjaznych środowisku uwzględniając oddziaływanie na środowisko w ciągu całego cyklu życia produktu.

Sposobami zapobiegania powstawaniu zużytych baterii i akumulatorów jest przede wszystkim podnoszenie świadomości ekologicznej poprzez różne kampanie informacyjne, stosowanie baterii i akumulatorów o przedłużonej żywotności, użytkowanie akumulatorów wielokrotnego użytku zamiast jednorazowych baterii oraz właściwy sposób eksploatacji baterii.

Jako główne działania mające na celu zapobieganie powstawaniu odpadów z grupy odpadów - pojazdy wycofane z eksploatacji, traktuje się obowiązki producentów pojazdów w zakresie zmniejszenia ilości wykorzystywanych substancji niebezpiecznych w produkowanych pojazdach, stosowanie się do regulacji prawnych w zakresie demontażu i ponownego użycia elementów wyposażenia oraz części pojazdów, jak i odzysku i recyklingu pojazdów wycofanych z eksploatacji. Dodatkowo producenci pojazdów zobligowani są do wykorzystywania podczas produkcji pojazdów materiałów pochodzących z recyklingu.

Zapobieganie powstawaniu odpadów olejowych obejmuje stosowanie olejów przez dłuższy czas, pod warunkiem że jest to uzasadnione ekonomicznie i ekologicznie. Kolejnym sposobem zapobiegania jest wykorzystywanie urządzeń i instalacji, cechujących się wyższą efektywnością wykorzystania olejów oraz mniejszym ich zużyciem.

Wśród sposobów zapobiegania zużyciu opon można zaliczyć płynne i bezpieczne prowadzenie pojazdu, utrzymanie pojazdu w dobrym stanie technicznym, właściwe przechowywanie opon i monitorowanie ciśnienia w oponach. Działania te wpłyną na wydłużenie czasu użytkowania opon.

Ze względu na dużą ilość wyrobów azbestowych pozostałą do usunięcia oraz wysokie koszty związane z usuwaniem tych odpadów niezbędna jest pomoc finansowa, organizacyjna i edukacyjna samorządu lokalnego. Aby wywiązać się z obowiązku usunięcia wszystkich wyrobów azbestowych do końca 2032 roku, rocznie powinno być unieszkodliwianych około 618 ton wyrobów zawierających azbest.

3.9.6 Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego obszaru interwencji gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- mieszkańcy mają możliwość bezpłatnego przekazania odpadów do Punktów Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, - opracowane Programy usuwania azbestu, - systematyczne usuwanie azbestu z terenu powiatu oraz pomoc finansowa dla mieszkańców w realizacji tego zadania, - edukacja mieszkańców w zakresie prawidłowego gospodarowania odpadami.	- wysoki udział niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w ogólnym strumieniu odebranych odpadów, - problemy z osiągnięciem w 2024 roku przez niektóre gminy wymaganych poziomów ponownego użycia i recyklingu odpadów oraz poziomu składowania odpadów, - duża ilość wyrobów zawierających azbest pozostająca do unieszkodliwienia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
- intensyfikacja działań informacyjno-edukacyjnych w zakresie prawidłowego postępowania z odpadami, - rozwój selektywnego zbierania odpadów, - stosowanie nowoczesnych technologii w zakresie gospodarowania odpadami.	- rosnące koszty zagospodarowania odpadów, które są przerzucane na mieszkańców, - trudności w uzyskaniu w przyszłości zakładanych poziomów recyklingu poszczególnych frakcji odpadów i ograniczania poziomów składowania, - częste zmiany prawne i konieczność dostosowania się do zmian, - zbieranie i magazynowanie odpadów bez wymaganych zezwoleń, - nielegalne transgraniczne przemieszczanie odpadów.

3.10. Ochrona przyrody

Powiat Żagański charakteryzuje się średnim udziałem powierzchni chronionych oraz występowaniem kilku form ochrony przyrody. Według Głównego Urzędu Statystycznego obszary objęte ochroną prawną na terenie powiatu żagańskiego zajmują 28 322,71 ha, co stanowi 25% powierzchni powiatu.

Poniżej opisano ustanowione na terenie powiatu formy ochrony przyrody.¹⁸

3.10.1. Rezerwat przyrody

Rezerваты przyrody obejmują obszary zachowane w stanie naturalnym lub mało zmienionym, ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, a także siedliska roślin, siedliska zwierząt i siedliska grzybów oraz twory i składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami

¹⁸ Dane z Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody (wg stanu z dn. 25.02.2026 r.)

przyrodniczymi, naukowymi, kulturowymi lub walorami krajobrazowymi. Na terenie powiatu ustanowiono trzy rezerwy przyrody:

- 1) Buczyna Szprotawska – obszar o powierzchni 152,25 ha. Położony na terenie gminy Szprotawa. Celem ochrony jest zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe kompleksu ekosystemów leśnych o cechach naturalnych wraz z charakterystycznymi gatunkami roślin, grzybów i zwierząt, a także utrzymanie ciągłości spontanicznie zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych na obszarze rezerwatu. Obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 31 marca 2025 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Buczyna Szprotawska” (Dz. Urz. z 2025 poz. 838). Posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 06 sierpnia 2025 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody „Buczyna Szprotawska” (Dz. Urz. z 2025 poz. 1865).
- 2) Annabrzeskie Wąwozy - obszar o powierzchni 85,28 ha, otulina o powierzchni 10,21 ha. Położony częściowo na terenie gminy Niegosławice. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względu na szczególne wartości przyrodnicze i naukowe kompleksu ekosystemów leśnych o cechach naturalnych wraz z charakterystycznymi gatunkami roślin, grzybów i zwierząt, a także utrzymanie ciągłości spontanicznie zachodzących naturalnych procesów przyrodniczych na obszarze rezerwatu. Obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 7 kwietnia 2025 r. w sprawie rezerwatu przyrody „Annabrzeskie Wąwozy” (Dz. Urz. z 2025 poz. 880). Nie posiada planu ochrony.
- 3) Dąbrowa Brzeźnicka im. Bolesława Grochowskiego – obszar o powierzchni 5,88 ha. Położony na terenie gminy Brzeźnica. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych i dydaktycznych fragmentu grądu i świetlistej dąbrowy. Obowiązującym aktem prawnym jest Zarządzenie Nr 20/2012 Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 28 marca 2012 r. w sprawie zmiany nazwy rezerwatu przyrody (Dz. Urz. z 2012 poz. 755). Posiada plan ochrony ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim w sprawie ustanowienia planu ochrony dla rezerwatu przyrody "Dąbrowa Brzeźnicka im. Bolesława Grochowskiego" z dnia 2 sierpnia 2016 r. (Dz. Urz. z 2016 poz. 1656).

3.10.2. Obszar chronionego krajobrazu

Obszary te obejmują tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz, o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych.

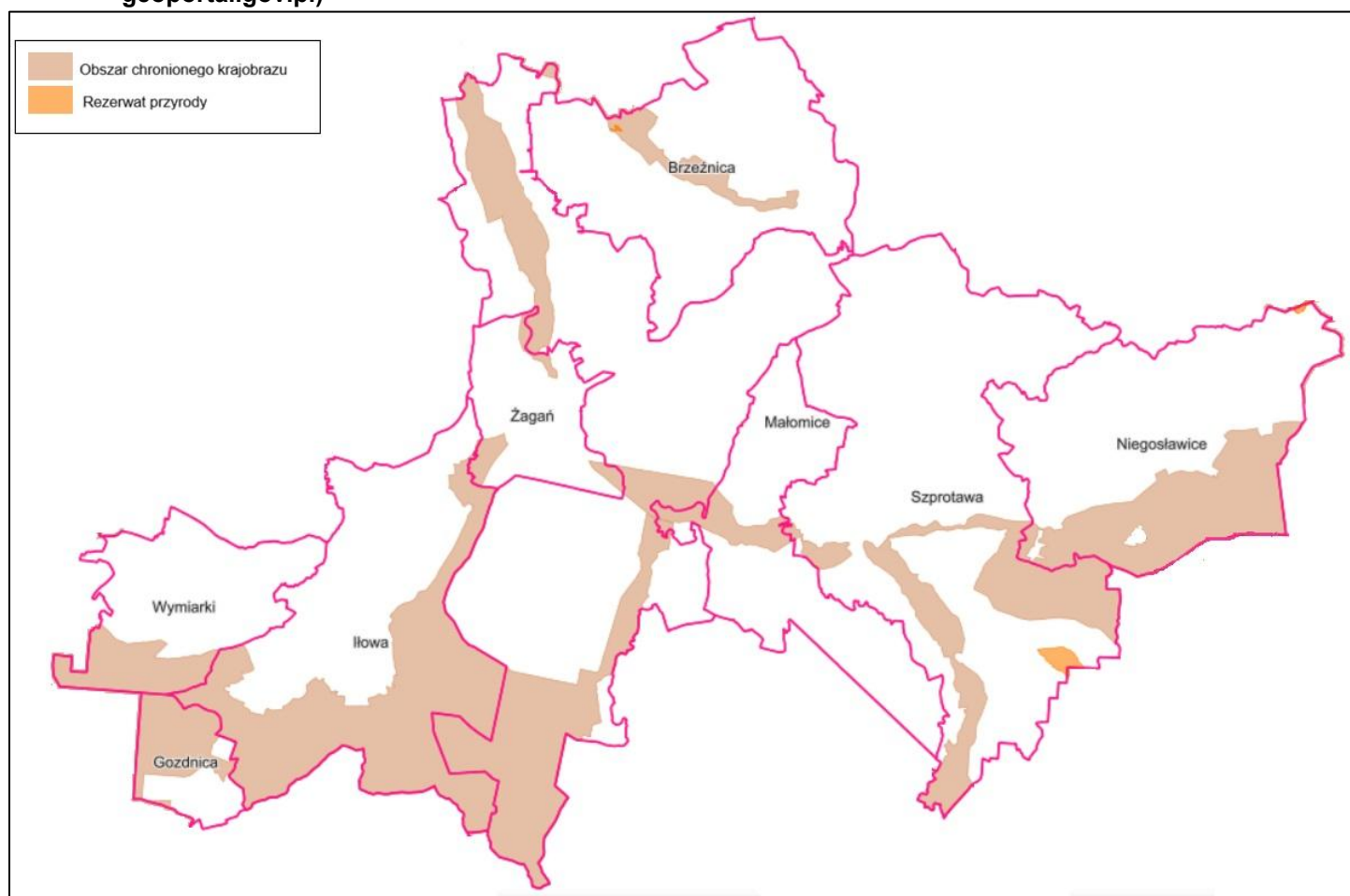
Na terenie powiatu wyznaczono cztery obszary chronionego krajobrazu:

- 1) Obszar Chronionego Krajobrazu Bory Dolnośląskie – obszar o powierzchni 21 092,66 ha, położony częściowo na terenie gminy Gozdnicza, Iłowa, Małomice, Żagań, Wymiarki i miasta Żagań. Obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała VI/98/19 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 20 maja 2019 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Bory Dolnośląskie” (Dz. Urz. z 2019 poz. 1507) wraz ze jej zmianą – uchwałą Nr XIV/219/20 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 17 lutego 2020 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Bory Dolnośląskie” (Dz. Urz. z 2020 poz. 590). Czynna ochrona ekosystemu obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybnej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej wielkiego kompleksu leśnego, dolin rzecznych i związanych z nimi korytarzy ekologicznych.
- 2) Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Bobru – obszar o powierzchni 11 863,53 ha, położony częściowo na terenie gminy Żagań, Małomice, Szprotawa i miasta Żagań. Obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała Nr XXIV/321/16 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 października 2016 r. w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu o nazwie "Dolina Bobru" (Dz. Urz. z 2016 poz. 2051) zmieniona Uchwałą Nr LXI/935/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 29 stycznia 2024 r. zmieniająca uchwałę w sprawie wyznaczenia obszaru chronionego krajobrazu „Dolina Bobru” (Dz. Urz. z 2024 poz. 539). Czynna ochrona ekosystemu obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybnej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych doliny rzeki Bóbr.
- 3) Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Brzeźnicy – obszar o powierzchni 2 323,9 ha, położony częściowo na terenie gminy Brzeźnica i Żagań. Obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała nr XLII/624/18 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 26 lutego 2018 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Dolina Brzeźnicy” (Dz. Urz. z 2018 poz. 504). Czynna

ochrona ekosystemu obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu krajobrazu doliny rzeki Brzeźnicy.

- 4) Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Szprotawki – obszar o powierzchni 6 381,19 ha, położony częściowo na terenie gminy Szprotawa i Niegosławice. Obowiązującym aktem prawnym jest Uchwała nr X/146/19 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 5 września 2019 r. w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Dolina Szprotawki” (Dz. Urz. z 2019 poz. 2456) zmieniona uchwałą nr XLI/588/22 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 4 kwietnia 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Dolina Szprotawki” (Dz. Urz. z 2022 poz. 841) oraz uchwałą nr L/718/23 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 20 lutego 2023 r. zmieniająca uchwałę w sprawie obszaru chronionego krajobrazu o nazwie „Dolina Szprotawki” (Dz. Urz. z 2023 poz. 661). Czynna ochrona ekosystemu obszaru, realizowana w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej, polega na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk przyrodniczych.

Rysunek 8 Rezerваты przyrody i obszary chronionego krajobrazu na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)

3.10.3. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne to zasługujące na ochronę pozostałości ekosystemów mających znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska, wydmy, płaty nieużytkowanej roślinności, starorzecza, wychodnie skalne, skarpy, kamieńce, siedliska przyrodnicze oraz stanowiska rzadkich lub chronionych gatunków roślin, zwierząt i grzybów, ich ostoje oraz miejsca rozmnażania lub miejsca sezonowego przebywania.

Na terenie powiatu ustanowiono 12 użytków ekologicznych o łącznej powierzchni 218,95 ha. Szczegółowy wykaz został przedstawiony w poniższej tabeli.

Tabela 43 Użytki ekologiczne na terenie powiatu

Lp.	Nazwa	Opis wartości przyrodniczych	Powierzchnia [ha]	Gmina	Akt prawny
1.	Przy Wale	Siedlisko przyrodnicze na skraju lasu	2,37	Brzeźnica	Rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny.
2.	Torowisko Przyłaski	Miejsce występowania zeutrofizowanego w stanie naturalnym torowiska	5,44		Uchwała nr IX/44/2007 Rady Gminy Brzeźnica z dnia 28 września 2007 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego pod nazwą "Torowisko Przyłaski".
3.	Łąki nad Olszą	Miejsce nieużytkowanych łąk w kompleksie leśnym. Naturalna baza zerowa i osłonowa. Miejsce bytowania i rozrodu gatunków ptactwa i dzikiej zwierzyny.	132,49	Łłowa	Uchwała nr 283/4/XXXVI/06 Rady Miejskiej w Łłowej z dnia 25 kwietnia 2006 r. w sprawie wprowadzenia użytku ekologicznego o nazwie "Łąki nad Olszą".
4.	Żurawie Bagno	Bagno śródleśne z utrzymującą się wodą, będące środowiskiem roślin terenów podmokłych, miejscem lęgów i bytowania ptactwa oraz łowiskiem bielika	18,25	Małomice	Rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny.
5.	Sowie Bagno	Teren podmokły z oczkami wodnymi, porośnięty krzewami i drzewami tj. dąb, grab, lipa, topola, wierzbą oraz teren występowania wełnianki pochowatej, wąskolistnej jak również rosziczki okrągłolistnej.	7,09		
6.	Łabędzie Stawy	Siedlisko przyrodnicze z roślinnością wysoką wód stojących. Miejsce lęgów i bytowania żurawia, łabędzia niemego i innego ptactwa wodnego a jednocześnie łowisko bielika	20,4		
7.	Oczka	Śródpolne oczka wodne	1,9	Wymiarki	Rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny.
8.	Łabędź	Siedlisko przyrodnicze w którym występują starorzecza i naturalne zbiorniki wodne	20,11	Żagań	Rozporządzenie nr 5 Wojewody Lubuskiego z dnia 25 marca 2002 r. w sprawie uznania za użytek ekologiczny
9.	Bobrówka	Obniżenie śródleśne	0,62		
10.	Boberek	Fragment starorzecza	2,76		
11.	Kacze Łęgi	Miejsce występowania łabędzi niemych	0,97		
12.	Tokowisko	Roślinność odznacza się dużym stopniem naturalności na większości obszaru. Na obszar byłego poletka łowieckiego wkroczyła dzika roślinność w skład, której wchodzi sosna zwyczajna oraz brzoza brodawkowata w wieku 34 lat oraz dwa chronione gatunki roślin.	6,55	Gozdnica	Uchwała nr XLI/225/14 Rady Miasta Gozdnica z dnia 13 listopada 2014 r. w sprawie ustanowienia użytku ekologicznego

Źródło: Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody (według stanu na dzień 25.02.2026 r.).

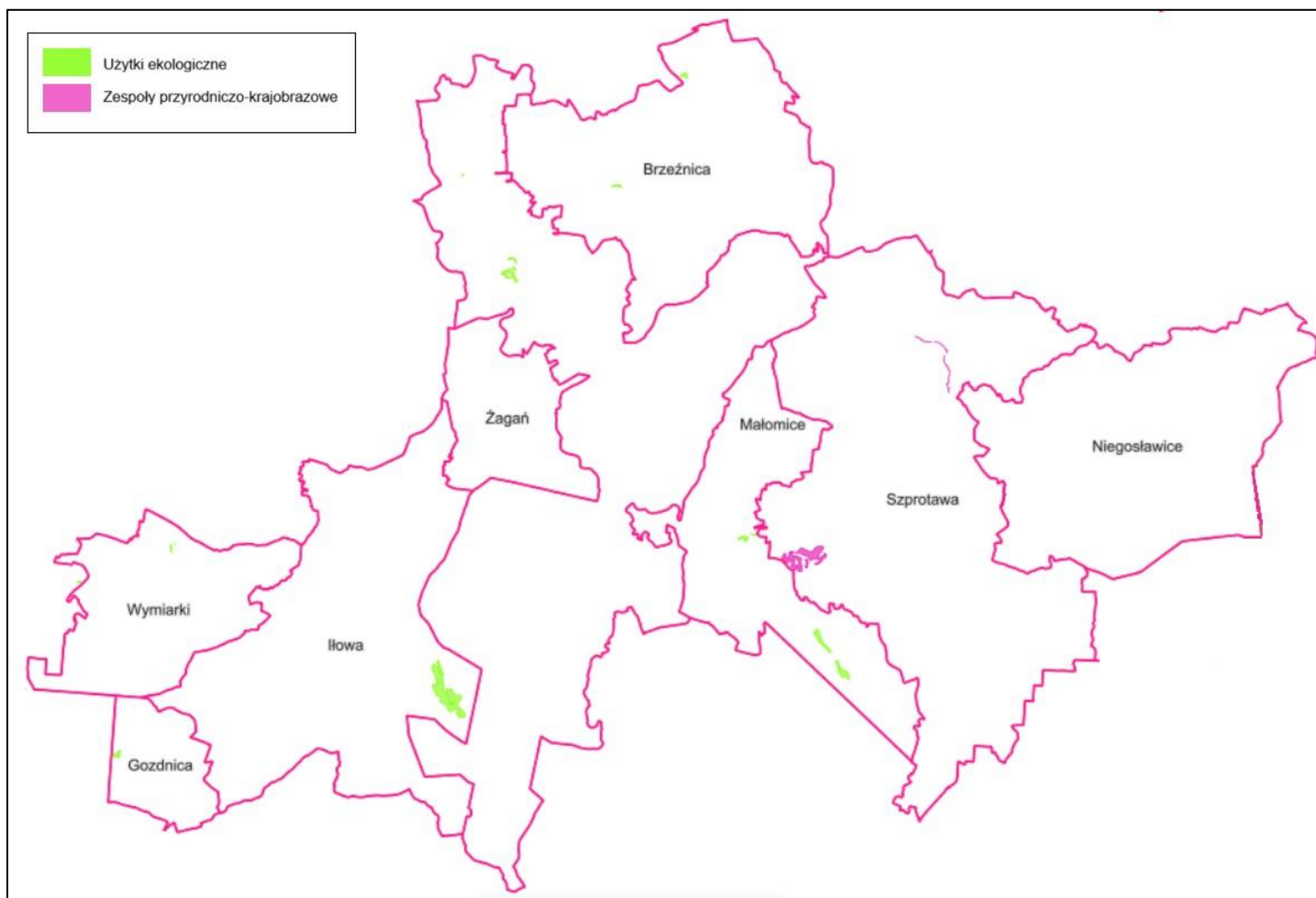
3.10.4. Zespół przyrodniczo-krajobrazowy

Zespół przyrodniczo-krajobrazowy to fragment krajobrazu naturalnego i kulturowego zasługujący na ochronę ze względu na walory widokowe lub estetyczne.

Na terenie powiatu ustanowiono dwa zespoły przyrodniczo-krajobrazowe:

- 1) Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy Park Słowiański – obszar o powierzchni 85,74 ha, położony na terenie gminy Szprotawa. Celem ustanowienia zespołu jest zachowanie krajobrazu pradoliny Bobru o wyjątkowych wartościach przyrodniczo - widokowych, zachowanie naturalnych i zbliżonych do naturalnych zbiorowisk roślinnych pradoliny oraz stworzenie warunków dla restytucji zbiorowisk przekształconych lub zniszczonych, a także dla restytucji fauny, zachowanie struktury i dynamiki środowiska przyrodniczego dla potrzeb naukowych, dydaktycznych i ogólnopoznawczych. Utworzony na podstawie Uchwały Nr XI/70/07 Rady Miejskiej W Szprotawie z dnia 31 maja 2007 r. w sprawie: uznania obszaru za zespół przyrodniczo-krajobrazowy "Park Słowiański" (Dz. Urz. z 2007 Nr 73, poz. 1026).
- 2) Zespół Przyrodniczo-Krajobrazowy „Potok Sucha” – obszar o powierzchni 2,87 ha, położony na terenie gminy Szprotawa. Celem ustanowienia zespołu jest naturalny meandrujący przełom koryta rzeki Potok Sucha, ostoja dla rzadkich i chronionych gatunków zwierząt, istotny lokalny korytarz ekologiczny, walory krajobrazowe i kulturowe. Utworzony na podstawie Uchwały Nr VII/53/2019 Rady Miejskiej w Szprotawie z dnia 30 kwietnia 2019 r. w sprawie ustanowienia zespołu przyrodniczo-krajobrazowego "Potok Sucha" (Dz. Urz. z 2019 poz. 1422).

Rysunek 9 Użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)

3.10.5. Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia o wyjątkowych wartościach przyrodniczych, naukowych, kulturowych, historycznych i krajobrazowych oraz wyróżniające się indywidualnymi cechami wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałe rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głazy narzutowe i jaskinie.

Według Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody prowadzonego przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska na terenie powiatu żagańskiego znajduje się 128 pomników przyrody, są to głównie pojedyncze drzewa, aleje i grupy drzew oraz głąz narzutowy. W poszczególnych gminach liczba pomników przyrody wynosi:

- Gmina Brzeźnica – 7 sztuk,
- Gmina Gozdnicza – 1 sztuka,
- Gmina Iłowa – 20 sztuk,
- Gmina Małomice – 9 sztuk,
- Gmina Niegosławice – 11 sztuk,
- Gmina Szprotawa – 33 sztuki,
- Gmina Wymiarki – 16 sztuk,
- Gmina Żagań – 14 sztuk,
- Miasto Żagań – 17 sztuk.

3.10.6. Europejska Sieć Ekologiczna Natura 2000

Jest to system obszarów chronionych, którego celem jest ochrona i zachowanie najważniejszych i najbardziej reprezentatywnych dla Europy ekosystemów wraz z charakterystycznymi dla nich gatunkami roślin i zwierząt. W skład sieci Natura 2000 wchodzi obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO) oraz obszary specjalnej ochrony siedlisk (SOO).

Na terenie powiatu żagańskiego znajduje się dziesięć fragmentów obszarów Natura 2000. Poniżej przedstawiono krótki opis każdego z obszarów, szczegółowy opis dostępny jest na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl>

PLB020005 Bory Dolnośląskie – specjalny obszar ochrony ptaków o łącznej powierzchni 172 093,39 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminach: Gozdnicza, Małomice, Iłowa, Niegosławice, Żagań, Szprotawa, Wymiarki i mieście Żagań. Obszar stanowi jeden z największych kompleksów leśnych Polski położony w dorzeczu Odry. Główną rzeką jest Bóbr. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana, przeważają tereny równinne. Południkowo przecinają je doliny rzek. Występują tu zwarte drzewostany sosnowe z ubogim runem, które stanowi wrzos i borówka. W podszycie występuje jałowiec i żarnowiec. Panującym gatunkiem jest sosna, domieszkowo występuje dąb, brzoza, buk oraz jodła i świerk. W bardziej żyznych rejonach występują bory mieszane i lasy liściaste (fragmenty buczyn i grądów). Doliny rzeczne stanowią enklawy z bardziej bujną i wielowarstwową roślinnością. Urozmaicenie stanowią także liczne stawy rybne. Niektóre z nich są porośnięte szuwarami, natomiast część jest pozbawiona roślinności wskutek ich renowacji. Przedmiotem ochrony są następujące gatunki ptaków: bąk, bielik, błotniak stawowy, bocian biały, bocian czarny, cietrzew, derkacz, dzięcioł czarny, dzięcioł średni, dzięcioł zielonosiwy, gąsiorek, głuźzec, jarzębka, kania czarna, kania ruda, kropiatka, lelek, lerka, łabędź krzykliwy, muchołówka białoszyja, muchołówka mała, ortolan, podróżniczek, puchacz, sokół wędrowny, sóweczka, świergotek polny, trzmielojad, włochatka, zielonka, zimorodek, żuraw, cyraneczka, gągoł, nurogęś, samotnik, siniak, słonka.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 21 maja 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Bory Dolnośląskie PLB020005.

PLB020003 Stawy Przemkowskie – specjalny obszar ochrony ptaków o łącznej powierzchni 4 605,42 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminie Niegosławice. Obszar obejmuje kompleks stawów – rezerwat przyrody „Stawy Przemkowskie” wraz z fragmentami jesionowo-olszowych łągów w ich otoczeniu oraz wilgotne łąki z kępami wierzbowych zarośli i zbiorowiskami szuwarówymi. Ostoja ptasia o randze europejskiej E 52. Ważny teren dla migrujących kaczekowatych Anatidae. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: łabędź krzykliwy, gęgawa, bąk, bączek, zielonka, wąsatka; w mniejszej, ale znaczącej ilości teren zasiedla: błotniak stawowy, bielik, kropiatka. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego gęsi zbożowej, stosunkowo duże koncentracje osiąga łabędź krzykliwy, łabędź niemy, łabędź czarnodzioby, gęś białoczelna, cyraneczka, krzyżówka; ptaki wodno-błotne występują w koncentracjach powyżej 20 000 osobników.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 22 stycznia 2026 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Stawy Przemkowskie (PLB020003).

PLH080055 Przygielkowiska Koło Gozdnicy – specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 1 767,7 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminie Gozdnica. Stanowi on fragment zatwierdzonego obszaru "Uroczyska Borów Dolnośląskich". Szata roślinna zdominowana jest przez bory sosnowe, występują tam jednak rzadkie w skali kraju zbiorowiska roślinne, związane z ekosystemami wodno-błotnymi i torfowiskowymi. W granicach obszaru znajduje się największe w Polsce skupisko przygielki brunatnej *Rhynchospora fusca*. Fitocenozy zespołu *Rhynchosporietum fuscae* są najcenniejszą postacią siedliska obniżenia na podłożu torfowym z roślinnością ze związku *Rhynchosporion*. Znajduje się tam również największe w kraju stanowisko ponikła wielolodygowego, gatunku charakterystycznego dla siedliska brzegi lub osuszane dla zbiorników wodnych ze zbiorowiskami z *Littorelletea*, *Isoëto-Nanojuncetea*. Te ostatnie reprezentowane są również przez zespoły *Ranunculo-Juncetum bulbosi* i *Sphagnetum cuspidato-obesi*. W granicach obiektu występują małopowierzchniowe, dobrze zachowane i typowo wykształcone torfowiska wysokie z wrzoścem bagiennym *Erico-Sphagnetum*. W płatach tego zespołu stwierdzono występowanie wielu gatunków charakterystycznych klasy *Oxycocco-Sphagnetetea*, przede wszystkim rzadkich przedstawicieli roślin zarodnikowych. Inne zespoły torfowisk wysokich to m.in.: *Sphagnetum magellanicum*, *Sphagnetum papillosum* i *Ledo-Sphagnetum magellanicum*. Murawy bliźniczkowe rozproszone są zwłaszcza w południowej części obszaru, nie zajmują tam jednak większych powierzchni. Torfowiska przejściowe charakteryzują się stosunkowo małym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych. Bory bagienne zajmują niewielką powierzchnię.

Plan zadań ochronnych nie został ustanowiony.

PLH020050 Dolina Dolnej Kwisy - specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 5 972,18 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminie Małomice i Żagań. Obszar obejmuje dolny odcinek rzeki Kwisy wraz z fragmentami lasów łęgowych, łąkami świeżymi oraz zbiorowiskami ziołoroślowymi, stanowiącymi jednocześnie ważne siedliska płazów i bezkręgowców. Rzeka Kwisa ma układ południkowy i charakteryzuje się specyficznym kształtem, dolna część zlewni tej rzeki jest wąska i wyraźnie wydłużona. W tym miejscu dolina rzeki posiada mocno zaznaczone krawędzie erozyjne, wąskie płaskie dno, a także niskie i wysokie terasy. Na opisywanym terenie występują również przewiewne piaski i wydmy. Są to formy erozji i akumulacji wodnej i eolicznej. Zlewnia rozszerza się na wysokości ujścia Błotniaka prawobrzeżnego dopływu Kwisy, w okolicy miejscowości Nowogrodziec. Tutaj, z kolei, dominują formy podłoża czwartorzędowego uwarunkowane tektonicznie, przekształcone przez erozję i denudację. Występuje w tej części rzeźba niskiego pogórza pokrytego osadami starszych zlodowaceń oraz pogórza o wyrównanej powierzchni, a także rzeźba grzbietów wzgórz o charakterze twardzieli i ostańców (Pogórze Izerskie). Główną rzeką Obszaru jest Kwisa, dla koryta której i siedlisk do niego przyległych utworzono obszar Natura 2000. Jest ona lewobrzeżnym najdłuższym dopływem Bobru, który należy do dorzecza Odry. Cały teren Obszaru stanowi bardzo ważny korytarz ekologiczny. Wg Jędrzejowskiego biegnie tędy Korytarz Zachodni (KZ) łączący kompleksy leśne Polski Zachodniej, od Sudetów poprzez Bory Dolnośląskie i Lasy Zielonogórskie po Puszczę Rzepińską i Park Narodowy Ujście Warty, gdzie dołącza do korytarza Północno-Centralnego. Teren Obszaru wchodzi w skład Krajowej Sieci Ekologicznej ECONET i został sklasyfikowany jako krajowy korytarz ekologiczny, a część jest także krajowym obszarem węzłowym. Na terenie Obszaru znajduje się rezerwat przyrody Brzeźnik. Występujące na terenie obszaru gatunki zwierząt: trzepla zielona, żalotka większa, czerwoczyk nieparek, modraszek nausitous, jelonek rogacz, pachnica dębowa, kozioróg dębosz, minóg strumieniowy, głowacz białopłetwy, mopek, nocek łydkowłosy, nocek duży, bóbr, wilk, wydra.

W ostoi stwierdzono występowanie rzadkich i chronionych gatunków roślin: modrzewnica zwyczajna, turzyca bagienna, kukulka, rosziczka pośrednia, rosziczka okrągłolistna, nercznica grzebieniasta, wrzosek bagienny, welnianka pochwowata, sit ostrokwiatowy, sit alpejskie, sit drobne, sit błotne, bagno zwyczajne, żurawina błotna, przygielka biała, borówka bagienna i fiołek błotny – gatunki związane z przedmiotem ochrony Obszaru, tj. siedliskiem Wilgotne wrzosowiska z wrzoścem bagiennym *Erica tetralix*, które jednocześnie są gatunkami objętymi ochroną prawną i/lub znajdują się na Krajowej Czerwonej Liście lub Czerwonej Liście Dolnego Śląska. Gatunki roślin objęte ochroną częściową: grąźel żółty i grzybień biały, paprotka zwyczajna, kruszyna pospolita.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska We Wrocławiu i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gorzowie Wielkopolskim z dnia 29 grudnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Kwisy PLH020050 (Dz. Urz. z 2014 poz. 2470).

PLH080007 Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka – specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 1 423,3 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminie Szprotawa. Ostoja obejmuje kompleks lasów liściastych i mieszanych, z dużym udziałem starodrzewi, stanowiący wyspę wśród

borowego krajobrazu Borów Dolnośląskich. Przylegają do nich płaty kwaśnych dąbrów, wilgotnych borów i dąbrów, nadrzecznych łągów oraz łąk trzęślicowych i wilgotnych łąk. Przedmiotami ochrony w obszarze są siedliska przyrodnicze: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, kwaśne buczyny, żyzne buczyny, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe. Gatunki zwierząt jakie można spotkać to: jelonek rogacz, wilk, pachnica dębowa, kumak nizinny, bóbr europejski, traszka grzebieniasta.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska W Gorzowie Wielkopolskim z dnia 21 sierpnia 2025 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Buczyna Szprotawsko-Piotrowicka PLH080007 (Dz. Urz. z 2025 poz. 1908).

PLH080046 Małomickie Łęgi – specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 992,97 ha. Położony w całości na terenie powiatu w gminach: Małomice, Żagań, Szprotawa i miście Żagań. Obszar obejmuje dolinę środkowego biegu rz. Bóbr na odcinku od miasta Szprotawy do południowo-wschodnich granic miasta Żagania. Obok Kwisy i Czernej jest to jedna z najważniejszych dolin rzecznych skrajnie północnej (nizinnej) części mezoregionu Bory Dolnośląskie. Przebieg rzeki ma charakter naturalny z meandrami i starorzeczami. Dolina rzeki ma zmienną szerokość i ograniczona jest wałami przeciwpowodziowymi lub naturalnymi stromymi skarpami na jej krawędziach, szczególnie w części północnej (na prawym brzegu). Przedmiot ochrony stanowią siedliska: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, ziołorośla górskie, Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe. W przypadku zwierząt to – bóbr europejski, wydra, głowacz białopłetwy, trzepla zielona, minóg strumieniowy, koza pospolita.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 18 grudnia 2024 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Małomickie Łęgi PLH080046 (Dz. Urz. z 2024 poz. 3082).

PLH080030 Borowina - specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 512,22 ha. Położony w całości na terenie powiatu w gminach: Szprotawa i Niegosławice. Obejmujący kompleks dobrze zachowanych łąk i łąk w "mozaikowym" krajobrazie między Szprotawą a Kożuchowem. Granice obszaru, otaczającego od północy i zachodu miejscowość Borowina, zawierają się pomiędzy miejscowościami Siecieborzyce - Długie - Międzyzlesie - Dzikowice - Borowina. Przez obszar przepływa prawy dopływ Szprotawy - Sucha (Woda). Teren przecina kilka pomniejszych dróg i ruchliwa droga wojewódzka nr 297. Na obszarze występują następujące siedliska: grąd środkowoeuropejski, dąbrowy acidofilne, lasy łągowe i nadrzeczne zarośla wierzbowe, łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe. Na obszarze występują unikatowe w skali regionu skupienia bezkręgowców tj.: przelatki maturny, czerwoczyka nieparka i pachnicy dębowej. Jest to jedyne na Ziemi Lubuskiej stanowisko przeplatki maturny Hypodryas maturna. Sposób kręgowców występuje piskorz.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 marca 2017 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Borowina PLH080030 (Dz. Urz. z 2017 poz. 753).

PLH080068 Dolina Dolnego Bobru - specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 1 730,05 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminie Żagań i miście Żagań. Obszar obejmuje biegnącą z południa na północ dolinę dolnego biegu Bobru na odcinku od Żagania do Dychowa w okolicy Krosna Odrzańskiego, z przerwą w okolicy Nowogrodu Bobrzańskiego. Ukształtowanie terenu całego obszaru jest typowe dla średniej wielkości rzek nizinnych ze stosunkowo głęboko wciętym korytem Bobru oraz różnej szerokości płaskimi terasami zalewowymi rozciągającymi się na obu jego brzegach. Przebieg rzeki ma charakter naturalny z meandrami i starorzeczami. W obszarze ochronie podlegają następujące siedliska: starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z Nympheion, Potamion, murawy kserotermiczne, ziołorośla górskie, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, łągowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe, kwaśne buczyny, bory i lasy bagienne. Wśród zwierząt ustanowionych jako przedmioty ochrony występują: bóbr, wydra, minóg strumieniowy, koza pospolita, koza złotawa, trzepla zielona, różanka, jelonek rogacz, głowacz białopłetwy.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 30 stycznia 2026 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnego Bobru PLH080068.

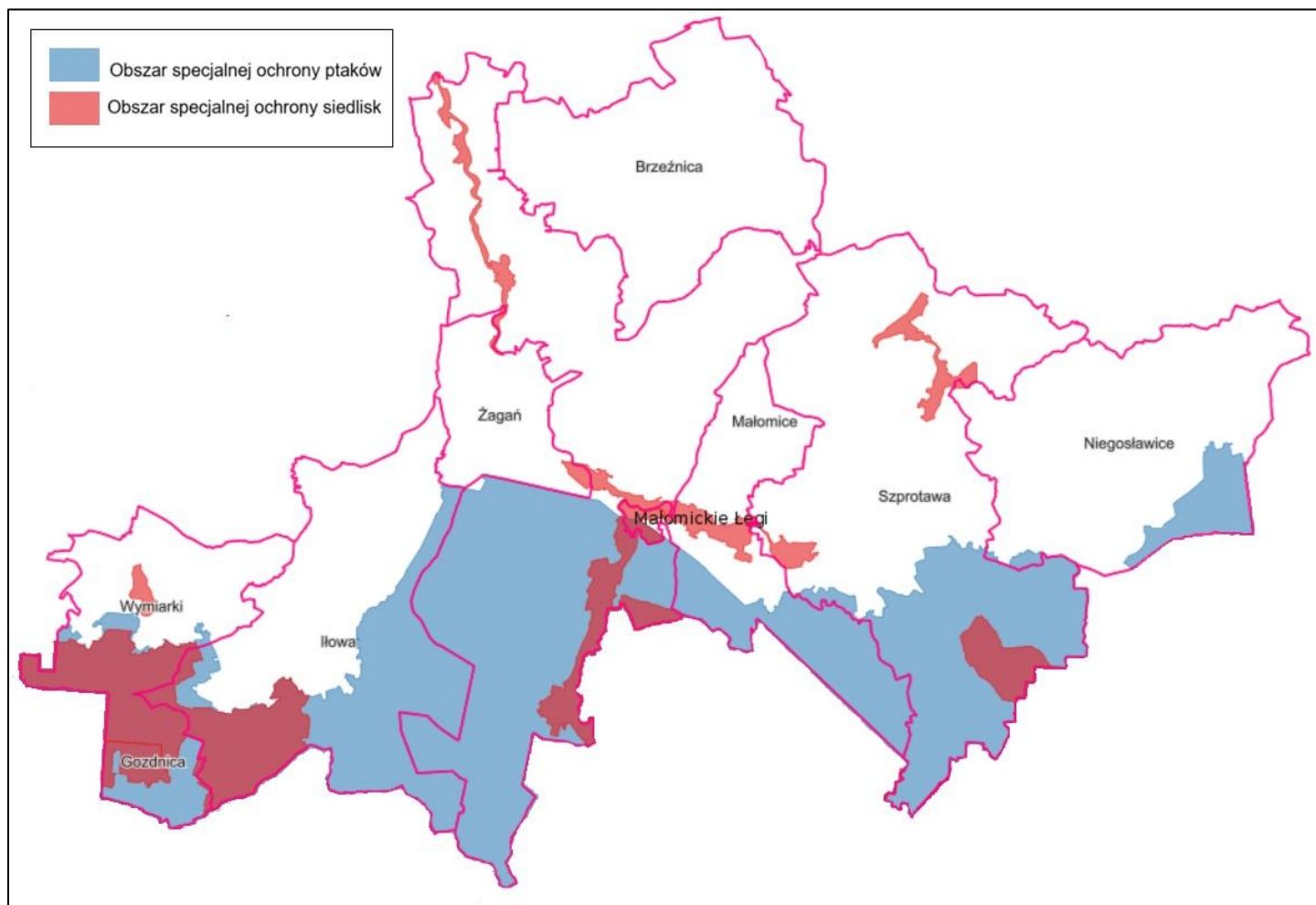
PLH080044 Wilki nad Nysą - specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 12 226,92 ha. Położony częściowo na terenie powiatu w gminach: Gozdnicza, Iłowa i Wymiarki. Obejmuje ochroną fragment Borów Dolnośląskich, położony na prawym brzegu Nysy Łużyckiej, na południe od m. Łęknica i Wymiarki i na północ od miejscowości Pieńsk. Obszar ważny w szczególności dla ochrony populacji wilka oraz siedlisk lasów grądowych i acidofilnych dąbrów, a także bardzo cennych siedlisk nieleśnych w postaci suchych wrzosowisk. W obszarze ochronie podlegają następujące siedliska: suche wrzosowiska, niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe, sosnowy bór chrobotkowy. Wśród zwierząt występują: trzepla zielona, zalotka większa, modraszek telejus, modraszek nausitous, kumak nizinny, mopek, wilk, wydra, nocek łydkowłosy.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim; Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 2 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Wilki nad Nysą PLH080044.

PLH080059 Łęgi koło Wymiarek - specjalny obszar ochrony siedlisk o łącznej powierzchni 159,16 ha. Położony całościowo na terenie powiatu w gminie Wymiarki. Obejmuje ochroną cenny przyrodniczo fragment doliny rzeki Otwiernicy, położony pomiędzy miejscowością Wymiarki a miejscowością Lutynka. Obszar stanowi zwarty kompleks lasów, będących częścią Borów Dolnośląskich. W północnej części obszaru, znajdują się niewielki kompleks zbiorowisk otwartych o charakterze ekstensywnie użytkowanych łąk i pastwisk. Obszar ważny w szczególności dla ochrony leśnych siedlisk przyrodniczych w typie lasów łągowych oraz kwaśnych dąbrów. Przedmiotem ochrony są następujące siedliska: zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny, kwaśne dąbrowy, łągi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe.

Plan zadań ochronnych został ustanowiony zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 18 grudnia 2015 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Łęgi koło Wymiarek PLH080059.

Rysunek 10 Obszary Natura 2000 na terenie powiatu (źródło: geoportal.gov.pl)

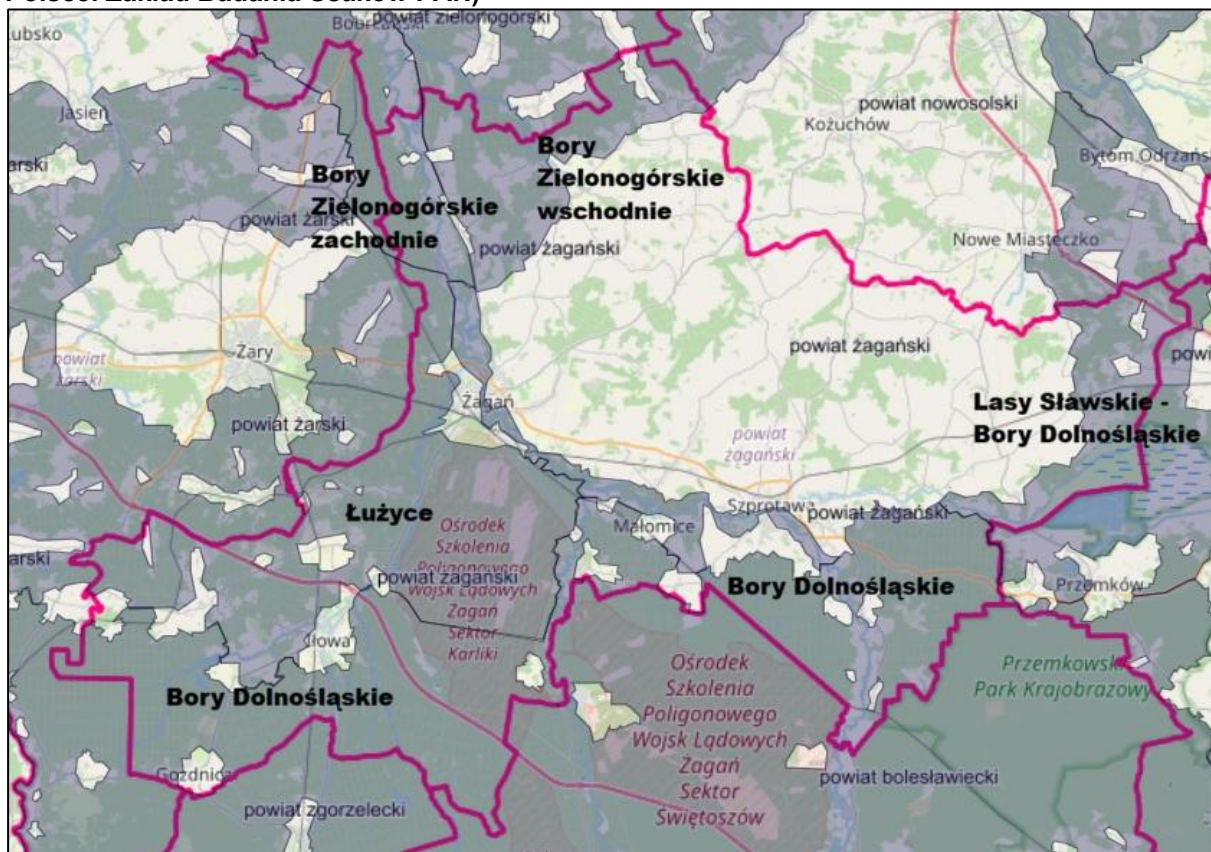

3.10.7. Korytarze ekologiczne

Wyznaczenie i ochrona korytarzy ekologicznych zapewnia zachowanie funkcjonalnej łączności w warunkach powszechnej obecnie fragmentacji środowiska. Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające przemieszczanie się roślin i zwierząt pomiędzy siedliskami. Korytarze to drogi życia, dzięki którym wiele gatunków może egzystować pomimo niekorzystnych zmian w środowisku, a cenne europejskie siedliska nadal cechuje wysoka bioróżnorodność. Główne cele wyznaczania i ochrony korytarzy to:

- przeciwdziałanie izolacji obszarów przyrodniczo cennych i zapewnienie funkcjonalnych połączeń między poszczególnymi regionami kraju,
- zapewnienie możliwości funkcjonowania stabilnych populacji gatunków roślin i zwierząt,
- ochrona i odbudowa bioróżnorodności w kraju i Europie,
- stworzenie spójnej sieci obszarów chronionych, które zapewnią optymalne warunki do życia możliwie dużej liczbie gatunków.

Mapa przebiegu korytarzy ekologicznych w Polsce opracowana została przez Zakład Badania Ssaków PAN w Białowieży (obecnie Instytut Biologii Ssaków). Na terenie powiatu żagańskiego wyznaczono pięć korytarzy ekologicznych: Bory Zielonogórskie zachodnie, Bory Zielonogórskie wschodnie, Lasy Sławskie – Bory Dolnośląskie, Bory Dolnośląskie i Łużyce.

Rysunek 11 Korytarze ekologiczne na terenie powiatu (źródło: Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce. Zakład Badania Ssaków PAN)**3.10.8. Lasy**

Według danych z ewidencji gruntów, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione na terenie powiatu żagańskiego zajmowały łącznie 55 100,9644 ha. Wskaźnik lesistości powiatu wynosił 48,7 i był nieznacznie niższy niż dla województwa lubuskiego, który wynosił 49,5%. Najbardziej zalesioną gminą była gmina Gozdnic, a najmniej gmina Niegosławice.

Tabela 44 Zestawienie powierzchni gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych

Jednostka terytorialna	Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	Lesistość
	ha	%
Gmina Gozdnic	1696,2312	70,9
Miasto Żagań	2359,3880	58,4
Gmina Brzeźnica	4398,5616	36,1
Gmina Iłowa	10709,4697	70,0
Gmina Małomice	3865,2715	48,6
Gmina Niegosławice	3147,4512	23,1
Gmina Szprotawa	8464,4769	36,5
Gmina Wymiarki	4399,7313	69,7
Gmina Żagań	16060,3830	57,2
Powiat Żagański	55100,9644	48,7

Źródło: Starostwo Powiatowe w Żaganiu (wg stanu na luty 2026 r.)

Gospodarka leśna w Lasach Państwowych prowadzona jest na podstawie planów urządzenia lasu, sporządzanych dla nadleśnictw na 10 lat. Plan urządzenia lasu zawiera opis i ocenę stanu lasu, program ochrony przyrody oraz cele, zadania i sposoby prowadzenia gospodarki leśnej.

Lasy będące własnością Skarbu Państwa na terenie powiatu żagańskiego administrowane są przez Nadleśnictwa: Krzystkowice, Lipinki, Nowa Sól, Przemków, Szprotawa, Świętoszów, Wymiarki

i Żagań. Według danych¹⁹ z nadleśnictw powierzchnia lasów zarządzanych przez dane nadleśnictwo na terenie powiatu wynosi:

- Nadleśnictwo Krzystkowice – 4 372,49 ha
- Nadleśnictwo Lipinki – 2 346,1015 ha
- Nadleśnictwo Nowa Sól – 920,00 ha
- Nadleśnictwo Przemków – 183,34 ha
- Nadleśnictwo Szprotawa – 17 559,62 ha
- Nadleśnictwo Świętoszów – 1 799,81 ha
- Nadleśnictwo Wymiarki – 7 523,08 ha
- Nadleśnictwo Żagań – 18 635,94 ha

Struktura gatunków lasotwórczych na terenie powiatu przedstawia się następująco:

- Sosna – 80%
- Olcha – 5,7%
- Dąb – 5,3%
- Brzoza – 3,8%
- Pozostałe gatunki – 5,2%.

Powierzchnia lasów podlegająca nadzorowi prowadzonemu przez Starostę Żagańskiego wynosiła na grudzień 2025 roku 1 127,0672 ha. Lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa objęte są inwentaryzacją lub uproszczonym planem urządzenia lasów.

3.10.9. Tereny zieleni urządzonej

Zielona infrastruktura oprócz pochłaniania zanieczyszczeń z atmosfery niesie też wiele innych pozytywnych korzyści, w tym: pochłania CO₂, łagodzi zjawisko miejskiej wyspy ciepła (obniża temperaturę powietrza, zwiększa wilgotność), zielone ściany zwiększają efektywność energetyczną budynków, zwiększają retencję wód opadowych, wspierają bioróżnorodność ekosystemów, a to wszystko poprawia jakość życia mieszkańców.

Na tereny zieleni w powiecie żagańskiego składają się:

- 15 parków spacerowo-wypoczynkowych o powierzchni łącznej 73,5 ha;
- 75 zieleńców o powierzchni łącznej 52 ha;
- zieleń uliczna o łącznej powierzchni 8,9 ha;
- 51 cmentarzy o łącznej powierzchni 51,6 ha;
- lasy gminne o powierzchni 245,41 ha.

(źródło: Główny Urząd Statystyczny, wg stanu na 2024 r.).

3.10.10. Audyt krajobrazowy

Audyt krajobrazowy jest narzędziem polityki przestrzennej w zakresie krajobrazu ukierunkowanym na jego ochronę, gospodarkę i planowanie. Służy do identyfikacji, charakterystyki i oceny krajobrazów oraz pozwala uzyskać wiedzę o walorach krajobrazowych danego regionu. Dla województwa lubuskiego został przyjęty uchwałą nr IV/66/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 28 października 2024 r. w sprawie Audytu krajobrazowego województwa lubuskiego. W audycie określa się krajobrazy występujące na danym obszarze, lokalizację krajobrazów priorytetowych, lokalizację i granicę obszarów prawnie chronionych, zagrożenia dla możliwości zachowania krajobrazów priorytetowych oraz krajobrazów w obrębie obszarów lub obiektów objętych formami ochrony oraz rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony tych krajobrazów.

Typowanie krajobrazów do grupy priorytetowych opiera się na zapisach zawartych w Karcie Oceny Krajobrazu. Na podstawie analizy stanu zachowania i wykształcenia poszczególnych cech analitycznych charakterystycznych typologicznie, cech unikatowych i cech syntetycznych określa się, czy dany krajobraz spełnia co najmniej jedno z czterech kryteriów: unikatowości występowania, reprezentatywności, dotychczasowej ochrony prawnej oraz ważności krajobrazu. Na terenie powiatu żagańskiego wyznaczono szesnaście krajobrazów priorytetowy, są to:

- Wrzosowisko Żagań I – Wrzosowiska i murawy napiaskowe
- Wrzosowisko Żagań II - Wrzosowiska i murawy napiaskowe
- Wrzosowisko Żagań III - Wrzosowiska i murawy napiaskowe

¹⁹ Według stanu na grudzień 2025 roku.

- Park pałacowy w Małomicach - Wielkoobszarowe zespoły pałacowo-parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód
- Zespół pałacowy - parkowy w Żaganiu - Wielkoobszarowe zespoły pałacowo-parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód
- Brzeźnica - Wrzesiny – Chotków - Wiejskie - z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim
- Obszar wiejski Leszno Dolne w dolinie Bobru - Wiejskie - z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości
- Przemkowskie Błota - Bagienno-łąkowe - głównie bezleśne, z dominacją szuwarów i turzycowisk
- Miasto Szprotawa - Miejskie - miejscowości z zachowanym układem historycznym
- Łęgi w Małomicach w dolinie Bobru - Leśne - z przewagą siedlisk łągowych, bagiennych i olsowych
- Wymiarki – Witoszyn - Miejscowości o zwartej, wielorzędowej zabudowie o charakterze wiejskim
- Obszar wiejski Miodnica - Dobroszów w dolinie Bobru - Wiejskie - z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości
- Krajobraz wiejski na wschód od miasta Szprotawa - Mozaikowe – podmiejskie
- Bory Dolnośląskie - Leśne - z przewagą siedlisk borowych
- Obszar wiejski między Żaganiem, Szprotawą i Nowym Miasteczkiem - Wiejskie - z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości
- Zielony Las – Leśne - z przewagą siedlisk lasowych.

Ponadto, Audyt krajobrazowy województwa lubuskiego na terenie powiatu żagańskiego wskazuje:

- 4 punkty widokowe (2 w gm. miejskiej Żagań, 1 w gm. Wymiarki, 1 w gm. Niegosławice),
- 4 osie widokowe (2 w gm. miejskiej Żagań, 1 w gm. Wymiarki, 1 w gm. Brzeźnica),
- obszary zabudowane wyróżniające się lokalną formą architektoniczną (w miejscowościach Witoszyn i Wymiarki w gm. Wymiarki, w miejscowościach Chotków, Wrzesiny i Brzeźnica w gm. Brzeźnica, w miejscowości Rudziny w gm. Niegosławice).

W Audycie zawarto rekomendacje i wnioski dotyczące wskazania obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony zabytków na terenie powiatu żagańskiego:

- pomnik historii w Żaganiu (miasto) pod nazwą Żagań – miasto,
- pomnik historii w Żaganiu (miasto) pod nazwą Żagań – pałac księżęcy i park,
- pomnik historii w miejscowości Lutynka (gm. Wymiarki) pod nazwą Kościoły romańskie i wczesnogotyckie w południowej części województwa lubuskiego – Lutynka,
- park kulturowy w m. Iłowa (gm. Iłowa) pod nazwą Zespół pałacowoparkowo-folwarczny w Iłowej,
- park kulturowy w m. Szprotawa (gm. Szprotawa) pod nazwą Miasto Szprotawa, pomnik historii w miejscowościach Szprotawa, Iława (gm. Szprotawa) pod nazwą Kościoły romańskie i wczesnogotyckie w południowej części województwa lubuskiego - Szprotawa Iława,
- pomnik historii w m. Szprotawa (gm. Szprotawa) pod nazwą Szprotawa – fara,
- pomnik historii w m. Witków (gm. Szprotawa) pod nazwą Witków - średniowieczny zespół obronny.

Jednocześnie zawarto rekomendacje i wnioski dotyczące wskazania obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony przyrody oraz obszarów, które ze względu na znaczący spadek wartości krajobrazu wymagają pogłębionej analizy zasadności ich dalszej ochrony. Na terenie powiatu żagańskiego przewiduje się:

- zmniejszenie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Szprotawki ze względu na utracone wartości przyrodnicze, krajobrazowe i funkcje korytarza ekologicznego (gm. Niegosławice),
- powiększenie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Szprotawki (gm. Niegosławice, gm. Szprotawa),
- powiększenie obszaru chronionego krajobrazu Dolina Bobru (gm. Szprotawa).

3.10.11. Działania w zakresie ochrony zasobów przyrodniczych

Dla skutecznej ochrony przyrody konieczne jest kompleksowe uwzględnienie jej w planowaniu przestrzennym gmin oraz w dokumentach strategicznych. Kluczowa jest tu ścisła współpraca samorządów z instytucjami odpowiedzialnymi za nadzór nad formami ochrony przyrody. Należy

przestrzegać zakazów określonych dla poszczególnych form ochrony przyrody, tak aby chronić przed zniszczeniem ich cele i przedmiot ochrony.

Jednym z priorytetów „Polityki Ekologicznej Państwa 2030” jest ochrona dziedzictwa przyrodniczego Polski. Zakłada ona poprawę stanu różnorodności biologicznej i powiązanie jej ochrony z rozwojem społecznym i gospodarczym. Obejmuje to m.in. doskonalenie systemu ochrony przyrody, zachowanie i odbudowę siedlisk oraz populacji zagrożonych gatunków, a także wzmacnianie funkcji ekosystemów.

Wymagana jest również aktualizacja przepisów planowania przestrzennego oraz zmiany w zarządzaniu terenami objętymi ochroną. Planowane działania w ramach polityki ekologicznej państwa będą skoncentrowane na powstrzymaniu utraty bioróżnorodności, wspieraniu zielonej i błękitnej infrastruktury oraz projektów ochrony in-situ i ex-situ zagrożonych gatunków i siedlisk.

Stan pomników przyrody (drzew) powinien być monitorowany, a w razie potrzeby należy wykonywać zabiegi pielęgnacyjne w celu utrzymania ich dobrej kondycji.

Należy także rozwijać nowe tereny zieleni urządzonej – nie tylko w miastach, ale też w ich otoczeniu, zwłaszcza wzdłuż ulic i dróg.

W związku ze zmianami klimatycznymi niezbędne są działania adaptacyjne ograniczające szkody spowodowane ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. Przeciwdziałaniu zjawisku miejskich wysp ciepła sprzyja tworzenie zieleni miejskiej – niekoniecznie poprzez duże parki, ale również w postaci małych zieleńców, ogrodów dachowych, zielonych ścian i innych rozwiązań architektonicznych. Ważne jest także zachowanie mokradeł, odtwarzanie terenów zalewowych, unikanie regulacji rzek oraz ograniczenie tzw. „prac utrzymaniowych”. Na terenach rolniczych istotną rolę pełnią śródpolne zadrzewienia i zakrzewienia.

W miastach zaleca się zakładanie łąk kwietnych zamiast klasycznych trawników – szczególnie wzdłuż dróg i torów. Łąki te nie tylko obniżają temperaturę i poprawiają jakość powietrza, ale też są tańsze w utrzymaniu i stanowią cenne siedlisko dla owadów, ptaków i małych ssaków.

Rozwój turystyki i rekreacji powinien być realizowany z poszanowaniem środowiska naturalnego, szczególnie na terenach objętych ochroną prawną.

Ptaki są również ważnymi sojusznikami leśników w ograniczaniu populacji szkodliwych owadów. Dlatego w lasach należy montować budki lęgowe, a zimą zapewnić odpowiednią karmę. Z kolei w celu ograniczenia szkód wyrządzanych przez jelenie i sarny stosuje się grodzenia, repelenty oraz pozostawianie ściętych drzew jako pożywienia.

Ważne jest prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej, która zapewni odpowiednią ilość wody w lasach i ewentualną przebudowę składu gatunkowego drzewostanów. Główne cele to zachowanie trwałości lasów i ich różnorodności biologicznej. Wycinka drzew powinna być prowadzona w sposób umożliwiający naturalne odnowienie, a tam, gdzie to niemożliwe – prowadzić uprawy i zalesiać grunty porolne oraz nieużytki.

Przebudowa drzewostanów ma na celu lepsze dostosowanie ich składu do warunków siedliskowych. Wycinka i zalesianie powinny być prowadzone w sposób zrównoważony, by utrzymać poziom lesistości. Istotne jest również prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących zapobiegania pożarom leśnym.

3.10.12. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

ZASOBY PRZYRODNICZE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- występowanie różnorodnych form ochrony przyrody, - wyznaczone obszary Natura 2000, z opracowanymi planami zadań ochronnych (wyjątkiem jest obszar Przygiełkowiska Koło Gozdnicy), - rezerваты przyrody mają zatwierdzony plan ochrony, - wyznaczone korytarze ekologiczne łączące cenne obszary przyrodnicze, - gospodarka leśna prowadzona zgodnie z Planami urządzania lasu.	- zaśmiecanie terenów zieleni oraz zdarzające się przypadki niszczenia zieleni urządzonej, - zaśmiecanie terenów leśnych, rosnący problem nielegalnego off-roadu (jazda na quadach, motocyklach crossowych i samochodach terenowych), - długookresowe susze i obniżenie poziomu wód gruntowych powodujące zagrożenie pożarowe, osłabienie drzewostanu i zanikanie małych zbiorników wodnych, - rosnąca antropopresja spowodowana procesem urbanizacji obszarów wiejskich.

SZANSE	ZAGROŻENIA
- ochrona gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem, - rozwój turystyki pieszej i rowerowej, - rozwój zaplecza dla rekreacji i turystyki (kontenery na śmieci, toalety, parkingi, miejsca biwakowe itp.), - wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców, - możliwość pozyskania środków finansowych na ochronę przyrody i rozwój terenów zielonych.	- bariery ekologiczne (drogi, linie kolejowe, tereny zurbanizowane) uniemożliwiające lub utrudniające przemieszczanie się zwierząt; - zagrożenie dla rodzimych gatunków flory i fauny przez napływ gatunków inwazyjnych (np. czeremcha amerykańska, barszcz Sosnowskiego, jemiola); - zagrożenia dla lasów i terenów zielonych wynikające ze zmian klimatu (np. susza, wichury, pożary).

3.11. Zagrożenia poważnymi awariami

Poważną awarię definiuje art. 3 pkt 23 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym jest to zdarzenie (w szczególności emisja, pożar lub eksplozja) powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem. Rozszerzeniem definicji poważnej awarii zgodnie z art. 3 pkt 24 ustawy Prawo ochrony środowiska jest poważna awaria przemysłowa rozumiana jako awaria w zakładzie. Kwalifikację danego zakładu do zakładów o dużym bądź bardzo dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej przeprowadza się na podstawie Rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 29 stycznia 2016 r. w sprawie rodzajów i ilości znajdujących się w zakładzie substancji niebezpiecznych, decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o zwiększonym lub dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. 2016 poz. 138).

Ochrona środowiska przed poważną awarią, zgodnie z art. 243 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.), oznacza zapobieganie zdarzeniom mogącym powodować awarię oraz ograniczanie jej skutków dla ludzi i środowiska. Prowadzący zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii, dokonujący przewozu substancji niebezpiecznych oraz organy administracji, zgodnie z ustawą zobowiązani są do ochrony środowiska przed awariami. Postanowienia znowelizowanej dyrektywy (nowego podejścia), którą nazwano SEVESO II, w ramach wdrażania w Polsce przepisów Unii Europejskiej, znalazły swoje odzwierciedlenie w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska, w której zagadnienia dotyczące zapobiegania i ograniczania poważnych awarii przemysłowych zostały zawarte w Tytule IV "Poważne awarie". Zarówno w dyrektywie, jak i ustawie Prawo ochrony środowiska obowiązki te są zróżnicowane w zależności od ilości substancji niebezpiecznych znajdujących się na terenie zakładu w magazynowaniu, instalacjach technologicznych lub w inny sposób wykorzystywane w zakładzie (mogą być np. używane w laboratoriach). W ustawie określono także właściwe organy, które będą odpowiedzialne za realizację poszczególnych jej zapisów:

- dla zakładów o dużym ryzyku - właściwym organem będzie komendant wojewódzki Państwowej Straży Pożarnej,
- dla zakładów o zwiększonym ryzyku - właściwym organem będzie komendant powiatowy Państwowej Straży Pożarnej.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze prowadzi bazę danych obiektów z grupy zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR), zakładów o dużym ryzyku (ZDR) oraz obiektów zaliczonych do potencjalnych sprawców poważnych awarii.

Na terenie powiatu żagańskiego funkcjonuje jeden zakład zaliczający się do kategorii zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnych awarii przemysłowych, jest to OKTAGAS Sp. z o.o. zlokalizowany w Żaganiu przy ulicy Lotników Alianckich 29.²⁰

Do potencjalnych zagrożeń mogących doprowadzić do sytuacji kryzysowych należy zaliczyć przede wszystkim:

- pożary;
- katastrofy, awarie i niekontrolowane przenikanie różnych substancji do środowiska naturalnego;
- transport kolejowy - ryzyko skażenia toksycznymi środkami przemysłowymi, tj. amoniakiem, chlorem, kwasem siarkowym, kwasem azotowym;

²⁰ Dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

- transport drogowy i kolejowy - ryzyko skażenia przez rozszczelnienie cystern z substancjami ropopochodnymi i gazem płynnym oraz amoniakiem i chlorem;
- awarie urządzeń technicznych w zakładach przemysłowych;
- klęski żywiołowe, anomalie pogodowe (susze, huragany, intensywne opady, powodzie).

Na terenie powiatu w latach 2022-2025 nie miały miejsca zdarzenia noszące znamiona poważnej awarii.

3.11.1. Działania w zakresie ograniczania poważnym awariom

Awarie są zdarzeniami trudnymi do przewidzenia, stąd konieczne jest doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego, wpojenie zasad postępowania mieszkańcom na wypadek wystąpienia awarii oraz utrzymanie infrastruktury umożliwiającej podjęcie działań w przypadku zaistnienia awarii. Niezbędne jest prowadzenie ćwiczeń terenowych oraz specjalistycznych szkoleń dedykowanych różnym grupom docelowym, a także zapewnienie właściwej infrastruktury i sprzętu ratunkowego.

3.11.2. Analiza SWOT

Uwzględniając opis stanu aktualnego obszaru interwencji zagrożenia poważnymi awariami przeprowadzono analizę SWOT, tj. mocne i słabe strony, a także określono szanse i zagrożenia.

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• brak na terenie powiatu zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, • w ostatnich latach brak poważnych awarii przemysłowych na terenie powiatu.	• funkcjonujący na terenie powiatu zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, • niewystarczające wyposażenie jednostek ochrony przeciwpożarowej w specjalistyczny sprzęt i pojazdy pożarnicze (w tym sprzęt do przeciwdziałania i usuwania skutków klęsk żywiołowych).
SZANSE	ZAGROŻENIA
• edukacja społeczeństwa na wypadek wystąpienia zagrożenia – organizacja akcji przez Państwową Straż Pożarną, • szkolenie i wyposażenie jednostek odpowiedzialnych za usuwanie skutków poważnych awarii.	• wzrost częstości i intensywności ekstremalnych stanów pogodowych, • zmiany klimatu i anomalie klimatyczne mogą wpływać na występowanie zdarzeń nieprzewidywalnych, • występowanie zagrożeń dla środowiska i ludzi ze strony funkcjonujących zakładów przemysłowych, • wzrost zagrożenia związanego z transportem towarów niebezpiecznych ze względu na wzmożenie ruchu drogowego.

3.12. Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna jest niezwykle ważna i odgrywa kluczową rolę we wspieraniu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska naturalnego.

Edukacja ekologiczna pomaga ludziom zrozumieć złożoność i wzajemne powiązania ekosystemów oraz wpływ człowieka na środowisko. Dzięki temu ludzie stają się bardziej świadomi problemów środowiskowych, takich jak zmiany klimatu, utrata bioróżnorodności, zanieczyszczenie powietrza i wód, oraz wyczerpywanie zasobów naturalnych. Edukacja ekologiczna może inspirować i zachęcać ludzi do podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, takich jak oszczędzanie energii, recykling, sadzenie drzew czy wsparcie dla inicjatyw ekologicznych. Im bardziej ludzie rozumieją znaczenie tych działań, tym bardziej prawdopodobne jest, że je podejmą.

Edukacja ekologiczna dla mieszkańców poszczególnych gmin prowadzona jest głównie przez jednostki oświatowe, które organizują różne akcje, konkursy, prelekcje, zielone szkoły. W czasie zebrań wiejskich i imprez okolicznościowych rozdawane są ulotki i inne materiały edukacyjne. Informacje na temat sposobów prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych zamieszczane są na stronie BIP, w mediach społecznościowych, rozdawane materiały edukacyjne w czasie różnych spotkań.

W latach 2022–2025 z działań edukacyjnych realizowanych przez Łużyckie Centrum Recyklingu w Marszowie w ramach programu EKOSZKOŁA, skierowanych do mieszkańców powiatu żagańskiego, skorzystało łącznie 3604 uczestników. W analizowanym okresie przeprowadzono 38 zajęć edukacyjnych w szkołach i przedszkolach, w których udział wzięło 1029 uczniów i przedszkolaków. Ponadto 880 osób uczestniczyło w wycieczkach edukacyjnych po zakładzie Łużyckiego Centrum Recyklingu w Marszowie, mających na celu przybliżenie zasad prawidłowej gospodarki odpadami oraz procesów recyklingu.

Łużyckie Centrum Recyklingu w Marszowie brało również udział w 19 festynach szkolnych i gminnych organizowanych na terenie powiatu żagańskiego, w których uczestniczyło łącznie 1450 osób. Dodatkowo zrealizowano trzy konkursy plastyczne skierowane do przedszkoli, szkół podstawowych, szkół średnich oraz szkół specjalnych, w których udział wzięło 245 uczestników. Tematyka konkursów obejmowała zagadnienia ekologiczne, w tym: „Ekologiczne zakupy”, „Szkło segregujesz – surowce odzyskujesz” oraz „Drugie życie odpadów. Od segregacji do recyklingu”.

Prowadzone działania przyczyniły się do zwiększenia świadomości ekologicznej dzieci, młodzieży oraz mieszkańców powiatu żagańskiego w zakresie ochrony środowiska i zasad selektywnej zbiórki odpadów.

Edukację ekologiczną prowadzą także poszczególne gminy. Jednostki oświatowe organizują dla dzieci i młodzieży różnorodne konkursy, akcje i zbiórki.

Gmina Szprotawa przygotowała filmy dotyczące prowadzenia segregacji odpadów i funkcjonowania PSZOKów. Filmy zostały zamieszczone na stronie internetowej Urzędu oraz rozesłane do szkół w celu wykorzystania ich na zajęciach. Przygotowane zostały także ulotki informacyjne rozdawane mieszkańcom i wysyłane razem z korespondencją dotyczącą odpadów komunalnych. Na stronie internetowej zamieszczone są informacje dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi, azbestu oraz informacje dotyczące zakazu spalania śmieci w piecach.

Gmina Niegosławice informowała o zakazie spalania odpadów w kotłach przy okazji składanych deklaracji CEEB oraz w mediach społecznościowych. Promowanie oszczędności energii przy zastosowaniu termomodernizacji przy okazji składania wniosków w programie „Czyste Powietrze”. Angażowanie w proekologiczne zachowania podczas Dożynek Gminnych w Niegosławicach. Wspieranie wydarzeń szkolnych jak Dzień Ziemi, Sprzątanie Świata, Pierwszy Dzień Wiosny.

Gmina Iłowa organizowała rodzinny piknik „EkoPrzygoda” w ramach projektu „Iłowa – dobry klimat dla zdrowia”, podczas którego prowadzono warsztaty i animacje promujące ochronę środowiska, sadzenie roślin oraz praktyczne działania na rzecz klimatu. Gmina prowadziła również działania informacyjne dotyczące m.in. odnawialnych źródeł energii, wymiany źródeł ciepła i przydomowych oczyszczalni ścieków, co miało istotny walor edukacyjny. Inicjatywy te realizowano we współpracy z lokalnymi jednostkami oświatowymi, wspierając kształtowanie postaw proekologicznych wśród najmłodszych mieszkańców.

Gmina Wymiarki przekazywała mieszkańcom ulotki edukacyjne dotyczące segregacji odpadów komunalnych i programu „Czyste powietrze”. Prowadziła zbiórki zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego wraz z podnoszeniem świadomości na temat ochrony środowiska, zasad segregacji oraz recyklingu.

Gmina Żagań o statusie miejskim w 2025 roku dołączyła do innowacyjnego projektu edukacyjnego pod nazwą „Eko-logiczni mieszkańcy Żagania – nauka przez doświadczenie”. W przedsięwzięciu uczestniczyli wszyscy uczniowie szkół podstawowych z terenu gminy. Projekt skupiał się na zagadnieniach związanych z odnawialnymi źródłami energii oraz efektywnością energetyczną, kładąc duży nacisk na tematykę przeciwdziałania emisjom. Inicjatywa ta miała na celu podniesienie wiedzy ekologicznej wśród dzieci. W ramach projektu dzieci miały okazję brać udział w różnych aktywnościach edukacyjnych, które pozwoliły na lepsze zrozumienie zagadnień związanych z ochroną środowiska. W ramach projektu 1 czerwca 2025 r. na podzamczu Żagańskiego Pałacu Kultury odbył się piknik ekologiczny. Projekt „Eko-logiczni mieszkańcy” był w 90% dofinansowany przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Zielonej Górze. Ponadto, Gmina Żagań o statusie miejskim zakupiła worki i rękawice na akcję „Sprzątania Świata”, które były dystrybuowane pomiędzy przedszkola i szkoły na terenie miasta Żagań.

3.13. Działalność kontrolna

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Zielonej Górze²¹ prowadził w latach 2022-2025 na terenie powiatu kontrole podmiotów korzystających ze środowiska.

²¹ Dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Zielonej Górze.

1. Kontrole w zakresie przestrzegania obowiązków nałożonych w pozwoleniach wodnoprawnych – 137 kontrole
Stwierdzone nieprawidłowości:
 - przekroczenie zawartości żelaza w wodach popłucznych,
 - przekroczenie w ściekach zawartości ChZT, zawiesiny, BZT₅, i azotu ogólnego,
 - przekroczenie wartości średniodobowej pobranej wody,
 - ścieki nie spełniały warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym w odniesieniu do ich ilości
2. Kontrole w zakresie przestrzegania obowiązków w gospodarowaniu odpadami – 12 kontrole
Stwierdzone nieprawidłowości:
 - brak decyzji zatwierdzającej instrukcję prowadzenia składowiska odpadów,
 - brak zabezpieczenia roszczeń z tytułu wystąpienia negatywnych skutków oraz szkód w środowisku,
 - brak zatrudnienia kierownika składowiska posiadającego kwalifikacje w zakresie gospodarowania odpadami,
 - brak prowadzenia pełnego monitoringu składowiska odpadów (brak wyników dla piezometru znajdującego się na dopływie do składowiska),
 - brak piezometru na dopływie wód podziemnych do składowiska odpadów,
 - magazynowanie odpadów na terenie, do którego posiadacz odpadów nie miał tytułu prawnego,
 - nieprowadzenie ewidencji wytwarzanych odpadów,
 - prowadzenie działalności gospodarczej bez wymaganego wpisu do rejestru BDO,
 - kontrolowany nie sporządzał i nie składał rocznych sprawozdań o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami,
 - prowadzenie ewidencji odpadów niezgodnie ze stanem rzeczywistym,
 - przedłożenie marszałkowi województwa lubuskiego nierzetelnego sprawozdania o wytwarzanych odpadach i o gospodarowaniu odpadami,
 - brak aktualizacji wpisu do rejestru BDO,
 - zbieranie odpadów bez wymaganego zezwolenia,
 - brak umowy z posiadaczem odpadów posiadającym zezwolenie na zbieranie odpadów lub zezwolenia na przetwarzanie odpadów,
 - magazynowanie odpadów niebezpiecznych bezpośrednio na gruncie.
3. Kontrole w zakresie przestrzegania obowiązków nałożonych w pozwoleniach na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza – 2 kontrole
Stwierdzone nieprawidłowości:
 - kontrolowany podmiot po terminie przedłożył do Marszałka Województwa Lubuskiego wykaz zawierający zbiorcze zestawienie informacji o zakresie korzystania ze środowiska oraz o wysokości należnych opłat za rok 2021.
4. Kontrole w zakresie emisji hałasu do środowiska z obiektów działalności gospodarczej – 2 kontrole
Stwierdzone nieprawidłowości:
 - przekroczenie wartości dopuszczalnych hałasu określonych w posiadanych przez podmioty decyzjach.

Starostwo Powiatowe w Żaganiu²² przeprowadziło w latach 2022-2025 łącznie 39 kontrole podmiotów funkcjonujących na terenie powiatu. W większości przypadków nie stwierdzono nieprawidłowości. W dwóch przypadkach nieprawidłowości związane były z przetwarzaniem odpadów. Po kontrolach wezwano przedsiębiorcę do usunięcia nieprawidłowości, co zostało wykonane.

4. POWIĄZANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA Z INNYMI DOKUMENTAMI

Program ochrony środowiska powinien stanowić podstawę funkcjonowania systemu zarządzania środowiskiem spajającą wszystkie działania i dokumenty dotyczące ochrony środowiska i przyrody na szczeblu danej jednostki samorządu terytorialnego. Poniżej przedstawiono analizę kluczowych dokumentów strategicznych na poziomie krajowym. Przeanalizowano również dokumenty przyjęte na szczeblu wojewódzkim i lokalnym.

²² Dane ze Starostwa Powiatowego w Żaganiu.

4.1. Nadrzędne dokumenty strategiczne

Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej (PEP2030)

Dokument został przyjęty uchwałą nr 67 Rady Ministrów z dnia 16 lipca 2019 roku. Jest jedną z podstaw prowadzenia polityki ochrony środowiska w Polsce, a także jedną ze strategii stanowiących fundament zarządzania rozwojem kraju. Cele szczegółowe będą realizowane przez kierunki interwencji takie jak:

Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego

- Kierunek interwencji - zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki oraz osiągnięcie dobrego stanu wód,
- Kierunek interwencji - likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania,
- Kierunek interwencji - ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb,
- Kierunek interwencji - przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej,

Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

- Kierunek interwencji - zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu,
- Kierunek interwencji - wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Kierunek interwencji - gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym,
- Kierunek interwencji - zarządzanie zasobami geologicznymi przez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa,
- Kierunek interwencji - wspieranie wdrażania ekoinnowacji oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (polegają określaniu granicznych wielkości emisji dla większych zakładów przemysłowych),

Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych

- Kierunek interwencji - przeciwdziałanie zmianom klimatu,
- Kierunek interwencji - adaptacja do zmian klimatu oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych,

Cel horyzontalny: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa

- Kierunek interwencji - edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji,

Cel horyzontalny: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska

- Kierunek interwencji - usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska oraz doskonalenie systemu finansowania.

Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030 (SZRWRiR)

Celem SZRWRiR jest rozwój gospodarczy wsi umożliwiający trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.

Cel szczegółowy I. Zwiększenie opłacalności produkcji rolnej i rybactwa

- Nowe modele organizacji produkcji i rynków, krótkie łańcuchy rynkowe i uczciwa konkurencja
- Jakość i bezpieczeństwo żywności
- Rozwój innowacji, cyfryzacji i przemysłu 4.0. w sektorze rolno-spożywczym oraz jego modernizacja
- Zarządzanie ryzykiem w sektorze rolno-spożywczym
- Poszerzanie i rozwój rynków zbytu na produkty i surowce sektora rolno-spożywczego (w tym biogospodarki)

Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska

- Rozwój liniowej infrastruktury technicznej
- Dostępność wysokiej jakości usług publicznych
- Rozwój infrastruktury społecznej i rewitalizacja wsi i małych miast
- Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska
- Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom

Cel szczegółowy III Rozwój przedsiębiorczości, pozarolniczych miejsc pracy i aktywnego społeczeństwa

- Odpowiedź na zmiany demograficzne i ich następstwa
- Rozwój przedsiębiorczości i nowych miejsc pracy

- Wzrost umiejętności i kompetencji mieszkańców wsi
- Budowa i rozwój zdolności do współpracy w wymiarze społecznym i terytorialnym
- Rozwój ekonomii i solidarności społecznej na obszarach wiejskich.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku (SRT2030)

Najważniejszy dokument na poziomie kraju wyznaczający kluczowe kierunki rozwoju transportu w Polsce. Głównym celem Strategii jest zwiększenie dostępności transportowej kraju oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez utworzenie spójnego, zrównoważonego, innowacyjnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego na poziomie krajowym, europejskim i globalnym. W Strategii w kontekście rozwoju mobilności rowerowej wskazano na potrzebę rozwoju infrastruktury dedykowanej rowerzystom w zakresie transportu miejskiego i aglomeracyjnego. Ciągi piesze i rowerowe powinny tworzyć spójną sieć w miastach i obszarach funkcjonalnych. W kierunku dotyczącym zmian w indywidualnej mobilności określono, że przestrzeń ulicy powinna być kształtowana w sposób przyjazny dla użytkowników, a w szczególności rowerzystów i pieszych, oraz że powinny być opracowane koncepcje transportu rowerowego w Polsce. W Strategii wskazano również konieczność podniesienia poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, m.in. poprzez separację ruchu samochodowego od rowerowego. Dokument zakłada także potrzebę opracowania i wdrażania wytycznych dla inwestycji rowerowych, które wskażą dobre praktyki budowy bezpiecznej i komfortowej infrastruktury dla rowerzystów.

Z punktu widzenia niniejszego opracowania znaczenie mają kierunki interwencji:

- Kierunek interwencji 3 - Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,
- Kierunek interwencji 5 - Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.

Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2030 (KSRR 2030)

Głównym celem polityki regionalnej jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym

- Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,
- Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów

Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych

- Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.

Polityka energetyczna Polski do 2040 roku

Celem polityki energetycznej państwa jest bezpieczeństwo energetyczne przy zapewnieniu konkurencyjności gospodarki, efektywności energetycznej i zmniejszenia oddziaływania sektora energii na środowisko, przy optymalnym wykorzystaniu własnych zasobów energetycznych.

Miarą realizacji celu PEP 2040 przyjęto poniższe wskaźniki:

- Nie więcej niż 56% węgla w wytwarzaniu energii elektrycznej w 2030 roku,
- Co najmniej 23% OZE w końcowym zużyciu energii brutto w 2030 roku,
- Wdrożenie energetyki jądrowej w 2033 roku,
- Ograniczenie emisji GHG o 30% do 2030 roku (w stosunku do 1990 r.)
- Zmniejszenie zużycia energii pierwotnej o 23% do 2030 r. (w stosunku do prognoz PRIMES z 2007 r.)

W dokumencie przyjęto cele szczegółowe oraz przypisano do nich projekty strategiczne:

Cel szczegółowy 1 – Optymalne wykorzystanie własnych zasobów energetycznych

Projekt strategiczny:

- transformacja regionów węglowych

Cel szczegółowy 2 – Rozbudowa infrastruktury wytwórczej i sieciowej energii elektrycznej

Projekty strategiczne:

- Rynek mocy,
- Wdrożenie inteligentnych sieci elektroenergetycznych

Cel szczegółowy 3 – Dywersyfikacja dostaw i rozbudowa infrastruktury sieciowej gazu ziemnego, ropy naftowej i paliw ciekłych

Projekty strategiczne:

- Budowa Baltic Pipe
- Budowa drugiej nitki Rurociągu Pomorskiego

Cel strategiczny 4 – Rozwój rynków energii

Projekty strategiczne:

- Wdrożenie Planu działań (mającego służyć zwiększeniu transgranicznych zdolności przesyłowych energii elektrycznej)
- Hub gazowy,
- Rozwój elektromobilności

Cel strategiczny 5 – Wdrożenie energii jądrowej

Projekty strategiczne:

- Program polskiej energetyki jądrowej

Cel strategiczny 6 – Rozwój odnawialnych źródeł energii

Projekt strategiczny:

- Wdrożenie morskiej energetyki wiatrowej

Cel strategiczny 7 – Rozwój ciepłownictwa i kogeneracji

Projekty strategiczne:

- Rozwój ciepłownictwa systemowego

Cel strategiczny 8 – Poprawa efektywności energetycznej

Projekty strategiczne:

- Promowanie poprawy efektywności energetycznej.

Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Głównym celem Strategii jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Plan zakłada następujące kierunki działań w odniesieniu do poszczególnych sektorów (z zaznaczeniem uszczegółowienia ich i wdrożenia na poziomie regionalnym i lokalnym):

1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska:
 - dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu;
 - dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu;
 - ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu;
 - adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie;
 - zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu.
2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich:
 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami;
 - organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu.
3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu:
 - wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu,
 - zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu.
4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu:
 - monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie),
 - miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu.
5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
 - promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu;
 - budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.
6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu:
 - zwiększenie świadomości odnośnie ryzyka związanego ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu;
 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.

4.2. Wojewódzkie dokumenty strategiczne i programowe **Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030**

Strategia przyjęta została uchwałą nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 15 lutego 2021 r. Jest dokumentem wyznaczającym strategiczne cele i kluczowe kierunki działań oraz przewidywane instrumenty ich realizacji w rozwoju województwa lubuskiego w kolejnej dekadzie. Cel główny Strategii został sformułowany jako „Inteligentne gospodarowanie potencjałami regionu dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju, spójności społecznej i przestrzennej oraz wysokiej jakości życia mieszkańców”. Cel główny zostanie osiągnięty w wyniku realizacji celów strategicznych. W SRWL 2030 sformułowano cztery cele strategiczne, które stanowią zmodyfikowaną i zweryfikowaną kontynuację celów strategicznych ze strategii przyjętej w 2012 r. W ten sposób, zapewniając ciągłość procesu planowania strategicznego, wprowadzono niezbędne zmiany i uaktualnienia wynikające ze zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych.

Cel strategiczny 1. Inteligentna, zielona gospodarka regionalna

Cele operacyjne:

- 1.1. Wzmocnienie sektora B+R oraz mechanizmów transferu innowacji, szczególnie w obszarach regionalnych inteligentnych specjalizacji.
- 1.2. Rozwój zielonej gospodarki, w tym energetyki przyjaznej środowisku.
- 1.3. Wysoka jakość kształcenia oraz jego powiązanie z regionalnym rynkiem pracy.
- 1.4. Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej i powiązań gospodarczych regionu.
- 1.5. Rozwój konkurencyjnego sektora przedsiębiorstw i wsparcie reindustrializacji.
- 1.6. Rozwój potencjału turystycznego.
- 1.7. Konkurencyjne i ekologiczne rolnictwo oraz rozwój produktów regionalnych.

Cel strategiczny 2. Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

Cele operacyjne:

- 2.1. Wzrost dostępności i efektywności kształcenia oraz wychowania przedszkolnego i opieki nad najmłodszymi dziećmi.
- 2.2. Promocja włączenia społeczno-zawodowego oraz kompleksowe wsparcie seniorów.
- 2.3. Wysoka jakość i dostępność usług medycznych oraz upowszechnianie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego stylu życia.
- 2.4. Zapewnienie bogatej oferty kulturalnej oraz ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.
- 2.5. Rozbudowa oraz modernizacja infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, a także upowszechnianie i promocja sportu.
- 2.6. Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego i poczucia tożsamości regionalnej.

Cel strategiczny 3. Integracja przestrzenna regionu

Cele operacyjne:

- 3.1 Modernizacja oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej i transportu zbiorowego.
- 3.2 Wzmocnienie dostępności infrastruktury teleinformatycznej.
- 3.3 Zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa energetycznego i publicznego.
- 3.4 Ochrona środowiska przyrodniczego, w tym przeciwdziałanie negatywnym skutkom zmian klimatu.
- 3.5 Rozwój funkcji metropolitalnych ośrodków wojewódzkich wraz z ich obszarami funkcjonalnymi.
- 3.6 Wzmocnienie funkcji społeczno-gospodarczych miast średnich i lokalnych ośrodków miejskich.
- 3.7 Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Cel strategiczny 4. Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Cele operacyjne:

- 4.1. Efektywna współpraca międzyregionalna i transgraniczna.
- 4.2. Atrakcyjny wizerunek i rozpoznawalna marka województwa.
- 4.3. Wysoka sprawność działania administracji publicznej i instytucji regionalnych oraz współdziałanie na rzecz rozwoju regionu.
- 4.4. Wzmocnienie roli i integracja systemów zarządzania strategicznego oraz planowania przestrzennego na poziomie regionalnym i lokalnym.
- 4.5. Rozwój e-usług i kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

Program ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych

Program został przyjęty uchwałą nr LVII/885/23 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 9 października 2023 roku w sprawie uchwalenia aktualizacji programu ochrony powietrza dla strefy lubuskiej wraz z planem działań krótkoterminowych. Przeprowadzone roczne oceny jakości powietrza wykazały wystąpienie w latach 2019 – 2021 r. przekroczenia poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM₁₀, określonego ze względu na ochronę zdrowia ludzi, co powoduje konieczność opracowania aktualizacji Programu uchwalonego w 2020 r. W programie wskazano działania do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefie lubuskiej.

Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubuskiego

Dokument ten został przyjęty uchwałą nr II/16/24 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 17 czerwca 2024 roku w sprawie przyjęcia Programu ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubuskiego. „Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa lubuskiego” (POH) jest dokumentem strategicznym, który stanowi istotny element długookresowej polityki w zakresie ochrony mieszkańców województwa przed hałasem w środowisku, i który sporządzany jest na potrzeby zarządzania emisją i skutkami hałasu w celu zmniejszenia hałasu. Celem programu jest:

- przedstawienie katalogu dostępnych działań naprawczych,
- wyszczególnienie kierunków i zakresu działań naprawczych w odniesieniu do obszaru województwa lubuskiego objętego strategicznymi mapami hałasu,
- określenie harmonogramu realizacji zadań,
- poprawa klimatu akustycznego, w tym ograniczenie i redukcja szkodliwych skutków zdrowotnych.

Program stanowi strategiczną ocenę stanu klimatu akustycznego na terenie województwa lubuskiego wraz z określeniem kierunków działań naprawczych, które w trakcie obowiązywania dokumentu powinny zostać zrealizowane, w celu poprawy środowiska akustycznego na analizowanym obszarze. Program swoim zakresem obejmuje tereny, dla których została wykonana ocena w ramach strategicznych map hałasu.

Program ochrony środowiska dla Województwa Lubuskiego (do roku 2027)

Dokument został przyjęty uchwałą nr XLIX/703/22 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 19 grudnia 2022 roku w sprawie uchwalenia Programu ochrony środowiska dla Województwa Lubuskiego. Celem nadrzędnym projektu Programu jest poprawa jakości środowiska i zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego.

W ramach Programu Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego wyznaczono następujące cele w zależności od obszaru interwencji:

OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA

CEL: Poprawa jakości powietrza przy zapewnieniu bezpieczeństwa energetycznego w kontekście zmian klimatu.

ZAGROŻENIA HAŁASEM

CEL: Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców województwa ponadnormatywnym hałasem, zwłaszcza emitowanym przez środki transportu drogowego.

POLA ELEKTROMAGNETYCZNE

CEL: Utrzymanie dotychczasowego stanu braku zagrożeń ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym.

GOSPODAROWANIE WODAMI

CEL: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią.

GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

CEL: Prowadzenie racjonalnej gospodarki wodno-ściekowej.

GLEBY

CEL: Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu.

GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW

CEL: Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój województwa.

ZASOBY GEOLOGICZNE

CEL: Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi.

ZASOBY PRZYRODNICZE

CEL: Zachowanie, odtworzenie i zrównoważone użytkowanie bioróżnorodności i georóżnorodności oraz ochrona krajobrazu.

ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI

CEL: Ograniczenie ryzyka wystąpienia poważnych awarii przemysłowych oraz minimalizacja ich skutków.

EDUKACJA EKOLOGICZNA

CEL: Podniesienie świadomości ekologicznej mieszkańców województwa.

Plan gospodarki odpadami dla województwa lubuskiego na lata 2024-2030 wraz z planem inwestycyjnym

Dokument przyjęty uchwałą nr VIII/118/25 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dnia 10 marca 2025 roku. W planie wyznaczono cele, które zostały podzielone na cele krótkoterminowe (na lata 2024-2030) oraz długoterminowe (do osiągnięcia po 2030 r.).

Zapobieganie powstawaniu odpadów (ZPO) zajmuje najwyższe miejsce w hierarchii sposobów postępowania z odpadami. Celami w zakresie ZPO są:

- Oddzielenie wzrostu gospodarczego od wzrostu całkowitej masy wytwarzanych odpadów.
- Ograniczenie masy wytworzonych odpadów wydobywczych w stosunku do wielkości wydobycia kopalin.
- Ograniczenie masy wytworzonych odpadów z energetyki w stosunku do ilości wyprodukowanej energii.
- Ograniczanie uciążliwości dla środowiska odpadów przez wzrost liczby wytwarzanych w Polsce produktów objętych ekoznakowaniem.
- Utrzymanie wzrostu gospodarczego przy niskim wskaźniku wytwarzania odpadów komunalnych.
- Zmniejszenie masy odpadów opakowaniowych w stosunku do masy produktów.
- Rozwój ponownego użycia.
- Wzrost masy sprzętu odzyskanego do ponownego użycia.
- Wzrost przeznaczonych do ponownego użycia przedmiotów wyposażenia i części z pojazdów wycofanych z eksploatacji.
- Rozwój PSZOK-ów przyjmujących produkty do ponownego użycia oraz punktów napraw.

Dla odpadów komunalnych, w tym odpadów ulegającym biodegradacji wyznaczono następujące cele:

- Zmniejszenie ilości powstających odpadów (w tym poprzez wdrażanie ZPO i zwiększanie świadomości na temat ZPO)
- Zwiększenie recyklingu organicznego przez propagowanie kompostowania przez mieszkańców bioodpadów „u źródła”.
- Zapewnienie selektywnego zbierania bioodpadów od mieszkańców oraz zakładów zbiorowego żywienia.
- Zwiększanie świadomości i wiedzy społeczeństwa na temat postępowania z odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami (w efekcie – przyczynienie się do zwalczania zaśmiecania środowiska lądowego, i morskiego oraz przeciwdziałanie temu zaśmiecaniu).
- Zmniejszenie udziału niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych w strumieniu odbieranych i zbieranych odpadów.
- Zapewnienie jak najwyższej jakości zbieranych selektywnie odpadów, aby mogły one zostać skierowane do procesu recyklingu.
- Dążenie do zwiększania w energetyce i ciepłownictwie roli biomasy o charakterze odpadowym, aby nie doprowadzać do konkurencji z innymi sektorami (w tym efektywne wykorzystywanie odpadów w energetyce i ciepłownictwie systemowym – wytwarzanie energii jako proces towarzyszący recyklingowi organicznemu w instalacjach fermentacji / biogazowniach oraz termiczne przekształcanie odpadów z odzyskiem energii w zakresie odpadów resztkowych nie nadających się do recyklingu a posiadających potencjał energetyczny).
- Utrzymanie występującego trendu w zakresie celu dotyczącego zmniejszenia ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska, aby składowanych nie było więcej niż 35% masy tych odpadów w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 r.
- Ograniczanie (w tym dążenie do eliminacji) powstawania tzw. „dzikich wysypisk” (w efekcie – przyczynienie się do zwalczania zaśmiecania środowiska lądowego, i morskiego oraz przeciwdziałanie temu zaśmiecaniu).
- Ograniczenie (w tym dążenie do eliminacji) spalania odpadów w paleniskach domowych.

W gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi przyjęto następujące cele:

- Zwiększenie efektywności systemu zbierania odpadów opakowaniowych po to, aby zapewnić osiągnięcie celów dotyczących recyklingu.
- Zwiększenie roli ekoprojektowania, uwzględniającego potrzeby w zakresie ponownego użycia, naprawy i przydatności do recyklingu.
- Dostosowanie systemu rozszerzonej odpowiedzialności producenta dla opakowań do wymagań określonych w Dyrektywie 2018/851.

W gospodarce odpadami zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego przyjęto następujące cele:

- Dalsze systematyczne zwiększanie świadomości społeczeństwa i przedsiębiorców w zakresie prawidłowego sposobu postępowania ze zużytym sprzętem elektrycznym i elektronicznym.

- Ograniczanie powstawania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.
- Przyczynianie się do wydajnego wykorzystywania zasobów oraz do odzyskiwania cennych surowców wtórnych z ZSEiE.
- Zapewnienie osiągnięcia minimalnych rocznych poziomów zbierania ZSEiE, które wynoszą nie mniej niż 65% średniorocznej masy sprzętu wprowadzonego do obrotu albo 85% masy zużytego sprzętu wytworzonego na terytorium kraju.
- Zapewnienie osiągnięcia odpowiednich poziomów odzysku i recyklingu ZSEiE:
 - dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu nr 1 (sprzęt działający na zasadzie wymiany temperatury) i nr 4 (sprzęt wielkogabarytowy, którego którykolwiek z zewnętrznych wymiarów przekracza 50 cm):
 - odzysku – 85% masy zużytego sprzętu oraz
 - przygotowania do ponownego użycia i recyklingu – 80% masy zużytego sprzętu;
 - dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu nr 2 (ekrany, monitory i sprzęt zawierający ekrany o powierzchni większej niż 100 cm²):
 - odzysku – 80% masy zużytego sprzętu oraz
 - przygotowania do ponownego użycia i recyklingu – 70% masy zużytego sprzętu;
 - dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu nr 5 (sprzęt małogabarytowy, którego żaden z zewnętrznych wymiarów nie przekracza 50 cm) i nr 6 (małogabarytowy sprzęt informatyczny i telekomunikacyjny, którego żaden z zewnętrznych wymiarów nie przekracza 50 cm):
 - odzysku – 75% masy zużytego sprzętu oraz
 - przygotowania do ponownego użycia i recyklingu – 55% masy zużytego sprzętu;
 - dla zużytego sprzętu powstałego ze sprzętu należącego do grupy sprzętu nr 3 (lampy) – recyklingu w wysokości 80% masy tego zużytego sprzętu.

W gospodarce zużytymi bateriami i akumulatorami przyjęto następujące cele:

- zapewnienie utrzymania poziomu wydajności recyklingu zgodnego z ustawą o bateriach i akumulatorach;
- osiąganie poziomu zbierania zużytych baterii przenośnych i zużytych akumulatorów przenośnych w wysokości co najmniej 45% masy wprowadzonych baterii przenośnych i akumulatorów przenośnych, a od dnia wejścia w życie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie baterii i zużytych baterii, uchylającego dyrektywę 2006/66/WE i zmieniającego rozporządzenie (UE) 2019/1020 osiąganie docelowych poziomów zbierania baterii przenośnych zgodnie z tym rozporządzeniem (Wniosek COM/2020/798);
- stymulowanie opracowania nowych technologii i inwestycji w tym zakresie celem poprawy efektywności recyklingu baterii, a także zapewnienia odzysku materiałowego dla kobaltu, miedzi, ołowiu, niklu i litu;
- wspieranie rynku recyklingu zużytych baterii i akumulatorów;
- podnoszenie świadomości społeczeństwa, w tym przedsiębiorców, w zakresie prawidłowego postępowania ze zużytymi bateriami i akumulatorami.

W gospodarce pojazdami wycofanymi z eksploatacji przyjęto następujące cele:

- ograniczenie niewłaściwego postępowania z pojazdami wycofanymi z eksploatacji, w tym nielegalnego demontażu pojazdów;
- utrzymanie na poziomie co najmniej odpowiednio 95% i 85% minimalnych rocznych poziomów odzysku i recyklingu odniesionych do masy pojazdów przyjętych do stacji demontażu.

W gospodarce olejami odpadowymi sformułowano następujące cele:

- Zwiększenie efektywności kontroli wprowadzanych na rynek produktów olejowych.
- Wzrost świadomości w zakresie realizacji obowiązków przedsiębiorców w zakresie gospodarowania olejami.
- Osiąganie poziomu odzysku w wysokości co najmniej 50%, a recyklingu rozumianego jako regeneracja w wysokości co najmniej 35%.
- W przypadku preparatów smarowych: utrzymanie poziomu recyklingu o wartości co najmniej 35% oraz poziomu odzysku o wartości co najmniej 50%.
- Wyeliminowanie niewłaściwych praktyk polegających na używaniu zużytych olejów jako olejów opałowych i ich spalania w nieodpowiednich instalacjach.

W gospodarce zużytymi oponami sformułowano następujące cele:

- Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie gospodarowania zużytymi oponami.

- Zwiększanie osiąganych poziomów odzysku oraz recyklingu opon.

4.3. Powiatowe dokumenty strategiczne

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Żagańskiego na lata 2024-2030

Dokument przyjęty uchwałą nr XLIII.17.2024 Rady Powiatu Żagańskiego z dnia 28 lutego 2024 roku. Strategia jest najważniejszym dokumentem strategicznym powiatu, przedstawiającym założenia rozwojowe w perspektywie długookresowej. Jest podstawą do efektywnego zarządzania powiatem, dzięki określeniu celów głównych oraz kierunków działań zmierzających do osiągnięcia wizji zaproponowanej w strategii. Cele i kierunki działań wyznaczone w strategii koncentrują się na dążeniu do poprawy jakości życia mieszkańców powiatu poprzez rozwój społeczny, gospodarczy i przestrzenno-środowiskowy powiatu.

Wyznaczono następujące cele strategiczne i kierunki działań:

Cel strategiczny 1. – Podnoszenie jakości życia mieszkańców powiatu żagańskiego i rozwój kapitału społecznego

Kierunki działań:

- Rozwój systemu pomocy społecznej,
- Promocja i ochrona zdrowia
- Rozwój sektora edukacji
- Poprawa dostępności komunikacyjnej
- Rozwój oferty spędzania czasu wolnego
- Budowanie wspólnoty mieszkańców
- Usprawnianie procesów zarządzania.

Cel strategiczny 2 – Przeciwdziałanie bezrobociu, aktywizacja lokalnego rynku pracy i wzmocnienie lokalnej gospodarki

Kierunki działań:

- Podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej powiatu
- Aktywizacja lokalnego rynku pracy
- Rozwój infrastruktury turystycznej i promocja powiatu.

Cel strategiczny 3 – Zrównoważony rozwój przestrzenny powiatu i ochrona środowiska

Kierunki działań:

- Rozwój i poprawa standardu infrastruktury drogowej
- Poprawa standardu infrastruktury publicznej
- Adaptacja do zmian klimatu i ochrona środowiska.

5. CELE I KIERUNKI INTERWENCJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

Aktualny stan środowiska i przewidywane jego zmiany w aspekcie planowanego dalszego rozwoju wymuszają konieczność zrównoważonego rozwoju poprzez realizację przedsięwzięć proekologicznych. Istotnym problemem jest dokonanie zobiektywizowanego wyboru celów oraz kierunków interwencji.

Zadania i cele w zakresie ochrony środowiska wyznaczone w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030” pozostają w ścisłej korelacji z zadaniami wyznaczonymi w programie ochrony środowiska na szczeblu wyższym, tj. „Programie Ochrony Środowiska dla Województwa Lubuskiego (do roku 2027)” oraz uwzględniają cele zawarte w innych dokumentach strategicznych i programowych. Przyjęte cele wyznaczają stan jaki należy osiągnąć do roku 2030. Cele są identyfikowane na podstawie analizy obszarów problemowych występujących na terenie powiatu i powinny być mierzalne, realistyczne i terminowe.

5.1. Cele i kierunki interwencji Programu ochrony środowiska

Cele i kierunki interwencji wyznaczone w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030” to:

Obszar interwencji - Ochrona klimatu i jakości powietrza

Cel: Ochrona jakości powietrza

Kierunki interwencji:

- Zwiększenie efektywności energetycznej powiatu,
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych i innych zanieczyszczeń poprzez przejście na gospodarkę niskoemisyjną,
- Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Obszar interwencji - Zagrożenia hałasem

Cel: Ochrona przed hałasem

Kierunki interwencji:

- Ograniczenie emisji hałasu do środowiska,
- Rozwój zrównoważonego transportu.

Obszar interwencji - Pola elektromagnetyczne

Cel: Ochrona przed ponadnormatywnym promieniowaniem elektromagnetycznym

Kierunki interwencji:

- Utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej poziomów dopuszczalnych.

Obszar interwencji - Gospodarowanie wodami

Cel: Osiągnięcie celów środowiskowych dla jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych przy zapewnieniu ochrony przed niedoborami wody i powodzią

Kierunki interwencji:

- Poprawa stanu jakościowego i ilościowego wód powierzchniowych i podziemnych,
- Przeciwdziałanie skutkom suszy poprzez zwiększanie retencji wodnej powiatu,
- Zwiększanie bezpieczeństwa powodziowego, minimalizacja ryzyka powodziowego.

Obszar interwencji - Gospodarka wodno-ściekowa

Cel: Wzrost dostępności do sieci wodno-kanalizacyjnej dla mieszkańców powiatu

Kierunki interwencji:

- Rozbudowa infrastruktury zbierania i oczyszczania ścieków, w szczególności na terenach wiejskich,
- Rozwój infrastruktury dostarczania wody dla społeczeństwa i gospodarki.

Obszar interwencji – Zasoby geologiczne

Cel: Ochrona zasobów geologicznych

Kierunki interwencji:

- Zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczenie presji na środowisko związane z eksploatacją i poszukiwaniem kopalin.

Obszar interwencji – Gleby

Cel: Ochrona gleb przed negatywnym działaniem antropogenicznym, erozją oraz niekorzystnymi zmianami klimatu

Kierunki interwencji:

- Ochrona i zapewnienie właściwego sposobu użytkowania powierzchni ziemi.

Obszar interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Cel: Racjonalne gospodarowanie odpadami

Kierunki interwencji:

- Zapobieganie powstawania odpadów,
- Zwiększenie efektywności prowadzenia selektywnego zbierania odpadów „u źródła”,
- Minimalizacja składowanych odpadów,
- Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne.

Obszar interwencji - Zasoby przyrodnicze

Cel: Ochrona różnorodności biologicznej i funkcji ekosystemów

Kierunki interwencji:

- Ochrona cennych obszarów i obiektów przyrodniczych,
- Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej,
- Tworzenie i zachowanie zielonej infrastruktury.

Obszar interwencji - Zagrożenia poważnymi awariami

Cel: Utrzymanie stanu bez incydentów o znamionach poważnych awarii

Kierunki interwencji:

- Utrzymanie sprawnego systemu zapobiegania poważnym awariom.

Obszar interwencji – Edukacja ekologiczna

Cel: Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu

Kierunki interwencji:

- Działania edukacyjne promujące proekologiczne postawy i zrównoważony rozwój.

6. HARMONOGRAM REALIZACJI DZIAŁAŃ NA LATA 2026-2030

Osiągnięcie zakładanych celów możliwe będzie dzięki realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w „Programie Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030”. Realizacja zadań wyznaczonych w obrębie jednego obszaru interwencji, może się przyczynić do zaspokojenia potrzeb, czy też poprawy stanu środowiska w obrębie innego komponentu środowiska.

Należy podkreślić, że lista zaplanowanych w harmonogramie działań nie zamyka możliwości realizowania innych zadań. Oznacza to możliwość realizacji przedsięwzięć niewskazanych

w harmonogramie, ale takich, które mieszczą się w ramach obszarów i kierunków interwencji Programu i przyczynią się bezpośrednio lub pośrednio do poprawy stanu środowiska na terenie powiatu.

Podane w harmonogramie kwoty są orientacyjne i mogą podlegać zmianie ze względu na zmiany w budżecie, dostępność środków finansowych, inflację czy wybór wykonawcy. Wyznaczone terminy realizacji poszczególnych zadań ekologicznych mogą zostać przesunięte ze względów finansowych oraz potrzeby realizacji danego działania.

W Programie zostały uwzględnione:

- zadania własne powiatu - które będą realizowane przez Powiat Żagański lub jednostki organizacyjne Powiatu;
- zadania monitorowane - pozostałe zadania, związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które będą realizowane przez organy i instytucje szczebla gminnego, wojewódzkiego i centralnego.

Niektóre z zaplanowanych działań to zadania ciągłe, które realizowane są na bieżąco przez odpowiednie jednostki.

6.1. Zaplanowane zadania własne Powiatu Żagańskiego

W poniższej tabeli przedstawiono szczegółowy harmonogram realizacji zadań własnych Powiatu Żagańskiego zaplanowanych na lata 2026-2030. Zadania inwestycyjne pochodzą z Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2038.²³

²³ Uchwała nr XVII.1.2025 Rady Powiatu Żagańskiego z dnia 18.12.2025 r. w sprawie uchwalenia Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2038.

Tabela 45 Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań własnych Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Lata realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Źródła finansowania
Ochrona klimatu i jakości powietrza	1.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez modernizację systemów ogrzewania i termomodernizację m.in.:	Powiat	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	1.1.	Termomodernizacja Zespołu Szkół Technicznych i Ogólnokształcących w Żaganiu przy ul. Gimnazjalnej 13	Powiat	2026-2027	15 030 565,01	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Wyposażenie budynków należących do Powiatu Żagańskiego w instalacje odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami energii/ciepła	Powiat	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Rozwój sieci ścieżek i dróg pieszo-rowerowych wraz z infrastrukturą towarzyszącą oraz współpraca z gminami w zakresie rozwijania spójnej sieci ścieżek pieszo-rowerowych	Powiat	Zadanie ciągłe	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	4.	Budowa i modernizacja energooszczędnego oświetlenia w budynkach użyteczności publicznej	Powiat	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	5.	Wydawanie pozwoleń i kontrole w zakresie wykonywania postanowień w udzielanych pozwoleniach zintegrowanych, na wprowadzanie pyłów i gazów do powietrza	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Zagrożenia hałasem	1.	Rozwój infrastruktury drogowej – budowa, rozbudowa i modernizacja dróg powiatowych, mostów, chodników i infrastruktury towarzyszącej m.in.:	Powiat	Zadanie ciągłe	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	1.1.	Budowa drogi powiatowej nr 4514F - ul. Obwodowa, Żagań do DK12 - poprawa infrastruktury drogowej	Powiat	2026-2027	93 087 631,00	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	1.2.	Budowa drogi powiatowej łączącej DP 1080F z DP 1079F" - poprawa infrastruktury drogowej	Powiat	2026-2027	12 325 699,98	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	1.3.	Odbudowa drogi powiatowej nr 3906F (ul. Młynarska w Szprotawie) wraz z odbudową obiektu mostowego w km 0+043, odbudową muru oporowego oraz przebudową obiektu mostowego w km 0+347	Powiat	2026	15 489 567,54	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	1.4.	Odbudowa mostu w ciągu drogi powiatowej nr 1042F na rzece Bóbr w m. Małomice w km 4+656	Powiat	2026-2027	22 669 897,30	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Lata realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Źródła finansowania
	1.5.	Przebudowa drogi powiatowej nr 1071F w km 4+968,40 do 9+511,90 - Etap I (odcinek od Dzierzychowic do Karczówki w km 4+968,40 do 7+973,50)	Powiat	2026	4 542 400,03	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Wprowadzanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas na drogach (m.in. ciche nawierzchnie, upłynnienie ruchu, strefa ograniczonej prędkości, zieleni izolacyjna wzdłuż dróg itp.)	Powiat	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne Powiatu
	3.	Funkcjonowanie Związku Powiatowo-Gminnego Powiatu Żagańskiego w celu usprawnienia funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego	Powiat	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
	5.	Kontrola dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Pola elektromagnetyczne	1.	Prowadzenie rejestru zgłoszeń oraz udostępnianie informacji o instalacjach wytwarzających pola elektromagnetyczne	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Gospodarowanie wodami	1.	Wzmacnianie poziomu adaptacji powiatu do zmian klimatu poprzez rozwijanie systemu retencji i efektywne gospodarowanie wodami	Powiat	2026-2030	W zależności od potrzeb	Środki własne Powiatu, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Opracowywanie planów zarządzania kryzysowego oraz planów operacyjnych ochrony przed powodzią	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Lata realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Źródła finansowania
Zasoby geologiczne	1.	Wydawanie koncesji i kontrole w zakresie wykonywania postanowień udzielonych koncesji oraz eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalni	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
	2.	Rekultywacja obszarów poeksploatacyjnych poprzez wydawanie decyzji o kierunku rekultywacji	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Gleby	1.	Opracowanie mapy osuwisk i terenów zagrożonych ruchami masowymi	Powiat Państwowy Instytut Geologiczny	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne Powiatu, NFOSiGW
	2.	Identyfikacja potencjalnych źródeł zanieczyszczeń powierzchni ziemi, aktualizacja wykazu historycznych zanieczyszczeń ziemi	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	1.	Wydawanie decyzji i prowadzenie kontroli podmiotów prowadzących działalność w zakresie zbierania, przetwarzania odpadów oraz wytwórców odpadów dla zapewnienia skutecznej egzekucji prawa	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Zasoby przyrodnicze	1.	Utrzymanie i tworzenie terenów zielonych przy budynkach użyteczności publicznej oraz nasadzenia drzew	Powiat	2026-2030	W zależności od potrzeb	Środki własne Powiatu
	2.	Nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa w ramach podpisanych porozumień i umów z Nadleśnictwami	Powiat	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne Powiatu
Zagrożenia poważnymi awariami	1.	Doposażanie w niezbędny sprzęt oraz poprawa i modernizacja infrastruktury Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Żaganiu	Powiat	2026-2030	W zależności od potrzeb	Środki własne Powiatu
	2.	Rozbudowa systemu alarmowania i ostrzegania o nadzwyczajnych zagrożeniach	Powiat	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne Powiatu

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Lata realizacji	Szacunkowe koszty [PLN]	Źródła finansowania
Edukacja ekologiczna	1.	Podnoszenie świadomości ekologicznej społeczeństwa (np.: gadzety promujące ochronę środowiska oraz ekologię wykonane z materiałów przyjaznych środowisku, wspieranie akcji pn. Sprzątanie Świata, Dzień Ziemi, organizowanie konkursów ekologicznych, rajdów, pikników, festynów, dofinansowanie zakupu nagród)	Powiat	Zadanie ciągle	W zależności od potrzeb	Środki własne Powiatu

Źródło: opracowanie własne.

6.2. Zaplanowane zadania monitorowane

W ramach Programu zaplanowano również zadania monitorowane, które będą realizowane głównie przez gminy oraz inne jednostki działające w ochronie środowiska. Zaplanowane działania nakreślają kierunek działania dla tych jednostek, są to ogólne działania poprawiające jakość środowiska. Opracowując gminny program ochrony środowiska należy uszczegółowić harmonogram o działania i inwestycje, które będą adekwatne do sytuacji środowiskowej na terenie konkretnej gminy.

Tabela 46 Harmonogram rzeczowo-finansowy zadań monitorowanych w latach 2026-2030

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
Ochrona klimatu i jakości powietrza	1.	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej poprzez modernizację systemów ogrzewania i termomodernizację	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Dofinansowanie dla mieszkańców na demontaż nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe oraz zakup i montaż efektywnego źródła ciepła w tym na odnawialne źródła energii	Gminy	2026-2030	W zależności od możliwości budżetowych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Wyposażanie budynków użyteczności publicznej w instalacje odnawialnych źródeł energii wraz z magazynami energii/ciepła	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	4.	Budowa, modernizacja energooszczędnego oświetlenia dróg, ciągów pieszych, inteligentne systemy sterowania oświetleniem ulicznym, wykorzystywanie ogniw fotowoltaicznych w systemach hybrydowych do zasilania urządzeń i infrastruktury drogowej	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Budżet Gminy

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
	5.	Budowa dróg rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych	Gminy, Zarządcy dróg	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	7.	Realizacja działań zaplanowanych w „Programie ochrony powietrza dla strefy lubuskiej”	Gminy	2026	W ramach działalności	Środki własne
	8.	Rozbudowa sieci gazowej i sieci ciepłowniczej	Właściciele sieci	Zadanie ciągłe	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne
	9.	Kontrola gospodarstw domowych w zakresie realizacji uchwały ograniczającej stosowanie paliw stałych (tzw. uchwały antysmogowej) oraz przestrzegania zakazu spalania odpadów i wypalania traw i łąk	Gminy, Straż Miejska	2026-2030	W ramach działalności	Budżet Gminy
	10.	Czyszczenie powierzchni jezdni w okresach bezdeszczowych oraz po okresie zimowym w ciągach ulic	Zarządcy dróg	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne
	11.	Prowadzenie monitoringu jakości powietrza na terenie powiatu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
Zagrożenia hałasem	1.	Budowa, przebudowa i utrzymanie dobrego stanu technicznego dróg krajowych, wojewódzkich i gminnych na terenie powiatu	Zarządcy dróg	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Wprowadzanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas na drogach przebiegających przez teren powiatu (m.in. ciche nawierzchnie, upłynnienie ruchu, strefa ograniczonej prędkości, mierniki prędkości itp.)	Zarządzający drogami	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
	3.	Funkcjonowanie Związku Powiatowo-Gminnego Powiatu Żagańskiego w celu usprawnienia funkcjonowania publicznego transportu zbiorowego	Gminy	2026-2030	W ramach działalności	Budżet Gminy

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
	4.	Monitoring poziomu hałasu w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
Pola elektromagnetyczne	1.	Wprowadzenie do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów uwzględniających ochronę przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	2.	Ograniczenie koncentracji źródeł promieniowania elektromagnetycznego na etapie planowania i wydawania decyzji lokalizacyjnych i środowiskowych	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	3.	Monitoring poziomów pól elektromagnetycznych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
Gospodarowanie wodami	1.	Utrzymanie rzek i cieków oraz budowli hydrotechnicznych i wałów przeciwpowodziowych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2026-2030	Wg potrzeb	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Odtwarzanie naturalnej retencji wodnej oraz budowa i rozwój błękitnej i zielonej infrastruktury	Gminy, Nadleśnictwa, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	4.	Budowa, modernizacja sieci kanalizacji deszczowej, systemów zagospodarowania wód opadowych	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
	5.	Dotacje dla mieszkańców na indywidualne systemy retencjonowania i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych	Gminy	2026-2030	W zależności od możliwości budżetowych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	6.	Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty posiadające pozwolenia wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
	7.	Monitoring wód powierzchniowych i podziemnych w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne
Gospodarka wodno-ściekowa	1.	Budowa / rozbudowa sieci wodociągowej	Gminy, Przedsiębiorstwa wod-kan	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Budowa / rozbudowa sieci kanalizacji sanitarnej	Gminy, Przedsiębiorstwa wod-kan	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Budowa / modernizacja ujęć wody i stacji uzdatniania wody	Gminy, Przedsiębiorstwa wod-kan	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	4.	Budowa / modernizacja oczyszczalni ścieków	Gminy, Przedsiębiorstwa wod-kan	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	5.	Dotacje dla mieszkańców na budowę przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy	2026-2030	W zależności od możliwości budżetowych	Budżet Gminy
	6.	Prowadzenie rejestru zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	7.	Kontrola umów na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i umów na wywóz osadów ściekowych z przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	8.	Ustanawianie stref ochronnych dla ujęć wód podziemnych	Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Wojewódowie	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
Zasoby geologiczne	1.	Ochrona złóż kopalin poprzez wprowadzanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
Gleby	1.	Ochrona terenów przyrodniczo cennych przed niewłaściwym sposobem użytkowania	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	2.	Realizacja działań wynikających z programów rolnośrodowiskowych oraz programów działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych	ARiMR, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Prowadzenie monitoringu jakości gleb	IUNG w Puławach, OSChR, GIOŚ	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	4.	Uwzględnianie osuwisk oraz obszarów narażonych na ruchy masowe w aktualizowanych dokumentach planistycznych	Gminy	2026-2030	W ramach działalności	Środki własne
Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	1.	Osiąganie przez gminy wymaganych poziomów przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych oraz poziomu składowania odpadów komunalnych i odpadów pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych	Gminy	2026-2030	W ramach działalności	Budżet Gminy (opłata za gospodarowanie odpadami)
	2.	Budowa / modernizacja instalacji komunalnych do przetwarzania odpadów komunalnych	Przedsiębiorstwa	2026-2030	W zależności od potrzeb	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Budowa nowych PSZOK i rozbudowa lub modernizacja istniejących PSZOK	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	4.	Działania mające na celu propagowanie niemarnowania żywności	Gminy	2026-2030	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
	5.	Identyfikowanie i likwidacja dzikich wysypisk odpadów	Gminy	2026-2030	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy
	6.	Rekultywacja i monitoring składowisk odpadów	Zarządzający składowiskami	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
	7.	Intensyfikacja działań w zakresie usuwania azbestu poprzez wsparcie finansowe dla mieszkańców oraz inwentaryzacja źródeł azbestu	Gminy	2026-2030	W zależności od możliwości budżetowych	Środki własne właścicieli nieruchomości, WFOŚiGW, Budżet Gminy
Zasoby przyrodnicze	1.	Ochrona różnorodności biologicznej, terenów zieleni i krajobrazu w planowaniu przestrzennym	Gminy	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Budżet Gminy
	2.	Ochrona istniejących form ochrony przyrody oraz prace pielęgnacyjne i ochronne z tym związane	Gminy	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy
	3.	Działania z zakresu ochrony lasu oraz ochrony bioróżnorodności	Lasy Państwowe	Zadanie ciągłe	W zależności od zaplanowanych środków	Środki własne
	4.	Zwiększanie udziału zieleni na terenie powiatu oraz rozwój infrastruktury turystycznej	Gminy	2026-2030	W zależności od planów inwestycyjnych	Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne
Zagrożenia poważnymi awariami	1.	Usunięcie skutków poważnych awarii w środowisku	Państwowa Straż Pożarna	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Środki własne
	2.	Wsparcie finansowe Państwowej Straży Pożarnej i Ochotniczych Straży Pożarnych na niezbędny sprzęt, wyposażenie i infrastrukturę	Gminy	2026-2030	W zależności od zaplanowanych środków	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
Edukacja ekologiczna	1.	Prowadzenie akcji promocyjno-edukacyjnych w zakresie ochrony powietrza w tym gospodarki niskoemisyjnej oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji zanieczyszczeń.	Gminy	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	2.	Zwiększanie świadomości i wiedzy mieszkańców na temat postępowania z odpadami, w tym w zakresie selektywnego zbierania odpadów oraz zagrożeń związanych z nielegalnym postępowaniem z odpadami	Gminy	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy, Dofinansowanie zewnętrzne
	3.	Prowadzenie działań o charakterze edukacyjnym i informacyjnym w zakresie ochrony przyrody	Gminy, Nadleśnictwa	Zadanie ciągłe	W zależności od potrzeb	Budżet Gminy, Środki własne, Dofinansowanie zewnętrzne

Obszar interwencji	lp.	Nazwa zadania	Podmiot odpowiedzialny	Termin realizacji	Szacunkowe koszty	Źródła finansowania
	4.	Edukacja i doradztwo dla rolników w zakresie ograniczania zanieczyszczeniom wód powierzchniowych związkami biogennymi pochodzącymi z rolnictwa oraz ograniczania zanieczyszczeniom pestycydami	Lubuski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	Zadanie ciągłe	W ramach działalności	Środki własne

Źródło: opracowanie własne.

7. GŁÓWNE RYZYKA I ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ

Do głównych zagrożeń jakie mogą się pojawić przy realizacji założonych działań, które mogą doprowadzić do braku realizacji planowanych zadań lub opóźnień w ich realizacji należą:

- Brak środków finansowych,
- Nieotrzymanie dofinansowania ze środków zewnętrznych,
- Długotrwałe i skomplikowane procedury ubiegania się o zewnętrzne środki finansowe,
- Brak środków finansowych jako wkład własny na daną inwestycję,
- Długotrwałe procedury przetargowe,
- Długotrwałe i skomplikowane procedury uzyskiwania decyzji administracyjnych,
- Częste zmiany prawne,
- Opóźnienia i przedłużający się czas budowy/realizacji inwestycji (np. błędy projektowe, opieszałość wykonawcy, brak doświadczenia, brak komunikacji pomiędzy inwestorem a wykonawcą, niekorzystne warunki pogodowe, przypadki losowe)
- Brak zainteresowania danych tematem mieszkańców lub opór społeczny przed realizacją inwestycji,
- Brak odpowiedniej kadry pracowników,
- Ograniczenia techniczne (brak gruntów pod inwestycje, brak sprzętu, przeszkody architektoniczne),
- Kryzys ekonomiczny, bankructwa firm, rezygnacja z realizacji przedsięwzięcia.

8. SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

8.1. Zarządzanie programem

Obowiązek sporządzania programu ochrony środowiska przez Zarząd Powiatu wynika z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.). Polityka ochrony środowiska jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju jest prowadzona za pomocą między innymi powiatowych programów ochrony środowiska jak i na podstawie strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2025 poz. 198). W związku z powyższym konieczne było opracowanie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Żagańskiego na lata 2026-2030”.

8.2. Źródła finansowania działań środowiskowych

Posiadanie odpowiednich środków finansowych na realizację Programu jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityki środowiskowej Powiatu. Do instrumentów finansowych mogących być źródłem realizacji przedsięwzięć proekologicznych zalicza się:

- a) środki własne,
- b) kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- c) kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane przez instytucje wspierające rozwój powiatu,
- d) dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych,
- e) środki unijne.

8.3. Monitoring realizacji Programu

Zgodnie z art. 18 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2025 poz. 647 ze zm.), organ wykonawczy powiatu jest zobowiązany sporządzać co dwa lata raporty z wykonania programów ochrony środowiska, które następnie przedstawia radzie powiatu i przekazuje organowi wykonawczemu województwa.

Monitoring obejmuje dwa podstawowe rodzaje kontrolowania zmian, które najogólniej można określić jako:

- monitoring ilościowy – obrazuje prognozę zmian konkretnych wielkości (wskaźników),
- monitoring jakościowy - dla zadań, dla których nie można prognozować określonych wskaźników lub jest to utrudnione.

Głównymi odbiorcami efektów realizacji Programu są mieszkańcy powiatu, którzy bezpośrednio lub pośrednio będą korzystać z powstałych efektów rzeczowych oraz środowiska jako takiego.

W poniższej tabeli, zamieszczono wykaz wskaźników realizacji Programu dla Powiatu Żagańskiego. Lista wskaźników nie jest zamknięta i może być sukcesywnie modyfikowana. Poza głównymi wskaźnikami przy ocenie skuteczności realizacji programu mogą być brane pod uwagę również wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska

oraz wskaźniki aktywności powiatu i społeczeństwa. Wskaźniki te ze względu na ich opisowy charakter oraz trudności w definiowaniu ich wartości należy traktować jako fakultatywne.

Tabela 47 Wskaźniki monitorowania Programu

Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Wartość bazowa wskaźnika (2024 rok)
Obszar interwencji - Ochrona klimatu i jakości powietrza		
Klasyfikacja strefy lubuskiej pod względem: - kryteriów ochrony zdrowia - kryterium ochrony roślin	GIOŚ	- Kryterium ochrona zdrowia ludzi – klasa A. Poziom celu długoterminowego dla ozonu – klasa D2. - Kryterium ochrony roślin – klasa A. Poziom celu długoterminowego dla ozonu – klasa D2.
Długość czynnej sieci dystrybucyjnej gazowej	GUS	228988 m
Przyłącza sieci gazowej	GUS	5405 szt.
Odsetek ludności korzystającej z sieci gazowej	GUS	67,2%
Długość sieci ciepłowniczej	ECO S.A. Oddział Lubuski	493,6 km
Liczba odbiorców ciepła	ECO S.A. Oddział Lubuski	156 szt.
Wyprodukowana energia cieplna z sieci ciepłowniczej	ECO S.A. Oddział Lubuski	143 026,3 GJ
Liczba zarejestrowanych pojazdów na terenie powiatu	GUS	60 966 szt.
Emisja zanieczyszczeń gazowych z zakładów szczególnie uciążliwych	GUS	19 606 Mg/rok
Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych	GUS	17 Mg/rok
Moc instalacji OZE na terenie powiatu (duże instalacje)	URE	243,888 kW
Obszar interwencji - Zagrożenia hałasem		
Przypadki przekroczeń dopuszczalnych wartości poziomu hałasu drogowego	GIOŚ, Zarządcy dróg	Brak pomiarów w 2024 r.
Długość ścieżek rowerowych / pieszo-rowerowych	Zarządcy dróg	około 57 km
Obszar interwencji - Pola elektromagnetyczne		
Liczba punktów pomiarów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	6 pkt
Przypadki przekroczeń wartości dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych	GIOŚ	0
Liczba instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne	Powiat	88 szt.
Obszar interwencji - Gospodarowanie wodami		
Stosunek liczby jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych o dobrym stanie do ogólnej liczby jednolitych części wód – badanych w danym roku	GIOŚ	0 z 26
Liczba stanowisk monitoringu wód podziemnych, dla których stwierdzono co najmniej dobrą jakość wód – badanych w danym roku	GIOŚ, PIG-PIB	W 2024 roku nie prowadzono badań
Ogólne zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	GUS	4671,7 tys. m ³
Udział procentowy przemysłu w zużyciu wody ogółem	GUS	3%
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	GUS	29,9 m ³
Pojemność / powierzchnia / liczba obiektów retencyjnych	PGW WP	2 zbiorniki 250 tys. m ³ 12,65 ha
Liczba obiektów piętrzących na rzekach	PGW WP	15 szt.
Długość rowów melioracyjnych	Powiat	1 317,434 km
Długość wałów przeciwpowodziowych	PGW WP	53,696 km
Obszar interwencji - Gospodarka wodno-ściekowa		
Długość sieci wodociągowej	GUS	815,0 km

Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Wartość bazowa wskaźnika (2024 rok)
Liczba przyłączy sieci wodociągowej prowadzących do budynków	GUS	13156 szt.
Odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej: - ogółem - w miastach - na obszarach wiejskich	GUS	- 96,4% - 99,2% - 92,4%
Długość sieci kanalizacyjnej	GUS	446,5 km
Liczba przyłączy sieci kanalizacyjnej prowadzących do budynków	GUS	7629 szt.
Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej: - ogółem - w miastach - na obszarach wiejskich	GUS	- 69,9% - 86,7% - 45,6%
Liczba oczyszczalni ścieków	Gminy	13 szt.
Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków: - ogółem - w miastach - na obszarach wiejskich	GUS	- 74,1% - 95,9% - 42,5%
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	Gminy	1747 szt.
Liczba zbiorników bezodpływowych	Gminy	3124 szt.
Obszar interwencji – Zasoby geologiczne		
Liczba wydanych obowiązujących koncesji na wydobywanie kopalin	Ministerstwo, Urząd Marszałkowski, Powiat	15 szt.
Liczba udokumentowanych złóż kopalin	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy	44 szt.
Liczba eksploatowanych złóż kopalin w danym roku	Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy	9 szt.
Obszar interwencji – Gleby		
Powierzchnia terenów zrehabilitowanych po działalności przemysłowej w danym roku	Powiat	0
Powierzchnia gruntów ornych	Powiat	50 305,1512 ha
Liczba osuwisk	Powiat	13 szt.
Liczba / powierzchnia terenów zagrożona ruchami masowymi ziemi	Powiat	16 szt.
Obszar interwencji - Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów		
Masa odebranych odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych - ogółem	Gminy	26 026,947 Mg
Masa odpadów komunalnych odebranych selektywnie z nieruchomości zamieszkałych	Gminy	8 226,037 Mg
Masa odpadów komunalnych odebranych jako niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne z nieruchomości zamieszkałych	Gminy	17 800,91 Mg
Liczba Gmin, które osiągnęły wymagane poziomy: • ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych odebranych i zebranych, • ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania, • składowania odpadów komunalnych	Gminy	- 5 z 9 - 8 z 9 - 6 z 9
Liczba PSZOK funkcjonujących na terenie powiatu	Gminy	9 szt.
Łączna masa zebranych odpadów w PSZOK	Gminy	2 130,7697 Mg
Masa wyrobów azbestowych pozostała do unieszkodliwienia	Baza azbestowa	4 325,666 Mg
Dziki wysypiska odpadów zlikwidowane w danym roku	Gminy	0
Obszar interwencji - Zasoby przyrodnicze		
Powierzchnia obszarów prawnie chronionych	GUS	28 322,71 ha

Nazwa wskaźnika	Źródło informacji	Wartość bazowa wskaźnika (2024 rok)
Liczba rezerwatów przyrody posiadających plan ochrony	GDOŚ	2 z 3
Liczba obszarów Natura 2000 posiadających plan zadań ochronnych	GDOŚ	9 z 10
Liczba pomników przyrody	Gminy, CRFOP	128 szt.
Powierzchnia terenów zieleni (parki, zieleńce, zieleń uliczna, zieleń osiedlowa, lasy gminne)	GUS	431,41 ha
Powierzchnia gruntów leśnych oraz zadrzewionych i zakrzewionych	Powiat	55 100,9644
Lesistość powiatu	Powiat	48,7 %
Obszar interwencji - Zagrożenia poważnymi awariami		
Liczba zakładów o zwiększonym ryzyku (ZZR) oraz zakładów o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnej awarii przemysłowej	WIOŚ w Zielonej Górze	1 ZZR 0 ZDR
Liczba poważnych awarii w danym roku	WIOŚ w Zielonej Górze	0
Obszar interwencji – Edukacja ekologiczna		
Liczba akcji edukacyjnych w danym roku	Powiat, Gminy, Nadleśnictwa	około 10 akcji

Źródło: opracowanie własne.

8.4. Wykaz interesariuszy zaangażowanych w prace nad programem ochrony środowiska

Interesariusze Programu to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje), które uczestniczą w tworzeniu projektu Programu lub są bezpośrednio zainteresowane wynikami jego realizacji i eksploatacji. Interesariuszy można podzielić na wewnętrznych i zewnętrznych: Interesariuszami wewnętrznymi są:

- Powiat Żagański.

Interesariusze zewnętrzni to:

- mieszkańcy powiatu,
- przedsiębiorstwa z terenu powiatu,
- instytucje publiczne działające na terenie powiatu,
- stowarzyszenia i organizacje pozarządowe.

Udział mieszkańców i przedsiębiorców z terenu powiatu był realizowany poprzez konsultacje społeczne.

9. STRESZCZENIE

Dokument ten stanowi podstawowy instrument realizacji polityki ekologicznej na poziomie powiatu i został opracowany na podstawie analizy aktualnego stanu środowiska, identyfikacji głównych zagrożeń oraz określenia celów i działań niezbędnych do poprawy jego jakości. Program został przygotowany zgodnie z wytycznymi dotyczącymi opracowywania programów ochrony środowiska oraz w oparciu o przepisy ustawy Prawo ochrony środowiska, które nakładają na powiat obowiązek sporządzania tego typu dokumentów strategicznych.

Powiat żagański położony jest w południowej części województwa lubuskiego i zajmuje powierzchnię 113 073 ha, co stanowi około 8,1% powierzchni województwa. W jego skład wchodzi 9 jednostek samorządu terytorialnego, w tym dwie gminy miejskie (Żagań i Gozdnicza), trzy gminy miejsko-wiejskie (Iłowa, Małomice i Szprotawa) oraz cztery gminy wiejskie (Brzeźnica, Niegosławice, Wymiarki i gmina Żagań). Struktura użytkowania gruntów wskazuje na duży udział terenów przyrodniczych – grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują około 55 100 ha, co stanowi 48,7% powierzchni powiatu, natomiast grunty rolne obejmują około 44% jego powierzchni. Tereny zabudowane i zurbanizowane zajmują około 5% powierzchni, a pozostałą część stanowią wody oraz inne tereny.

Powiat żagański charakteryzuje się znacznymi walorami przyrodniczymi. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych wynosi około 28 322 ha. Na jego terenie znajduje się 128 pomników przyrody, 3 rezerваты przyrody, z których 2 posiadają opracowane plany ochrony, a także 10 obszarów Natura 2000, z czego 9 posiada plany zadań ochronnych. Ponadto powierzchnia terenów zieleni urządzonej wynosi około 431 ha. Istotnym elementem środowiska przyrodniczego są również lasy, w których dominującym gatunkiem jest sosna stanowiąca około 80% drzewostanów.

W zakresie gospodarki odpadami na terenie powiatu funkcjonuje 9 punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. W ciągu roku odebrano z nieruchomości zamieszkałych łącznie ponad 26 026 Mg odpadów komunalnych, w tym około 8 226 Mg stanowiły odpady zebrane selektywnie, natomiast około 17 800 Mg odpady zmieszane. Do unieszkodliwienia pozostaje również około 4 325 Mg wyrobów zawierających azbest.

Powiat Żagański należy do strefy lubuskiej w ocenie jakości powietrza. W 2024 r. ocenę wykonano na podstawie danych z 6 stacji pomiarowych (Lubsko, Nowa Sól, Smolary Bytnickie, Sulęcín, Wschowa, Żary). Na terenie powiatu nie ma stacji pomiarowej. Wyniki oceny dla ochrony zdrowia ludzi

(2024): nie stwierdzono przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla: dwutlenku siarki (SO_2), dwutlenku azotu (NO_2), tlenku węgla (CO), benzenu, pyłu zawieszonego PM_{10} i $\text{PM}_{2,5}$ (faza I i II), ołowiu, arsenu, kadmu, niklu i benzo(a)pirenu w pyłe PM_{10} . Poziom docelowy dla ozonu został dotrzymany, jednak nie dotrzymano poziomu celu długoterminowego dla ozonu (klasa D2). Strefa lubuska uzyskała klasę A pod względem ogólnej jakości powietrza. Wyniki oceny dla ochrony roślin: ocena prowadzona była tylko dla strefy lubuskiej, na podstawie stacji w Smolarach Bytnickich. W ocenie dla dwutlenku siarki, tlenków azotu i ozonu (poziom docelowy) – klasa A. W klasyfikacji dodatkowej dla poziomu celu długoterminowego ozonu – klasa D2.

W ramach analizy stanu środowiska uwzględniono jedenaście obszarów interwencji, obejmujących m.in. ochronę klimatu i jakości powietrza, zagrożenia hałasem, pola elektromagnetyczne, gospodarowanie wodami, gospodarkę wodno-ściekową, zasoby geologiczne, gleby, gospodarkę odpadami, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami..

Analiza zagrożeń środowiskowych wykazała również, że na terenie powiatu znajduje się jeden zakład o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, natomiast nie występują zakłady o dużym ryzyku takiej awarii. Jednocześnie podejmowane są działania edukacyjne w zakresie ochrony środowiska, których liczba wynosi około 10 rocznie.

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy określono cele oraz kierunki działań, których realizacja ma przyczynić się do poprawy jakości środowiska naturalnego oraz warunków życia mieszkańców powiatu. Do najważniejszych działań należą m.in. ograniczanie emisji zanieczyszczeń do powietrza, rozwój infrastruktury wodno-ściekowej, poprawa efektywności gospodarowania odpadami, ochrona zasobów przyrodniczych oraz zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców.

Realizacja programu została zaplanowana na lata 2026–2030, przy czym przewidziano system monitorowania postępów oraz sporządzanie raportów z jego realizacji co dwa lata. Raporty te będą przedstawiane Radzie Powiatu oraz przekazywane do organu wykonawczego województwa. Realizacja zaplanowanych działań ma przyczynić się do poprawy stanu środowiska przyrodniczego, zwiększenia bezpieczeństwa ekologicznego oraz zrównoważonego rozwoju powiatu żagańskiego.

SPIS SKRÓTÓW

AKPOŚK - Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Analiza SWOT - narzędzie służące do analizy strategicznej. Opiera się ona na określeniu silnych oraz słabych stron, a także wynikających z nich szans oraz zagrożeń.

b.d. - brak danych

dB – decybele

DK – droga krajowa

DW – droga wojewódzka

Dz.U. – dziennik ustaw

GDOŚ – Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

GUS - Główny Urząd Statystyczny

GZWP – Główny Zbiornik Wód Podziemnych

JCWP – jednolite części wód powierzchniowych

JCWpd – jednolite części wód podziemnych

L_{AeqD} - równoważny poziom dźwięku A dla pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 22.00)

L_{AeqN} - równoważny poziom dźwięku A dla pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

L_{DWN} - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach, wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich dób w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych), z uwzględnieniem pory dnia (rozumianej jako przedział czasu od godz. 6.00 do godz. 18.00), pory wieczoru (rozumianej jako przedział czasu od godz. 18.00 do godz. 22.00) oraz pory nocy (rozumianej jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00)

L_N - długookresowy średni poziom dźwięku A wyrażony w decybelach, wyznaczony zgodnie z ISO 1996-2: 1987 w ciągu wszystkich pór nocy (rozumianych jako przedział czasu od godz. 22.00 do godz. 6.00) w roku (rozumianym jako dany rok kalendarzowy w odniesieniu do emisji dźwięku i średni rok w odniesieniu do warunków meteorologicznych)

ODR – Ośrodek Doradztwa Rolniczego

OSCh-R – Okręgowa Stacja Chemiczno-Rolnicza

OSP – Ochotnicza Straż Pożarna

OZE – odnawialne źródła energii

OUG - Okręgowy Urząd Górniczy

PEM – pole elektromagnetyczne

PGW - Plan gospodarowania wodami

PGW WP – Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie

PSD – poniżej stanu dobrego

PPD – poniżej potencjału dobrego

POP – Program ochrony powietrza

POŚ – program ochrony środowiska

PSZOK - Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

PSSE – Państwowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna

RDW - Ramowa Dyrektywa Wodna

RDOŚ – Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska

RWMŚ – Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

WIOŚ – Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska

ZDW – Zarząd Dróg Wojewódzkich

ZDR – Zakład dużego ryzyka

ZZR – Zakład zwiększonego ryzyka

UZASADNIENIE

1. Podstawa prawna i obowiązek sporządzenia programu. Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (dalej: p.o.ś.) organ wykonawczy powiatu sporządza powiatowy program ochrony środowiska w celu realizacji polityki ochrony środowiska, uwzględniając wymagania określone w art. 14 p.o.ś. Uchwalenie programu należy, stosownie do art. 18 ust. 1 p.o.ś., do kompetencji rady powiatu. Dotychczasowy program wymaga aktualizacji i zastąpienia dokumentem na lata 2026–2030.

2. Charakter programu. Powiatowy program ochrony środowiska jest aktem o charakterze programowo-planistycznym (tzw. aktem oddziaływania). Nie nakłada bezpośrednio obowiązków ani nie przyznaje uprawnień podmiotom zewnętrznym wobec administracji i nie stanowi źródła prawa powszechnie obowiązującego w rozumieniu art. 87 Konstytucji RP. Z tego względu nie jest aktem prawa miejscowego i nie podlega obowiązkowi ogłoszenia w wojewódzkim dzienniku urzędowym ani wymogowi vacatio legis, co uzasadnia wejście uchwały w życie z dniem podjęcia (§ 3).

3. Przebieg procedury sporządzenia projektu. Projekt programu został opracowany przez Zarząd Powiatu Żagańskiego (art. 17 ust. 2 p.o.ś.). Projekt uzyskał pozytywną opinię organu wykonawczego województwa – Zarządu Województwa Lubuskiego (art. 17 ust. 2 pkt 2 p.o.ś.). W toku prac zapewniono udział społeczeństwa na zasadach określonych w art. 39–43 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (dalej: ustawa OOS), zgodnie z odesłaniem z art. 17 ust. 4 p.o.ś. Nie wpłynęły żadne uwagi i wnioski ze strony społeczeństwa.

4. Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko (SOOS). Dla projektu programu przeprowadzono strategiczną ocenę oddziaływania na środowisko. W jej ramach sporządzono prognozę oddziaływania na środowisko (art. 51 ustawy OOS) oraz uzyskano pozytywne opinie organów właściwych – Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz właściwego organu Państwowej Inspekcji Sanitarnej (art. 54 ust. 1 ustawy OOS). Przed przyjęciem programu wzięto pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie, opinie organów oraz ewentualne uwagi i wnioski zgłoszone w ramach udziału społeczeństwa (art. 55 ust. 1 ustawy OOS).

5. Status prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza oddziaływania na środowisko nie jest przedmiotem uchwalenia przez Radę Powiatu i nie stanowi załącznika do niniejszej uchwały. Jest ona dokumentem sporządzanym w toku SOOS przez organ opracowujący projekt i stanowi element dokumentacji tej oceny. Załącznikiem do uchwały podlegającym uchwaleniu jest wyłącznie Program ochrony środowiska. Do przyjętego dokumentu dołącza się natomiast pisemne podsumowanie, o którym mowa w art. 55 ust. 3 ustawy OOS, zawierające uzasadnienie wyboru przyjętych rozwiązań oraz informację, w jaki sposób zostały uwzględnione ustalenia prognozy, opinie organów oraz uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

6. Czynności po podjęciu uchwały. Po przyjęciu programu przyjęty dokument wraz z podsumowaniem zostanie przekazany organom właściwym, o których mowa w art. 57 i 58 ustawy OOS (art. 55 ust. 4 ustawy OOS). Uchwała zostanie przekazana Wojewodzie Lubuskiemu w ramach nadzoru (art. 78 ust. 1 ustawy o samorządzie powiatowym) oraz podana do publicznej wiadomości w Biuletynie Informacji Publicznej. W świetle powyższego podjęcie uchwały jest uzasadnione.